

PROIECT EDUCAȚIONAL
NAȚIONAL INTERDISCIPLINAR

„ROMÂNIA - CULTURĂ, TURISM, TRADIȚIE”

ediția a VIII-a
14 noiembrie 2025

ISSN 3120 – 3000
ISSN-L 3120 – 3000

CUPRINS

ROLUL MEDIULUI AFECTOGEN PENTRU COPILUL CU DEFICIENȚE MINTALE	1
A CITI, A ÎNȚELEGE, A REFLECTA	4
ACTIVITĂȚILE DE LITERAȚIE ȘI DEZVOLTAREA LECTURII CONȘTIENȚE	14
ÎMBOGĂȚIREA ȘI ACTIVIZAREA VOCABULARULUI COPIILOR	17
STRATEGII DIDACTICE UTILIZATE PENTRU FORMAREA COMPETENȚEI DE COMUNICARE ÎN CICLUL PRIMAR	19
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR DE LICEU ÎN CADRUL LECȚIILOR DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ	22
LITERATURA	24
SLAVICI – PORTRET PESTE TIMP	26
FORMAREA DE COMPETENȚE – O ALTĂ MODALITATE DE A GÂNDI DEMERSUL DIDACTIC	27
IMPORTANȚA CĂRȚILOR, ÎNTRE TRADIȚIONAL ȘI MODERN	29
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE PRIN IMPLEMENTAREA PROIECTULUI EDUCAȚIONAL <i>JURNAL DE LITERAT(IE)URĂ</i> ÎN CADRUL COLEGIULUI NAȚIONAL „CONSTANTIN BRÂNCOVEANU”	32
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR	35
ABORDĂRI TEORETICE ȘI EXPERIENȚIALE ALE COMPETENȚEI LITERAȚIEI	37
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR	41
BUNE PRACTICE PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR	43
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR	45
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR	48
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR	50
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR	55
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR DIN CICLUL PRIMAR	57
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR ÎN CADRUL DISCIPLINEI <i>ADMINISTRAREA FIRMEI</i>	60

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA ELEVII.....	63
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA ORELE DE EDUCAȚIE TEHNOLOGICĂ.....	65
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE.....	66
BUNE PRACTICI PRIVIND FORMAREA ABILITĂȚILOR DE LITERAȚIE LA PREȘCOLARI.....	68
BUNE PRACTICI ÎN DEZVOLTAREA LITERAȚIEI LA CLASA A IV-A.....	71
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR.....	74
CE ÎNSEAMNĂ SĂ CITIM? -DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA CICLUL PRIMAR.....	76
PREGĂTIREA PREȘCOLARILOR PENTRU CITIT – SCRIS.....	79
ABORDAREA INTEGRATĂ A COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA PREȘCOLARI.....	81
ABORDĂRI ÎN DEZVOLTAREA LITERAȚIEI ÎN CICLUL PRIMAR.....	84
LECTURA – O CALE SPRE CUNOAȘTERE.....	86
COMPETENȚE DE LITERAȚIE ALE PREȘCOLARILOR – METODE DE BUNE PRACTICI.....	89
COMPETENȚE DE LITERAȚIE ÎN EDUCAȚIA ECONOMICĂ.....	91
COMPETENȚE DE LITERAȚIE PENTRU ELEVII CARE STUDIAZĂ DISCIPLINE AFERENTE SPECIALIZĂRII TEHNICIAN ÎN TURISM.....	93
CONSILIEREA DE GRUP – STRATEGIE PENTRU DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA ELEVII DE CLASA A IV-A.....	96
CONSTRUIREA BAZELOR LITERAȚIEI ÎN EDUCAȚIA TIMPURIE.....	100
CULTURA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ.....	103
CUM APROPIEM COPII DE CĂRȚI?.....	105
CUVINTE CARE PRIND VIAȚĂ.....	108
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR.....	111
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE.....	113
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE A COPIILOR PREȘCOLARI.....	116
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE A ELEVILOR LA DISCIPLINA LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ.....	117
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR DIN CICLUL PRIMAR.....	119
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERATE ALE ELEVILOR ÎN REALIZAREA UNUI COSTUM POPULAR MARAMUREȘEAN.....	121

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ÎN LIMBA ENGLEZĂ: O CALE ESENȚIALĂ ÎN LUMEA MODERNĂ	123
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ÎN ȘCOLARITATEA MICA.....	125
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA ELEVII CLASEI I.....	128
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA ELEVII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL TEHNIC.....	131
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA GEOGRAFIE	134
DEZVOLTAREA RAȚIONAMENTULUI PRIN LECTURĂ – BUNE PRACTICI.....	136
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE PRIN EDUCAȚIA RELIGIOASĂ – CUVÂNTUL CA FORMĂ DE CREDINȚĂ ȘI CUNOAȘTERE.....	138
PUTEREA CUVÂNTULUI – CUM M-A AJUTAT LECTURA SĂ DESCOPĂR LUMEA ȘI CREDINȚA	140
GALAȚIUL PE FARFURIE: EDUCAȚIE, LITERAȚIE ȘI TRADIȚIE GASTRONOMICĂ	142
EXEMPLE PRACTICE CARE SUSȚIN LITERAȚIA – APLICAȚII UTILE PENTRU CICLUL PRIMAR.....	144
FORMAREA ȘI DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA ȘCOLARII MICI.....	146
GASTRONOMIA ROMÂNEASCĂ – ORGANIZAREA DE CLUBURI DE LECTURĂ ȘI DEZBATERI LITERARE, METODĂ DE APLICAT LA CLASĂ.....	148
BUNE PRACTICI ÎN DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE COPIILOR PREȘCOLARI.....	150
BLACKOUT POETRY	152
IMPORTANȚA LECTURII ÎN INSTRUIREA ȘI EDUCAREA ELEVILOR	155
BIBLIOTECA DE POVESTE	158
ÎNTRE TĂCEREA PAGINII ȘI ECOUL CUVÂNTULUI – CĂLĂUZIREA LITERAȚIEI CA FORMĂ DE LIBERTATE INTERIOARĂ	161
FORMAREA ABILITĂȚILOR DE LITERAȚIE LA PREȘCOLARI ȘI LA ȘCOLARII MICI	163
LECTURA ȘI LITERAȚIA – BAZE ALE FORMĂRII COMPETENȚELOR ȘCOLARE ȘI ALE GÂNDIRII CRITICE.....	166
LECTURA, O PROVOCARE PENTRU CEI MICI	169
LITERAȚIA DIGITALĂ – O PREOCUPARE A DASCĂLULUI DE AZI.....	171
LITERAȚIA ȘI ROLUL BIBLIOTECARULUI ÎN FORMAREA UNEI CULTURI A LECTURII	175
LITERAȚIA TIMPURIE – PAȘI MICI SPRE MARILE COMPETENȚE DE COMUNICARE.....	177
DEZVOLTAREA LITERAȚIEI MATEMATICE PRIN ABORDĂRI VIZUALE ȘI INTERACTIVE LA ELEVII CU DEFICIENȚE AUDITIVE.....	179

ÎNVĂȚARE PRIN JOC LA ELEVUL CU CES	182
TRADIȚII DE PAȘTE ÎN VALEA JIULUI.....	184
BUNE-PRACTICI PRIVIND IMPLEMENTAREA PROIECTULUI JUDEȚEAN DE LECTURĂ „VOCEA CĂRȚILOR-PERSONALITĂȚI ALE CULTURII NAȚIONALE” .	189
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR ÎN CADRUL ORELOR DE EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT	193
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR PRIN SPORTUL MINȚII – ȘAHUL	195
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR ÎN CONTEXT INTERDISCIPLINAR	197
METODE DE DEZVOLTARE A COMPETENȚEI DE LITERAȚIE LA CICLUL PRIMAR	199
METODE MODERNE DE STIMULARE A CREATIVITĂȚII ELEVILOR PRIN ÎNVĂȚARE EXPERIENȚIALĂ.....	201
MODELAREA GÂNDIRII (THINK-ALOUD)	203
POVEȘTILE PENTRU COPII DESCHID NOI ORIZONTURI	206
ȘCOALA ROMÂNEASCĂ ȘI DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE COPIILOR	209
LITERAȚIA ÎN FORMAREA VIITORULUI GHID TURISTIC: DE LA LECTURĂ LA COMUNICARE PUBLICĂ.....	212
LECTURA OPEREI LITERARE ȘI VALORIFICAREA EI ÎN PROCESUL DIDACTIC..	214
POVEȘTI PE SCENĂ	216
IMPORTANȚA ACTIVITĂȚILOR DE EDUCARE A LIMBAJULUI ÎN GRĂDINIȚĂ....	218
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE PREȘCOLARILOR	223
PRACTICI ȘI METODE PENTRU A AJUTA ELEVII SĂ ÎȘI DEZVOLTE ABILITĂȚILE DE LITERAȚIE LA RECUNOAȘTEREA DIFERITELOR TIPURI DE VIȚĂ DE VIE DIN JUDEȚUL MARAMUREȘ	225
PROMOVAREA LITERAȚIEI METODE ȘI BUNE PRACTICI EDUCAȚIONALE	227
EDUCAREA LIMBAJULUI PREȘCOLARILOR PRIN INTERMEDIUL POVEȘTILOR	229
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE PRIN PRACTICI DIDACTICE INOVATOARE	231
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ÎN PERIOADA PREȘCOLARITĂȚII.....	233
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR.....	236
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA ELEVII DIN CICLUL PRIMAR.....	239
FORMAREA ȘI DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ÎN RÂNDUL ELEVILOR CU CES	242

PUTEREA CUVINTELOR – CUM INFLUENȚEAZĂ LIMBAJUL MODUL ÎN CARE GÂNDIM ȘI ACȚIONĂM	244
ABORDĂRI ÎN DEZVOLTAREA LITERAȚIEI ÎN CICLUL PRIMAR	247
REPORTER ÎN LUMEA TEXTULUI	250
ROLUL FOLOSIRII STRATEGIILOR DIDACTICE INTERACTIVE ÎN ORELE DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ	252
ROLUL LITERELOR ȘI CUVINTELOR ÎN FORMAREA GÂNDIRII CRITICE ȘI A PROCESELOR EMOTIONALE ALE ELEVILOR.....	255
ROLUL ACTIVITĂȚILOR STEAM ÎN EDUCAȚIA TIMPURIE	258
BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA LITERAȚIEI LA PREȘCOLARII DE 5–6 ANI	261
CĂLĂTORIE PRIN POVEȘTI ȘI TRADIȚII.....	264
SHAPING YOUNG MINDS: MY PERSPECTIVE ON DEVELOPING STUDENTS’ LITERACY SKILLS	266
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR ÎN REALIZAREA UNUI PLAN DE EXCURSIE ÎN TURUL MARAMUREȘULUI.....	268
„CITITORUL DE MÂINE SE FORMEAZĂ ASTĂZI – STRATEGII ȘI BUNE PRACTICI PENTRU DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR”	271
AUTOR: PROF. ÎNV. PRIMAR IONESCU PAULA ADINA	271
LICEUL TEORETIC „ GABRIEL ȚEPELEA” BOROD	271
POVEȘTI CARE PRIND VIAȚĂ: TRANSFORMAREA EXPONATELOR DIN MUZEE ÎN NARAȚIUNI EDUCATIVE ȘI CAPTIVANTE PRIN STORYTELLING ȘI INTERPRETARE CREATIVĂ	273
LITERAȚIA LA COPII	276
ȘCOALA ÎN DOUĂ LUMI - EXERCITIU DE LECTURĂ ȘI REFLECȚIE.....	278
STIMULAREA LECTURII ÎN RÂNDUL PREȘCOLARILOR.....	280
STRATEGII DE DEZVOLTARE A COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE COPIILOR DIN CICLUL PRIMAR.....	282
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL ROMÂNESC	285
STUDIUL PRIVIND LITERAȚIA ÎN CICLUL PRIMAR ÎN JUDEȚUL BACĂU	287
ROLUL BASMELOR ÎN DEZVOLTAREA COMPETENȚEI DE LITERAȚIE A ELEVILOR DIN CICLUL PRIMAR	290
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA ELEVII DIN CLASELE PRIMARE.....	293
LITERAȚIA LA LICEU – DE LA TEORIE LA PRACTICĂ EFICIENTĂ.....	295
MODALITĂȚI DE INTEGRARE A TIC ÎN LITERAȚIE	297

COMPETENȚE DE LITERAȚIE PENTRU ELEVII CARE STUDIAZĂ DISCIPLINE AFERENTE SPECIALIZĂRII TEHNICIAN ÎN TURISM	299
TRADIȚIILE HUȚULILOR – RESURSE CULTURALE PENTRU DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE	301
CUM CULTIVĂM LITERAȚIA ÎN CLASĂ: METODE ȘI EXEMPLE DE BUNĂ PRACTICĂ.....	302

ROLUL MEDIULUI AFECTOGEN PENTRU COPILUL CU DEFICIENȚE MINTALE

Profesor: Teodorovici Cristina CSEI Suceava

Trăirile afective exprimă raporturile de satisfacție ori de insatisfacție ale persoanei față de stimulările și situațiile date, atitudinile sale de aprobare ori respingere, de căutare sau evitare a stimulilor afectogeni. Procesele afective angrenează în desfășurarea lor o seamă de subsisteme neurofuncționale nespecifice, cu ecou în cele mai profunde mecanisme vegetative, în formațiunile reticulate, ca și în structurile complexe ale emisferelor cerebrale.

La fel ca și în celelalte fenomene psihice, procesele afective nu pot fi înțelese decât din relațiile reciproce dintre organism și mediu, din atitudinile omului față de muncă, societate și față de sine însuși. Teoriile care consideră procesele afective ca manifestări ale unor forțe interioare sau ca reacții mecanice la stimulenți ai lumii obiective, sunt deopotrivă neștiințifice și sterile.

Fenomenele afective, ca și fenomenele psihice, sunt condiționate de influențele externe, numai că aceste influențe se exercită nemijlocit, reflectându-se prin întreaga structură psihică a personalității.

Copilul, vine pe lume ca orice pui de animal firav, neajutorat, inconștient și nu caută decât să-și asigure cerințele instinctuale care îi asigură viața. Legea lui este satisfacerea foamei, culcuș comod, liniște și senzație de bine pe care i le asigură îngrijirile și afecțiunea celor din jur.

În timp ce copilul crește, învață și își dezvoltă, pe rând, capacitatea intelectuală, afectivitatea și particularitățile viitoarei sale personalități – care se formează datorită interacțiunii continue între factorii interni și cei externi.

Privită în perspectivă și retrospectivă, câteva din etapele vieții, joacă un rol hotărâtor în formarea unui om:

- copilăria, în care educației i se cere să pună baza viitorului echilibru psihic al adultului, evitând greșelile educative care pot fi cauza unor iremediabile deviații mintale și sufletești;
- pubertatea și adolescența, care prin dezechilibrul organic și neurohormonal menit să transforme copilul în adult, produc o schimbare profundă în sfera afectivă.

Copilăria este într-adevăr „vârsta de aur”, vârsta când cea comoară vie pe care o reprezintă copilul se poate transforma într-o cunună prețioasă sau se poate risipi „în cele șapte vânturi”. Meșterii făurari vor fi în prima etapă părinții, ajutați ulterior de dascăli, sprijiniți de marea comunitate a oamenilor, a societății și a colectivului.

Cea mai bună educație este cea pe care o aplică părinții uniți într-o căsnicie fericită, echilibrată din punct de vedere psihico-fizic. Familia, privită ca nucleu social, influențează întreaga evoluție de viață a omului și își pune amprenta cu evidență pe întreaga personalitate.

Un cuvânt potrivit spus la timpul său, o măsură educativă dreaptă, un remediu medical dacă este cazul, evitarea stărilor prelungite de anxietate îl pot face pe copil să se dezvolte bine și armonios.

Familia se impune ca un factor cu cea mai puternică influență asupra copilului prin continuitate, afectivitate și autoritate. Nimic nu poate înlocui căldura sufletească ce se răsfrânge în sufletul copilului mic, ființă neajutorată.

Căldura afectivă, pe care copilul o găsește în familie este condiția fundamentală a plămădirii unui fond sănătos al sufletului uman, iar autoritatea, pe care în mod normal părinții și-o capătă prin demnitate și exigență, este condiția cultivării respectului față de om și societate, sentiment pe care îl găsim la temelia celui mai autentic umanism.

Copiii au nevoie de dragoste, de dragoste deschisă manifestată, dar și de severitate. Unele trebuințe bio-psihoice ale copilului se înscriu în domeniul afectiv. Satisfacerea sau nesatisfacerea nevoii afective lasă urme adânci în cursul vieții omului. Afectivitatea este un stimulent constant și necesar al oricărei dezvoltări psihice, dezvoltare care este un proces cu rădăcini adânci în mediul social, familial și cultural.

Mulți psihologi consideră afectivitatea drept starea psihică cea mai profundă, cristalizată în jurul Eului, ca un răspuns dominator și unificator al întregului psihism la modificările unei tendințe psihice. Ea avertizează conștiința de starea bună sau rea a organismului biopsihic, ne indică utilitatea obiectelor și situațiilor pentru noi și în ce măsură ele convin sau nu trebuințelor noastre. Relația organism – mediu, ca și orice modificare a metabolismului și echilibrului endocrin, este înregistrat afectiv.

Deficiența mintală nu este ca fenomen reversibilă, dar are totuși, în planul personalității o evoluție pozitivă, dacă mediul cultural, educativ și sistemul de relații afective interindividuale și de grup se constituie ca factori și mijloace compensatorii. Recuperarea, în special în direcția principală a structurării personalității, asigură și mijloacele deficientului mintal posibilitatea integrării sociale.

Stă în puterea educației, mai ales în primii ani ai copilăriei, de a contribui la dezvoltarea ulterioară a personalității, dependența în mare măsură de regimul de viață din familie, unitatea de ocrotire, școala, mediul social, cultural în care elevul își desfășoară activitatea. Copilul nu trebuie să simtă lipsa afecțiunii materno-paterne care-i oferă posibilitatea de dezvoltare ca personalitate și îi va permite integrarea într-un sistem de relații sociale.

Din varietatea extremă a formelor de tulburare a comportamentului afectiv evidențiez pe cele mai des întâlnite în practica educațională:

- Crizele de afect sunt descărcări puternice ale afectelor primare care se manifestă prin agitație motorie, țipete, răgete, tendința de violență, automutilare;
- Mânie, furie, pe fondul unei afectivități crescute, crize de răs, de plâns fără motivare;
- Teamă, frică, comportament de apărare;
- Inhibiție afectivă, defensivitate, retragere, izolare, negativism;
- Somnolență, dezinteres, apatie, trecerea rapidă de la apatie la explozii afective: răs-plâns, respingere-adeziune, tristețe-bucurie etc;
- Enurezis nocturn, onicofagie, anorexie, vise terifiante, agitație motorie;
- Instabilitate psihoafectivă relațională, hipermotivitate, impulsivitate;
- Tulburări ale ritmului vorbirii, ale fonației și articulației.

În urma aplicării la clasă a unui grupaj de teste, am observat trei tipuri de relații afective care pot apărea între membrii grupului: atracție, repulsie, indiferență.

Testul familiei, al lui Louis Corman, oferă posibilitatea de a surprinde și releva aspecte ale afectivității, inteligenței, simbolismului, nivelului grafic și al structurilor formale – elemente structurale ale personalității. Testul oferă atât posibilitatea relevării relațiilor afective ale grupului familial, cât și explorarea conflictului sufletului copilului. Elementul esențial pe

care acest test caută să-l scoată în evidență este relația interpersonală în cadrul familiei. Instrucțiunea prevede ca fiecare copil să deseneze familia sa.

Testul mesei festive, al lui C. Păunescu, relevă relațiile afective valorizate ale subiectului cu sine și cu societatea. Instrucțiunea prevede: sărbătorești ziua ta de naștere. Cu ocazia acestui eveniment important și plăcut din viața ta se organizează o masă festivă. Trebuie să inviți la această masă 13 persoane pe care tu le vrei. Persoanele se vor așeza la masă pe locul indicat de tine, după voia ta. Tu fixezi locul fiecărei persoane, prin scrierea numelui pe scaun.

Testul de aspirație, tip compunere „Ce-mi doresc plăcut ă viață”, urmărește a releva trebuințe ce corespund motivației superioare, bazându-se pe ipoteza că mecanismul, pentru care sistemul afectiv este un amplificator, depinde atât de fondul genetic cât și de rolul factorului social.

Modul de prelucrare a testelor ne oferă o serie de date care duc la concluzia că familia rămâne mediul natural al copilului și de la care acesta așteaptă înțelegere, îngrijire și îndrumare, dar mai ales afecțiune – hrana sufletească; factorul afectiv fiind adevăratul *drive* care se impune în dezvoltarea personalității copilului.

Activitatea de instruire și educare a deficientului mental trebuie desfășurată într-un climat generator de stări afectiv-emoționale(plăcere, bucurie, succes) care duc la acțiunea înțeleasă ca trebuință, necesitate, utilitate. Starea afectivă generalizată pe care și-o elaborează individul și care definește gradul lui de îndepărtare sau de apropiere și coeziunea psihologică în sistemul relațional dat, are o mare importanță pentru comportamentul afectogen.

Educația, în cadrul normal al vieții sociale școlare, dezvoltă cunoștințe, dar acționează și asupra formării trăsăturilor de caracter a intereselor, a laturii morale și proiective ale personalității. Procesul educației deficientului mental trebuie să fie bazat pe relația afectivă cadru didactic-elev, elev-elev, elev-familie. În cadrul acestui sistem de relații, copilul nu trebuie privit ca un simplu obiect al educației, ci un om în formare și dezvoltare, cu nevoile și interesele lui personale. O relație apropiată între educator și elev impune cunoașterea și înțelegerea copilului, atitudine caldă și plină de sollicitudine față de copil.

Afectivitatea este un stimulent constant și necesar oricărei dezvoltări psihice, dezvoltare care este un proces cu rădăcini adânci în mediul social, familial și cultural.

Bibliografie:

1. Păunescu, Constantin, *Deficiența mintală și organizarea personalității*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977;
2. <https://ro.m.wikipedia.org/wiki/Afectivitatea>.

A CITI, A ÎNȚELEGE, A REFLECTA

PROF. GLIGĂ RAMONA

ȘCOALA GIMNAZIALĂ „CONSTANTIN GHEORGHITĂ” PODARI

Definiția PISA asupra *literației* se referă la „înțelegerea, folosirea și reflecția asupra textelor scrise, cu scopul de a ne dezvolta cunoașterea și potențialul, pentru a deveni indivizi activi în societate”. „Testarea PISA presupune mai mult decât verificarea capacității elevilor de a reproduce anumite cunoștințe - mai precis, evaluează măsura în care elevii pot valorifica în situații noi și diverse, competențele dobândite la școală. Această abordare - descrisă mai detaliat în capitolul 2 - este în acord cu faptul că economiile moderne au nevoie de cetățeni capabili să se folosească de ceea ce știu pentru a înțelege și rezolva diverse probleme profesionale și de viață.”(1)

Una dintre competențele generale dezvoltate în gimnaziu este receptarea textului scris de diverse tipuri. Profesorul de limba și literatura română are libertatea de a selecta strategii potrivite în funcție de particularitățile colectivelor de elevi, astfel încât să-i motiveze să citească/să interpreteze și să-și îmbogățească universul cultural.

Lecțiile de literatură au următoarele finalități, amintite de Florentina Sâmișăian, în lucrarea „O didactică a limbii și literaturii române”: dobândirea unor cunoștințe și strategii care înlesnesc comprehensiunea și interpretarea textelor - echivalent cu *a ști*; formarea unor cititori competenți, care să aplice strategii de comprehensiune și interpretare adecvate textelor pe care le citesc și care să poată participa activ la viața culturală a școlii, a comunității etc.- echivalent cu *a ști să facă*; formarea gustului pentru lectură și stimularea gândirii critice, formarea unei atitudini pozitive față de lectură prin crearea unei punți între lectura școlară și cea de plăcere (echivalent cu *a ști să fi*), dar și stimularea interesului și a deschiderii față de interpretările plurale ale textelor (în felul acesta elevii învață să trăiască *împreună cu ceilalți*, în comunitatea interpretativă a clasei); transferarea strategiilor de lectură spre diverse discipline și domenii, pentru a-și îmbogăți cunoașterea - echivalent cu *a ști să înveți*.

În continuare, voi propune un exemplu de bune practici privind dezvoltarea competenței de receptare a textului scris, urmărind trei etape ale lecției și implicând activ elevii.

ETAPA DE PRELECTURĂ

Scaunul autorului

1. Lucrați în grupe de 4 elevi. Scrieți un text narativ de 40-50 de cuvinte în care să utilizați următorii termeni:

cuc	soare
păstrăvi	munte
prieteni	nori ceas

2. Citiți textele voastre din *Scaunul autorului*.

În fața clasei este așezat un scaun pe care profesorul a lipit eticheta: Scaunul autorului.

3. Despre ce crezi că ar fi vorba în textul cu titlul „Cuc și păstrăvi”?

Profesorul va realiza pe tablă un organizator grafic cu două coloane: Înainte de text/ După text. Elevii primesc câte un post-it pe care vor nota într-un enunț răspunsul la întrebarea formulată mai sus. Post-iturile vor fi lipite pe tablă în spațiul dedicat. Organizatorul trebuie să cuprindă două cadrane: pe cel din stânga sunt lipite biletele; cel din dreapta va rămâne liber până la sfârșitul orei.

ETAPA LECTURII

4. Citește fragmentul următor:

Este la noi la Braniște, în sufragerie, un ceasornic cu cuc. Sufrageria cuprinde o masă lungă, două bănci cu spătar și câteva scune. Pe cele două bănci pot intra mai mulți sau mai puțini tovarăși. Câteodată sunt mai mulți. Mai ales la vremea cocoșilor de munte, când pe acele înălțimi se prelungește coada iernii și petrecerile sunt mai plăcute înăuntru, în preajma sobei. Atunci se întemeiază celebrele priveghiuri, în care vânătorii vechi își istorisesc isprăvile. În vremea verii, când apare cucul din căsuța lui ca să anunțe orele, sala e mai mult goală, cu ușile și ferestrele deschise și cu dungi de soare pe podele.[...]

Ceasornicul cu cuc prezintă o particularitate și particularitatea probabil are un sens, care până acuma a rămas ascuns. Cucul nu-și cântă regulat numele; are câteodată ezitări. Când sunetul metalic a vestit ora, portița se deschide și, cu aripioarele desfăcute, cucul cel mic salută. Toți cei din sufragerie sunt întâi atenți să-i vadă clonțișorul care se deschide și se închide. Apoi sunt atenți și chiar emoționați la greșelile lui.

Cu-cu! Cu-cu! Cu! Cu-cu!

Acest Cu! străin neliniștește pe vânători, înveselindu-i totodată. Acel Cu! puținel răgușit reține răsuflările. Când s-a produs, toți cei din jurul mesei se privesc semnificativ. În sfârșit, cucușorul din ceasornic și-a rostit greșeala și toate sunt în rânduială. La dreptul vorbind, rânduiala ar fi ca pasărea să emită fără greș modulația -i mecanică; dar atuncea nimene n-ar mai fi atent. De unde și cum a aflat acea dihanie mică meșteșugul să rămâie întruna interesantă, nu înțeleg. Dacă ar fi un cuc ca toți cucii ceasornicelor cu cuc, după două zile nimene dintre oaspeți nu i-ar mai fi arătat vreun interes. Pe când așa, nu-i oră în care, adunarea fiind de față, să nu se aștepte sughitul cucului.[...]

Care să fie misterul resorturilor lui? ne întrebăm noi. Nu insistăm, căci, dacă am avea o explicație precisă, atunci n-ar mai fi mister. Poate să fie în legătură acel sughit răgușit cu atmosfera uneori prea încărcată de fum a pipelor și țigărilor. Nu e asta; căci silaba comică o auzim și în vremea verii, când ferestrele și ușile stau deschise. Să fie o influență electromagnetică a soborului omenesc? Nu. Îl auzim de afară, când cucul cântă singur, în legea lui. Atunci își dă chiar el singur plăcerea de a sughița de două ori. Nu totdeauna, — ca să nu putem trage noi vreo concluzie.

N-a rămas — cel puțin până acum — decât o supoziție, în legătură cu vremea. Poate acea silabă stranie semnaleză apăsarea atmosferică și ploile. Se poate, căci nu totdeauna silaba e rostită la fel. Uneori e mai clară, alteori mai răgușită. Sunt unele zile când are o tranziție spre chemarea întregă a cucului; alteori cuculețul o rostește scurt și brusc, parcă n-ar avea ce face cu dânsa și o leapădă cu dispreț. În vara trecută m-am învrednicit cu descifrarea acestei enigme — în legătură cu vremea. Fiind păstrăvar pasionat, singura mea dorință, în fiecare zi lăsată de Dumnezeu, era să am un soare strălucit și un cer albastru; sau

cel puțin o vreme lină ușor-învăluită. [...] Deci ascultasem cu luare-aminte cucul: rețineam ezitarea lui și o apreciam în legătură cu meteorologia. [...]

— Ce ziceți de vremea de azi? Întreb eu pe prietenii mei.

— Dimineață e ceață pe munte, îmi răspunse Ionel Nemo din capul mese, dar la ora 10 vom avea un soare splendid.

— Sunt de aceeași părere, accept eu.

— Ți-a dat cucul semn?

— Da. Asta e o dovadă. Ați auzit și domniile voastre un Cu! scurt și clar. Când cucușorul nostru din ceaasornic iese vesel și emite un asemenea Cu! - am dreptul să aștept cea mai frumoasă vreme. Dar nu e numai atât. Buletinul meteorologic, rostit aseară la radio de către unul din acei binefăcători din București, care ne dau ploaia și seceta, bucuria și tristețea, războiul și pacea, s-a pronunțat tot așa de clar ca și cucul. „Cer senin în cea mai mare parte a țării, a rostit binefăcătorul; temperatura în creștere; ploi parțiale sub formă de averse în sudul Basarabiei”. [...]

Prietinul Ieronim a ascultat cu răbdare discursul meu. Dă din cap cu aer sceptic.

— Nu știu, zice el — dacă un cuc așa de capricios și un speaker de la București pot hotărî asupra vremii din Braniște. Aș fi vrut să ies și eu astăzi după-amiază să împusc un țap, căci avem nevoie de carne; însă mie semnele nu mi se arată bune.

— Care semne?

— Semnele mele.

— Dă-mi voie. Cucul nu-i un semn?

— Ba da; aș fi foarte bucuros să cred în silaba lui. Dar muntele mă învață altceva. Negurile urcă din Frumoasa către creste; pipăie brădeturile și se duc în sus. De jumătate de ceas privesc; semnul acesta e mai vechi decât cucul și decât radio; eu cred în el și știu că n-am să mă pot duce la țapi.

— E posibil asta? Văd la răsărit limpezișuri de cer. Pe alocuri pătrunde și soarele. Salut cu respect semnele din veac, dar îmi voi permite să mă duc, deoarece păstrăvii mă așteaptă cu mare nerăbdare.

Prietenii mei au zâmbit cu îngăduință. Pavel-baci își dă părerea:

— Pe lângă undiță, pare a fi bună și o manta de ploaie?

Eu mă împotrivesc: nu am nevoie decât de o undiță sprintenă. [...] Mă duc întins către Sălane. Cerc bulboanele de la poduri; am satisfacția unei biruinți ușoare, îmi așez în geantă cei dintâi doi păstrăvi și îmi fâgăduiesc o pescuire minunată, mulțumind din inimă cerului înourat dar prielnic. [...]

Am trecut înainte pescuind absorbit, refuzând cerului și norilor altă soluție decât aceea pe care mi-o indicase silaba cuculețului. Mergeam înainte fără să observ că vine o negreață ca o înserare. Dinspre Tărtărau sosi ploaia.

Întâi am auzit-o sunând asupra pădurii. [...] De la pădure, depărare de câteva sute de metri, răbufnesc până la mine vârtejuri de vânt. Mă ajung și cei dintâi stropi. După cei dintâi stropi rari, mă copleșește brusc o ploaie masivă. N-am ascultat sfatul lui Pavel-baci, muntean încercat, și nu am manta. [...]

Nu-i trecere înainte, nu-i întoarcere directă înapoi: ziua a asfințit. Ciudat că n-a venit asupra-mi o ploaie ca toate ploile, cu care să pot face tranzacții și acomodări. Se desfășoară în peisajul îngust, de sus în jos, frânghioare lichide. M-am integrat potopului, am devenit și eu lichid. [...]

Prietenii mei de la Braniște mă așteaptă. Portița ceasornicului s-a deschis și cucușorul a ieșit rostind o singură silabă veselă: Cu!

(Mihail Sadoveanu, *Cuc și păstrăvi*)

REFLECȚIE (componentă a Postlecturii)

5. Ai intuit ceea ce se întâmplă în textul dat?

Profesorul le cere elevilor să-și amintească predicțiile făcute la începutul orei și să constate dacă au intuit unele aspecte care se regăsesc în textul narativ citit. Grupele care au făcut predicții asemănătoare cu unele aspecte din text vor veni la tablă pentru a muta biletul lor în cadranul din dreapta. În cazul în care nu există nicio predicție apropiată de text, profesorul poate deschide o discuție despre cauzele absenței unor intuiții apropiate de cele ilustrate în text.

6. Impresii după prima lectură

Elevii lucrează individual, completând în caiete cele patru enunțuri:

- M-a surprins.....
- M-a amuzat.....
- Nu mi-a plăcut.....
- Aș vrea să știu.....

După ce elevii citesc răspunsurile, se poate deschide o discuție frontală privind posibilele legături cu alte texte care se bazează pe aceeași temă.

Bibliografie:

1. [www.https://www.edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/studii%20si%20analize/PISA_2022_Raport_national_RO.pdf](https://www.edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/studii%20si%20analize/PISA_2022_Raport_national_RO.pdf)

F. Sâmișăian, S. Dobra, M. Halaszi, A. Davidoiu-Roman, H. Corcheș, *Limba și literatura română*, manual pentru clasa a VIII-a, Editura Art Klett, București, 2020

G. Sâmișăian, F., „O didactică a limbii și literaturii române. Provocări actuale pentru profesor și elev”, Editura Art Klett, București, 2014

ABORDĂRI ÎN DEZVOLTAREA LITERAȚIEI ÎN CICLUL PRIMAR

Prof. înv. primar Victoria Anghel
Școala Gimnazială Comișani, jud. Dâmbovița

„Alfabetizarea este un drept al omului, un instrument de împuternicire personală și un mijloc de dezvoltare socială și umană, oportunitățile educaționale depind de alfabetizare, alfabetizarea este în centrul educației de bază pentru toți și esențială pentru eradicarea sărăciei, reducerea mortalității infantile, limitarea creșterii populației, atingerea egalității de gen și asigurarea dezvoltării durabile, a păcii și a democrației.” (UNESCO, 2010)

Învățământul primar reprezintă o etapă fundamentală în formarea și dezvoltarea competențelor de literație ale copiilor. Literația, în sensul său larg, nu se rezumă doar la capacitatea de a citi și scrie, ci include și înțelegerea și interpretarea textelor, capacitatea de a comunica eficient în scris și oral, precum și abilitatea de a evalua critic informațiile. Dezvoltarea acestor competențe începe în clasele primare și joacă un rol crucial în pregătirea elevilor pentru succesul lor în viață.

Una dintre cele mai importante aspecte ale dezvoltării competențelor de literație în învățământul primar este **crearea unei atmosfere propice în clasă**, care să stimuleze interesul și dorința copiilor de a citi și scrie. Învățătorii trebuie să fie creativi în metodologiile lor și să folosească diverse tehnici și materiale pentru a face procesul de învățare cât mai captivant și interactiv posibil. De exemplu, pot folosi povești, jocuri de rol, proiecte tematice și tehnologii moderne pentru a-i implica pe elevi și pentru a le dezvolta abilitățile de lectură și scriere în mod plăcut și eficient.

Cluburile de lectură: Elevii pot fi încurajați să participe la cluburi de lectură în care să discute cărți preferate sau să descopere împreună noi titluri.

Proiecte de scriere creativă: Profesorii pot organiza sesiuni de scriere creativă în care elevii să-și folosească imaginația pentru a crea povești, poezii sau eseuri.

Teatru și dramatizări: Elevii pot fi implicați în activități de dramatizare a poveștilor sau a scenariilor proprii, ceea ce îi va ajuta să-și dezvolte abilitățile de exprimare orală și înțelegere a textului.

O altă componentă esențială a dezvoltării competențelor de literație în școala primară este acordarea unei atenții deosebite **abilității de a citi fluent și de a înțelege textele**. Pentru a atinge acest obiectiv, este important ca elevii să aibă acces la o varietate de materiale de lectură adecvate nivelului lor de dezvoltare și intereselor lor. Bibliotecile școlare și clasele de lectură ar trebui să ofere o gamă diversificată de cărți, reviste, articole și alte resurse care să le permită elevilor să exploreze diferite genuri literare și să-și dezvolte gustul pentru lectură.

De asemenea, învățământul primar ar trebui să se concentreze pe **dezvoltarea abilităților de scriere ale elevilor**. Prin practica scrisului creativ, a compunerilor și a jurnalelor de lectură, elevii își pot îmbunătăți exprimarea și capacitatea de a-și transmite gândurile și ideile în mod clar și coerent. De asemenea, este important ca elevii să fie încurajați să revizuiască și să editeze propriile lor texte, învățând astfel procesul de scriere ca pe unul iterativ și îmbunătățindu-și abilitățile de autoevaluare și autocorectare. Exemple de activități care pot promova aceste abilități .

Sesiuni de citit în clasă: Profesorii pot organiza sesiuni regulate de citire în clasă, în care fiecare elev să citească cu voce tare un fragment dintr-o carte sau să împărtășească o experiență de lectură.

Jurnale de lectură și scriere: Elevii pot fi încurajați să țină jurnale în care să-și noteze gândurile și impresiile despre cărțile pe care le citesc sau să-și înregistreze propriile lor experiențe de viață.

Jurnale de lectură și scriere: Elevii pot fi încurajați să țină jurnale în care să-și noteze gândurile și impresiile despre cărțile pe care le citesc sau să-și înregistreze propriile lor experiențe de viață.

Scrisori și corespondență: Profesorii pot organiza proiecte în care elevii să scrie scrisori către colegi din alte școli sau către autori preferați, ceea ce îi va ajuta să-și dezvolte abilitățile de exprimare în scris și să înțeleagă importanța comunicării scrise.

Pe lângă dezvoltarea abilităților de citire și scriere, învățământul primar ar trebui să promoveze și alte aspecte ale literației, cum ar fi **competențele de gândire critică și analitică**. Elevii ar trebui să fie încurajați să pună întrebări, să exploreze diverse perspective și să-și exprime propriile opinii în legătură cu textele pe care le citesc. De asemenea, ar trebui să li se ofere ocazii să învețe să identifice și să evalueze sursele de informații, să analizeze mesajele media și să dezvolte abilități de argumentare și persuasiune. Exemple de activități care pot contribui la acest aspect includ:

Dezbaterea textelor: Elevii pot fi încurajați să participe la dezbateri și discuții despre teme și ideile prezentate în texte, ceea ce îi va ajuta să-și dezvolte abilitățile de argumentare și de înțelegere a diferitelor perspective.

Analiza textelor non-ficționale: Elevii pot fi ghidați să analizeze articole de știri, eseuri sau alte texte non-ficționale pentru a-și dezvolta abilitățile de evaluare critică a informațiilor și a argumentelor prezentate.

Proiecte de cercetare: Profesorii pot organiza proiecte în care elevii să-și aleagă subiecte de interes și să cerceteze în profunzime aceste teme, învățând să identifice surse credibile și să-și exprime propriile lor concluzii în mod argumentat.

Ca o completare a celor enunțate mai sus, adaug câteva exemple concrete de activități și strategii care pot fi adaptate în funcție de nivelul de înțelegere și de interesele specifice ale

elevilor din ciclul primar pentru a le oferi o experiență educativă bogată și motivantă

în dezvoltarea competențelor de literație:

-**Lectura cu voce tare** a unor cărți potrivite vârstei lor, urmată de discuții despre personaje, acțiuni și mesaje morale;

-**Sesiuni de citire în parteneriat**, unde elevii citesc împreună cu un coleg sau cu profesorul, luând alternativ rândurile de text;

-**Scierea unei povești colective**, unde fiecare elev adaugă un segment la o poveste începută de altcineva;

-**Folosirea jurnalelor de scris** pentru a-și exprima gândurile, emoțiile și experiențele personale într-un mediu sigur și personal;

-**Organizarea unor piese de teatru scurte** în clasă, unde elevii pot juca roluri și pot experimenta cu dialogul și expresia scenică;

-**Lectura și analiza unor poezii simple**, urmată de încercarea de a scrie poezii proprii pe același subiect sau cu aceeași structură;

-**Jocuri de cuvinte**, precum "Ghicește cuvântul", unde elevii trebuie să ghicească cuvinte folosind indicii;

-**Concursuri de ortografie** în care elevii se întrec pentru a scrie corect cuvinte pe tablă sau pe hârtie.

-**Utilizarea aplicațiilor educaționale interactive** care încorporează lecturi, jocuri și activități de scriere;

-Accesul la **platforme online** care oferă **cărți electronice** pentru copii, audiobook-uri și alte resurse digitale;

-**Sesiuni individuale sau în grup** în care elevii își citesc lucrările unii altora și oferă feed-back constructiv.

-Evaluări periodice care includ teste de lectură, compuneri și exerciții practice pentru a evalua progresul în literație.

În concluzie, dezvoltarea competențelor de literație în învățământul primar este un proces complex și crucial pentru formarea unei baze solide pentru succesul academic și personal al elevilor. Prin crearea unui mediu stimulat și prin utilizarea unor metodologii variate, precum și prin acordarea unei atenții deosebite abilităților de citire, scriere și gândire critică, școlile pot contribui semnificativ la formarea unei generații de indivizi alfabetizați și autonomi din punct de vedere intelectual.

BIBLIOGRAFIE:

1. UNESCO , 2010, De ce este importantă alfabetizarea?
2. Barton, D., 2006, Alfabetizarea: o introducere în ecologia limbii scrise
3. Ong, W. J. Ong, 1982, Oralitatea și literația: tehnologizarea cuvântului

ACTIVITĂȚILE DE LITERAȚIE ÎN EDUCAȚIA TIMPURIE

**Prof. ed. timpurie Stanciu Carmen Alexandra
G.P.P. Junior Slobozia, Ialomița**

Educația timpurie joacă un rol esențial în dezvoltarea competențelor fundamentale ale copiilor, iar literația – capacitatea de a înțelege, folosi și crea mesaje scrise și orale – este una dintre componentele centrale. Încă de la vârsta preșcolară, copiii încep să dezvolte abilități de comunicare orală și premise ale cititului și scrisului. Activitățile de literație desfășurate în grădiniță, în mod ludic și adaptat vârstei, contribuie la dezvoltarea cognitivă, socială și emoțională a copiilor cu vârste între 3 și 6 ani.

Literația nu se limitează doar la învățarea literelor sau a cuvintelor, ci presupune o gamă largă de competențe: înțelegerea limbajului, exprimarea ideilor, ascultarea activă, povestirea, recunoașterea simbolurilor scrise, precum și formarea unei relații pozitive cu cartea și actul lecturii. Aceste abilități sunt dezvoltate treptat, prin expunere constantă la limbaj, în contexte și situații de învățare variate și prin metode stimulative.

Activități de literație în educația timpurie a copiilor se realizează sub mai multe forme și metode. Cititul cu voce tare este una dintre cele mai eficiente metode de a stimula interesul copiilor pentru cărți. Educatorii (și părinții) pot citi zilnic povești, poezii sau texte scurte, încurajând copiii să comenteze imaginile, să anticipeze acțiunea și să răspundă la întrebări. Această activitate dezvoltă vocabularul, înțelegerea orală și capacitatea de exprimare. Beneficiile cititului de către adult copiilor sunt multiple, ele conduc la:

- Îmbogățirea vocabularului – copiii aud cuvinte noi în contexte variate, ceea ce le facilitează învățarea și folosirea corectă a acestora;
- Stimularea imaginației și creativității – poveștile trezesc interesul pentru lumea înconjurătoare și situații noi, dezvoltând gândirea abstractă;
- Îmbunătățirea capacității de atenție și ascultare activă – cititul implică concentrare, ascultare și urmărirea firului narativ;
- Crearea unei relații afective pozitive între adult și copil – momentele de citit consolidează legătura emoțională prin timpul petrecut împreună;
- Formarea unei atitudini pozitive față de lectură – copiii asociază lectura cu o activitate plăcută și liniștitoare;
- Facilitarea înțelegerii emoțiilor – prin identificarea cu personajele, copiii învață să recunoască, să exprime și să gestioneze emoții diverse.

Alte metode de dezvoltare a literației sunt povestirea și repovestirea. După ascultarea unei povești,

copiii pot fi încurajați să o repovestească în cuvintele lor. Pot folosi suport ilustrativ (imagini, planșe, suport digital), marionete, șorțul/covorașul povestitor sau jucării pentru a reda firul narativ. Această activitate consolidează structura poveștii (început, cuprins, încheiere) cu respectarea succesiunii întâmplărilor, cu includerea a cât mai multe detalii și stimulează memoria, coerența și exprimarea liberă.

Rimele, onomatopeele, jocurile de sunete, frământările de limbă, ghicitorile și cântecele ritmate ajută copiii să conștientizeze sunetele din limbaj. De exemplu, identificarea sunetului inițial al unui cuvânt („Cu ce sunet începe ‘masă’?”) este o abilitate fonologică importantă, predecesoare citirii.

În sala de grupă, conform Curriculumului pentru educație timpurie, trebuie obligatoriu să existe amenajat Centrul/Sectorul ”Bibliotecă”. Acesta este un mic „centru de literație” unde copiii au acces la cărți, reviste, litere tactile din plastic/lemn, planșe cu alfabetul, instrumente de scris, fișe de trasat etc. Pot exista, de asemenea, și Insule de lectură. Aceste colțuri de învățare permit explorarea liberă și interacțiunea independentă cu cartea și limbajul scris, dezvoltându-și autonomia și atașamentul față de lectură. Pe lângă formarea deprinderilor de lucru cu cartea, în acest sector se desfășoară și activități de pre-scriere. Copiii pot exersa trasarea semnelor grafice, formelor și chiar a literelor mari de tipar. Se recomandă scrierea literelor cu degetul în nisip/mălai/făină înainte de utilizarea instrumentelor tradiționale de scris. Aceste exerciții dezvoltă motricitatea fină și pregătesc copilul pentru scriere. De asemenea, pot „scrie” povești prin desene însoțite de explicații orale.

Copiii de 3-6 ani pot participa la redactarea unui „jurnal al grupei”, unde educatoarea scrie ceea ce dictează copiii despre o activitate recentă, completând cu desene sau fotografii. Această activitate validează gândirea copiilor și le arată că ideile lor pot fi transpuse în scris.

În unitățile de educație timpurie, integrarea literației se realizează în cadrul tuturor tipurilor de activități și în orice moment al zilei. În timpul activităților de rutină (prezența, servirea mesei, igienă), educatoarea folosește limbaj descriptiv și întrebări deschise („Cine lipsește astăzi din grupă?”, „Ce culoare are farfuria ta?”) încurajând astfel vocabularul contextual și exprimarea liberă. În timpul lecturării unei povești, în cadrul Activităților pe Domenii Experiențiale sau în cadrul Momentului de poveste, educatoarea poate utiliza lectura dialogată și adresa întrebări precum „Ce crezi că se va întâmpla mai departe?” „Cum se simte personajul X?”. Această tehnică sporește înțelegerea textului și dezvoltă gândirea critică și empatia. Centrul ”Joc de rol” sau ”Colțul/Căsuța păpușii” dezvoltă exprimarea orală, coerența narativă și capacitatea de a construi dialoguri. Aici au loc dramatizări după lecturarea unei povești, preșcolarii putând reda acțiunea cu ajutorul unor păpuși/marionete sau pot interpreta un rol în cadrul unui joc („La magazin”, „La bibliotecă”, „În familie”, „De-a medicul” etc.).

În cadrul diferitelor tipuri de activități cu preșcolarii, se pot integra jocuri fonologice, de conștientizare a sunetelor și dezvoltare a aparatului fonematic și fonoarticulator. Exemple de jocuri pot fi: „Cu ce sunte începe/sfârșește cuvântul?”, „Spune un cuvânt care începe cu sunetul...”, „Găsește rima pentru ‘urs’” etc. Aceste jocuri dezvoltă conștiința fonemică, fundamentală pentru viitoarea învățare a cititului.

Scrierea funcțională cu sens oferă un context real pentru învățarea sensului scrierii. De exemplu, copiii „scriu” bilețele, etichete, liste de cumpărături, scurte felicitări sau invitații. Dacă sunt copii care nu arată un interes deosebit pentru scris, se recomandă implicarea lor în activități de dictare: aceștia formulează un mesaj, iar educatoarea va scrie mesajul respectiv. După o activitate specială, de exemplu o vizită sau vizita unui musafir în sala de grupă, copiii dictează ce au trăit, iar educatoarea scrie pe flipchart în timp ce ei adaugă desene. Copiii pot înțelege astfel legătura dintre vorbire și scris, iar mesajul lor este valorizat.

Activitățile de literație pot fi integrate cu ușurință în cadrul domeniului Estetic și Creativ (copiii pot modela litere din plastilină – un exemplu în cadrul artelor vizuale, dar învață și versurile cântecului sau asimilează sensul cuvintelor din cântec).

În cadrul Domeniului Științe, copiii își extind atât cunoștințele despre mediul înconjurător, dar își îmbogățesc și vocabularul prin integrarea unor cuvinte specifice.

Activitățile tematice interdisciplinare pot constitui, de asemenea, un bun prilej pentru dezvoltarea literației la preșcolari. De exemplu, în cadrul temei/proiectului tematic „Primăvara” de la exprimarea verbală a observațiilor spontane cu privire la aspectele caracteristice ale anotimpului și până la memorizarea de poezii, povești, cântece etc. ori

formularea unor descrieri, crearea unui „abecedar de primăvară” (ex: A - albinuță, B – boboc... F - floare), totul conduce la dezvoltarea literației copiilor. Ține doar de noi, cadrele didactice, să creăm situații și contexte de învățare cât mai propice.

Adultul – educatoarea sau părintele – are un rol esențial în susținerea și dezvoltarea literației timpurii. Prin modelarea limbajului, ascultare activă, încurajarea exprimării și oferirea de materiale adecvate vârstei, adultul creează un mediu favorabil dezvoltării limbajului. De asemenea, atitudinea pozitivă față de carte și citit influențează în mod direct interesul copilului pentru literație. Perioada preșcolară este cea în care se pun bazele, premise ale formării competențelor de literație la școală.

Bibliografie:

1. Crahay, M. (2009). *Psihologia educației*. Editura Trei.
2. Whitehurst, G. J., & Lonigan, C. J. (1998). *Child development and emergent literacy*. *Child Development*, 69(3), 848–872.
3. Neuman, S. B., & Dickinson, D. K. (2001). *Handbook of early literacy research*. Guilford Press.
4. Ministerul Educației Naționale (2019). *Curriculum pentru educația timpurie*. București.

ACTIVITĂȚILE DE LITERAȚIE ȘI DEZVOLTAREA LECTURII CONȘTIENȚE

Prof. înv. primar Mandache Elena

Prof. înv. primar Cardaș Nicoleta

Școala Gimnazială Nr.6, Vulcan, jud. Hunedoara

Copilul învață a face foarte multe lucruri doar privindu-i pe adulți sau pe alți copii și imitându-i: își leagă șireturile, încuie și descuie un lacăt, modelează sau desenează, construiește din cubușoare sau ia o carte în mână și se face a citi. Însă a citi și a scrie corect va reuși să învețe doar dezvoltându-și un mecanism propriu de recunoaștere a literelor și cuvintelor, de transformare a sunetului în literă și invers. Nu e destul să-i arătăm unui copil care cunoaște și recunoaște literele cum citim noi, pentru ca el, imediat, să reușească această performanță. E nevoie de ghidarea pașilor, de exercițiu dirijat și independent, dar acest exercițiu poate avea un randament mai mare și îi poate aduce elevului rezultate sesizabile dacă persoana care încearcă să-l învețe a citi deține anumite strategii.

În societatea actuală, bazată pe diversitate și dinamism, educația este chemată să răspundă unor nevoi prospective greu de anticipat, uneori chiar imposibil. Este cunoscut faptul că educația trebuie să pregătească tineretul pentru viitor, nu pentru ziua de azi. Deci, nu cantitatea de informații asimilată în timpul școlarizării este importantă, ci formarea unor strategii de învățare care să fie viabile pe tot parcursul vieții pentru a-l ajuta pe tânăr să caute, să descopere, să asimileze și să aplice informații noi. Formarea competenței de a învăța să înveți, una dintre competențele-cheie stabilite la nivelul Uniunii Europene, devine țintă pentru fiecare nivel de școlarizare, măsurabilă la finalul școlarizării obligatorii. Pentru ca elevii să fie echipați cu abilități și competențe care să-i ajute în învățarea pe tot parcursul vieții, în școală se pot oferi modele de strategii, iar strategiile de literație fac parte din categoria strategiilor care sprijină învățarea pe tot parcursul vieții, devenind unealtă intelectuală indispensabilă în adaptarea la cerințele societății. În dicționarul OECD, literația este menționată ca: „abilitatea de a înțelege, de a folosi și de a reflecta asupra textelor scrise pentru a-și atinge obiectivele, a-și dezvolta cunoștințele și potențialul și a participa eficient la viața societății”. Literația este definită în dicționarul Cambridge „ca abilitatea de a scrie și a citi” dar „literația este, de asemenea, o abilitate de bază sau o cunoaștere a unui subiect”.

Pentru majoritatea elevilor care vin în clasa întâi fără a cunoaște literele, e suficient timpul alocat orelor de lectură în clasă, un nelipsit exercițiu de consolidare acasă... și ei încep a citi singuri! Dar ce se întâmplă cu elevul care, atunci când colegii lui cuceresc, treaptă cu treaptă, alfabetul, abia dacă deosebește câteva litere? Cum îl poate ajuta cineva pe micuțul care prezintă dificultăți în a învăța să citească? Cum determinăm care sunt problemele de lectură ale unui elev concret într-o clasă anumită, probleme care îl împiedică să învețe la toate celelalte materii? Și ce facem după ce am stabilit aceste probleme? Important e să ne pese. Să dorim a ajuta. Și să știm cum să o facem mai bine.

În contextul noilor provocări și realități sociale, în care se apreciază unicitatea individului, diversitatea și nu se mai acceptă/tolerează abordarea unilaterală, colectivistă a subiecților învățării, a fost revizuit și demersul conceptual al didacticii postmoderne, care acordă o importanță tot mai mare principiului individualizării și diferențierii actului educațional. Astfel, datoria cadrului didactic este de a-l trata pe fiecare copil ca pe o individualitate. Pentru aceasta, este imperios necesar să ne apropiem de el în mod individual și să interrelaționăm cu fiecare diferențiat, de o manieră specifică și adecvată.

A învăța un elev să citească este, probabil, cel mai prețios cadou pe care îl poate face un învățător. Abilitatea de a citi contribuie enorm la dezvoltarea unei persoane. În primul rând, lecturile poartă copiii pe meleaguri noi, le hrănesc imaginația și îi ajută să asimileze disciplinele școlare. Într-un sens mai larg, lecturile influențează deschiderea minții către idei noi, cunoașterea lumii, gândirea logică; ele conferă un sentiment de stăpânire a propriei vieți. Însă nu este o abilitate simplă.

Majoritatea elevilor din clasele primare care rămân mult în urma colegilor, în privința lecturii, nu îi mai ajung; însă pedagogii știu că aproape fiecare elev trebuie ajutat să învețe a citi. Cheia instruirii cu succes a elevilor cu dificultăți de lectură constă în a înțelege care aspecte ale abilităților de lectură sunt prezente și care nu, ca să contribuim la întărirea sau construirea lor. Când un copil nu știe să citească multe cuvinte sau nu înțelege textul scris, ies în relief diferite aspecte ale deprinderilor sale de literație emergentă, care pot fi examinate. Evaluările incluse în această secțiune măsoară cele mai importante aspecte ale deprinderilor de literație emergentă ale unui copil.

Aveți nevoie de o carte simplă pe care s-o citiți cu elevul, pe măsură ce îi cereți să realizeze o serie de sarcini. Cărticica recomandată de noi poate fi folosită pentru scopuri demonstrative. Se poate folosi însă orice carte pentru copii, care prezintă următoarele caracteristici: text scris pe o pagină și ilustrație pe pagina opusă; o pagină cu text de două rânduri sau mai multe; o pagină cu un singur rând de text; o pagină care conține atât majuscula, cât și minuscula a două litere diferite și mai multe semne de punctuație: punctul, semnul întrebării, semnul exclamării, ghilimelele.

Cunoștințe despre aranjarea în pagină: Arătați elevului cartea, ținând cotorul spre el. Spuneți-i: “Vom citi această carte. Arată-mi coperta cărții.” Acordați un punct, dacă elevul va ține cartea cu fața în sus. Citiți apoi titlul cărții.

Cunoștințe despre faptul că se citește textul, și nu ilustrațiile. Arătați elevului o foaie cu text pe o parte și ilustrație pe cealaltă. Spuneți-i: “Arată-mi unde citim. Arată cu degetul locul unde începem să citim.” Acordați un punct, dacă elevul indică textul, și nu ilustrația. Citiți apoi textul de pe pagina respectivă.

Orientarea – direcția textului pe pagină. Arătați elevului o pagină cu cel puțin două (preferabil trei) rânduri de text. Spuneți-i: “Vom citi această pagină. Arată-mi de unde începem să citim. Arată-mi cum vom continua să citim. Arată-mi acum unde continuăm.” Acordați un punct dacă elevul indică cuvântul din colțul din stânga sus, apoi își duce degetul spre dreapta, apoi se întoarce la stânga cu un rând mai jos, apoi trece degetul spre dreapta și din nou se întoarce în stânga la începutul rândului următor. Ulterior, citiți textul de pe pagina respectivă.

Înțelegerea termenului „cuvânt”. Căutați o pagină care are un rând de text. La început, luați câte un cartonaș în fiecare mână și spuneți: “Iată, pot ține cartonașele așa încât să vezi doar un cuvânt sau două. Încearcă și tu.” Dați-i elevului cartonașele. “Arată-mi un cuvânt. Acum arată-mi două cuvinte.” Acordați un punct, dacă elevul indică în spațiul dintre cartonașe un cuvânt și două cuvinte. Citiți-i apoi textul de pe pagina respectivă.

Înțelegerea termenului „literă”. Luați câte un cartonaș în fiecare mână și spuneți: “Iată, pot ține cartonașele astfel încât să vezi doar o literă sau alta. Încearcă și tu.” Dați cartonașele elevului. “Arată-mi o literă. Acum arată-mi două litere.” Acordați un punct, dacă elevul indică o literă și apoi două. Citiți ulterior textul de pe pagina respectivă.

Cunoștințe despre punctuație. Găsiți pe pagină un punct. Întrebați: “Ce este acesta? Ce trebuie să facem când ajungem la el?”. Identificați apoi ghilimele, un semn de întrebare și un semn de exclamare. Indicați-le pe rând și întrebați: “Ce este acesta? Ce ne comunică?”. Acordați un punct, dacă elevul identifică corect fiecare semn. Citiți apoi textul de pe pagina respectivă.

În cazul în care aplicați testul într-o situație reală de testare, trebuie să vă notați și observațiile proprii, nu doar scorul pe care îl obține elevul. Aceste observații pot fi utile pentru a ajusta predarea cititului la nevoile specifice ale elevului testat.

Strategiile de literație în general, și cele prezentate, în particular ca etape importante în învățare și în formarea literației funcționale, prezintă câteva avantaje în practica școlară asigurând: înțelegerea textelor de specialitate facilitând învățarea; fixarea cunoștințelor prin asocieri cu informații anterior asimilate; durabilitatea informației; aplicabilitatea cunoștințelor; facilitează motivarea, implicarea și activizarea elevilor în învățare. Strategiile de literație ar trebui să fie un domeniu cunoscut de către profesori de toate specialitățile pentru a forma elevilor abilități de literație bine conturate, în perspectiva devenirii unor cetățeni literați funcțional.

Bibliografie

- Wolf, M. (2008). Proust and the squid: the story and science of the reading brain. Cambridge: Icon Books
- Max Roser and Esteban Ortiz-Ospina (2019). Literacy. Published online at OurWorldInData.org retrieved from: <https://ourworldindata.org/literacy>
- OECD- Glossary of Statistical Terms from: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5420> Literacy from: <https://en.unesco.org/themes/literacy> The Global Alliance for Literacy

ÎMBOGĂȚIREA ȘI ACTIVIZAREA VOCABULARULUI COPILOR

**Prof.ed.timpurie Aioanei Anca
GPP Șc.Gimn. „Sfânta Maria” Botoșani**

Un obiectiv important în ceea ce privește dezvoltarea vorbirii este îmbogățirea și activizarea vocabularului copiilor preșcolari ,îmbogățirea cunoștințelor.

Fondul de cuvinte deținut de preșcolari are la bază zestrea lexicală acumulată în grădinițe care nu este aceeași ,ci diferă de la copil la copil.

Un rol important pentru formarea limbajului și capacităților de comunicare verbală, îl au acele jocuri didactice care cresc numărul de cuvinte cunoscute și folosite activ,precum și acelea care solicită întrebuițarea cuvintelor în contexte noi,neînvățate ,dar care sunt în concordanță cu sistemul limbii,pentru că vorbirea poate avea atât caracter reproductiv cât și creator.

Pentru a cunoaște bogăția vocabularului copiilor de la grupă am aplicat o serie de probe cu caracter constatativ și predictiv.

Proba nr.1

Scop:verificarea volumului vocabularului și gradul de înțelegere al noțiunilor;

Aplicare:am denumit obiecte din experiența curentă a copilului și am pus întrebarea „Ce știi despre...? (păpușă,scaun,măr,pisică,mașină,brad,pușculiță, macara,poștaș,școală);am acordat două puncte pentru fiecare răspuns corect(conținut,flux verbal);

Proba nr.2:Scop:verificarea capacității copilului de a utiliza raportul de contrast între noțiuni;

Aplicare:am cerut fiecărui copil să arate sensul opus al următoarelor cuvinte:bun(rău),vesel(trist),înainte (înapoi),gros(subțire),sus(jos),mult(puțin),mare mic),slab(gras),lumină(întuneric),ușor(greu).Am notat cu un punct fiecare răspuns corect.

Proba nr.3

Scop:verificarea capacității copilului de a face analogii prin opoziție;

Aplicare:am precizat fiecărui copil că va asculta mai multe propoziții din care lipsesc cuvintele de la urmă și trebuie să ghicească cuvântul care lipsește;

Material utilizat:

- 1.Fratele este băiat;sora este
- 2.O masă edte facută din lemn;un geam din.....;
- 3.Lămâia este acră;mierea este
- 4.Pasărea zboară;peștele.....;
- 5.Câinele mușcă;pisica.....;
- 6.Vara plouă;iarna.....;
- 7.Ziua este lumină;noaptea este.....;
- 8.Vara este cald,iarne este.....;
- 9.Mergem cu picioarele și prindem cu.....;

10.Crescând băieții devin bărbați și fetițele..... .

Proba nr.4 –proba de integrare a noțiunilor

Scop.verificarea capacității de generalizare a copiilor și gradul de însușire a unor noțiuni din domenii variate și posibilitatea raportării acestor la respectivele categorii integratoare.

Aplicare:Varianta I:

Am propus fiecărui copil grupe de noțiuni,aparținând aceleași categorii integratoare ,și i-am cerut să denumească respectivele categorii:

1.crizantema,lalea,ghiocel;

2.roșie,ardei,vânăță;

3.lapte,brânză,unt;

4.lup,urs,vulpe;

5.masă,scaun,dulap;

6.păpușă,mingea,coardă;

7.meșină,elicopter,vapor;

8.căciulă,mănuși,palton;

9.zidar,brutar,frizer;

10.cerc,pătrat,triunghi.

Aș sublinia că orice demers privind sporirea „zestrei”lexicale,achiziționarea vechilor și noilor achiziții trebuie făcută pornind de la idea că nu tot ce s-a transmis și „s-a însușit” în grădiniță constituie în întregime achiziții ferme atât cantitative ,cât și mai ales calitative.

STRATEGII DIDACTICE UTILIZATE PENTRU FORMAREA COMPETENȚEI DE COMUNICARE ÎN CICLUL PRIMAR

Prof. înv. primar ALPĂREAN FLORINA MIRELA
Școala Gimnazială „Aurel Pop” Oșorhei

În curriculum-ul actual, comunicarea este un domeniu complex care înglobează procese de receptare a mesajului oral sau scris, precum și cele de exprimare orală sau scrisă. Procesul de formare a competenței de comunicare începe în clasa pregătitoare și devine realizabil dacă în clasă este o atmosferă de lucru deschisă, capabilă să favorizeze exprimarea liberă, fără ca elevul să se simtă judecat sau manipulat prin întrebări. Este necesar nu numai a-i vorbi acestuia, ci a-l îndemna să vorbească, a-l asculta și a-l învăța să asculte, a-i arăta modele de comunicare, dar mai ales a-l determina să-și creeze propriile modele. La această vârstă comunicarea se realizează pornind de la un suport vizual sau fructificând experiențele lor de viață.

La clasa pregătitoare și clasa I se pot organiza momente de comunicare:

- intuirea ilustrațiilor din manual sau alte materiale auxiliare folosite la clasă;
- convorbiri în legătură cu un text citit, comportamentul unui personaj;
- găsirea unor alte finaluri ale acțiunilor din textele citite și argumentarea alegerii;
- prezentarea unor întâmplări asemănătoare cu cele din textele citite („Scaunul povestitorului);
- convorbiri despre activitățile extracurriculare : o excursie la care au participat , o activitate de voluntariat, plantare de pomi etc.;
- dezbateri pe teme alese de ei;
- argumentarea unor aprecieri pornind de la un personaj, animal, plantă.

La clasa a II- a , a III- a și a IV- a competențele de comunicare se dezvoltă după ce elevii au acumulat cunoștințele necesare despre elaborarea și receptarea mesajelor orale sau scrise și după ce s-au format abilități de a folosi mesaje în diferite situații de comunicare. Folosirea textelor literare sau nonliterare ca suport didactic reprezintă un avantaj căci oferă modele de exprimare corectă. La sfârșitul lecturării acestor texte , elevii devin capabili de a exprima propriile mesaje orale sau scrise, de a elabora opinii în legătură cu cele citite, precum și de a utiliza cunoștințele în diferite situații de comunicare.

Strategia didactică este modalitatea eficientă prin care profesorul îi ajută pe elevi să accedă la cunoaștere și să-și dezvolte capacitățile intelectuale, priceperile, deprinderile, aptitudinile, sentimentele și emoțiile. Ea se constituie dintr-un ansamblu de acțiuni și operații de predare – învățare, în mod deliberat structurate sau programate, orientate în direcția atingerii obiectivelor prestabilite.

Metodele de învățământ sunt un element de bază al strategiilor didactice, în strânsă relație cu mijloacele de învățământ și cu modalitățile de grupare a elevilor.

Povestirea este o activitate de educare a limbajului dintre cele mai plăcute pentru că satisface nevoia de cunoaștere și constituie cadrul optim de exersare a capacității de comunicare.

Descrierea este o metodă de comunicare care facilitează accesul la cunoaștere

Conversația euristică presupune pe de-o parte „scoaterea ” de la elevi a unor cunoștințe existente , iar pe de altă parte descoperirea de noi informații. Pentru stimularea comunicării despre sine și dezvoltarea competențelor de comunicare, elevii pot fi organizați în perechi și provocați să discute despre un subiect care îi frământă, un elev va fi vorbitorul, iar celălalt ascultătorul.

Lectura (explicativă sau independentă) este o activitate esențială în dezvoltarea competențelor de comunicare la copii, este o tehnică fundamentală de muncă intelectuală. Lectura orală le dezvoltă elevilor vocabularul, dicția și abilitatea de a folosi elementele paraverbale adecvate (intonația, ritmul vorbirii, respectarea pauzelor impuse de texte). Cărțile ajută elevii să cunoască viața înainte de a o trăi, le deschid orizonturi noi de cunoaștere și le dezvoltă creativitatea și imaginația.

Exercițiile de dramatizare. Dramatizarea îi determină pe elevi să exploreze textul, să îl înțeleagă și să analizeze personajelor pe care le vor interpreta. Activitățile de dramatizare stimulează resursele creative ale elevilor, îmbogățindu-le înțelegerea despre lume și despre ei înșiși, le dezvoltă spiritul de echip și spiritul ludic. Memorarea replicilor personajelor stimulează dezvoltă competențele de comunicare verbală, antrenează memoria elevilor. Mișcările scenice, mimica și gesturile dezvoltă competențele de comunicare nonverbală și paraverbală.

Jocul didactic poate fi utilizat în toate etapele procesului instructiv-educativ, deoarece corespunde unei înclinații firești a copilului de vârstă școlară mică. Valențele pedagogice ale jocului sunt multiple: stimulează exprimarea verbală, antrenează gândirea logică și creativă, stimulează interesul, fortifică energiile intelectuale și fizice ale copiilor.

Exemple de jocuri aplicate în cadrul orelor de **comunicare** la clasa I:

Schimbați litera (silaba) -activizarea și îmbogățirea vocabularului, dezvoltarea capacității de selectare, a mobilității gândirii și a expresivității limbajului;

Ghicește cine sunt eu! –mimarea unor mișcări sau sunete emise de unele animale sau obiecte din natură.

Completează rima -învățătorul citește versuri simple și ușoare, iar la al doilea vers, rima e completată de elevi.

Cum mai putem spune? -zăpadă(nea omăt competiție) ,mister(enigmă secret taină)

Cui îi dai obiectul? Al cui glas se aude? A (al) cui este?. Elevii folosesc substantivele în cazurile genitiv și dativ.

Ce culoare are obiectul? Elevii realizează acordul dintre adjective și substantive

Cum este? Elevii își formează deprinderea de a folosi corect gradele de comparație ale adjectivelor.

Predarea-învățarea reciprocă este o strategie de învățare prin studiu pe text/ imagine sau imagine/text pentru dezvoltarea comunicării copil-copil care se poate aplica atât în jocurile libere cât și în activitatea frontală (povestire, lectura după imagini, memorizare).

Rezumatorii- expun sinteza textului citit sau a imaginii contemplate timp de 5- 7 min.

Întrebătorii-analizează textul în grup, apoi se formulează întrebări folosindu-se de paletele cu întrebări

Clarificatorii –se identifică cuvinte, expresii, comportamente, etc. și se găsesc împreună răspunsuri

Prezicătorii – după analiza textului, prognozează ce se va întâmpla, exprimând cele mai neașteptate idei, fapte.

Brainstorming-ul, (asaltul de idei) este o metodă pe care am folosit-o pentru a ajuta copiii să emită cât mai multe idei pentru soluționarea unor probleme, fără a critica soluțiile găsite. Această metodă am utilizat-o frecvent în activitățile de dezvoltare a limbajului pentru a le dezvolta capacitățile creatoare (în cadrul povestirilor create după un tablou, sau un șir de ilustrații, în lecturile după imagini, convorbiri).

Mozaicul sau „metoda grupurilor interdependente” este o strategie bazată pe învățarea în echipă. Fiecare elev are o sarcină de studiu în care trebuie să devină expert. El are în același timp și responsabilitatea transmiterii informațiilor asimilate, celorlalți colegi, conducând astfel la dezvoltarea abilităților de comunicare argumentativă și de relaționare în cadrul grupului;

Metoda Colțurile este o metodă de rezolvare de probleme prin stimularea comunicării pe baza unui subiect controversat.

Etape: Se împarte clasa în grupe. O grupă care conține elevii pro animale, trece într-un colț al clasei, cei care sunt pro plante trec în colțul opus, iar cei nehotărâți vor sta în mijlocul clasei. Liderii celor pro și contra vor alcătui o listă cu 5 argumente prin care să-i convingă pe cei nehotărâți să treacă de partea lor pentru a deveni câștigători

Șortul povestitor – metodă agreată de micii școlari, cuprinde materiale precum: un șort, de regulă din material textil, elementele reprezentând personaje, elementele constitutive ale poveștii: căsuță, elemente din natură: nori, soare, plante copaci, etc (care să permită a fi prinse cu ajutorul scaiului), dar și un buzunar atașat, care să permit celui ce face redarea poveștii să descopere și să extragă elementar ce urmează a fi expus pe șort, în funcție de momentul povestirii

Metoda R.A.I. (Răspunde, Aruncă, Interoghează) este o metodă activă și antrenantă ce poate fi utilizată în orice moment al procesului de învățare. Elevii sunt dispuși în cerc, se folosește o minge sau o jucărie care este aruncată de la un elev la altul, cu cerința de a răspunde corect la întrebarea pusă.

Turul galeriei este o metodă de învățare activă, pe baza stimulării prin cooperare ce îi încurajează pe elevi să-și exprime propriile opinii.

Masă rotundă- se formează grupe de 3 elevi, iar fiecare elev va descrie un obiect, o ființă, un personaj, un fenomen al naturii, o stare sufletească.

Explozia stelară este o metodă de stimulare a creativității, utilizând-o pentru exersarea capacității de a alcătui propoziții interogative pe baza conținutului unor imagini și nu în ultimul rând rezolvarea problemelor prin găsirea răspunsurilor la întrebările adresate.

Prin dezvoltarea competenței de comunicare în clasele primare, elevul își va contura următorul profil: civilizat, sociabil, implicat, comunicativ, creativ.

BIBLIOGRAFIE

- Cerghit I., Metode de învățământ, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980
Cucoș C. (coord.), Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice, Editura Polirom, Iași, 1998
Cucoș C., Pedagogie, Editura Polirom, Iași, 1999
Derșidan, Ioan, Metodica predării Limbii și Literaturii române, Editura Casa cărții de știință, Cluj-Napoca, 2003
Dumitrașcu Coca, Alternative educaționale, Editura Read Cart, Bacău, 2008
Ionescu, M., Chiș, V., Strategii de predare-învățare, Editura Științifică, București, 1992

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR DE LICEU ÎN CADRUL LECȚIILOR DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

prof.dr. Mihaela Breban, Liceul Teoretic „Emil Racoviță”, Baia Mare

În societatea contemporană, se simte nevoia imperioasă de a se forma cetățeni care să aibă capacitatea de a gândi critic, de a comunica eficient pentru a se putea implica activ la viața socială și a contribui la dezvoltarea ei. De aceea, se impune să-și dezvolte competențele de literație, acest lucru devenind un obiectiv prioritar al învățământului preuniversitar. Literația nu trebuie înțeleasă doar ca abilitate de a citi și scrie, deoarece presupune înțelegerea, interpretarea și utilizarea informațiilor dintr-o varietate de texte, în contexte diverse. Rolul profesorului de limba și literatura română este astfel esențial în formarea acestor competențe, deoarece disciplina sa oferă numeroase oportunități de dezvoltare a gândirii critice, a sensibilității estetice și a capacității de argumentare.

În contextul predării limbii și literaturii române, literația se manifestă prin: literația lecturii, care presupune înțelegerea și interpretarea textelor literare și nonliterare; literația scrierii prin capacitatea de a produce texte coerente și adecvate scopului comunicativ; literația informațională prin utilizarea surselor de informare pentru documentare și argumentare și literația digitală prin folosirea tehnologiilor pentru receptarea și producerea mesajelor scrise.

În acest context, rolul profesorului este de mediator între elev și text, dirijând procesul de învățare cu scopul de a forma cititori activi și cu competențe de comunicare. De aceea, el trebuie să desfășoare activități care să stimuleze curiozitatea și motivația pentru lectură, să dezvolte gândirea critică pentru a obține o exprimare creativă.

O strategie eficientă o reprezintă, în acest sens, transformarea lecturii într-un proces dialogat în care profesorul propune întrebări deschise, iar elevii formulează ipoteze, opinii și interpretări personale, utilizând ca metode de lucru: „Jurnalul dublu al lecturii” prin intermediul căruia elevii notează fragmente semnificative și propriile reacții sau „Dezbaterea interpretativă”, care stimulează argumentarea pe baza unui text.

Dezvoltarea literației presupune deplasarea accentului de la memorarea informațiilor despre text la lucrul efectiv cu textul și la dezvoltarea capacității de înțelegere profundă. Abordarea textului trebuie realizată în etape pentru a fi eficientă: prelectură pentru a se activa cunoștințele, a stârni curiozitatea, a identifica termeni necunoscuți, lectură pentru înțelegerea textului, identificând tema, argumentele și pentru organizarea informațiilor. Elevii formulează întrebări pe măsură ce citesc și fac predicții despre continuarea sau semnificația textului, verificându-le ulterior. În ceea ce privește postlectura, aceasta are ca scop interpretarea textelor, evaluarea prin utilizarea hărților mentale, a sintezelor, schemelor, graficelor, dovedind astfel capacitatea de a înțelege un text.

Pentru eficientizarea procesului, elevii de liceu trebuie expuși la o varietate de tipuri de texte, nu doar la cele obligatorii din programa școlară: atât texte literare, cât și nonliterare (articole de presă, documente oficiale), postări de blog/rețele sociale, reclame, texte discontinue (grafice, hărți, tabele), precum și texte multimodale (postere, clipuri video, benzi desenate), care dezvoltă literația vizuală și cea digitală.

Literația înseamnă și abilitatea de a se raporta critic la informație și de a o dezbate. Gândirea critică se poate dezvolta prin apelarea la metode de tipul chestionării sursei (Cine a scris textul? Cu ce scop?), prin capacitatea de a identifica punctul de vedere al unui autor. De asemenea, elevul trebuie încurajat să-și argumenteze opiniile, să își susțină o idee cu dovezi pertinente (De ce personajul poate fi considerat erou/antierou? Să-și argumenteze răspunsul cu secvențe relevante din textul selectat).

O altă modalitate de stimulare a gândirii critice o reprezintă activitățile de învățare prin colaborare, cum ar fi jocurile de rol, procesele literare (simularea unui proces pentru un personaj, organizarea unei dezbateri între viziuni diferite asupra operei). De asemenea, desfășurarea unor dezbateri pe teme controversate determinate de text, au ca scop antrenarea elevilor în crearea de discursuri coerente și persuasive.

În epoca actuală, o metodă eficientă o reprezintă integrarea mijloacelor digitale, care au devenit o necesitate. Aceste mijloace pot fi folosite pentru crearea de conținut. În acest mod, elevii pot crea bloguri literare, recenzii, podcast-uri despre opera studiată, dezvoltând astfel un tip de literație multimodală. Extrem de utile sunt platformele online (Padlet, Canva, Wordwall, Google Docs/Slides, Mentimeter) pentru a colecta idei, a realiza hărți conceptuale sau a primi feedback. Se impune ca o necesitate ca astfel de activități de cercetare să fie asistate de către profesor, pentru a selecta și evalua corect sursele de informare online pentru a se evita erorile, plagiatul sau a dezinforma.

Alt exemplu de bună practică îl reprezintă redactarea de texte cu aplicabilitate în realitate: scrierea unui CV, a unei scrisori de intenție în numele unui personaj, o știre despre un eveniment sau solicitarea elevilor de a continua un text prin modificarea finalului, prin rescrierea originală a unei secvențe dintr-o altă perspectivă .

Dezvoltarea competențelor de literație la elevii de liceu reprezintă o necesitate pentru că asigură succesul școlar și social al elevilor. Prin adoptarea unor bune practici centrate pe elev, prin selectarea diversificată textelor pentru studiu și prin stimularea gândirii critice și a creativității, profesorul de limba și literatura română devine un factor care facilitează accesul elevilor la cultură, la informație și la o comunicare eficientă în lumea contemporană.

Dezvoltarea acestor competențe la elevii de liceu reprezintă o prioritate a educației actuale și un indicator al calității actului educațional. Profesorul de limba și literatura română are datoria de a transforma lecția într-un spațiu al descoperirii și al reflecției, în care lectura și scrierea devin instrumente de cunoaștere, exprimare și comunicare.

Implementarea bunelor practici prezentate contribuie la formarea unor tineri capabili să înțeleagă lumea prin cuvinte și să-și facă auzit punctul de vedere în societate.

LITERATURA

Bibliotecar Mesteacăn Maria

Liceul Tehnologic ‘I.C.Petrescu’ Stâlpeni, Argeș

(<fr. *littérature*, < lat. *literatura*, cf. *littera* = *scriere, literă, alfabet, text*)

Pentru critici și pentru cărturarii Evului Mediu, termenul literatură desemnează *tot ceea ce e legat de utilizarea alfabetului*: scris, scriere, scriitură, inscripție, text, act scris, operă literară scrisă, alfabet, învățarea scrierii și a cititului.

Literatura e definită ca **artă a cuvântului**, cum pictura este artă a culorii, muzica, artă a sunetului, sculptura, artă a formei. Ea trebuie privită ca o **enitate funcțională** și ca o **enitate structurală**. Aceste două entități sunt legate organic în temeiul adevărului fundamental că structura e făcută din funcții, iar funcțiile creează la rândul lor altă structură.

Literatura a fost considerată, în Antichitate, o **imitație** (*mimesis*) a lucrurilor posibile. Termenul *mimesis* este utilizat pentru întâia oară de Platon, cu sensul de *copie*. Arta este văzută ca o copie degradată a unui obiect care e el însuși o copie a unei idei perfecte. După Aristotel, *mimesis* nu înseamnă oglindă, ci refracție, copie selectivă a unui eveniment real sau posibil.

Literatura a fost pusă, ulterior, în legătură cu **ficțiunea**, cu **frumosul**, sau a fost privită ca **funcție particulară a limbajului**.

Este interesant să urmărim sensurile cuvântului literatură dintr-o perspectivă istorică:

1. știință în general (sec. al XVI-lea);
2. cultura literatului (sec. al XVIII-lea);
3. comunitatea oamenilor de litere, lumea literară (sec. al XVIII-lea);
4. carieră literară;
5. industrie literară;
6. arta expresiei intelectuale (sec. al XVIII-lea);
7. arta de a scrie opere cu valoare durabilă;
8. arta de a scrie în opoziție cu alte arte;
9. arta de a scrie în opoziție cu știința;
10. ansamblul producției literare;
11. ansamblul scrierilor unei epoci, unei țări sau regiuni;
12. categorii de opere specializate, gen literar;
13. bibliografie, trecerea în revistă a operelor de o anumită categorie;
14. ansamblul unor fapte literare privite ca fenomen istoric distinct;
15. istoria unei literaturi;
16. cunoașterea rațională de fapte literare. (cf. Gheorghe Crăciun, **Introducere în teoria literaturii**)
- 17.

Din punctul de vedere al originii, literatura se împarte în două ramuri:

- *literatura populară* (orală);
- *literatura cultă*.

După criteriul circulației și receptării, avem:

- *literatura națională*;
- *literatura străină*;
- *literatura universală*.

MOD DE EXPUNERE

Felul sau *forma* în care este scrisă *opera literară*.

Există patru moduri de expunere: *narațiunea*, *descrierea*, *dialogul* și *monologul*. De obicei, într-o operă literară, acestea se îmbină, dar poate fi folosit și unul singur.

Ex. : În balada populară **Toma Alimoș** autorul anonim recurge la :

- *narațiune*, pentru prezentarea întâmplărilor ;
- *dialog*, pentru a reproduce conversația dintre personaje (Ex. : „ - Bună ziua, verișcane! / - Mulțumescu-ți, frate Mane!”) ;
- *descriere*, în ilustrarea legăturii personajului principal cu natura (Ex. : „Foicica fagului, / La poalele muntelui, / Muntelui Pleșuvului, /La puțul/Porumbului.”) ;
- *monolog* în scopul reliefării singurătății lui Toma Alimoș (Ex. : Închinar-aș, și n-am cui, / Închinar-aș murgului, / Murgului sirepului (...)).

Bibliografie: *Dicționar de terminologie literară*, autori: Gabriela Dinu, Maria Zbarcea

SLAVICI – PORTRET PESTE TIMP

Prof.înv.primar Necula Andreea

Liceul Tehnologic” Dinu Bratianu Ștefănești”, Argeș

Întreaga operă și activitate ale lui Ioan Slavici poartă însemnele rezistenței în timp și prin toate intemperiiile istorice, ale unei națiuni ce aspira la independență, la suveranitate și nu în ultimul rând la așezarea într-o țară unică, într-un stat unitar național, al tuturor românilor din toate provinciile separate, peste vrerea lor, de conjuncturi militare operante într-o devenire zbuciumată. De aceea viziunea asupra destinelor individuale ale eroilor lui Slavici este una gravă, ce implică, declarat sau subiacent, însăși condiția destinului național.

Opera lui Ioan Slavici se cere astfel înțeleasă și judecată într-o tradiție proprie culturii române transilvănene, ce susține un programat substrat misionar al menirii sale naționale, venind din strădaniile strălucite ale Școlii Ardelene, având ca rezultat o întreagă linie de creatori iluștri în rândul cărora locul lui Slavici se impune ca unul de netăgăduit pionierat în privința asigurării deschiderilor de înnoire în profunzime a actului artistic, ca manifest al modernității existenței noastre sociale, economice, culturale și, înainte de toate, naționale.

Scriitorul este astfel un model, un exemplu clasic de implicare și confundare a scriitorului, prin destinul său individual, în marele destin istoric al neamului căruia îi aparține.

Nuvelistica lui s-a impus dintr-un bun început ca un exemplu creator în privința temeiniciei cu care autorul a știut și a înțeles să motiveze artistic, în plan psihologic, toate demersurile existențiale ale eroilor săi, impunând nu un caracter sau un personaj, ci o întreagă tipologie țărănească, dimensionând în jurul ideii de unitate a familiei ca punct de echilibru moral stabil în acest univers primordial al satului aspirând spre condiția lucidă, a modernizării, a propășirii sale. Căci traversând nuvelistica lui Slavici, observăm cum însăși perspectiva de abordare a problematicii lumii țărănești evoluează, aprofundată mereu, de la exemplul ridicării economice și morale a satului, până la marile și dramaticele confruntări generate de însăși inegalitatea socială a membrilor acesteia. Prozatorul cuprinde epopeic toate temele majore ale mediului țărănesc, cu profundele lor rezonanțe în plan psihologic, realizând o vastă, o inegalabilă frescă socială a elementului poporan de la finele secolului trecut.

Opera lui Slavici deschide o nouă direcție literară de analiză socială, toate biografiile eroilor fiind urmărite analitic în roman. Astfel sunt fixate coordonatele caracteristice ale unei autentice galerii tipologice a provinciei ardelene, investigând adâncurile psihologiilor lor raportate necondiționat, mereu la cadrul vieții publice și politice ale țării, într-o perioadă de frământări și mai ales de cristalizări ale satului existenței moderne a României.

Istoria literară vede în Slavici pe primul prozator de anvergură al Ardealului care "a fertilizat cu vigoare ogorul literelor românești."¹ El s-a distins drept una dintre personalitățile reprezentative ale Ardealului din pragul secolului al XX-lea, care a marcat o epocă și a personificat o stare de spirit.

Bibliografie:

1. Manolescu, Nicolae, *Arca lui Noe*, București, Editura Gramar, 2004;
2. Marcea, P., *Ioan Slavici*, București, Editura pentru literatură, 1968;
3. Micu, D., *Istoria literaturii române de la creația postpopulară la postmodernism*, București, Editura Saeculum, 2000;

¹P. Marcea, *Ioan Slavici*, București, Editura pentru literatură, 1968, p. 367.

FORMAREA DE COMPETENȚE – O ALTĂ MODALITATE DE A GÂNDI DEMERSUL DIDACTIC

Prof. Gherlan Georgiana-Monteola

Prof.înv.primar Mikloș Mihaela

Colegiul Economic "Hermes", structura Școala Gimnazială Nr.7 Petroșani, jud. Hunedoara

Pedagogia competențelor este ceea ce-și propune sistemul educațional românesc să implementeze în această perioadă, astfel încât să răspundă unei societăți la care visăm cu toții, la nivel mondial.

Ideea de competență a apărut pentru prima oară în anul 1989, în Marea Britanie. Ce înseamnă competență? Să deții și să dezvolți cunoștințe și abilități, atitudini adecvate și experiențe necesare pentru performanțe bune în rolurile asumate. Competențele pot fi măsurate pe baza unor standarde de performanță. Nivelele de realizare a unei competențe solicită timp și exercițiu pentru a ajunge la dezvoltarea maximă și presupune, de asemenea, interes, motivație, implicare și posibilitatea de a exersa competența formată. Nivelul I reprezintă capacitatea de a realiza activități de rutină. Nivelul al II-lea – reprezintă capacitatea de realizarea activități elementare într-un domeniu mai larg, după care elevul trebuie să fie capabil să realizeze activități non-repetitive, variate (nivelul al III-lea). La nivelul al IV-lea, elevii trebuie să fie capabili să realizeze activități specializate, complexe, iar la ultimul nivel să realizeze activități cu grad de complexitate ridicat, care presupun aplicarea unui registru larg de principii și tehnici de lucru.

Este foarte important să fie stabilite criteriile de performanță și nivelele de dezvoltare. Una dintre cele mai des utilizate teorii privind operațiile gândirii și clasificarea lor este taxonomia lui Bloom. Astfel, voi exemplifica, utilizând această taxonomie, metodele de predare-evaluare care dezvoltă conceptele acesteia, la disciplina limba și literatura română.

1. **Cunoștințe** – elevul știe sau își reamintește informațiile specifice cu privire la o anumită noțiune.
 - a) **Numește trei părți de vorbire neflexibile!**
 - b) **Care enunț conține un cuvânt compus? "Am o floriceică în ghiveci." "Am găsit un capac roșu." "Numai tu mă poți ajuta."**
 - c) **Enumeră gradele de comparație ale adjectivului!**
2. **Înțelegerea** – elevul trebuie să aibă informații și să fi făcut anumite observații cu privire la concepte, la fenomene, etc.
 - a) **Vizionați filmul "LA LUNA" și sumarizați ideile principale.**
 - b) **Comparați două părți de vorbire studiate, în funcție de categoriile gramaticale ale acestora.**
 - c) **Comparați fragmentul din "Dumbrava minunată" de Mihail Sadoveanu cu o altă lectură citită de voi sau studiată la clasă, prezentând o asemănare și o deosebire între acestea.**
3. **Aplicarea** – necesită folosirea unor reguli sau principii în situații noi.
 - a) **Alcătuți un enunț asertiv, în care substantivul "floare" să aibă funcția sintactică de circumstanțial de loc.**
 - b) **Corectează toate greșelile din enunțul următor: Vrea să-mi ieie toate cășile care lea primit de la părinți săi.**

- c) **Completează enunțul cu formele verbale precizate în paranteze: Elevii (a avea, mod indicativ, timp imperfect) de citit o carte pe care o (a împrumuta, mod indicativ, timp mai-mult-ca-perfect)**
4. **Sinteza** – îmbină mai multe părți într-un întreg. La acest nivel, elevul este pus în situația de a identifica mai multe ipoteze cu privire la soluționarea unui fenomen, să creeze un plan pentru rezolvarea unei probleme sau să folosească o procedură pentru a rezolva o sarcină.
- a) **Propuneți mai multe soluții pentru ca Popa Tanda să reușească să-i determine pe săteni să devină oameni harnici!**
- b) **Scrie un alt final pentru fragmentul citat din.....**
- c) **Stabilește, împreună cu colegul tău de bancă, o altă strategie de acțiune potrivită situației date, apoi prezentați-o colegilor din grupa a doua.**
5. **Evaluarea** – pentru aceasta se folosesc dovezile și argumentele științifice pentru a judeca evenimentele, opiniile, informațiile și rezultatele cercetărilor.
- a) **Ești de acord cu faptul că o fotografie poate stârni anumite stări/emoții unei persoane? Argumentează-ți răspunsul în 10 rânduri!**
- b) **Exprimă-ți opinia, în 5-10 rânduri, privind modul în care se iau decizii în familia ta!**
- c) **Prezintă recenzia cărții citite și împărtășește-ne opinia ta privind modul în care a procedat personajul principal!**

Exemplele date mai sus reprezintă, de fapt, sarcini gradate pentru elevi, în mâna cărora se află acum responsabilitatea învățării, deoarece, prin intermediul strategiilor de învățare activă le sunt oferite o mulțime de modele și tehnici care îi ajută să învețe. Acestea reprezintă mai mult decât ascultarea prelegerii profesorului. Reprezintă învățarea activă, cea pe care ne-o dorim cu toții să o formăm elevilor noștri.

Bibliografie: Ramona Gibă, *Cum să predăm pentru ca elevii să știe, să aplice, să explice*, SINAPSIS, Cluj-Napoca, 2007

IMPORTANȚA CĂRȚILOR, ÎNTRE TRADIȚIONAL ȘI MODERN

Prof. înv. primar, CUCU VIOLETA

Școala Gimnazială Nr.1 Tutova, jud. Vaslui

Cartea este comoara fără preț, în care unii își adună cele mai frumoase gânduri, pentru ca alții să le poată folosi în voie. Ea reprezintă un complet depozit al inteligenței omenеști. O carte o citești când vrei, cum vrei și de câte ori vrei. Cartea este atât de înțelegătoare, încât, atunci când n-ai înțeles-o, nu se supără, nu jignește, te așteaptă să revii.

“Cartea reflectă, ca o oglindă, lungul șir de secole al vieții omenirii, istoria luptei sale pentru existență, pentru un viitor mai luminos, suferințele, bucuriile, înfrângerile și biruințele sale toate. Cartea ne este prieten credincios, de nădejde.” Cartea este învățătorul care te conduce la bine, te face să te bucuri, să râzi și să plângi. Ea îți oferă posibilitatea să te oprești mai multă vreme asupra unui pasaj, să te întorci la altul, pe lângă care ai trecut în grabă, dar la care simți nevoia să revii, să meditezi îndelung în timpul lecturii și după ce ai terminat-o, să reiei cartea oricând dorești. O carte te trimite la alte cărți și toate, împreună, formează baza trainică a culturii noastre.

Trăim într-o lume, însă, în care cartea, ca obiect cultural, începe să-și piardă importanța și impactul asupra noii generații. Uneori, la întrebările profesorului, legate de lectura unei cărți, elevii răspund prin alte întrebări: „Există un film făcut după această carte?”, „Este pe internet?”, „E suficient rezumatul?”

O întrebare firească se impune: de ce refuză elevii să citească? Putem găsi mai multe răspunsuri: lectura versus televizor, lectura versus calculator, lectura versus modalități diverse de petrecere a timpului liber. Cu tot efortul școlii și al familiei, pentru mulți elevi, cititul nu mai este o ocupație la modă.

Cauze :

a) Mass-media

Tendința înlocuirii lecturii cu petrecerea timpului în fața televizorului sau a calculatorului este explicabilă prin prisma noului stil de viață, în care mass-media și internetul oferă informații de-a gata, într-o succesiune amețitoare de imagini, care nu lasă răgazul reflecției personale asupra celor receptate.

Se constată că invazia mass-mediei și a tehnologiei ultraperformante ne ține departe de carte, deși nu vor putea înlocui cartea niciodată. Există o dependență pe care o creează atât vizionarea de filme, ascultarea muzicii cât și simpla vizionare a programelor TV, fără niciun scop prestabilit.

Televiziunea oferă curiozități copiilor prin imagini, sunete, efecte speciale etc. De aceea, timpul dedicat lecturii se reduce drastic. Un alt efect negativ este vizionarea filmelor, realizate după cărți, ce duce la renunțarea la lectură. Nimic nu poate înlocui însă textul citit.

b) Revoluția IT

Dacă în urmă cu 30 de ani computerul era un accesoriu de lux, azi, aproape fiecare puști are capacități superioare de utilizare a calculatorului, în comparație cu părinții.

Jocurile pe calculator, practicate sub supravegherea părinților și limitate în timp, pot ajuta la dezvoltarea atenției și inteligenței. Consumate în exces, însă, fură timpul elevilor și le

oferă o dimensiune alternativă vieții, privându-i de contactul direct, atât cu oamenii cât și cu valorile culturale.

Jocurile și internetul sunt mult mai interesante și mai captivante pentru noile generații. Dacă ar fi folosite moderat, n-ar fi un lucru rău. Este, însă, un lucru rău să-ți refuzi porția de cultură, necitind.

c) Anturajul

Anturajul își pune adânc amprenta asupra fiecăruia. Elevii nu citesc, deoarece acest lucru nu e practicat nici de prietenii lor. Se creează astfel o serie de relații de interdependență, care afectează negativ dezvoltarea elevilor.

Dacă mentalitatea modernă a eliminat lectura ca alternativă a petrecerii timpului liber în favoarea altor lucruri, e lesne de înțeles că aceasta este o cauză a lipsei interesului de a citi, la elevi.

d) Lipsa resurselor financiare și de timp

Explozia de edituri a adus și o explozie de prețuri, puțini elevi putând să-și mai permită să achiziționeze cărți, puterea de cumpărare fiind tot mai scăzută.

Timpul tot mai limitat al tuturor: toți suntem într-o permanentă criză de timp.

Apar însă și alte neajunsuri în calea lecturii, care sunt mult mai greu de înlăturat: mediocritatea, lenea, dezordinea, delăsarea.

Îmbinarea tradiționalului cu modernul

a) Cartea sonoră – o alternativă la lectura clasică

Dacă cititul clasic nu mai este apreciat, poate ascultatul este pe placul copiilor și tinerilor. Dacă nu au răbdare ori chef să citească o carte, fie un roman interesant, fie o lectură care se cere la școală, pot lua în considerare **cărțile audio**. Audiția unui fragment le poate stârni dorința de a citi cartea în întregime, pentru o înțelegere mai bună.

Cărțile audio sunt o invitație la lectură. O "voce" la radio, care poate deveni cel mai bun prieten, ne poate reaminti de poveștile bunicilor, de vocea mamei din primii ani de viață. **Cartea audio** rămâne o invitație spre a descoperi lumi de mult timp uitate, lumi de legendă și de vis, lumi reale și lumi imaginare.

Într-o lume în care prea puțini copii și tineri mai apreciază lectura, **cartea audio** este o alternativă pentru sensibilizarea elevilor noștri, în descoperirea tainelor literaturii și nu numai. **Cărțile sonore** sunt foarte utile în predarea limbii și literaturii române, fiind o modalitate modernă de a-i introduce pe elevi în universul lecturii.

Îmbinând tradiționalul cu modernul, elevilor li se redeschide gustul pentru literatură. **Cărțile sonore** sunt atractive pentru elevi și, în același timp, reprezintă o alternativă educativă excelentă la clasică lectură, tot mai puțin atractivă pentru elevi. Consider că fiecare cabinet de limba și literatura română ar trebui să fie dotat cu material de specialitate, în format sonor, contribuind astfel la o cale nouă de receptare a literaturii.

b) Alte posibile soluții :

Activitățile interactive de genul cercurilor de lectură, stimularea creativității și a talentului elevilor prin promovarea creațiilor proprii, întâlnirile cu scriitorii, vizionarea unor filme și discutarea lor în paralel cu textul literar, dramatizările unor texte, concursurile pe teme literare ar putea deveni posibile soluții, prin care lectura să-și recapete locul bine meritat printre preocupările tinerei generații.

Cartea este hrana spirituală a omului, având puteri miraculoase asupra lui. Tocmai pentru că este deținătoarea atâtor puteri și aduce atâtea beneficii, nu cred în dispariția literaturii și, cu atât mai mult, în dispariția cititorilor.

Bibliografie:

- Coarcă, Alina, Daniela, Formarea interesului pentru lectură la clasele primare, *Învățământul primar nr.6/2006*;
- Cucuș, Constantin - „Educația. Iubire, edificare, desăvârșire”, Ed. Polirom, Iași 2008;
- Joița, Elena(coordonator), E. Frăsineanu, M. Vlad, V. Ilie - „Pedagogie și elemente de psihologie școlară”, Ed. Arves, Craiova, 2003.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE PRIN IMPLEMENTAREA PROIECTULUI EDUCAȚIONAL *JURNAL DE LITERAT(IE)URĂ* ÎN CADRUL COLEGIULUI NAȚIONAL „*CONSTANTIN BRÂNCOVEANU*”

Prof. Issa Cristina-Floreta, Colegiul Național „Constantin Brâncoveanu”,
București, sector 1

Prof. Drăghici Ioana-Anca, Colegiul Național „Constantin Brâncoveanu”,

București, sector 1

Introducere

În ultimele decenii, discursul educațional românesc a fost traversat de o reconfigurare profundă a conceptului de competență, în special în aria limbii și literaturii. Noțiunea de *literație* - termen preluat din englezescul *literacy* - nu mai desemnează doar capacitatea funcțională de a citi și scrie, ci devine, într-o accepțiune modernă, „*un construct complex, ce implică interpretarea, utilizarea critică și producerea de texte semnificative în contexte sociale diverse*”².

În acest cadru epistemologic, proiectul educațional *Jurnal de literat(ie)ură*, implementat în cadrul Colegiului Național „Constantin Brâncoveanu”, își propune să transforme lectura și scrisul din exerciții școlare convenționale în acte de reflecție, creație și comunicare autentică. El reprezintă, în esență, o formă de pedagogie culturală orientată spre dezvoltarea integrală a elevului, prin cultivarea gândirii critice, a sensibilității estetice și a conștiinței lingvistice.

1. Cadrul teoretic: despre literație ca practică culturală

În literatura de specialitate, *literacy development* este definit ca un proces de „*accesare și rafinare a competențelor de limbaj și de lectură prin interacțiune semnificativă cu texte variate*”³. Hull și Moje (2021) subliniază că educația literară modernă trebuie să „*valorifice cunoașterea culturală preexistentă a elevilor și să plaseze actul lecturii într-un cadru motivațional și social relevant*”⁴.

În plan european, literația este privită ca o competență transversală, aflată la intersecția între limbă, gândire critică și cetățenie culturală. Ea nu mai aparține exclusiv disciplinei „*limba și literatura română*”, ci tuturor domeniilor de cunoaștere care utilizează limbajul ca instrument de construcție a sensului. Într-un astfel de context, profesorul devine „*mediator de sensuri*”, iar elevul, un „*constructor activ al textului*”.

În România, dezbateră privind competențele de literație a fost consolidată de studii recente care afirmă că „*lectura nu se mai învață doar pentru a decodifica, ci pentru a reconstrui lumea din text*”⁵. Din această perspectivă, proiectul *Jurnal de literat(ie)ură* se înscrie într-o

² Edict.ro, *Competența de literație în contextul educațional actual*, 2022.

³ Breadmore, M., Vardy, E., Cunningham, A. et al., *Literacy Development: Evidence Review*, ResearchGate, 2019.

⁴ Hull, G.A. & Moje, E.B., *What is the Development of Literacy the Development Of?*, Stanford University Press, 2021.

⁵ Guven, O., *Research on Motivation, Literacy, and Reading Development*, Institute of Museum and Library Services, 2023.

paradigmă pedagogică ce privilegiază experiența personală a lecturii și dimensiunea reflexivă a scrisului.

2. Descrierea proiectului: o pedagogie a scrisului reflexiv

Proiectul *Jurnal de literat(ie)ură* a fost conceput ca o intervenție educațională interdisciplinară, desfășurată pe durata unui an școlar, care reunește elevi și profesori din mai multe arii curriculare. Scopul său fundamental este acela de a stimula dezvoltarea competențelor de literație prin activități integrate de lectură, scriere, dialog și creație.

Fiecare participant — elev sau profesor — devine autorul unui jurnal literar, un spațiu al reflecției personale, dar și al dialogului cultural. Jurnalul nu este doar o colecție de texte, ci o formă de construcție identitară, un laborator de idei și emoții. Elevii sunt invitați să „gândească literar”, adică să perceapă literatura nu ca un obiect de studiu static, ci ca pe o experiență vie, capabilă să le modeleze sensibilitatea și conștiința civică.

Activitățile propuse în cadrul proiectului includ:

- ateliere de scriere reflexivă și critică literară;
- realizarea de recenzii, eseuri și texte creative inspirate din lecturi;
- dezbateri tematice și *lecturi performative*;
- crearea unui blog comun, în care elevii publică și comentează textele colegilor;
- organizarea expoziției finale „Galeria de literat(ie)ură”, în care jurnalele devin obiecte culturale.

În plan metodologic, proiectul se bazează pe principiul învățării active și al colaborării reflexive. Profesorul are rolul de facilitator, ghidând procesul de scriere prin întrebări, feedback constructiv și modele de lectură critică.

3. Exemple de bună practică

Unul dintre cele mai interesante momente ale proiectului l-a constituit secțiunea intitulată *Texte și societate: literatura ca formă de conștiință civică*. Elevii au fost provocați să citească texte canonice și contemporane din perspectiva actualității sociale și să reflecteze asupra modului în care literatura „pune în mișcare idei”. Într-unul dintre jurnale, un elev nota: „Am înțeles că literatura nu vorbește doar despre trecut, ci și despre ceea ce trăim acum — fiecare personaj e o formă de rezistență.”

Această afirmație, spontană, devine ilustrativă pentru ceea ce Angela Lungu definea drept „*lectura ca proces de autodezvăluire și construcție a sensului*”⁶. În alte grupe, elevii au transformat analiza literară într-un dialog cu texte de presă, extrase de pe platforme digitale, exersând astfel literația multimodală.

O altă bună practică a fost integrarea mediului digital în procesul de reflecție. Prin crearea unui blog literar colectiv, elevii au devenit autori reali, expuși unui public autentic. Publicarea textelor i-a determinat să revizuiască, să perfecționeze și să argumenteze, transformând scrisul într-un act responsabil. Rezultatul a fost o creștere vizibilă a calității discursului și a motivației pentru lectură.

Datele colectate de profesorii coordonatori arată o creștere cu peste 20% a fluenței scrise și o dublare a numărului de elevi care declară că „*își caută singuri lecturi din plăcere*”.

⁶ Lungu, Angela, „Strategii de dezvoltare a competenței de lectură”, *Studii și Cercetări Filologice*, Chișinău, 2019.

Astfel de rezultate confirmă ipoteza lui Breadmore et al. (2019) potrivit căreia dezvoltarea literației este direct proporțională cu gradul de angajament al elevului în activități cu sens⁷.

4. Reflecții critice

Deși impactul proiectului a fost vizibil, implementarea lui a relevat și o serie de dificultăți. Participarea inegală, timpul limitat și lipsa unei infrastructuri digitale unitare au reprezentat provocări recurente. În același timp, experiența a arătat că literația nu poate fi dezvoltată prin exerciții standardizate, ci doar prin contexte vii, autentice, care provoacă elevul la introspecție și creație.

O direcție de aprofundare ar putea fi formarea continuă a profesorilor în domeniul *literacy across the curriculum*, astfel încât strategiile de lectură critică și scriere reflexivă să fie extinse la discipline precum istoria, științele naturii sau arta. În felul acesta, literația ar deveni o competență globală a școlii, nu doar a catedrei de limba română.

Concluzii

Proiectul *Jurnal de literat(ie)ură* confirmă că dezvoltarea competențelor de literație presupune o pedagogie a sensului, nu doar a performanței. Literatura, redescoperită ca instrument de cunoaștere de sine și de lume, devine mediul în care elevii învață să gândească, să simtă și să comunice.

În esență, inițiativa de la Colegiul Național „Constantin Brâncoveanu” se aliniază paradigmei educației reflexive europene, demonstrând că un demers coerent, interdisciplinar și creativ poate transforma lectura din obligație în experiență de identitate.

Bibliografie

1. **Hull, Glynda A.; Moje, Elizabeth B.** *What Is the Development of Literacy the Development Of?* Stanford University, Center for Comparative Studies in Race and Ethnicity, 2021.
2. **Breadmore, Helen L.** et al. *Literacy Development: Evidence Review.* ResearchGate, 2019.
3. **Lungu, Angela.** „Strategii de dezvoltare a competenței de lectură.” *Studii și Cercetări Filologice*, Chișinău, 2019, pp. 91–99.
4. **Stan, Luminița.** *Didactica lecturii. De la text la competență.* Editura Universitară, București, 2017.
5. **Preda, Maria; Dima, Daniela.** *Lectura ca formare. Modele, metode, competențe.* Editura Didactică și Pedagogică, București, 2018.
6. **Ministerul Educației Naționale.** *Repere metodologice pentru dezvoltarea competențelor de literație în învățământul preuniversitar.* București, 2022.
7. **ANPRO (Asociația Națională a Profesorilor de Română).** *Simpozion Național: Literația – competență fundamentală pentru învățarea pe tot parcursul vieții.* București, 2022.

⁷ Nature NPJ Science of Learning, *The Effect of Classroom Environment on Literacy Development*, 2023

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR

Slujitoru Mirela

Liceul Tehnologic „Elisa Zamfirescu”

În contextul educației moderne, literația depășește semnificativ capacitatea de a citi și scrie corect din punct de vedere gramatical. Conceptul vizează competența de a utiliza limbajul în mod funcțional, critic și creativ, în diverse situații comunicaționale. Elevii au nevoie de abilități solide pentru a înțelege mesaje, a interpreta informații, a formula opinii și a exprima clar idei, atât oral, cât și în scris. În acest sens, dezvoltarea competențelor de literație este o direcție fundamentală a procesului educațional contemporan, contribuind la formarea unui individ autonom, capabil să învețe pe tot parcursul vieții.

O abordare eficientă a literației în școală presupune îmbinarea metodelor tradiționale de lucru cu strategii moderne, centrate pe elev. Activitățile de lectură ghidată, discuțiile de grup, exercițiile de scriere funcțională, proiectele interdisciplinare și integrarea tehnologiilor educaționale reprezintă doar câteva dintre modalitățile prin care cadrele didactice pot sprijini dezvoltarea competențelor lingvistice. Totodată, atmosfera de învățare trebuie să fie una stimulativă, în care elevii se simt încurajați să își exprime opiniile și să își asume responsabilitatea pentru propriul proces de învățare.

Un aspect important în dezvoltarea literației este expunerea elevilor la texte variate, adaptate nivelului de vârstă și intereselor acestora. Lectura diversificată — literară, informativă, argumentativă — permite formarea unui orizont cultural larg și exersarea diferitelor tipuri de înțelegere: literală, inferențială și critică. Prin discuții dirijate, întrebări deschise și activități de interpretare, elevii sunt învățați să exploreze semnificațiile textului, să analizeze intențiile autorului și să coreleze informațiile cu experiențele personale și realitatea socială. Fiecare lecție care încearcă să dezvolte competențele de literație ale elevilor conține aspecte care interacționează, precum discuții, citire și scriere. Ascultarea, vorbirea, gândirea, rememorarea unor întâmplări, scrisul și cititul trebuie să aibă loc, să se lucreze cu toate, în același timp, pentru a exista o eficiență a învățării.

Scrierea, ca parte esențială a literației, trebuie abordată progresiv, pornind de la exerciții simple și ajungând la compuneri complexe, eseuri, reflecții și texte funcționale. Încurajarea creativității, promovarea jurnalului personal sau a portofoliilor de scriere, precum și feedback-ul constructiv sunt elemente-cheie pentru dezvoltarea expresivității și coerenței în comunicare. Profesorul are un rol activ în formarea acestor abilități, oferind modele de redactare, seturi de criterii pentru autoevaluare și activități colaborative care sprijină învățarea prin interacțiune.

Utilizarea instrumentelor digitale în procesul de învățare contribuie semnificativ la dezvoltarea literației multimodale. Platformele educaționale, aplicațiile interactive, prezentările multimedia sau instrumentele de creare de conținut permit elevilor să citească

și să producă texte în contexte diverse. Acestea stimulează motivația, îmbunătățesc accesul la resurse informaționale și facilitează colaborarea între elevi. În plus, integrarea mediilor digitale îi ajută pe elevi să își dezvolte gândirea critică, să filtreze informațiile și să adopte un comportament responsabil în mediul online.

Pe lângă strategiile didactice, implicarea familiei și comunității contribuie în mod esențial la dezvoltarea literației. Programele de lectură în familie, cluburile de carte, campaniile educaționale sau parteneriatele cu biblioteci și instituții culturale pot crea un mediu propice învățării continue. O cultură a lecturii promovată atât în școală, cât și în familie, susține interesul copiilor pentru cărți și pentru dezvoltarea personală.

Evaluarea competențelor de literație trebuie să fie continuă și diversificată, vizând nu doar cunoștințele teoretice, ci și capacitatea de aplicare a acestora în situații reale. Evaluarea formativă, autoevaluarea și feedback-ul constant permit identificarea progresului și a nevoilor de învățare. Instrumentele moderne, precum rubricile, fișele de reflecție și portofoliile digitale, sunt eficiente în monitorizarea performanței elevilor.

În vâltoarea vieții de zi cu zi, este ușor să trecem cu vederea plăcerea simplă de a citi împreună ca familie. Cu toate acestea, actul cititului împreună depășește barierele de vârstă și are o valoare imensă. Fie că este vorba de a ne cuibări cu o carte ilustrată, de a explora un roman sau de a discuta un articol, cititul împreună creează relații semnificative, stimulează imaginația și cultivă o dragoste pentru învățare pe viață. Indiferent de vârstă sau abilitatea de lectură, bucuria de a împărtăși povești și idei cu cei dragi este accesibilă tuturor.

Prin recunoașterea rolului crucial al părinților, consolidarea colaborării între școli și familii și implementarea strategiilor practice pentru dezvoltarea literației acasă, susținem copiii în maniera în care au nevoie pentru a deveni adulții autonomi și responsabili de mâine.

În concluzie, dezvoltarea competențelor de literație este un proces complex, ce necesită o abordare integrată și colaborativă între elevi, profesori, familie și comunitate. Prin utilizarea metodelor interactive, diversificarea resurselor, integrarea tehnologiei și crearea unui climat educațional motivant, școala poate forma elevi capabili să comunice eficient, să gândească critic și să devină cetățeni activi ai societății contemporane.

Bibliografie:

1. Bocoș, M. (2016). Teoria și metodologia instruirii. Editura Polirom.
2. Cerghit, I. (2008). Metode de învățământ. Editura Polirom.
3. Ministerul Educației. (2022). Strategia națională pentru dezvoltarea competențelor de literație 2022-2027.
4. Stan, E. (2017). Didactica limbii și literaturii române. Editura Litera.
5. UNESCO. (2021). Education for Literacy and Lifelong Learning – Guidelines.
6. <https://www.scoala9.ro/rolul-parintilor-in-dezvoltarea-literatiei-si-o-caravana-pentru-ei/1951>

ABORDĂRI TEORETICE ȘI EXPERIENȚIALE ALE COMPETENȚEI LITERAȚIEI

Prof. Bălan Georgiana Alina

Liceul Tehnologic *Toma Socolescu* Ploiești

În ultimele decenii, conceptul de **literație** a depășit granițele tradiționale ale cititului și scrisului, devenind un termen umbrelă ce include competențe digitale, media, vizuale, emoționale și interculturale. În contextul noilor educații, literația nu mai este doar abilitatea de a decodifica un text, ci capacitatea de a înțelege, interpreta și crea sensuri în multiple forme de comunicare, adaptate unei lumi interconectate și în continuă schimbare.

Educația clasică a pus accent pe alfabetizare ca fundament al învățării. Totuși, în era digitală, simpla stăpânire a limbajului scris nu mai este suficientă. Elevii trebuie să dezvolte competențe de literație digitală (navigarea responsabilă pe internet, evaluarea surselor), literație media (interpretarea mesajelor vizuale și audiovizuale), dar și literație vizuală (citirea imaginilor, infografiilor, simbolurilor).

Noile educații – educația pentru mediu, pentru pace, pentru drepturile omului, pentru dezvoltare durabilă – cer o abordare integrată. Literația devine un instrument de empowerment, prin care tinerii pot înțelege probleme globale și pot participa activ la soluționarea lor. De exemplu, literația civică îi ajută să decodeze discursuri politice și să își formeze opinii informate, iar literația interculturală le permite să aprecieze diversitatea și să evite stereotipurile. Un aspect esențial al literației moderne este gândirea critică. Elevii nu trebuie doar să consume informații, ci să le analizeze, să le compare și să le pună sub semnul întrebării. În același timp, literația creativă le oferă posibilitatea de a produce conținut original – texte, imagini, videoclipuri – care reflectă identitatea personală și culturală. Literația nu se dezvoltă izolat, ci în comunități de învățare. Proiectele colaborative, campaniile vizuale sau activitățile de storytelling transformă literația într-un proces participativ. Astfel, elevii învață să comunice eficient, să negocieze sensuri și să construiască împreună cunoaștere.

Din perspectiva noilor educații, literația este cheia pentru formarea unor cetățeni globali, responsabili și creativi. Ea nu se limitează la manuale și exerciții, ci se extinde către viața reală, unde tinerii trebuie să navigheze complexitatea informațională și culturală a secolului XXI. A învăța să fii „literat” astăzi înseamnă a fi pregătit să înțelegi lumea, să contribui la schimbare și să creezi punți între oameni și idei.

Autocunoașterea – capacitatea de a înțelege propriile emoții, valori, motivații și limite – devine un pilon central în paradigma noilor educații, care se concentrează pe formarea unor cetățeni responsabili, empatici și capabili să se adapteze la provocările societății contemporane. Noile educații (pentru mediu, pentru pace, pentru drepturile omului, pentru sănătate, pentru dezvoltare durabilă) pun accent pe responsabilitate și implicare. Autocunoașterea este punctul de plecare: un elev care își înțelege punctele forte și vulnerabilitățile poate lua decizii mai conștiente și își poate construi un traseu educațional și profesional coerent. Autocunoașterea se intersectează cu literația emoțională – abilitatea de a recunoaște și gestiona emoțiile – și cu literația socială – capacitatea de a relaționa sănătos cu ceilalți. În noile educații, aceste competențe sunt esențiale pentru colaborare, rezolvarea conflictelor și participarea activă la viața comunității.

Un individ care se cunoaște pe sine este mai pregătit să accepte diversitatea și să construiască punți interculturale. Autocunoașterea reduce prejudecățile și favorizează empatia, ceea ce contribuie la educația pentru pace și la consolidarea unei identități globale.

Noile educații valorizează creativitatea și gândirea critică. Autocunoașterea sprijină procesul reflexiv: elevii pot analiza modul în care propriile valori influențează alegerile lor și pot crea resurse sau proiecte care reflectă autenticitatea personală și culturală.

Autocunoașterea nu este un proces solitar; ea se dezvoltă prin interacțiuni, feedback și experiențe comune. În proiectele colaborative, elevii care își cunosc rolul și contribuția pot lucra mai eficient și pot susține un climat incluziv.

În curriculumul de Limba și literatura română, literația și autocunoașterea sunt privite ca fiind profund interconectate: literația dezvoltă capacitatea de a citi, interpreta și exprima idei, în timp ce autocunoașterea stimulează reflecția, construirea identității și conștientizarea critică. Împreună, ele creează o perspectivă integrată care modelează atât competențele de comunicare, cât și dezvoltarea personală.

În limba și literatura română, literația nu se limitează la decodarea textelor. Ea implică lectura critică, scrierea creativă și interpretarea simbolurilor culturale. Elevii învață să navigheze prin registre multiple ale limbii, de la texte literare la comunicarea cotidiană.

Prin literatură, elevii întâlnesc personaje, dileme și narațiuni culturale care reflectă propriile lor experiențe. Acest lucru stimulează introspecția, empatia și formarea identității.

Literația oferă *instrumentele* (citit, scris, vorbit, ascultat), în timp ce autocunoașterea oferă *scopul* (înțelegerea de sine și a locului propriu în societate). Cele două se întăresc reciproc: cu cât cineva citește și scrie mai mult, cu atât reflectă mai profund; cu cât reflectă mai mult, cu atât literația devine mai semnificativă.

Orele de limba și literatura română pun accent pe analiza textului, expresia creativă și dialogul intercultural. Elevii sunt încurajați să conecteze experiențele personale cu temele literare, legând descoperirea de sine de interpretarea textului.

Integrarea se aliniaza obiectivelor educaționale mai largi – gândire critică, inteligență emoțională, înțelegere interculturală și cetățenie digitală. Literația se extinde pentru a include literația media și vizuală, în timp ce autocunoașterea este legată de reziliență și luarea deciziilor etice.

Literatura română, bogată în folclor, poezie și narațiuni moderne, oferă elevilor o oglindă pentru a explora identitatea națională, dar și pentru a se conecta cu valori umane universale.

Jocurile de rol, dezbaterile și scrierea reflexivă leagă competențele de literație de dezvoltarea personală. De exemplu, analiza poeziei lui Mihai Eminescu nu înseamnă doar identificarea mijloacelor stilistice, ci și explorarea temelor iubirii, timpului și existenței.

Prin integrarea autocunoașterii, profesorii creează spații sigure, centrate pe elev, unde vocile acestora contează. Acest lucru sprijină atât performanța academică, cât și bunăstarea

emoțională Abordarea îi pregătește pe elevi să fie cetățeni critici, empatici și responsabili, capabili să navigheze atât patrimoniul cultural românesc, cât și provocările globale.

Perspectiva integrată a literației și autocunoașterii în limba și literatura română transformă disciplina dintr-un studiu tehnic al limbii române și textelor literare/ nonliterare într-o călătorie holistică de comunicare, reflecție și construire a identității. Ea îi echipează pe elevi nu doar să citească lumea, ci și să se înțeleagă pe ei înșiși în interiorul ei.

De pildă, activitățile de literație în aer liber funcționează cel mai bine atunci când combină mișcarea, explorarea senzorială și povestirea. Practici eficiente includ activități care conectează cititul și scrisul cu natura, jocul și colaborarea. Astfel, cercurile de povești sub un copac se pot constitui într-un exemplu de bună practică cu impact imediat: elevii stau în cerc și continuă o poveste colaborativă, dezvoltând literația orală, imaginația și ascultarea activă.

Prezentare activitate: *Cercuri de povești sub un copac*

Obiective:

- Dezvoltarea literației orale (vorbitură, ascultare, vocabular).
- Stimularea imaginației și creativității prin povestire colaborativă.
- Consolidarea abilităților socio-emoționale (empatie, ascultare activă, respectarea rândului).

Activitate:

1. Alegerea locului și aranjarea cercului.
2. Încălzire printr-un joc de cuvinte descriptive.
3. Pornirea poveștii cu o propoziție deschisă.
4. Continuarea poveștii de către fiecare elev.
5. Ascultare activă și rezumare periodică.
6. Încheiere colectivă și reflecție.

Impact:

Activitatea transformă povestirea într-o experiență comună, cultivând literația ca practică socială și oferind elevilor spațiu pentru explorarea identității și imaginației.

Bibliografie

- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman.
- Bruner, J. (1996). *The culture of education*. Harvard University Press.
- Freire, P. (2000). *Pedagogy of the oppressed* (30th anniversary ed.). Continuum.
- Gardner, H. (2006). *Multiple intelligences: New horizons in theory and practice*. Basic Books.

- Gee, J. P. (2015). *Literacy and education*. Routledge.
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence*. Bantam Books.
- Illeris, K. (2009). *Contemporary theories of learning: Learning theorists... in their own words*. Routledge.
- UNESCO. (2015). *Rethinking education: Towards a global common good?* UNESCO Publishing.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Zimmerman, B. J. (2002). Becoming a self-regulated learner: An overview. *Theory into Practice*, 41(2), 64–70. https://doi.org/10.1207/s15430421tip4102_2

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR

Autor: **Prof. înv. preșcolar Voicu Larisa / Cîrstea Ana**

Instituția: **G.P.P. Nord 2, Râmnicu Vâlcea**

An școlar: **2025 – 2026**

1. Introducere

Literația reprezintă mai mult decât simpla abilitate de a citi și a scrie. Ea implică înțelegerea, utilizarea și evaluarea informației din texte diverse, precum și capacitatea de a comunica eficient în contexte variate. În învățământul preșcolar, dezvoltarea competențelor de literație constituie fundamentul pentru formarea ulterioară a deprinderilor de citire și scriere, dar și pentru dezvoltarea gândirii critice, a creativității și a exprimării personale.

2. Importanța literației în educația timpurie

La vârstele mici, copilul explorează limbajul prin joc, poveste și conversație. Educatoarea are rolul esențial de mediator între copil și limbaj, stimulând curiozitatea pentru cuvânt, ritm, sunet și sens. Prin activități specifice, copiii descoperă valoarea comunicării și se pregătesc pentru viitorul proces de alfabetizare.

Dezvoltarea competențelor de literație contribuie la:

- formarea unei **atitudini pozitive față de lectură**;
- îmbogățirea **vocabularului activ și pasiv**;
- stimularea **atenției, memoriei și imaginației**;
- dezvoltarea **abilităților de ascultare, povestire și exprimare coerentă**.

3. Bune practici în dezvoltarea competențelor de literație

3.1. Lectura interactivă

Educatoarea citește copiilor povești, poezii sau texte scurte, implicându-i activ prin întrebări, predicții și discuții. Această metodă stimulează comprehensiunea, empatia și dorința de a explora alte texte.

Exemplu: activitatea „Povestea din cutia magică” – copiii extrag personaje sau obiecte dintr-o cutie și reconstruiesc firul unei povești.

3.2. Jocul de rol și dramatizarea

Prin dramatizare, copiii își dezvoltă exprimarea verbală, învață structuri gramaticale și își exersează creativitatea. Jocul de rol facilitează înțelegerea mesajelor și a relațiilor dintre personaje.

Exemplu: „Scufița Roșie în lumea noastră” – reinterpretarea poveștii cu elemente moderne și dialoguri create de copii.

3.3. Ateliere de povestit și ilustrare

Copiii sunt încurajați să creeze povești proprii, individual sau în grup, iar apoi să le illustreze. Activitatea combină expresia verbală cu cea artistică, stimulând imaginația și coerența narativă.

Exemplu: „Cartea clasei noastre” – o colecție de povești inventate și desenate de copii, expusă în sala de grupă.

3.4. Jocuri fonologice și de vocabular

Jocurile care vizează recunoașterea sunetelor, rimelor și a cuvintelor similare dezvoltă conștiința fonologică – abilitate esențială pentru citirea ulterioară.

Exemplu: „Cuvinte care încep cu...”, „Găsește rima”, „Lanțul cuvintelor”.

3.5. Proiecte integrate de literație

Integrarea literației în toate domeniile de învățare (știință, artă, joc, mișcare) asigură o abordare holistică. Activitățile transdisciplinare creează contexte autentice de comunicare și învățare.

Exemplu: Proiectul „Povești cu flori” – copiii descriu plante, scriu etichete, creează poezii și își exprimă trăirile prin desen și teatru.

4. Rolul familiei și al comunității

Implicarea părinților în dezvoltarea competențelor de literație este esențială. Cititul împreună acasă, discuțiile despre, jocurile de cuvinte și vizitele la bibliotecă susțin progresul copilului. Colaborarea cu biblioteca locală, cu scriitori sau cu elevii mai mari poate aduce un plus de motivație și inspirație.

5. Concluzii

Promovarea literației în grădiniță presupune creativitate, implicare și continuitate. Prin activități ludice, interactive și interdisciplinare, educatoarea devine facilitatorul unei lumi pline de cuvinte, sensuri și emoții. Copilul de astăzi, curios și expresiv, va deveni adultul de mâine, capabil să gândească critic, să comunice eficient și să se adapteze unei societăți bazate pe cunoaștere.

6. Bibliografie

1. Curriculum pentru educație timpurie, M.E.N., 2019.
2. Oprea, L. (2021). *Dezvoltarea competențelor de literație în grădiniță*. Editura Didactică și Pedagogică.
3. Văideanu, G. (2020). *Educația timpurie – premise pentru literație și gândire critică*. Editura Aramis.
4. European Commission (2020). *Key Competences for Lifelong Learning*.
5. Bocoș, M. (2018). *Metodica activităților instructiv-educative în grădiniță*. Editura Polirom.

BUNE PRACTICE PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR

Levârdă Cătălina – Școala Gimnazială ”Ion Băncilă”, Brăila

Dezvoltarea competențelor de literație la clasa pregătitoare reprezintă fundamentul formării ulterioare a capacităților de comunicare, de gândire critică și de învățare pe tot parcursul vieții. La acest nivel, literația este privită ca ansamblul de deprinderi și atitudini care susțin învățarea citirii, scrierii și înțelegerii mesajelor orale și scrise în contexte semnificative pentru elevi. Competențele de literație includ abilități de receptare (ascultare, citire), de exprimare orală și scrisă, precum și de înțelegere și utilizare a limbajului în scopuri diverse.

Pentru o dezvoltare corectă a literației, este necesar să aplicăm o serie de principii și bune practici în dezvoltarea literației, cum ar fi:

- ✓ Abordarea integrată a comunicării orale și scrise în contexte reale de viață școlară;
- ✓ Învățarea prin joc, explorare și o descoperire ghidată;
- ✓ Asigurarea unui climat de învățare stimulat și incluziv;
- ✓ Valorificarea experiențelor de viață ale copiilor și a limbajului lor natural;
- ✓ Folosirea materialelor autentice și multimodale (texte, imagini, sunete, povești digitale);
- ✓ Feedback constructiv și încurajarea autoexprimării.

Pornind de la principiile enumerate anterior, voi prezenta câteva exemple de activități didactice menite să favorizeze dezvoltarea literației la clasele primare:

- ❖ Activități pentru dezvoltarea exprimării orale:
 - ✚ Jocuri de rol („La magazin”, „Familia mea”, „O zi la școală”) pentru dezvoltarea vocabularului și a exprimării coerente;
 - ✚ Povestirea după imagini secvențiale, cu accent pe logica internă a acțiunii și pe utilizarea corectă a timpului verbal;
 - ✚ Jocuri fonologice – identificarea sunetului inițial, mediu sau final din cuvinte (de exemplu: ”Bat din palme”, „De-a roboțelul”, „Ce se termină cu...?”, ” Ce începe cu...?”).
- ❖ Activități pentru dezvoltarea citirii emergente:
 - ✚ Recunoașterea literelor și a cuvintelor- far prin jocuri interactive (ex: „Caut litera din numele meu”, „Vânătoarea de litere”, „Litera misterioasă”).
 - ✚ Asocierea sunet–literă prin cântece, poezii și imagini ilustrative.
 - ✚ Lectura modelată de către învățător, urmată de conversații despre text („Cine?”, „Unde?”, „De ce?”).
- ❖ Activități pentru dezvoltarea scrierii emergente:
 - ✚ Exerciții grafice și trasarea literelor prin joc („Scriem în nisip”, „Urmărim litera cu degetul”, „Scriem cu corpul”, „Litere din bețe colorate”, „Litere din plastilină”).
 - ✚ Scrierea de mesaje scurte pentru colegi sau familie („Scrisoare pentru mama”, „Invitație la spectacol”).
 - ✚ Crearea de postere sau mini-cărți ilustrate, în echipă.
- ❖ Sugestii de evaluare formativă - evaluarea competențelor de literație la clasa pregătitoare se realizează prin observarea continuă a comportamentului lingvistic al elevilor, prin portofolii și prin conversații de reflecție. Se recomandă utilizarea unor instrumente precum:

- ✚ fișe de observare a progresului individual- aceste fișe nu notează elevii prin calificative, ci urmăresc progresul în dezvoltarea competențelor de literație (limbaj oral, conștiință fonologică, recunoaștere a literelor, exprimare și scriere emergentă).;
 - ✚ rubrici descriptive adaptate vârstei;
 - ✚ autoevaluare verbală („Ce mi-a plăcut azi?”, „Ce am învățat?”)
 - stimulează reflecția asupra propriei învățări;
 - dezvoltă conștiința de sine și vocabularul emoțional;
 - contribuie la formarea unei atitudini pozitive față de școală.
- ❖ Colaborarea cu familia și comunitatea - implicarea familiei în activitățile de literație contribuie la consolidarea deprinderilor de citire și scriere. Se recomandă:
- ✚ Organizarea de „seri ale poveștilor” sau lecturi comune părinți-copii;
 - ✚ Realizarea de proiecte comune („Cartea clasei noastre”);
 - ✚ Comunicarea constantă între învățător și familie privind progresul copilului.

Concluzii

Dezvoltarea competențelor de literație la clasa pregătitoare reprezintă o investiție esențială în formarea elevului ca viitor cetățean activ, autonom și reflexiv. Printr-o abordare integrată, ludică și contextualizată, copilul învață să iubească limbajul, să comunice eficient și să descopere sensul cuvintelor din jurul său.

Bibliografie:

Programa școlară pentru disciplina COMUNICARE ÎN LIMBA ROMÂNĂ, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, aprobată prin ordin al ministrului nr. 3418/19.03.2013

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR

Brinzescu Andreea Claudia

Liceul Tehnologic Constantin Istrati, Campina

Competențele de literație reprezintă fundamentul formării intelectuale și sociale a elevilor. Ele nu se limitează doar la abilitatea de a citi și scrie, ci includ înțelegerea, interpretarea și utilizarea informațiilor în contexte variate de viață.

În contextul societății cunoașterii, dezvoltarea literației funcționale devine o prioritate pentru școala românească, care are misiunea de a forma cetățeni capabili să gândească critic, să comunice eficient și să se adapteze schimbărilor rapide.

Conceptul de literație

Literația, conform definițiilor OECD și UNESCO, presupune capacitatea de a identifica, înțelege, interpreta, crea, comunica și utiliza informația în contexte variate.

În școala românească, literația se dezvoltă nu doar la limba și literatura română, ci transversal, prin toate disciplinele — matematică, științe, istorie, arte, TIC etc.

Obiectivele dezvoltării competențelor de literație

- Dezvoltarea abilităților de citire activă și comprehensivă.
- Formarea competenței de scriere funcțională și expresivă.
- Cultivarea gândirii critice și a capacității de argumentare.
- Promovarea autonomiei în învățare și a colaborării între elevi.
- Integrarea tehnologiei în procesul de lectură și scriere.

Principii ale bunelor practici didactice

1. Centrarea pe elev – abordarea învățării ca proces activ.
2. Integrarea interdisciplinară – conectarea lecturii cu alte domenii.
3. Învățarea prin descoperire – elevii construiesc sens prin investigație.
4. Utilizarea resurselor digitale – diversificarea experienței de lectură.
5. Evaluarea formativă – feedback constructiv și autorefecție.

Exemple de bune practici aplicabile în școala românească

- Jurnalul de lectură digital

Elevii creează un jurnal online (Google Docs, Padlet, Wakelet) în care notează idei, întrebări, opinii personale despre texte literare sau nonliterare.

Profesorul oferă feedback periodic, încurajând exprimarea liberă.

Se poate adapta ușor pentru ciclul gimnazial și liceal.

- Atelierul de scriere creativă

Elevii pornesc de la o imagine, o melodie sau o situație reală pentru a crea texte narative, descrieri sau poezii.

Se pot folosi aplicații precum Storybird, Canva sau BookCreator.

Activitatea dezvoltă atât imaginația, cât și competența de exprimare coerentă.

- Lectura interactivă în perechi sau grupuri mici

În cadrul orelor de limba română, elevii lucrează în perechi: unul citește, celălalt pune întrebări sau formulează predicții.

Se pot utiliza fișe de lucru cu întrebări de comprehensiune.

Metoda dezvoltă atenția, ascultarea activă și înțelegerea în profunzime a textului.

- Proiectul „Cartea vie”

Elevii devin „cărți vii” care își prezintă un personaj, o carte sau o temă, iar colegii le adresează întrebări.

Activitate potrivită pentru gimnaziu și liceu, ce stimulează vorbirea publică, empatia și interesul pentru lectură.

- Literație vizuală și media

Se analizează reclame, videoclipuri, infografice sau postări online pentru a dezvolta gândirea critică asupra mesajelor vizuale.

Elevii pot crea propriile materiale media – afișe, podcasturi, scurte filme educative.

Metoda răspunde nevoilor elevilor din „generația digitală”.

- „Clubul de lectură și dezbateri”

Se organizează lunar o dezbateri pe o carte citită, folosind tehnica „Six Thinking Hats” sau „Dezbateri Oxford”.

Elevii învață să-și argumenteze opiniile și să respecte punctele de vedere ale altora.

- Integrarea literației la alte discipline

La istorie: analiza critică a surselor istorice.

La științe: redactarea de rapoarte de experiment.

La matematică: interpretarea problemelor în limbaj natural.

→ Astfel, literația devine o competență transdisciplinară.

Evaluarea competențelor de literație

Evaluarea trebuie să fie:

- Formativă și continuă, bazată pe observarea progresului elevilor;
- Autentică, prin portofolii, proiecte, prezentări;
- Colaborativă, implicând autoevaluare și evaluare între colegi.

Exemplu:

Elevii realizează un portofoliu de literație, care include texte scrise, reflecții despre lecturi, fișe de analiză, produse multimedia. Acesta devine o măsură reală a evoluției lor.

Dezvoltarea competențelor de literație presupune o transformare a practicilor didactice: profesorul devine ghid, facilitator al învățării, iar elevul – participant activ.

Prin îmbinarea metodelor tradiționale cu cele moderne, prin utilizarea tehnologiei și prin valorizarea experiențelor elevilor, școala românească poate forma cititori și comunicatori competenți, capabili să se adapteze societății informaționale.

Bibliografie:

Ministerul Educației (2022). Strategia națională pentru dezvoltarea competențelor de lectură 2022–2030.

OECD (2019). PISA Reading Framework.

Cerghit, I. (2008). Metode de învățământ. Ed. Polirom.

Cucoș, C. (2020). Pedagogie. Ed. Polirom.

UNESCO (2020). Global Education Monitoring Report.

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR

Dumitrache Denisa

Școala Gimnazială Specială Nr. 9 București

În societatea contemporană, dominată de fluxuri constante de informații, competența de literație devine una dintre cele mai importante achiziții pe care școala le poate oferi elevilor. Literația nu mai înseamnă doar abilitatea de a citi și scrie corect, ci presupune un ansamblu complex de capacități: înțelegerea și interpretarea mesajelor, analiza critică a textelor, producerea de conținut propriu și raportarea reflexivă la informație. Elevul alfabetizat funcțional este acela care poate utiliza limbajul în mod creativ, argumentativ și eficient, în diverse contexte ale vieții cotidiene.

Noțiunea de „literație” s-a extins semnificativ în ultimele decenii, odată cu apariția conceptelor de literație digitală, vizuală și media. În școală, formarea acestei competențe începe prin contactul direct cu textul: lectura, înțelegerea și discuția despre sensuri. Totuși, accentul nu mai cade doar pe transmiterea de informații, ci pe dezvoltarea gândirii critice. Elevii sunt provocați să citească activ, să formuleze întrebări, să stabilească legături între texte și experiențele proprii, să descopere intențiile autorului și să-și exprime opiniile argumentat.

Profesorii au un rol esențial în acest proces. Ei nu mai sunt doar transmițători de cunoștințe, ci mediatori ai sensului. Prin modul în care aleg textele, prin întrebările adresate și prin strategiile utilizate, cadrele didactice pot transforma lectura într-o experiență semnificativă și formativă.

Una dintre cele mai eficiente practici este crearea unor contexte autentice de învățare, în care lectura și scrierea capătă relevanță pentru elev. În orele de Limba și literatura română, profesorul poate îmbina texte literare cu texte nonliterare, materiale vizuale sau digitale, pentru a stimula înțelegerea critică. Elevii pot compara texte din epoci diferite, pot analiza structura discursului jurnalistic sau pot produce propriile texte inspirate din realitatea cotidiană. Astfel, competențele de literație se formează organic, prin experiență și reflecție.

De asemenea, proiectele educaționale interdisciplinare s-au dovedit a fi o modalitate eficientă de dezvoltare a literației. Atunci când elevii sunt implicați în activități de cercetare, prezentare sau redactare de articole, învață să folosească limbajul într-un mod funcțional și creativ. Proiecte precum „Povești digitale” sau „Jurnalul școlii” îi ajută să devină producători de texte și să înțeleagă procesul comunicării din interior.

O altă practică valoroasă o reprezintă integrarea tehnologiei în procesul de învățare. Platformele digitale, aplicațiile interactive de lectură sau resursele multimedia diversifică experiența educațională și îi apropie pe elevi de texte într-un mod familiar și atractiv. În același timp, profesorul trebuie să ghideze elevii în interpretarea critică a conținutului online, contribuind astfel la dezvoltarea literației media.

Nu trebuie neglijat nici rolul activităților extracurriculare: cluburile de lectură, atelierile de scriere creativă, întâlnirile cu autori sau campaniile de promovare a lecturii. Aceste experiențe creează un cadru informal, relaxat, în care elevii pot descoperi plăcerea lecturii și pot experimenta scrisul ca formă de expresie personală.

Dezvoltarea competențelor de literație presupune o evaluare atentă, continuă și formativă. Feedbackul constructiv, discuțiile despre progres și autoevaluarea sunt instrumente esențiale pentru ca elevii să-și conștientizeze propriile progrese. În cazul elevilor cu dificultăți

de învățare, intervențiile diferențiate devin obligatorii: activități adaptate, exerciții de lectură ghidată, sprijin individual sau lucrul în perechi. Studiile arată că abordarea diferențiată contribuie semnificativ la reducerea analfabetismului funcțional

Profesorul care formează competențe de literație nu se limitează la predarea conținuturilor curriculare. El creează contexte de învățare autentice, încurajează reflecția și cultivă autonomia elevului. Prin întrebări deschise, discuții de interpretare, exerciții de rescriere și redactare de texte proprii, profesorul îi ajută pe elevi să descopere sensul profund al comunicării. Mai mult, colaborarea între profesori din diferite domenii (limba română, istorie, științe, arte) poate duce la o abordare transversală a literației, transformând-o într-o competență integratoare, prezentă în toate disciplinele.

Literația este mult mai mult decât o simplă deprindere școlară – este o condiție a participării active în societatea contemporană. Elevii care stăpânesc competențele de literație sunt mai bine pregătiți să înțeleagă lumea, să gândească critic și să comunice eficient. Bunele practici didactice – lectura activă, proiectele interdisciplinare, folosirea resurselor digitale, evaluarea formativă și sprijinul diferențiat – reprezintă pilonii unei educații moderne și incluzive.

Prin aplicarea acestor practici, școala nu mai este doar un spațiu al acumulării de cunoștințe, ci devine un mediu al formării gândirii critice, al creativității și al responsabilității civice. Într-o lume dominată de informație, competența de literație rămâne cel mai valoros instrument pe care îl poate dobândi un elev.

Într-o lume dominată de informație, capacitatea de a înțelege, interpreta și comunica devine cheia succesului personal și profesional. De aceea, formarea competențelor de literație nu este doar un obiectiv curricular, ci o investiție în viitorul societății.

Bibliografie :

1. Negreț-Dobridor, I. (2017). *Strategii didactice interactive. Ghid pentru formatori și profesori*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
2. Comisia Europeană. (2018). *Recommendation on key competences for lifelong learning*. Brussels: European Commission.
3. Cucu-Ciuhan, G. (2018). *Didactica limbii și literaturii române. Perspective actuale*. București: Editura Universitară.
4. Nicolescu, R., & Pânișoară, G. (2020). *Educația competențelor secolului XXI: Ghid pentru profesori*. București: Editura Polirom.
5. Gherguț, A. (2021). *Psihopedagogia integrării școlare a elevilor cu cerințe educative speciale*. Iași: Polirom.

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR

Prof. Grama Vasilica,

Liceul Tehnologic "Grigore Moisil", Brăila

Literația: poarta de intrare în învățare și succesul școlar

În contextul educațional actual, literația nu mai este limitată la simpla abilitate de a citi și scrie, ci se definește ca capacitatea de a înțelege, evalua, utiliza și reflecta asupra textelor scrise pentru a atinge obiective, a dezvolta cunoștințe și a participa pe deplin în societate. Rezultatele evaluărilor internaționale (PISA) au subliniat urgența adoptării unor bune practici la clasă pentru a combate analfabetismul funcțional și a transforma literația dintr-o disciplină într-o competență transversală.

Dezvoltarea eficientă a competențelor de literație necesită o schimbare de paradigmă, de la predarea centrată pe profesor la învățarea activă, centrată pe elev și pe interacțiunea profundă cu diverse tipuri de text.

I. Bune practici centrate pe elev și pe procesul de înțelegere

Cele mai eficiente practici mută accentul de la "ce citește elevul" la "cum citește și înțelege elevul".

1. Implementarea strategiilor metacognitive

Metacogniția (gândirea despre propria gândire) este esențială. Elevii trebuie să devină conștienți de strategiile pe care le folosesc atunci când citesc.

- **Predarea reciprocă (Reciprocal teaching):** Este o metodă colaborativă dovedită, în care elevii preiau rolul de profesor și ghidează discuția în grup, utilizând patru strategii: prezicere (formularea de ipoteze), întrebări (generarea de Q&A pe text), clarificare (identificarea și lămurirea neclarităților de vocabular) și rezumare (sintetizarea informațiilor). Această rutină îmbunătățește atât înțelegerea, cât și exprimarea orală.
- **Jurnalul cu dublă intrare:** Elevii stabilesc un dialog cu textul, notând pe o parte a paginii citate relevante sau idei cheie, iar pe cealaltă parte, propriile comentarii, reflecții sau conexiuni cu experiența personală.

2. Utilizarea organizatorilor grafici

Instrumentele vizuale transformă informația textuală în structuri logice, facilitând înțelegerea și memorarea.

- **Harta conceptuală (Mind Map):** Este utilizată pentru a organiza vizual ideile principale și sub-ideile unui text, arătând relațiile dintre concepte. Este utilă în special pentru textele informative sau științifice.

- **Roata personajului:** O diagramă prin care se analizează sistematic un personaj literar, incluzând trăsături, motivații și impactul acestuia asupra acțiunii.

II. Literația transversală: responsabilitatea fiecărei discipline

O bună practică fundamentală este recunoașterea faptului că literația este responsabilitatea tuturor profesorilor, nu doar a celor de Limba Română.

- **Literația de conținut (Content literacy):** Profesorii de științe, istorie sau geografie trebuie să predea strategii specifice de *lectură a textelor non-ficționale*: cum se citesc diagramele, graficele, formulele și instrucțiunile. De exemplu, la Fizică, elevii trebuie să fie sprijiniți să decodifice un text științific complex.
- **Dezvoltarea vocabularului academic:** Fiecare profesor trebuie să identifice și să predea explicit vocabularul specific disciplinei, asigurându-se că elevii nu doar memorează termenii, ci îi pot utiliza corect în contexte noi.

III. Bune practici de conectare cu viața reală și creativitatea

Pentru a motiva elevii și a demonstra relevanța cititului, practicile trebuie să fie aplicative.

- **Proiecte creative și de transpunere:** Elevii transformă textul citit în alte forme de artă sau comunicare: realizarea unui afiș literar, scrierea unui scenariu (pornind de la un fragment narativ) sau conceperea unei știri de presă (pornind de la un eveniment istoric).
- **Cluburile de lectură și dezbateri:** Organizarea regulată a unor întâlniri informale unde elevii dezbate liber teme din cărți, exersând argumentarea, gândirea critică și ascultarea activă.
- **Utilizarea tehnologiei:** Integrarea platformelor educaționale (ex. Brio, Digitaledu) și a resurselor interactive pentru a oferi exerciții de înțelegere personalizate și adaptate nevoilor individuale.

Concluze: De la "a citi" la "a înțelege"

Dezvoltarea competențelor de literație nu este un scop în sine, ci un mijloc de a asigura accesul la oportunități și la gândirea autonomă. Bunele practici se bazează pe intervenția timpurie, colaborarea interdisciplinară și pe adoptarea sistematică a metodelor care îi învață pe elevi cum să învețe din text. Prin promovarea acestor practici, școala poate contribui semnificativ la formarea unor cetățeni competenți, capabili să navigheze și să înțeleagă complexitatea lumii contemporane.

Iată câteva **exemple concrete de activități** și bune practici pentru dezvoltarea competențelor de literație ale elevilor, aplicabile la clasă:

1. Activități centrate pe înțelegerea textului (lectură critică)

Acestea vizează îmbunătățirea capacității de a procesa și evalua informația din text.

Metoda/Activitatea	Descriere și scop
Predarea Reciprocă	Elevii lucrează în grupuri mici și preiau pe rând rolul de profesor, ghidând discuția prin 4 pași: Precizare (ce urmează să se întâmple),

Metoda/Activitatea	Descriere și scop
	Întrebări (formularea de Q&A pe text), Clarificare (explicarea cuvintelor/ideilor neclare), Rezumare (sintetizarea ideilor principale).
Jurnalul cu Dublă Intrare	Elevii împart o pagină în două: în stânga notează citate sau fragmente relevante din text, iar în dreapta scriu propriile lor reflecții, comentarii, întrebări sau conexiuni personale legate de fragment.
Metoda SQ3R	O rutină de studiu structurată: Survey (analiza rapidă a textului), Question (formularea de întrebări), Read (lectura activă), Recite (redarea din memorie), Review (revizuirea).
Roata Personajului	Elevii completează o diagramă circulară (roata) cu informații detaliate despre un personaj: acțiuni, trăsături, relații cu alte personaje, citate definitorii, și o reprezentare vizuală.
"Culoarea și Simbolul"	După lectură, elevii aleg o culoare și un simbol care reprezintă cel mai bine ideea principală a textului sau sentimentul transmis, apoi argumentează alegerea făcută.

2. Activități de dezvoltare a vocabularului și exprimării

Acestea ajută la creșterea fluenței și a preciziei în utilizarea limbajului.

Metoda/Activitatea	Descriere și scop
Explozia stelară	Pornind de la un cuvânt sau un concept cheie din text, elevii formulează cât mai multe întrebări sub forma celor 5W+1H (Cine? Ce? Unde? Când? De ce? Cum?).
Găsește-ți perechea (Vocabulary Match)	Elevii primesc cartonașe: unii cu cuvinte noi din text, alții cu definițiile sau sinonimele lor. Trebuie să se miște prin clasă pentru a-și găsi perechea.
Afișul cu "Banchet de cuvinte"	Crearea unui colț vizual în clasă unde sunt afișate cuvinte noi, expresii frumoase sau termeni științifici întâlniți în textele citite, încurajând folosirea lor activă în comunicare.
Povestirea în lanț	Un elev începe să povestească un text, după care se oprește. Următorul elev continuă povestirea, asigurând coerența și corectitudinea detaliilor.

3. Activități interdisciplinare și creative

Literația se dezvoltă prin conectarea lecturii cu alte domenii și forme de expresie.

Metoda/Activitatea	Descriere și scop
Afișul Publicitar/Literar	Crearea unui poster sau a unei broșuri de promovare a cărții/textului, folosind citate persuasive, imagini și un mesaj concis (utilizează literația vizuală și cea de conținut).
Jurnalism de clasă	Redactarea unui articol de știri sau a unui interviu pe baza informațiilor dintr-un text non-ficțional (ex. o lecție de istorie sau un experiment științific).
Scrisoare către autor/personaj	Elevii scriu o scrisoare formală autorului sau un mesaj unui personaj, exprimându-și părerea, punând întrebări sau oferind sfaturi.
Adaptarea scenariului	Transformarea unui fragment narativ în scenariu de teatru/film, cu replici și indicații scenice, urmată de punerea în scenă.
Clubul de carte/dezbatere	Organizarea unor întâlniri regulate pentru a discuta în profunzime o carte citită, exersând gândirea critică și argumentarea.

Bibliografie

I. Lucrări fundamentale și teoretice

1. **Cornea, Paul.** *Introducere în teoria lecturii.* Editura Polirom, Iași, 2002. (O lucrare clasică pentru înțelegerea procesului de lectură și receptare a textului.)
2. **Pamfil, Alina; Onojescu, Monica (coord.).** *Literația: cadre conceptuale și rezolvări didactice.* Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2012. (Sinteză de articole și studii care definesc literația și oferă soluții didactice.)
3. **Văcărețu, Ariana-Stanca.** *Concepte cheie și materiale suport de curs în limba română pentru programe de formare continuă a profesorilor care vizează dezvoltarea literației în toate disciplinele.* Asociația Lectura și Scrierea pentru Dezvoltarea Gândirii Critice (ALSDGC), (Materiale și cursuri care promovează "Literația de Conținut").
4. **Temple, Charles; Meredith, Kurt; Steele, Jeannie.** *Metode și tehnici de predare-învățare activă.* Editura Humanitas Educațional, București,
5. **Șerdean, Ioan.** *Didactica limbii române. II. Resurse Metodologice și Ghiduri de Bune Practici (Context România)*
 1. **Raportul PISA (Programul pentru Evaluarea Internațională a Elevilor), OECD.**
 2. **Teach for Romania.** *Ghiduri și resurse de bune practici pentru o educație incluzivă/remedială.*
 3. **Fundația Noi Orizonturi / Asociația Română de Literație.** *Materiale și Ghiduri Metodologice.*
 4. **Editura Intuitext / Paralela 45 (Colecții de Literație).** *Auxiliare și Caiete de Literație pentru Gimnaziu și Liceu (ex. Bogdan Rațiu).*
 5. **Reviste de Specialitate: EDICT – Revista Educației, Revista Profesorului, Tribuna Învățământului.**

III. Resurse digitale și platforme

- **Digitaledu.ro** și **EduVox.ro** – Platforme cu resurse educaționale deschise și articole despre pedagogia digitală și competențe.
- **www.alsdgc.ro** – Site-ul Asociației Lectura și Scrierea pentru Dezvoltarea Gândirii Critice (sursa pentru multe din metodele active de lucru cu textul).
- **Platforma Alfabetar** (Resursă pentru profesorii care vor să îmbunătățească literația copiilor din clasele primare).

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR

**Profesor învățământ primar , Curtașu Adina Elena
Școala Gimnazială Comișani, Județul Dâmbovița**

Conceptul de literație este esențial în procesul educațional contemporan, reprezentând ansamblul competențelor care permit elevilor să citească, să înțeleagă, să interpreteze și să producă texte.

Psihologii subliniază că alfabetizarea este doar prima etapă iar literația implică și înțelegerea, interpretarea, folosirea textelor pentru scopuri reale. Prin urmare, la ciclul primar este important să nu ne oprim doar la „copilul recunoaște litere și silabe”, ci să-l ajutăm să „ce-înțelege”, „ce poate spune despre” și „cum poate folosi” un text.

Psihologii semnaleză că decalajele de literație apar devreme, de exemplu, în mediile vulnerabile copiii pot avea dificultăți semnificative la începutul școlii primare. Dacă intervenim încă de la clasa pregătitoare sau clasa I, există șanse mai bune de recuperare. Literația nu poate fi separată de starea generală de bine a copilului, de contextul familial și de sprijinul pe care îl are.

În clasele primare, în special în clasele a III-a și a IV-a, se formează temelia acestor competențe, iar rolul cadrului didactic este de a sprijini elevul în transformarea lecturii și scrierii din activități obligatorii în experiențe plăcute și formatoare.

Profesorii de ciclu primar contribuie decisiv la dezvoltarea literației prin metode variate, adaptate vârstei și particularităților elevilor. De exemplu, la clasa a III-a, accentul se pune pe consolidarea fluenței lecturii și pe înțelegerea globală a textelor, iar la clasa a IV-a, pe dezvoltarea capacității de analiză, interpretare și exprimare personală.

În cadrul orelor de Limba și literatura română, activitățile de literație pot fi adaptate în funcție de vârsta și nivelul clasei. Învățătorul introduce treptat vocabularul specific, în funcție de nivelul elevilor, explicând sensul termenilor și modul în care se folosesc iar elevii sunt încurajați să folosească termenii specifici în dialoguri, dezbateri sau prezentări.

La clasa a III-a, elevii pot fi implicați în activități precum „Citirea cu voce tare și comentarea textului”, unde elevii citesc pe rând fragmente scurte, iar colegii formulează întrebări despre conținut, această metodă stimulează astfel atenția, înțelegerea și capacitatea de a comunica idei. O altă activitate eficientă este „Jurnalul de lectură”, prin care fiecare elev completează o fișă după fiecare carte sau text citit. În jurnal, elevul notează personajele principale, întâmplările importante și o concluzie personală.

La clasa a IV-a, se pot aplica metode de analiză și sinteză, precum realizarea de hărți conceptuale după un text literar (de exemplu, „Amintiri din copilărie” de Ion Creangă). Elevii identifică tema, personajele și valorile morale prezentate.

Activitățile interdisciplinare pot fi, de asemenea, valoroase. De exemplu, după lectura unei povestiri despre natură, elevii pot realiza o compunere descriptivă și o ilustrație artistică, acest demers îmbinând literația cu arta vizuală și educația civică.

Pentru dezvoltarea citirii este foarte important ca citirea să fie dirijată de cadrul didactic care, ghidează lectura, adresând întrebări de înțelegere, anticipare și formându-se astfel deprinderile de lectură activă și conștientă. Prin intermediul scrierii creative, elevii redactează texte scurte, povești, scrisori sau descrieri imaginare, iar profesorul corectează într-un mod constructiv, încurajând exprimarea liberă și coerența.

Un alt exemplu este ”Lectura în perechi”, prin care elevii lucrează câte doi, citind

alternativ fragmente de text și formulând întrebări unul altuia și întărind colaborarea și exprimarea orală. Foarte importante sunt "Proiectele tematice" care stimulează inițiativa și învățarea activă, în cadrul cărora elevii pot realiza prezentări despre cărțile preferate, afișe sau colaje care evidențiază ideile principale ale unui text.

Literația reprezintă așadar, una dintre competențele fundamentale pentru formarea unui individ capabil să înțeleagă lumea din jur și să comunice eficient.

În clasele a III-a și a IV-a, dezvoltarea literației trebuie privită ca un proces complex, care presupune colaborarea permanentă între profesor și elev, între școală și familie. Metodele moderne, bazate pe interactivitate, creativitate și reflecție, contribuie semnificativ la stimularea interesului pentru lectură și scriere. Rolul cadrului didactic este acela de a crea contexte de învățare plăcute, prin care fiecare elev să se simtă motivat și valorizat.

Mediul în care crește copilul, accesul la cărți, prezența adultului care citește cu el, frecventarea grădiniței, lipsa absenteismului toate sunt factori esențiali ai nivelului de literație. Atât în mediul rural, cât și în mediul urban, o parte a copiilor care merg la școală au dificultăți în a înțelege limba de predare și nu pot citi și scrie la nivelul vârstei lor. Așadar, intervenția psihopedagogică trebuie să țină cont de aceste variații și să creeze sprijin contextualizat, favorabil dezvoltării literației.

Bibliografie

- Ministerul Educației (2022). Limba română – Manual pentru clasa a III-a și a IV-a. Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Popescu, I. (2021). Jocuri și activități pentru dezvoltarea literației. Editura Paralela 45.
- Radu, M. (2020). Metode interactive de predare a limbii române. Editura Sigma.
- www.crai.ro – Platformă educațională pentru activități de literație

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR DIN CICLUL PRIMAR

Prof. înv. primar ALECUȘAN ELENA GABRIELA

Școala Gimnazială TOMA COCIȘIU Blaj

În contextul actual al educației, dezvoltarea competențelor de literație reprezintă una dintre principalele finalități ale învățământului primar. Competența de literație nu se limitează la citire și scriere, ci implică un ansamblu de deprinderi care permit elevilor să înțeleagă, să interpreteze, să utilizeze și să creeze texte în contexte diverse.

În primii ani de școală, literația are o dimensiune formativă complexă: dezvoltă limbajul, gândirea critică, imaginația și capacitatea de comunicare. Profesorul devine facilitator al învățării, model de cititor și ghid în descoperirea sensurilor limbii.

Conceptul de *literație* se referă la capacitatea de a utiliza limba, imaginile, numerele și simbolurile pentru a înțelege și comunica eficient într-o societate bazată pe informație. Conform cadrului european al competențelor-cheie, literația este o **competență fundamentală**, esențială pentru învățarea pe tot parcursul vieții.

În ciclul primar, competențele de literație se formează treptat, prin activități adaptate vârstei, intereselor și ritmului fiecărui elev. Accentul trebuie pus pe **lectura funcțională, scrierea expresivă și înțelegerea mesajelor din contexte autentice.**

Bune practici pentru dezvoltarea literației

Abordare integrată a competențelor de literație

- Literația trebuie dezvoltată în toate disciplinele, nu doar la limba română.
- Se pot crea contexte interdisciplinare – de exemplu, redactarea unui jurnal de natură la științe sau a unei probleme povestite la matematică.
- Elevii sunt încurajați să facă legătura între informațiile citite și experiențele proprii.

Învățarea prin joc și experiență

- Jocurile lingvistice („Completează cuvântul lipsă”, „Detectivul literar”, „Cuvântul misterios”) facilitează învățarea prin plăcere.
- Povestirile dramatizate, teatrul de păpuși sau benzile desenate susțin înțelegerea textului și exprimarea orală.

Promovarea lecturii plăcute

- Se amenajează **colțuri de lectură** atractive, cu cărți ilustrate, reviste și povești scurte.
- Se organizează „Minutele de lectură zilnică”, „Cartea călătoare”, „Părintele povestitor” sau „Săptămâna lecturii”.
- Lectura este tratată ca o activitate de bucurie, nu ca o sarcină obligatorie.

Dezvoltarea scrisului funcțional și creativ

- Elevii sunt încurajați să redacteze mesaje reale: invitații, felicitări, bilețele, rețete, scrisori.
- Se promovează scrierea creativă: poezii, acrostihuri, continuarea unei povești, jurnalul clasei.
- Se insistă pe revizuirea textului, corectarea greșelilor și încurajarea exprimării personale.

Utilizarea resurselor digitale

- Platforme precum Wordwall, Storyjumper, Book Creator sau Padlet stimulează interesul pentru lectură și scriere.
- Se pot crea proiecte digitale precum „Cartea mea preferată” sau „Autorul lunii”.
- Materialele vizuale (hărți conceptuale, imagini, filme educaționale) contribuie la o mai bună înțelegere a conținuturilor.

Colaborarea școală–familie–comunitate

- Implicarea părinților în activități de lectură consolidează legătura afectivă și atitudinea pozitivă față de carte.
- Parteneriatele cu bibliotecile locale, scriitorii sau consilierii școlari contribuie la formarea unei **culturi a lecturii**.
- Proiectele comunitare (ex: „Lecturi în parc”, „Povești de acasă”) pot extinde impactul educațional.

Evaluarea competențelor de literație

Evaluarea trebuie să fie **continuă, diversificată și formativă**.
Se pot utiliza:

- Observarea sistematică și fișele de progres;
- Portofoliul elevului, care include texte proprii, desene și reflecții;
- Evaluarea prin rubrici și grile descriptive;
- Autoevaluarea și coevaluarea între colegi.

Dezvoltarea competențelor de literație în ciclul primar este un proces complex, care implică **creativitate, răbdare și diversitate metodologică**. Profesorul trebuie să creeze contexte de învățare atractive, să valorifice potențialul fiecărui elev și să colaboreze strâns cu familia și comunitatea.

Prin activități variate, prin promovarea lecturii plăcute și prin utilizarea resurselor moderne, elevii pot fi formați ca **cititori competenți, comunicatori eficienți și învățăcei autonomi**.

Bibliografie

1. Ministerul Educației – *Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română, clasele I–IV*, București, 2023.
2. Ghid metodologic: *Dezvoltarea competențelor de literație la elevii din învățământul primar*, Institutul de Științe ale Educației, 2021.

3. Stan, E. (2020) – *Strategii didactice interactive pentru formarea competențelor de comunicare.*

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR ÎN CADRUL DISCIPLINEI *ADMINISTRAREA FIRMEI*

prof. Muntean Maria,

Liceul Teoretic „Emil Racoviță”, Baia Mare

Dezvoltarea competențelor de literație reprezintă o prioritate fundamentală a procesului educațional modern, întrucât capacitatea elevilor de a înțelege, interpreta și utiliza informația într-un mod critic condiționează atât performanța școlară, cât și integrarea ulterioară pe piața muncii. În contextul calificării *Tehnician în turism*, modulul *Administrarea firmei* oferă un cadru extrem de fertil pentru exersarea literației funcționale, digitale și economice, competențe indispensabile viitorilor profesioniști din domeniul serviciilor turistice. În primul rând, literația în acest domeniu nu poate fi redusă la abilitatea de a citi și a scrie în sens tradițional. Elevii trebuie să înțeleagă documente de afaceri, să interpreteze grafice financiare, să redacteze rapoarte, să utilizeze limbaj economic specific și să detecteze informații relevante din surse variate. De aceea, una dintre bunele practici recomandate este integrarea lecturii active în activitățile practice. Profesorul poate propune elevilor analiza unor texte autentice, precum statute de organizare, fișe de post, organigrame sau descrieri ale serviciilor oferite de o unitate turistică. Prin întrebări ghidate, elevii sunt încurajați să identifice ideile principale, să formuleze inferențe, să extragă concluzii și să coreleze informațiile cu realitățile concrete ale turismului.

Un alt aspect esențial îl constituie dezvoltarea literației economice, care presupune familiarizarea elevilor cu terminologia specifică domeniului: capital, profit, plan de afaceri, strategie de marketing, flux financiar, costuri fixe și variabile. Predarea acestor concepte trebuie realizată gradual, prin exemple, analogii și exerciții de aplicare, pentru a evita transformarea noțiunilor într-un vocabular mecanic. Elevii pot fi invitați să extragă termenii-cheie din textul unui manual sau al unui studiu de caz și să îi folosească ulterior în propriile explicații și argumentări. Astfel, se realizează o interconectare între literația de înțelegere și literația de producere.

Totodată, disciplina permite și dezvoltarea literației digitale, întrucât analiza și gestionarea unei firme moderne nu se mai pot realiza fără competențe tehnologice. O bună practică este integrarea aplicațiilor digitale în activitățile de învățare: utilizarea tabelor Excel pentru realizarea bugetului, crearea unui mic site de prezentare al unei agenții turistice, redactarea documentelor în format electronic sau organizarea informației pe platforme de colaborare precum Google Drive. Elevii pot fi solicitați să caute informații despre un anumit tip de firmă, dar să verifice credibilitatea surselor, să compare datele găsite și să prezinte sinteza într-un format clar, coerent și vizual structurat.

Scrierea funcțională reprezintă un pilon fundamental în dezvoltarea literației, iar *Administrarea firmei* oferă numeroase contexte de aplicare. Elevii pot redacta un email profesional către un partener de afaceri, pot întocmi o cerere de ofertă, pot formula un raport privind profitabilitatea unei activități sau pot scrie secvențe dintr-un plan de afaceri. Profesorul poate utiliza rubrici de evaluare care subliniază clar criteriile: acuratețe, claritate, coerență, adecvarea limbajului, structurarea ideilor. Acest tip de feedback ghidat crește motivația și încrederea elevilor în propriile capacități de exprimare.

Un alt element esențial în dezvoltarea literației îl reprezintă activitățile colaborative, precum debaterile, proiectele în echipă și studiile de caz. Spre exemplu, elevii pot fi împărțiți în grupuri pentru a analiza un scenariu privind deschiderea unei pensiuni turistice. Fiecare

echipă poate primi un rol: manager financiar, director de marketing, responsabil resurse umane. Pentru soluționarea situației, elevii trebuie să citească materialele repartizate, să selecteze informațiile relevante, să formuleze propuneri argumentate și să le prezinte colegilor. În acest mod, literația devine nu doar un instrument individual, ci și unul social, fiind exersată în contexte de comunicare reală.

Motivarea elevilor joacă un rol central în formarea competențelor de literație. Este recomandabil ca profesorul să folosească exemple din realitatea turistică contemporană – descrieri de hoteluri, broșuri de promovare, recenzii online, materiale video despre companii turistice – deoarece aceste texte multimodale sunt mai atractive și permit elevilor să compare și să analizeze în mod critic diferite tipuri de informații. De asemenea, invitarea unor profesioniști din turism pentru sesiuni de dialog sau vizitele la agenții turistice pot întări legătura dintre învățare și practică.

Nu în ultimul rând, evaluarea trebuie să fie autentică și continuă. În locul testelor exclusiv teoretice, se pot utiliza portofolii, jurnale de reflecție, proiecte de grup sau prezentări orale, fiecare punând accent pe competențele de literație: interpretarea, sinteza, argumentarea, prezentarea structurată. Astfel, elevii devin treptat conștienți de propriile moduri de învățare și de importanța literației ca instrument profesional.

În concluzie, dezvoltarea competențelor de literație în cadrul disciplinei *Administrarea firmei* este un proces complex și integrat, care depășește simplele abilități de citire și scriere. Prin utilizarea unor texte autentice, prin integrarea tehnologiei, prin exersarea scrierii funcționale și prin evaluare relevantă, profesorul poate modela elevi capabili să înțeleagă lumea economică și să devină profesioniști responsabili și eficienți în domeniul turismului.

Bibliografie:

1. Cerghit, I. (2008), *Metode de învățământ*, București, Editura Didactică și Pedagogică
2. Mușata, A. (2016), *Literația în școală – strategii pentru profesori*, Iași, Editura Polirom
3. M. Pop, E. Iacob (coord.) (2019), *Didactica disciplinelor tehnice*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană
4. Moisă, S. (2015), *Comunicare profesională și scriere funcțională*, București, Editura ASE
5. Curriculum pentru clasa a XI-a – domeniul servicii, calificarea Tehnician în turism, Ministerul Educației, programa în vigoare

Fișă de lucru

Dezvoltarea competențelor de literație

Disciplina: Administrarea firmei

Clasa: a XI-a

Calificarea: Tehnician în turism

Tema: Analiza și redactarea unui anunț de recrutare în domeniul turismului

Durata: 20–25 minute

Scopul activității

Dezvoltarea competențelor de literație economică, funcțională și digitală prin analizarea unui text profesional și redactarea unui răspuns adecvat contextului de afaceri.

Obiective operaționale

La finalul activității, elevii vor putea:

- să identifice termeni-cheie dintr-un text profesional;
- să interpreteze corect informațiile esențiale dintr-un anunț de angajare;
- să utilizeze vocabular specific domeniului turismului;
- să redacteze un email scurt, clar și corect, cu conținut profesional;

Textul-suport pentru activitate

Agenția GoGreen Travel recrutează un Agent de turism pentru a fi parte din echipa sa.

Cerințe:

- ✓ *cunoștințe solide de operare PC*
- ✓ *abilități excelente de comunicare*
- ✓ *experiență în utilizarea unui soft de rezervări*
- ✓ *studii în domeniul turismului*

Responsabilități:

- ✓ *consilierea clienților în alegerea pachetelor turistice*
- ✓ *promovarea ofertelor și serviciilor turistice*
- ✓ *întocmirea documentelor necesare călătoriei*
- ✓ *realizarea și gestionarea rezervărilor*

Oferim:

- ✓ *mediu de lucru dinamic*
- ✓ *pachet salarial motivant*
- ✓ *oportunități de formare și dezvoltare profesională*

Sarcini pentru elevi

a) Înțelegerea textului (lucru în perechi)

Citiți textul cu atenție și răspundeți la următoarele cerințe:

1. Extrageți patru termeni-cheie/sintagme din anunț.
2. Explicați în 5-10 cuvinte ce înseamnă fiecare termen.
3. Formulați două cerințe opționale ce ar putea fi adugate anunțului de mai sus.
4. Răspundeți pe scurt:

- Cine este publicul-țintă al acestui anunț?
- Ce intenție are autorul textului?
- Ce elemente ale ofertei vi se par atractive pentru candidați?

b) Literație funcțională – Redactarea unui email

Redactați un email profesional prin care vă exprimați interesul pentru postul din anunț.

Respectați structura:

1. Formulă de adresare
2. Motivația candidaturii (de ce sunteți potriviți)
3. Competențe relevante (operare PC, comunicare, studii)
4. Încheiere profesională

Lungime recomandată este de 6–8 rânduri.

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENTELOR DE LITERAȚIE LA ELEVI

Realizat de prof. înv.preșc. Gaiță Iasmina
Grădinița PP 30, Timișoara

În contextul educațional actual, dezvoltarea competențelor de literație reprezintă una dintre principalele priorități ale procesului de învățare. Literația nu se rezumă doar la capacitatea de a citi și scrie, ci presupune și înțelegerea, interpretarea și utilizarea critică a informațiilor din diverse surse, ă scopul rezolvării de probleme, comunicării eficiente și participării active la viața socială. Competențele de literație sunt esențiale pentru succesul școlar și profesional al elevilor, precum și pentru formarea lor ca cetățeni responsabili într-o societate bazată pe cunoaștere.

2. Conceptul de literație

Literația se referă la ansamblul de abilități care permit unui individ să acceseze, să înțeleagă, să evalueze și să utilizeze informația, atât în format scris, cât și digital. În școală, literația se manifestă prin capacitatea elevilor de a citi și înțelege texte variate, de a formula opinii proprii și de a utiliza limbajul adecvat contextului. Dezvoltarea acestor competențe, se realizează prin activități integrate, în toate ariile curriculare.

2. Bune practici pentru dezvoltarea competențelor de literație

3.1. Învățarea prin lectură și discuții dirijate

Lectura ghidată și conversațiile pe margine textului contribuie la dezvoltarea gândirii critice și la îmbunătățirea vocabularului. Metodele interactive precum "Lectura predictivă" sau "Cubul lecturii" stimulează anticiparea și argumentarea.

3.2. Proiecte interdisciplinare

Integrarea activităților de literație în diverse discipline (istorie, științe, educație civică) îi ajută pe elevi să înțeleagă importanța comunicării scrise și orale. De exemplu, realizarea unui "Jurnal de călătorie științifică" combină scrierea cu explorarea științifică.

3.3 Utilizarea tehnologiei digitale

Platformele educaționale și aplicațiile interactive pot crește motivația elevilor pentru lectură. Exemple: bloguri de clasă, recenzii video, aplicații precum Kahoot sau Padlet.

3.4 Scrierea creativă și jurnalul reflexiv

Exercițiile de scriere creativă (poezii, povești, scrisori) și jurnalele de lectură contribuie la dezvoltarea exprimării personale. Profesorul oferă feedback constructiv și sprijină exprimarea liberă.

3.5. Parteneriate și activități extracuriculare

Campaniile de promovare a lecturii ("Săptămâna lecturii" , "Schimb de cărți") și colaborarea cu bibliotecile locale stimulează interesul elevilor pentru lectură.

4. Rolul profesorului în dezvoltarea competențelor de literație

Profesorul are un rol central în stimularea interesului pentru lectură și comunicare. El creează un climat educațional pozitiv, valorifică diferențele individuale și adaptează metodele de predare la nevoile elevilor. Profesorul este model de cititor activ și promotor al învățării continue.

5. Concluzii

Dezvoltarea competențelor de literație este un proces complex, care necesită implicare, creativitate și colaborare între cadre didactice, elevi și comunitate. Implementarea bunelor practici contribuie la formarea unor elevi autonomi și reflexivi, capabili să înțeleagă și să interpreteze lumea din jur.

BIBLIOGRAFIE

1. Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare.
 2. Ministerul Educației (2023). Strategia națională pentru dezvoltarea competențelor de literație 2023-2030
 3. OECD (2022). PISA Framework for Reading Literacy.
- Ciolan, L. (2017). Învățarea integrată și competențele cheie. Editura Polirom.

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA ORELE DE EDUCAȚIE TEHNOLOGICĂ

**Prof. Andrei Adela Maria
Școala Gimnazială „I. Al. Brătescu-Voinești” Târgoviște**

Într-o lume aflată într-o continuă transformare, în care informația circulă rapid și tehnologia ne însoțește la fiecare pas, literația devine o competență esențială pentru fiecare elev. Dar literația nu se referă doar la citit și scris. Ea înseamnă capacitatea de a înțelege, de a interpreta și de a utiliza informațiile din diverse surse – text, imagine, grafic sau simbol.

La orele de educație tehnologică și aplicații practice, literația prinde viață în moduri practice și creative. Fie că elevii citesc instrucțiuni pentru realizarea unui obiect, descriu etapele unui proces sau creează o prezentare digitală a proiectului lor, ei exersează abilități de comunicare, gândire critică și rezolvare de probleme.

Un exemplu simplu, dar eficient, este lectura funcțională. Elevii pot fi provocați să analizeze fișe tehnice, instrucțiuni de montaj sau etichete de produse, identificând informațiile esențiale și discutând despre importanța lor. Astfel, lectura devine un exercițiu de înțelegere aplicată, nu doar o sarcină teoretică.

După activitățile practice, elevii pot redacta jurnale de lucru sau prezentări de proiecte, în care descriu etapele parcurse și concluziile lor. În acest fel, scrierea capătă sens – devine un instrument prin care elevii își structurează gândurile și își consolidează învățarea.

De asemenea, educația tehnologică oferă oportunități excelente pentru dezvoltarea literației multimodale. Elevii pot realiza postere, infografice sau prezentări digitale, combinând text, imagine și date pentru a transmite informații clare și atractive. Astfel, învață să comunice eficient în limbajul vizual al generației lor.

Un aspect important este reprezentat și de lucrul în echipă și exprimarea orală unde elevii discută, planifică, argumentează și își prezintă ideile în fața colegilor. Profesorul are rolul de facilitator, sprijinindu-i să-și exprime clar gândurile și să asculte activ opiniile celorlalți.

Exemple din practică:

Printre activitățile care s-au dovedit atractive pentru elevi se numără:

- „Mic antreprenor” – elevii creează o ofertă de produse realizate manual, redactează descrieri și concep afișe de promovare.

- „Ambalajul responsabil” – analiza etichetelor alimentare și proiectarea unui ambalaj ecologic, însoțit de un text argumentativ.

- „Grădina verticală” – documentare, schițe și prezentarea finală a unui proiect sustenabil.

Prin activitățile desfășurate la orele de educație tehnologică, elevii nu doar învață să lucreze cu materiale sau unelte, ci învață să gândească, să comunice și să creeze. Profesorul devine ghidul lor într-un proces de descoperire în care literația se împletește firesc cu practica, iar învățarea capătă sens și relevanță.

Într-un cuvânt, educația tehnologică este un spațiu viu al literației funcționale și digitale, unde fiecare elev are șansa de a-și exersa vocea, creativitatea și gândirea critică – competențe esențiale pentru lumea de mâine.

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE

*Prof. ed. timpurie Datcu Georgiana Andreea
Grădinița Scufița Roșie, București, Sector 4*

Dezvoltarea competențelor de literație reprezintă una dintre direcțiile fundamentale ale educației timpurii, pregătind copilul pentru tranziția spre școală și pentru viața socială activă. În cazul preșcolarilor de 5-6 ani, literația nu se reduce doar la recunoașterea literelor sau a sunetelor, ci presupune formarea unor deprinderi complexe care integrează comunicarea orală, ascultarea activă, înțelegerea mesajelor, exprimarea ideilor, interesul pentru carte și plăcerea de a citi sau povesti. Educatorul are un rol esențial în crearea unui mediu stimulat, bogat în limbaj, care să sprijine în mod natural aceste achiziții.

Termenul de *literație* are o semnificație mult mai amplă decât cea de alfabetizare. Literația presupune capacitatea copilului de a înțelege și utiliza limbajul în diverse contexte, de a interpreta simboluri, imagini și texte, de a comunica eficient și de a manifesta curiozitate față de lumea cuvintelor și a ideilor. În grădiniță, dezvoltarea literației se realizează prin experiențe ludice, prin explorare, dialog, povești, jocuri de rol și activități de exprimare creativă.

Conform Curriculumului pentru educația timpurie, domeniul „Limbă și comunicare” urmărește obiective precum: îmbogățirea vocabularului, dezvoltarea exprimării coerente, stimularea interesului pentru lectură și formarea comportamentului de ascultare activă. Aceste obiective sunt realizate prin activități integrate, adaptate vârstei și nivelului de dezvoltare al copilului.

O bună practică esențială este introducerea **momentului de lectură zilnică**, în care educatorul citește cu voce expresivă povești scurte, poezii sau texte informative. Copiii pot răspunde la întrebări, pot comenta ilustrațiile și pot anticipa acțiunea. Citirea expresivă dezvoltă atenția auditivă, înțelegerea mesajului, vocabularul și plăcerea lecturii. Un spațiu de lectură atractiv – „colțul poveștilor” – amenajat cu perne, rafturi cu cărți ilustrate și materiale tactile, oferă copiilor ocazia de a interacționa liber cu cartea și de a simți că lectura este o activitate plăcută, nu impusă.

Prin **activitățile de povestire și repovestire**, copiii învață să asculte, să rețină informații și să le redea coerent. Educatorul poate folosi imagini secvențiale, marionete sau planșe. De exemplu, după citirea poveștii „Scufița Roșie”, copiii pot fi încurajați să povestească din perspectiva altui personaj sau să își imagineze un final diferit. Astfel, se dezvoltă gândirea narativă, creativitatea și exprimarea orală fluentă.

Activitățile fonologice contribuie semnificativ la dezvoltarea literației emergente. **Jocurile de tip „Ce sunet auzi la începutul cuvântului?”**, „Spune un cuvânt care rimează cu...” sau „Alfabetul vesel” îi ajută pe copii să devină conștienți de structura sunetelor din cuvinte.

Introducerea literelor se face într-un mod jucăuș, prin asocierea cu imagini (ex: „L de la Luna”), cântece sau activități practice. Acest tip de exerciții pregătește treptat copilul pentru citit și scris, fără presiune sau formalism.

Jocul de rol este o modalitate naturală prin care copiii își exersează limbajul. Activități precum „Micul reporter” sau „La bibliotecă” stimulează exprimarea orală, ascultarea și dialogul.

Prin **dramatizări** ale poveștilor cunoscute, copiii experimentează comunicarea expresivă, învață să folosească intonația potrivită și să își construiască replici proprii. Acest tip de activități dezvoltă empatia și încrederea în sine.

Utilizarea moderată a resurselor digitale – aplicații educaționale, povești audio sau table interactive – poate sprijini literația emergentă. De exemplu, aplicațiile care asociază sunete, litere și imagini permit consolidarea cunoștințelor într-o manieră atractivă. Educatorul trebuie, însă, să asigure un echilibru între experiențele digitale și cele tactile, senzoriale.

Familia joacă un rol determinant în dezvoltarea literației. Implicarea părinților în activități de tipul „Săptămâna poveștilor citite acasă” sau „Cartea preferată a familiei” consolidează relația dintre grădiniță și mediul familial. Părinții pot fi îndrumați să citească zilnic copiilor, să discute despre texte și să modeleze comportamente de cititori activi.

Evaluarea competențelor de literație la preșcolari se realizează preponderent prin **observare sistematică și portofolii educaționale**. Educatorul notează modul în care copilul participă la conversații, înțelege un text, creează povești proprii sau recunoaște litere. Progresul trebuie privit ca un proces continuu, individualizat, în care fiecare copil avansează în ritmul său.

Promovarea bunelor practici privind dezvoltarea competențelor de literație la copiii de 5-6 ani presupune crearea unui mediu educațional echilibrat, bogat în limbaj, imaginație și interacțiune. Literația emergentă nu înseamnă doar pregătirea pentru școală, ci mai ales formarea unei atitudini pozitive față de comunicare și cunoaștere. Prin activități ludice, povești, jocuri de sunete și colaborare cu familia, educatorul contribuie decisiv la formarea unor viitori elevi curioși, expresivi și dornici să învețe.

BUNE PRACTICI PRIVIND FORMAREA ABILITĂȚILOR DE LITERAȚIE LA PREȘCOLARI

**PROF.ED.TIMPURIE RĂDUȚ ELENA-MIHAELA
ȘC. GIMN. TUDOR ARGHEZI PITEȘTI- STRUCTURA G.P.P. PUI DE LEI PITEȘTI**

Literația reprezintă mai mult decât simpla capacitate de a citi și a scrie; ea include totalitatea competențelor necesare pentru a înțelege, interpreta și utiliza limbajul în contexte variate. În perioada preșcolară, dezvoltarea literației este esențială, deoarece constituie fundamentul pentru succesul ulterior în școală și în viață. Cadrele didactice din grădiniță au un rol esențial în stimularea interesului copiilor pentru limbaj, lectură și comunicare.

Conceptul de literație în educația timpurie

Literația timpurie include ansamblul de abilități, cunoștințe și atitudini care pregătesc copilul pentru citire și scriere. Conform cercetărilor recente (Snow, Burns & Griffin, 1998), literația începe să se dezvolte cu mult înainte de începerea școlii, prin interacțiuni cu adulții și prin expunerea la limbaj oral și scris.

Principalele componente ale literației timpurii sunt:

Conștiința fonologică – recunoașterea și manipularea sunetelor din cuvinte;

Vocabularul – bogăția și varietatea cuvintelor cunoscute;

Înțelegerea orală – capacitatea de a înțelege și interpreta mesaje;

Familiarizarea cu textul scris – recunoașterea literelor, a cuvintelor și a convențiilor de scriere;

Motivația pentru lectură și scriere – atitudinea pozitivă față de activitățile de literație.

Rolul educatorului în formarea abilităților de literație

Educatorul are rolul de facilitator al învățării, stimulând copilul să exploreze limbajul în contexte naturale și ludice. Printre strategiile eficiente se numără:

Crearea unui mediu alfabetizat, în care textul scris este prezent peste tot (etichetarea obiectelor, prezența cărților, afișe colorate);

Utilizarea lecturii interactive, prin care educatorul discută cu copiii despre imagini, personaje și acțiuni, punând întrebări deschise;

Încurajarea povestirii libere, a dialogului și a jocurilor de rol;

Promovarea scrierii emergente, permițând copiilor să „scrie” cu semne proprii sau să deseneze mesaje;

Colaborarea cu familia pentru a continua stimularea limbajului acasă.

Bune practici în formarea literației la preșcolari

a) Lectura zilnică

Citirea zilnică a unei povești contribuie semnificativ la dezvoltarea vocabularului și a înțelegerii. Este recomandat ca educatorul:

- să aleagă texte adecvate vârstei;
- să varieze tonul vocii și expresivitatea;
- să implice copiii în anticiparea și continuarea acțiunii;
- să repete lectura pentru consolidarea înțelegerii.

b) Jocuri fonologice

Activitățile ludice, precum rimele, ghicitorile sau jocurile de tip „Spune un cuvânt care începe cu...”, ajută copilul să perceapă structura sonoră a cuvintelor.

c) Colțul de lectură

Amenajarea unui spațiu atractiv, cu cărți ilustrate, reviste, abecedare și materiale accesibile copiilor, stimulează interesul pentru citit.

d) Proiecte tematice integrate

Prin proiecte interdisciplinare (ex. „Călătorie în lumea poveștilor”), copiii pot experimenta citirea, scrierea, desenul și dramatizarea în contexte semnificative.

e) Implicarea părinților

Atelierele „Povești citite în familie” sau „Cartea mea preferată” contribuie la dezvoltarea unei culturi a lecturii și la consolidarea legăturii dintre familie și grădiniță.

Evaluarea progresului în literație

Evaluarea literației timpurii se realizează prin observare sistematică, portofolii, fișe de progres și discuții cu copilul. Scopul nu este măsurarea performanței, ci sprijinirea dezvoltării continue.

Concluzii

Formarea abilităților de literație la preșcolari presupune o abordare complexă, centrată pe joc, comunicare și experiențe autentice. Educatorii trebuie să creeze un mediu educațional stimulant, să utilizeze metode variate și să colaboreze strâns cu familia. O literație solidă timpurie este baza învățării pe tot parcursul vieții.

Bibliografie

1. Snow, C. E., Burns, M. S., & Griffin, P. (1998). Preventing Reading Difficulties in Young Children. National Academy Press.
2. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press.
3. Ministerul Educației (2021). Curriculum pentru educație timpurie. București: MEN.
4. Neagu, M. (2019). Strategii didactice moderne în învățământul preșcolar. Editura Didactică și Pedagogică.

BUNE PRACTICI ÎN DEZVOLTAREA LITERAȚIEI LA CLASA A IV-A

profesor învățământ primar Lazashevici Tudorița
Școala Gimnazială „Mihail Armencea”, Adjud, Vrancea

Dezvoltarea literației la clasa a IV-a reprezintă un pilon esențial în formarea elevilor, marcând trecerea de la „a învăța să citești” la „a citi pentru a învăța”. În această etapă, elevii trebuie să își consolideze competențele de înțelegere și interpretare a textelor, de la cele narative la cele non-ficționale, dobândind totodată fluentă și expresivitate în citire și scriere.

Propun câteva **bune practici** recomandate pentru a stimula și dezvolta literația la elevii de clasa a IV-a:

1. Promovarea lecturii de plăcere și a diversității textuale

Dezvoltarea literației autentice nu se poate realiza fără a insufla copiilor **dragostea pentru carte**.

- **Cluburi de Lectură și recomandări personalizate:** Se încurajează elevii să participe la un club de lectură sau să își recomande reciproc cărți. Se adaptează recomandările la interesele fiecărui copil (benzi desenate, povestiri, texte științifice simple).
- **Texte variate (Multiliterație):** Se expun elevii la o gamă largă de texte:
 - **Narative:** Povestiri, basme, romane scurte.
 - **Non-ficționale:** Articole de știri pentru copii, postere, instrucțiuni, hărți, biografii simple.
 - **Digitale:** resurse online sigure, aplicații educaționale, videoclipuri scurte (cu sarcină de înțelegere) pentru a dezvolta și competențele de literație digitală.

2. Strategii active de comprehensiune (înainte, în timp și după lectură)

Pentru a asigura o înțelegere de profunzime, literația trebuie abordată ca un proces activ, structurat în trei etape:

Etapa	Bune Practici (Exemple)
Înainte de lectură	Activarea cunoștințelor anterioare (Predicția): Elevii formulează ipoteze despre text pe baza titlului și a ilustrațiilor. Scopul lecturii: Stabiliți un obiectiv clar: <i>Ce ne așteptăm să aflăm?</i>
În timpul lecturii	Formularea de întrebări (Jurnalul cu dublă intrare): Elevii notează fragmente cheie și pun întrebări sau fac comentarii personale pe marginea lor. Clarificarea vocabularului: Identificarea și explicarea cuvintelor necunoscute în context.
După Lectură	Sinteza și Evaluarea (Harta textului/Recenzia): Realizarea unei hărți conceptuale, a unui rezumat, sau scrierea unei

Etapa	Bune Practici (Exemple)
	recenzii (idee generală, simboluri, argumentarea unei opinii).

3. Dezvoltarea abilităților de scriere creativă și funcțională

Scrișul nu este doar un mijloc de evaluare, ci un instrument de dezvoltare a gândirii critice.

- **Scrierea creativă:** Se folosește metode interactive precum **Cvintetul** (o poezie de cinci versuri cu o structură specifică) sau **Scrierea în lanț** pentru a stimula imaginația și a exersa structura frazei.
- **Scrierea funcțională (de tip non-ficțional):** Se exersează scrierea de instrucțiuni simple, rețete, reguli de joc, invitații sau mici rapoarte, asigurându-vă că mesajul este clar și coerent.

4. Utilizarea Metodelor interactive și a învățării prin cooperare

Metodele care implică lucrul în echipă transformă ora de literație într-un exercițiu social și colaborativ.

- **Metoda Pălăriilor Gânditoare:** Aplicarea celor șase perspective (alb, roșu, negru, galben, verde, albastru) asupra unui personaj sau eveniment din text, dezvoltând astfel **gândirea critică**.
- **Predarea Reciprocă (Reciprocal Teaching):** Elevii lucrează în grupuri mici și preiau pe rând roluri didactice (cel care prezintă, cel care clarifică, cel care rezumă, cel care întreabă), sporind responsabilitatea individuală.
- **Tehnici de Gândire Vizuală:** Solicitarea elevilor să realizeze **afișe literare** (transpunerea unui fragment în desen) sau **Roata Personajului** (pentru a înțelege trăsăturile complexe) le ajută să vizualizeze și să structureze informația.

5. Parteneriatul cu părinții și extinderea în afara clasei

Literația se dezvoltă cel mai eficient atunci când școala și familia lucrează împreună.

- **Sarcini de lectură săptămânale:** Încurajați părinții să citească împreună cu copiii și să discute despre textele citite.
- **Vizite la bibliotecă/muzee:** Organizați vizite care să ofere contexte reale pentru aplicarea abilităților de citire și înțelegere (de exemplu, citirea etichetelor, a descrierilor, a afișelor).
- **„Ora Povestii” cu invitați:** Invitați în clasă părinți, bunici sau membri ai comunității care să le citească elevilor sau să le povestească despre importanța cărților.

Prin adoptarea acestor bune practici, profesorii de la clasa a IV-a pot transforma învățarea literației într-o experiență dinamică și plină de sens, pregătindu-i pe elevi să devină cititori competenți, capabili să navigheze și să înțeleagă complexitatea lumii înconjurătoare.

Bibliografie:

1. Crișan, Al. (coord.) (2002). *Curriculum Național pentru Învățământul Primar: Limba și literatura română. Ghid metodologic*. București: Editura Aramis. (pentru cadrul general și competențele specifice).

2. Neacșu, I. (2010). *Metode și tehnici de învățare eficientă*. București: Editura Polirom. (pentru strategiile active de învățare și gândire critică, cum ar fi Metoda Pălăriilor Gânditoare).
3. Pânișoară, I.-O. (2015). *Comunicarea eficientă*. Ediția a V-a, Iași: Editura Polirom. (pentru aspecte legate de comunicare și interacțiunea în clasă).
4. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română, clasa a IV-a. (Documente oficiale MEN, privind obiectivele și competențele de literație).
5. Radu, I. T. (2007). *Didactica Modernă*. București: Editura Fundației Humanitas. (pentru fundamentele teoretice ale procesului de predare-învățare-evaluare).
6. Strategii de predare-învățare-evaluare a literației (Diverse ghiduri și resurse metodice publicate de Casa Corpului Didactic sau de asociații profesionale, axate pe aplicarea conceptului de literație în ciclul primar, inclusiv idei despre scrierea funcțională și diversitatea textuală).
7. Trică, P. (2018). *Metodica predării limbii și literaturii române în învățământul primar*. București: Editura Didactică și Pedagogică. (pentru exemple practice de activități pre-lectură, în timpul și post-lectură).

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR

Profesor Balog Adela, Liceul Teoretic Negrești-Oaș

Dezvoltarea competențelor de literație reprezintă una dintre prioritățile fundamentale ale educației contemporane. Literația nu se rezumă doar la citirea și scrierea corectă, ci include înțelegerea, interpretarea și aplicarea informațiilor în diverse contexte, precum și capacitatea de a comunica eficient. Într-o lume în care accesul la informație este rapid și divers, aceste competențe devin esențiale pentru succesul școlar și profesional al elevilor.

Abordarea literației în școli presupune implementarea unor strategii variate și adaptate nevoilor individuale. Una dintre metodele cele mai eficiente este lectura ghidată, care combină cititul individual cu discuții de grup, formularea de întrebări și reflecția asupra conținutului. Elevii pot fi încurajați să identifice ideile principale, să facă predicții despre desfășurarea acțiunii și să facă conexiuni între text și experiențele proprii. Prin această abordare, cititul devine un proces activ, nu pasiv, iar elevii dezvoltă gândirea critică și capacitatea de analiză.

Proiectele interdisciplinare reprezintă o altă bună practică în dezvoltarea literației. Integrarea lecturii și scrierii în diferite discipline – cum ar fi istoria, științele sau artele – permite elevilor să utilizeze competențele de literație într-un context mai larg. De exemplu, un proiect în cadrul orei de istorie poate solicita elevilor să redacteze un eseu despre un eveniment istoric, să realizeze o prezentare multimedia sau să creeze un jurnal al unui personaj istoric. Astfel de activități dezvoltă capacitatea de sinteză, analiză și comunicare și arată relevanța literației în viața reală.

În contextul digital actual, tehnologiile multimedia joacă un rol esențial în stimularea interesului pentru lectură și scriere. Platformele educaționale interactive, cărțile digitale și aplicațiile pentru scriere creativă fac procesul de învățare mai atractiv. De exemplu, elevii pot folosi aplicații pentru a crea povești ilustrate sau pentru a înregistra comentarii audio la textele citite. Tehnologia permite personalizarea ritmului de învățare și oferă profesorilor instrumente pentru evaluare și monitorizare continuă, precum fișele digitale de lectură și testele interactive.

Scrierea creativă și jurnalul personal sunt instrumente deosebit de utile pentru dezvoltarea literației. Activitățile de scriere liberă, eseuri sau compuneri tematice ajută elevii să-și exprime gândurile, emoțiile și opiniile într-un mod organizat. De exemplu, în cadrul unui jurnal personal, elevii pot nota impresii despre cărțile citite sau evenimentele școlare, ceea ce le consolidează vocabularul și abilitățile de exprimare coerentă. Aceste activități cresc încrederea în sine și motivația pentru lectură și scriere.

Evaluarea formativă completează toate aceste bune practici. Aceasta presupune observarea constantă a progresului elevilor, discuții individuale, fișe de lectură și feedback constructiv. Prin evaluare formativă, profesorul identifică nevoile specifice ale fiecărui elev și poate adapta strategiile didactice pentru a maximiza dezvoltarea competențelor de literație. De exemplu, un elev cu dificultăți la înțelegerea textului poate primi materiale suplimentare, exerciții de sinteză și activități de grup care să-l ajute să-și dezvolte abilitățile treptat.

O altă bună practică se referă la lectura în perechi sau în grupuri mici, care stimulează colaborarea și comunicarea. Elevii discută ideile principale ale unui text, își compară opiniile și învață să-și argumenteze punctele de vedere. Această metodă dezvoltă atât competențele de literație, cât și abilitățile sociale și de lucru în echipă, fiind foarte eficientă în școlile primare și gimnaziale.

Implementarea acestor bune practici necesită o abordare integrată, care să combine metode tradiționale și digitale, activități individuale și colaborative și adaptarea continuă la ritmul și interesele elevilor. Profesorii joacă un rol central în acest proces, iar formarea lor continuă în domeniul literației este esențială pentru succesul elevilor.

În concluzie, dezvoltarea competențelor de literație presupune un efort coordonat și constant. Prin aplicarea unor strategii variate – lectură ghidată, proiecte interdisciplinare, utilizarea tehnologiilor multimedia, scriere creativă, evaluare formativă și lectură colaborativă – elevii dobândesc abilități esențiale pentru învățare continuă și pentru adaptarea la cerințele unei societăți informaționale complexe. Bunele practici prezentate reprezintă instrumente eficiente pentru sprijinirea progresului fiecărui elev și pentru crearea unui mediu educațional stimulat și incluziv.

Bibliografie:

1. Smith, F. (2019). *Developing Literacy in the Classroom*. Routledge
2. National Literacy Trust. (2020). *Effective Literacy Strategies for Schools*.
3. Ministry of Education. (2022). *Curriculum Guidelines for Literacy Development*.

CE ÎNSEAMNĂ SĂ CITIM? -DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA CICLUL PRIMAR

Prof. înv. primar Surugiu Săndița

Școala Gimnazială Nr. 1, com. Băneasa, jud. Galați

Potrivit definiției oferite de Asociația Internațională de Literație, literația reprezintă capacitatea de a recunoaște, înțelege, interpreta, crea și comunica informații utilizând materiale scrise, audio sau digitale, în orice domeniu și context. Astfel, literația este o competență esențială, care depășește simpla citire și scriere, integrând abilități de comunicare adaptate realităților actuale.

În ceea ce privește abilitatea de a citi – denumită și *reading literacy* –, aceasta este definită de PIRLS 2021 ca fiind aptitudinea de a înțelege și utiliza formele de limbaj scris necesare într-o societate sau apreciate de individ. Cititorii sunt capabili să extragă și să construiască sens din texte diverse, iar lectura are multiple funcții: sprijină învățarea, facilitează participarea la comunități de cititori (atât în școală, cât și în viața de zi cu zi) și oferă plăcere.

De ce este importantă literația?

Cititorii competenți au un vocabular mai bogat, cunosc mai bine lumea și știu să scrie mai bine și mai corect; ei înțeleg mai ușor noile idei și situații, argumentează mai bine, articulându-și ideile mai clar și au un nivel de auto-conștientizare mai ridicat.

Pentru ca o persoană să aibă succes în viață și să fie un cetățean implicat, ea are nevoie, în prezent, de un nivel mai avansat al competențelor de literație decât în trecut. Nivelul minim necesar al competențelor de literație pentru a face față provocărilor vieții de adult (al „alfabetizării funcționale”) este în continuă creștere, reflectând complexitatea din ce în ce mai mare a lumii în care trăim și ritmul schimbărilor în societate.

Ariile majore de dezvoltare a literației:

1. Conștientizare fonologică
2. Corespondența dintre foneme și grafeme
3. Fluența
4. Vocabular
5. Strategii de comprehensiune
6. Scris

1. Conștientizarea fonologică se manifestă prin:

- abilitatea de a segmenta o propoziție rostită în cuvintele componente (conștientizarea cuvintelor);
- abilitatea de a identifica silabele dintr-un cuvânt (conștientizarea silabelor);
- abilitatea de a identifica rima și consoanele care o preced în silabe care rimează (conștientizarea structurii silabelor);
- abilitatea de a identifica sunetele (fonemele) din silabe/cuvinte (conștientizarea fonemică)

2. Decodarea și corespondența fonem-grafem

Dezvoltarea abilității de a decoda presupune cunoașterea literelor alfabetului și a relației lor cu sunetele – relația grafo-fonemică – sau, cu alte cuvinte, cunoașterea corespondenței sunet-literă. Urmărim prin această arie de dezvoltare să îi învățăm pe copii că sunetele sunt redade prin litere și că o literă sau un grup de litere denotă consecvent același sunet. Abordarea cea mai larg răspândită de învățare a citit-scrisului în sistemul nostru de învățământ este cea numită *metoda fonetică, analitico-sintetică*.

Vocabularul se referă la cuvintele pe care trebuie să le cunoaștem pentru a comunica eficient. El joacă un rol important în învățarea cititului. Ca cititori începători, copiii folosesc cuvintele pe care le au deja în vocabularul oral **pentru a da sens cuvintelor pe care le văd tipărite**

3. Fluența

Cititorii fluenți citesc cu voce tare fără efort și cu expresivitate – citirea lor sună natural, ca și cum ar vorbi, cu intonația corectă. Cititorii care nu și-au dezvoltat fluența citesc rar, cuvânt cu cuvânt, chiar cu pauze între cuvinte. Citirea lor cu voce tare este lipsită de expresivitate.

Fluența este importantă din mai multe motive. În primul rând, **citirea fluentă este unul dintre fundamentele unei bune înțelegeri a textului citit. Fluența citirii afectează, de asemenea, motivația copilului de a citi.** Copiii (la fel ca adulții!) de regulă fug de activitățile care sunt prea dificile. Când citirea nu este fluentă, adesea nu le place să citească și sunt mai puțin înclinați să exerseze cititul, ceea ce poate împiedica pe mai departe dezvoltarea competențelor de citire.

4. Comprehensiunea

Comprehensiunea este scopul final al citirii. Dacă citim cuvintele, propozițiile, frazele, paragrafele și textul întreg, dar nu înțelegem cele citite, citim fără rost. Cititorii buni **citesc cu un scop clar** și sunt **implicați activ în citire și în procesarea celor citite**.

Comprehensiunea poate fi dezvoltată prin **predarea-învățarea unor strategii de înțelegere**. Aceste strategii constau dintr-o serie de pași pe care cititorii buni îi parcurg pentru a construi sensul textului. Stăpânirea unor strategii de procesare a textului îi ajută pe elevi să devină cititori orientați și implicați activ, care își monitorizează și controlează propria înțelegere a textelor.

5. Scrierea – Etapele dezvoltării scrisului

***Etapa pre-comunicativă.** Aici copilul notează litere la întâmplare fără a încerca să le asocieze cu sunete.

***Etapa semi-fonetică/ semi-fonemică.** În această etapă, copilul reprezintă prin ortografiere inventată (prin litere asociate parțial cu sunetele auzite) câteva sunete pe care le aude mai proeminent în cuvânt – de obicei sunetul inițial, un sunet de pe la mijlocul cuvântului (dacă e cazul) și eventual consoana finală, însă mai rar vocalele.

***Etapa fonetică sau a numelui literei.** Copilul în această etapă folosește de obicei strategia numelui literei pentru a scrie atât consoanele, cât și vocalele. El dă dovadă de abilități de izolare a fonemelor și explorează în mod activ modalități prin care literele ar putea reprezenta sunete.

***Etapa de tranziție.** Aici copilul folosește multe aspecte ale ortografierii convenționale pentru vocale, grupuri de litere etc., dar adesea le folosește incorect.

***Etapa convențională.** Aici majoritatea cuvintelor scrise se potrivesc cu ortografierea din dicționar.

În concluzie, dezvoltarea literației presupune mai mult decât simpla învățare a literelor sau a cititului mecanic. Cele șase componente fundamentale lucrează împreună pentru a construi o bază solidă în înțelegerea și utilizarea limbajului. Prin cultivarea acestor abilități, elevii pot deveni cititori competenți, capabili să interpreteze și să creeze sens în contexte variate ale vieții de zi cu zi. Promovarea unei literații complete este esențială pentru succesul educațional și social al fiecărui copil.

Bibliografie

<https://toticopiicitesc.ro/>

<https://scolicusclipici.noi-orizonturi.ro/cursuri/>

PREGĂTIREA PREȘCOLARILOR PENTRU CITIT – SCRIS

Prof.ed.timpurie Chihaia Elena-Gabriela

GPN Șc. Gimn. Nr 10, Botoșani

Construirea mediului cultural nu poate fi concepută în afara limbii.

Este evident că preșcolarul nu poate fi ținut departe de mediul cultural al spațiului căruia aparține. El trăiește înconjurat de cărți, reviste, ziare, afișe, reclame, numere de mașini, televizorul și calculatorul fac parte din viața zilnică.

Sarcina de a organiza experiențele de limbaj revine grădiniței. Drumul parcurs de copil în lumea limbajului, cu ajutorul educatoarei, de la 3 la 6 ani, este de fapt un drept incontestabil al etapei sale de dezvoltare, ce-i va oferi în etapa următoare – cea școlară - șanse egale, indiferent de mediul sau unitatea din care provine.

Pregătirea pentru școală nu înseamnă executarea unor semne grafice, ci, un întreg system de cunoștințe, capacități și atitudini care să-i confere copilului autonomie și siguranță în acțiune și comunicare.

Ținând cont de aceste considerente, am abordat limbajul într-o viziune integrată, urmărind simultan cele două laturi importante ale sale, cea receptivă și cea expresivă care presupune:

- stimularea comunicării;
- furnizarea a cât mai multe informații verbale și scrise despre mediul în care trăiește copilul;
- stimularea capacității de a percepe informația verbală și scrisă.

Pentru a ajunge însă ca toți copiii să stăpânească limbajul ca instrument de abordare a citirii și scrierii la intrarea în clasa pregătitoare trebuie să exercităm o influență educativă sistematică asupra vorbirii.

Slaba dezvoltare a aparatului verbo-motor care asigură reproducerea și pronunțarea corectă a sunetelor și cuvintelor conform regulilor ortoepice ale limbii române, absența unei vorbiri fluente, sărăcia vocabularului impun numeroase exerciții.

A-l pregăti pe copil pentru scris – cititul din școală înseamnă a-i forma capacități care sunt implicate în aceste procese:

- capacitatea perceperii corecte a materialului verbal;
- capacitatea sesizării diferențelor fonetice;
- capacitatea de analiză și sinteză a materialului verbal cu care se operează;
- capacitatea integrării faptelor de limbă în scheme verbale bine diferențiate.

Preocupările pentru formarea capacităților de percepere corectă și diferențiată a limbajului cât și pentru articularea corectă de către copii a cuvintelor cu structural or fonetică integral, trebuie să se afle în central atenției fiecărei educatoare încă de la grupa mică.

Nu mai puțin importantă pentru învățarea scris- cititului este dezvoltarea capacității de analiză și sinteză fonetică.

Dacă înainte de intrarea în școală, copilul nu va învăța să separe cuvintele din propoziție și să distingă unități mai mici decât cuvântul (silaba, sunetul) în procesul scrierii din școală nu va

separa prin liniuță ceea ce constituie unități semantice și morfologice diferite, dar care se pronunță împreună.

Se impune, deci, inițierea preșcolarului în tehnica analizei și sintezei fonetice, prin metode și procedee adecvate vârstei, prin care să-i determinăm să opereze cu materialul verbal achiziționat.

Metoda de bază rămâne exercițiul-joc care oferă copilului satisfacerea participării active utilizându-se semne convenționale în redarea grafică a cuvintelor, silabelor și sunetelor.

Prima „unealtă” folosită în procesul scrierii este mâna. Pornind de la considerentul că pregătirea corectă a mâinii copilului în grădiniță se răsfrânge pozitiv asupra rezultatelor viitorului elev socotim necesar că pregătirea generală a copilului în grădiniță trebuie să vizeze și deprinderea unor elemente de scriere sau chiar de scris în condițiile generalizării învățământului preșcolar. Scrisul poate fi deprins cu mai puține dificultăți atunci când în timpul activităților din grădiniță destinate pregătirii pentru scris, copilul învață să-și conducă mâinile, să-și dezvolte mișcările mărunte ale degetelor, pentru a deveni mai precise, mai fine, mai diferențiate și să se supună controlului ochiului.

Jocurile vor avea în vedere gradarea dificultăților în analiza fonetică a cuvintelor, fixarea formei corecte în rostirea acestora și despărțirea cuvintelor în silabe, care vor ușura ulterior notarea în scris a acestor fapte de limbă.

Pregătirea preșcolarului pentru citit-scrisul din școală vizează deopotrivă și lexical și structura gramaticală.

Odată cu asimilarea fondului lexical, copilul își însușește și structura gramaticală în mod practic, în procesul viu al comunicării.

Preșcolarul nu cunoaște definiția regulilor gramaticale, dar respect în vorbire aceste reguli datorită modelelor de vorbire cu cei din jur, fiind corectat atunci când greșește.

Este necesar să punem la dispoziția copiilor material specific, care să se constituie într-un mediu educativ și cultural activ, stimulativ.

O cerință fundamentală este aceea de a deprinde copilul să utilizeze materialele puse la dispoziție, în așa fel, încât ele să sugereze contextele posibile de abordat pentru atingerea obiectivelor propuse.

Nu se pune problema de a insista asupra scrierii și cititului în grădiniță, ci, de a crea premisele însușirii acestor activități complexe în clasa pregătitoare, clasa I.

În practica educațională m-am folosit de contextele sugerate de materialele puse la dispoziția copilului, precum și de mijloacele de care dispunem în acțiunea de identificare, recunoaștere și compunere de cuvinte, chiar de propoziții, copiii participând atunci când au vrut și cât au putut.

Nu mi-au lipsit: table magnetice, seturi de litere, cifre, mape cu imagini pentru fiecare literă, cărți ilustrate, texte cu litere de tipar, jetoane cu litere, cifre.

Mijlocul de bază folosit a fost jocul – urmărind recunoașterea literelor, compunerea unor cuvinte prin alăturarea literelor cunoscute, citirea acestora: ”Jocul literelor”, ”Găsește litera cu care începe cuvântul...”, ”Am spus bine, n-am spus bine?”, ”Ce literă ai primit?”, ”Să compunem cuvinte”, ”Să ne scriem numele”, ”Termină cuvântul”.

Ajutând în permanență preșcolarul să-și însușească structurile și mecanismele funcționale ale limbii, îl ajutam să-și cimenteze ideea apartenenței naționale, însușindu-și limba copilul dobândește mijlocul prin care poate realiza comunicarea cu cei din jur într-o formă superioară.

ABORDAREA INTEGRATĂ A COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA PREȘCOLARI.

Prof.înv.preșc. Chiș Mariana
Grădinița cu P.P. Voinicelul, Satu Mare

Dezvoltarea competențelor de literație la preșcolari reprezintă un obiectiv fundamental al educației timpurii, esențial pentru succesul școlar ulterior și prevenirea analfabetismului funcțional. Aceste competențe nu se referă doar la citire și scriere formală, ci la un set de **abilități emergente** care includ limbajul oral, conștientizarea fonologică și familiarizarea cu cartea și materialul scris.

Componente cheie ale literației la preșcolari:

Limbajul oral: Baza tuturor celorlalte competențe de literație, include vocabularul, înțelegerea limbajului și capacitatea de a comunica eficient.

Conștientizarea fonologică: Abilitatea de a auzi, identifica și manipula sunetele din limba vorbită (ex: identificarea rimelor, segmentarea propozițiilor în cuvinte, identificarea silabelor și, în cele din urmă, a fonemelor).

Cunoașterea tiparului (scrisului): Recunoașterea literelor, conștientizarea faptului că textul scris poartă un mesaj și orientarea corectă a cărții (de la stânga la dreapta, de sus în jos).

Familiarizarea cu cărțile și lectura de plăcere: Dezvoltarea motivației și interesului pentru cărți și povești.

Strategii și activități practice pentru dezvoltarea literației:

Educatorii și părinții pot folosi diverse strategii și activități ludice pentru a stimula aceste abilități:

Cititul cu voce tare: Citirea zilnică de povești și basme este cea mai importantă activitate. Aceasta expune copiii la structuri lingvistice complexe, vocabular nou și le dezvoltă imaginația și empatia.

Discuții și povestiri: Încurajarea copiilor să repovestească întâmplări, să descrie imagini sau să inventeze propriile povești. Aceste activități dezvoltă fluența verbală și gândirea critică.

Jocuri fonologice: Jocuri de rimă: Găsirea de cuvinte care rimează (ex: "masă-casă").

Segmentarea cuvintelor: Bătutul din palme pe silabe sau cuvinte în propoziții.

Jocuri de identificare a sunetelor inițiale: Recunoașterea sunetului cu care începe un anumit cuvânt.

Activități de pre-scriere: Oferirea de materiale de scris și desenat (creioane, markere, plastilină) pentru a dezvolta motricitatea fină necesară scrisului.

Crearea unui mediu bogat în literație: Amenajarea unui colț de lectură primitiv, cu o varietate de cărți, și etichetarea obiectelor din sala de grupă sau de acasă pentru a familiariza copiii cu cuvintele scrise.

Activități integrate prin joc: Utilizarea învățării bazate pe joc (jocuri de rol, proiecte tematice) pentru a integra obiectivele de literație într-un mod distractiv și motivant.

Exemple de activități integrate centrate pe literație

Iată un exemplu de temă integrată și cum pot fi dezvoltate competențele de literație prin diverse activități:

Tema: "Călătorie în jurul lumii"

Această temă poate dura o săptămână sau chiar mai mult și implică o varietate de activități:

1. Domeniul Limbaj și Comunicare (DLC):

- **Citirea/Audierea textelor:** Citirea de povești tradiționale din diferite culturi (ex: basme africane, legende asiatice).
- **Discuții și povestiri:** Localizarea țărilor pe hartă, descrierea animalelor specifice și a obiceiurilor. Copiii pot "trimite" vederi sau scrisori de pe continentul vizitat, exersând pre-scrierea și exprimarea ideilor.

2. Domeniul Științe (DȘ):

- **Cunoașterea mediului:** Explorarea vegetației, animalelor și climei specifice fiecărui continent.
- **Activități practice:** Prepararea unor rețete simple specifice (ex: orez chinezesc), urmată de citirea/interpretarea pictogramelor rețetei.

3. Domeniul Arte (DA) și Educație Fizică (DPM):

- **Arte vizuale:** Confectionarea de măști africane, desene cu animale exotice sau colaje cu steaguri .
- **Muzică:** Învățarea cântecelor sau dansurilor tradiționale.
- **Motricitate:** Imitarea mersului animalelor din savană (leu, girafă) sau dansuri specifice.

4. Domeniul Om și Societate (DOS):

- **Educație civică:** Discuții despre respectul pentru diversitate și culturi diferite .

Beneficiile abordării integrate

Contextualizare și relevanță: Copiii învață mai bine atunci când informațiile sunt conectate între ele și au sens în contextul unui proiect sau al unei teme care îi interesează

Motivație crescută: Abordarea ludică și varietatea activităților mențin interesul și implicarea copiilor pe tot parcursul zilei

Dezvoltarea gândirii critice: Copiii sunt încurajați să exploreze, să pună întrebări și să rezolve probleme, folosind limbajul ca instrument de comunicare și gândire

Exersarea naturală a competențelor: Abilitățile de literație (vocabular, conștientizare fonologică, înțelegere) sunt folosite în mod autentic, nu în exerciții repetitive și plictisitoare.

Dezvoltare holistică: Activitățile integrate stimulează simultan dezvoltarea cognitivă, emoțională, socială și fizică, toate acestea fiind interconectate cu achizițiile de literație.

Concluzie:

Abordarea integrată oferă un cadru optim pentru dezvoltarea literației, transformând grădinița într-un mediu viu, dinamic, unde copiii învață să comunice eficient, să înțeleagă lumea înconjurătoare și să devină viitori cititori pasionați, utilizând limbajul în contexte reale și semnificative .

Abordarea integrată a activităților în grădiniță este o metodă didactică modernă care are un rol esențial în dezvoltarea holistică a preșcolarilor, inclusiv în formarea competențelor de literație. Aceasta presupune combinarea conținuturilor din diverse domenii curriculare (limbaj, științe, arte, motricitate) într-un **scenariu unitar, coerent și atractiv**, de obicei centrat pe o temă sau un proiect.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Borțeanu L., Brănișteanu R., Breben S. Curriculum pentru învățământ preșcolar. București: Editura Didactică Publishing House, 2009. 159 p.
2. Ciolan L. Dincolo de discipline. Ghid pentru învățarea integrată/crosscurriculară. București: Centrul Educația 2000+, 2003.
3. Gurlui I., Andreescu L. Ghid metodic: Activități integrate în grădiniță. Pitești: Carminis, 2014, 104 p.
4. Păun E. Educația preșcolară în România. Iași: Polirom, 2002. 300 p.

ABORDĂRI ÎN DEZVOLTAREA LITERAȚIEI ÎN CICLUL PRIMAR

Prof. înv. primar Cîlțaru Mariana
Școala Gimnazială Nr.1 „George Uscătescu”

Învățământul primar reprezintă o etapă fundamentală în formarea și dezvoltarea competențelor de literație ale copiilor. Literația, în sensul său larg, nu se rezumă doar la capacitatea de a citi și scrie, ci include și înțelegerea și interpretarea textelor, capacitatea de a comunica eficient în scris și oral, precum și abilitatea de a evalua critic informațiile. Un copil care este capabil să utilizeze un text fără dificultăți va învăța mult mai repede, indiferent de materie. El are șanse să înțeleagă ușor sarcinile de lucru și să le rezolve corect. Atinge obiectivele de învățare și poate deprinde abilitățile solicitate de curriculum și programă.

Lectura este o unealtă bună pentru exersarea și îmbunătățirea competențelor de literație. Cărțile trebuie să fie adecvate nivelului de dezvoltare mentală și intelectuală a elevilor. Sunt utile și cărțile cu cerințe sau jocuri la final, pentru că stimulează lectura activă. Se recomandă citirea de texte în print. Când citești în mediul digital, tentația de a arunca un ochi pe alte aplicații sau programe este mare

Unul dintre cele mai importante aspecte ale dezvoltării competențelor de literație prin lectură este crearea unei atmosfere propice în clasă organizînd un colț atractiv cu fotolii și canapele colorate care să stimuleze interesul și dorința copiilor de a citi. Pe altă parte învățătorii trebuie să fie creativi și să folosească diverse tehnici și materiale pentru a face procesul de învățare cât mai captivant și pentru a implica activ elevii.

Cluburile de lectură: Elevii pot fi încurajați să participe la cluburi de lectură în care să discute cărți preferate sau să descopere împreună noi titluri. Alte aspecte care trebuie luate în con-

siderare sunt posibilitatea de a-și alege singuri viitorul titlu ținînd cont de recomandările învăță-

torului sau chiar de cea a unui coleg.

Proiecte de scriere creativă: Profesorii pot organiza sesiuni de scriere creativă în care elevii să-și folosească imaginația pentru a crea povești, poezii sau eseuri.

În lumea poveștilor digitale – Fiecare grupă își va prezenta povestea digitală creată folosind telefonul mobil sau tableta. Se poartă discuții și se analizează ce s-a respectat din cerința propusă și ce ar trebui îmbunătățit. Se alege cea mai fascinantă poveste digitală creată.

Teatru și dramatizări: Elevii pot fi implicați în activități de dramatizare a poveștilor sau a scenariilor proprii, ceea ce îi va ajuta să-și dezvolte abilitățile de exprimare orală și înțelegere a textului. În cadrul clubului CELS, organizat la nivelul școlii elevii au posibilitatea de a crea „piese de teatru” sau de a interpreta diverse roluri.

Prin practica scrisului creativ, a compunerilor și a jurnalelor, elevii își pot îmbunătăți exprimarea și capacitatea de a-și transmite gândurile și ideile în mod clar și coerent.

De asemenea, este important ca elevii să fie încurajați să revizuiască și să editeze propriile lor texte, învățând astfel procesul de scriere ca pe unul iterativ și îmbunătățindu-și abilitățile de autoevaluare și autocorectare. Exemple de activități care pot promova aceste abilități includ:

Sesiuni de citit în clasă: Profesorii pot organiza sesiuni regulate de citire în clasă, în care fiecare elev să citească cu voce tare un fragment dintr-o carte sau să împărtășească o experiență de lectură. Pentru ca lectura să se facă cu maximă responsabilitate, dascălul poate adăuga că se va desemna „cel mai bun povestitor”.

Jurnale de lectură și scriere: Elevii pot fi încurajați să țină jurnale în care să-și noteze gândurile și impresiile despre cărțile pe care le citesc sau să-și înregistreze propriile lor experiențe de viață care pot avea, în timp, ca finalitate crearea „propriei cărți ” sau „interpretarea propriului rol” într-o carte citită. Deseori elevilor li se cere să găsească un final propriu unor povești sau chiar să adauge și „alte idei” unor conținuturi lecturate.

Scrisori și corespondență: Profesorii pot organiza proiecte în care elevii să scrie scrisori către colegi din alte școli sau către autori preferați, ceea ce îi va ajuta să-și dezvolte abilitățile de exprimare în scris și să înțeleagă importanța comunicării scrise. În anul trecut am implementat proiectul național de corespondență cunoscut sub numele de „Rețeaua Prieteniei”. Elevii mei au fost încântați să cunoască și alți tineri de aceeași vârstă din localitatea Băicoi, județul Prahova. S-au legat prietenii și au fost nevoiți să-și exprime propriile gânduri și sentimente.

Pe lângă dezvoltarea abilităților de citire și scriere, învățământul primar ar trebui să promoveze și alte aspecte ale literaturii, cum ar fi competențele de gândire critică și analitică. Elevii ar trebui să fie încurajați să pună întrebări, să exploreze diverse perspective și să-și exprime propriile opinii în legătură cu textele pe care le citesc. De asemenea, ar trebui să li se ofere ocazii să învețe să identifice și să evalueze sursele de informații, să analizeze mesajele media și să dezvolte abilități de argumentare și persuasiune.

Dezbaterea textelor: Elevii pot fi încurajați să participe la dezbateri și discuții despre teme și ideile prezentate în texte, ceea ce îi va ajuta să-și dezvolte abilitățile de argumentare și de înțelegere a diferitelor perspective.

BIBLIOGRAFIE:

1. Ministerul Educației (2023). *Programa școlară pentru disciplina Comunicare în limba română,*

clasele I-II. ,București: Editura Didactică și Pedagogică.

2. Barton, D., 2006, *Alfabetizarea: o introducere în ecologia limbii scrise*

LECTURA – O CALE SPRE CUNOAȘTERE

Profesor psihopedagogie specială, Coman Adriana

Centrul Școlar de Educație Incluzivă Buzău

La vârsta școlară, lectura are un rol hotărâtor în îmbogățirea limbajului prin formarea și dezvoltarea unui vocabular adecvat. Marea varietate a creațiilor artistice aparținând unor genuri și specii literare diferite, evidențiază receptivitatea copiilor față de frumos, dorința lor de cunoaștere. Dintre creațiile în proză, poveștile au rămas de-a lungul vremii, operele cele mai îndrăgite de copii. Valoarea lor instructiv-educativă este deosebită, ele aducând o prețioasă contribuție la dezvoltarea proceselor de cunoaștere, a proceselor afective, la formarea trăsăturilor de voință și caracter, la formarea personalității copiilor. Prin lecturile care exprimă conflicte între cele două forțe: ale binelui și răului, micii cititori își formează reprezentări și noțiuni despre dreptate, cinste, curaj, vitejie, hotărâre, perseverență, hărnicie. Lectura acestora îmbogățește fondul cognitiv și afectiv al copilului.

Prin intermediul lecturilor percepția elevilor este antrenată și consolidată modelând un stil de viață civilizată și este stimulat comportamentul creativ în diverse domenii ce oferă un suport pentru reușita școlară în ansamblul ei. Educația elevilor este desăvârșită prin intermediul cărților, acei prieteni tăcuți care se dăruiesc total și care nu cer în schimb decât trăire sinceră și puțin timp. Cartea este o lume fermecată, plină de feerie, este lăcașul unde se pun bazele clădirii fizice și spirituale a „puiului de om”, ea modelează sufletul și mințile elevilor cu mult tact și răbdare, trecându-l pragul palatului fermecat pentru a îmbrăca haina plină de vrajă și mister a învățaturii. Cu ajutorul cărții elevul poate să progreseze cu mai multă ușurință și mult mai temeinic spre o stăpânire a cunoștințelor. Ea niciodată nu epuizează sfera influențelor formative asupra elevilor.

Lectura este foarte importantă în viața copiilor, educându-i pe aceștia din diverse puncte de vedere, îmbunătățirea cunoștințelor cum trebuie să își direcționeze atenția asupra textului lecturat, să facă apel la reprezentarea mentală a conținutului parcurs, citirea conștientă, urmărind firul poveștii. Prin răspunsurile formulate de elevi au pus în evidență gradul de înțelegere a textului parcurs, atenția și logica ideilor principale însușite.

Consider că lectura ocupă un rol important în educarea și cultivarea bunului gust, în îmbogățirea bagajului de cunoștințe și dezvoltarea personalității copiilor, tocmai datorită diversității ei.

În primul rând, lectura are un rol educativ atât la școlarii mici, cât și la adolescenți. Dacă în clasele mici orele de lectură au drept scop îmbogățirea vocabularului și îmbunătățirea cititului, la clasele mari lectura devine un mijloc de acumulare a cunoștințelor, elevul căpătând astfel o bogată cultură generală. Poate fi de asemenea o porțiță de evadare către o lume a poveștii, o lume funcțională, propice visării și delectării de tip estetic.

În al doilea rând, un copil care citește are posibilitatea de a-și dezvolta personalitatea într-un mod pe care și-l dorește, datorită învățăturilor desprinse din cărți. Pe măsura lecturării a multor cărți, copiii își dezvoltă capacitatea de a-și exprima propriile păreri ce vizează anumite întâmplări, situații limită, alcătuindu-și astfel un set propriu de valori care să-i ghideze în viață.

Pentru a familiariza elevii cu cartea și implicit cu lectura am realizat proiectul tematic de activitate extracurriculară „Universul cărților” ca o combinație între lectură, activitate practică și joc de rol. De ce această interdisciplinaritate? Deoarece am descoperit cu îngrijorare că tot mai mulți copii întâmpină mari dificultăți de a face pasul de la percepție la reprezentare. Ori, se cunoaște faptul că fără această abilitate, trecerea de la concret la abstract este imposibilă

și duce la eșec școlar. Mi-am propus să ajut elevii să-și formeze această capacitate într-un mod plăcut și accesibil acestei vârste: porint-o vizita la biblioteca școlii și prin lecturarea unei povești de relativ scurtă întindere, discutarea acestuia și apoi reprezentarea prin desen a unor fapte, personaje sau idei proprii pe baza textului, toate concretizate la finalul activității într-un semn de carte. În acest fel, prin acest aparent simplu exercițiu de gândire, copilul învață, fără constrângere, să perceapă un mesaj, apoi să-și creeze o imagine proprie a ceea ce a perceput, imagine pe care o va „filtra” apoi prin universul său cognitiv și afectiv. În final va reda imaginea mentală obținută printr-un desen, care îi va solicita și formarea unor deprinderi estetice și psihomotorii.

Prin intermediul jocului de rol au fost ilustrate stări emoționale, trăirile fiecărui copil privind acțiunea prezentată în textul lecturat, au fost emoții negative exprimate prin teamă, spaimă și stări emoționale pozitive cu manifestări de bucurie sentimentul reușitei. Au experimentat stările afective ale personajelor din poveste participând activ la jocul inițiat unde au intrat în pielea personajelor.

Scopul lecturii în perioada școlarității primare este acela de a forma progresiv un copil o cultură comunicațională și literară de bază, să devină capabil să înțeleagă lumea din jurul său, să comunice și să interacționeze cu semenii, exprimându-și gânduri, stări, sentimente, opinii, să fie sensibil la frumosul din natură și la cel creat de om și, în viitor, să poată continua procesul de învățare în orice fază a existenței sale. Lectura ajută la observarea mediului înconjurător, îi învață pe elevi să gândească, îmbogățește cunoștințele despre natură, lume și viață, cultivă sensibilitatea și imaginația, modelează caracterele, contribuie la educarea moral-cetățenească, ajută omul în aspirațiile sale spre autodepășire, într-un cuvânt ajută ființa umană să-și formeze o personalitate puternică și bine conturată.

În concluzie, pentru eficiența învățării copiilor trebuie să ne raportăm la lumea lor, la universul imediat. Acest univers este și o creație a copilului, deoarece el în permanență face ceva: desenează, modelează, rupe, lipește sau privește cu atenție un mesaj artistic. În cadrul activităților instructiv-educative copilul are primul contact cu lectura, cu povestea, cu poezia, cu cartea. Imaginile, desenele din cărți atrag atenția copilului făcându-l să reacționeze instinctiv. Desenele nu reprezintă doar imagini ci și acte pline de semnificație. Un desen devine astfel un simbol care evocă un obiect, o imagine, o idee, o noțiune sau un sentiment. Copilul trebuie să perceapă cartea ca pe un domeniu care merită să fie cucerit, ca pe un prieten mereu alături de el, un prieten care îi vorbește, îi dă sfaturi bune și care nu-l trădează niciodată.

Urmărind comportamentul copiilor în contactul cu cartea, sub îndrumarea mai mult sau mai puțin directă putem concluziona următoarele: rolul cărții în pregătirea acțiunii de citit este esențial; timpul are o valoare aparte în formarea motivației interioare pentru citit prin recepționarea cuvintelor de timpuriu (ceea ce depășește domeniu psihomotor). A învăța să citească și a iubi acest lucru, implică anumite cerințe psihopedagogice care trebuie respectate de adult în dirijarea copilului. Oferirea cărților să fie persuasivă la dispoziția copilului, sugerându-i cu ce să înceapă. Când va ști să citească, va cere ajutor pentru o carte mai complicată. A da ajutor este o plăcere pentru ceilalți copii, în cazul grupelor eterogene (fapt ce implică coordonata socio-afectivă). Deasemeni trebuie creat momentul în care, împreună cu copilul, să se povestească despre carte. Cărțile să fie atractive, ilustrațiile sugestive, dar nu acaparatoare. Nu predarea citirii este cheia, ci sprijinirea ei, ceea ce implică necesitatea de a forma copilului deprinderea de a citi, ca mijloc de informare.

Bibliografie:

1. Alexandru Gheorghe – *Lecturi literare pentru ciclul primar – îndrumător metodic pentru învățători, părinți și elevi*, Editura „Gheorghe Alexandru”, Craiova, 1995
2. Viorica Pârâială, Dumitru D. Pârâială, Claudia Bălan, Anica Vasilache, Teodora Tanasă– *Activități în completarea programului din ciclul primar*, Editura Euristică, Iași, 2004

COMPETENȚE DE LITERAȚIE ALE PREȘCOLARILOR – METODE DE BUNE PRACTICI

Prof. Ed. Timpurie Zamă Ana-Maria, Școala Gimnazială nr. 183 București

Într-o societate în continuă schimbare, educația contemporană trebuie să se axeze pe formarea și dezvoltarea competențelor de literație, încă de la o vârstă fragedă, și anume din copilărie. Acest lucru este necesar pentru a forma viitori cetățeni activi. Curriculumul pentru educația timpurie accentuează necesitatea dezvoltării timpurii a limbajului și a comunicării, pentru asigurarea unei gândiri critice, creative și logice.

Încă din perioada copilăriei, copilul ia contact cu limbajul scris, prin intermediul jocului (activitate de bază la vârsta aceasta) și al modelelor oferite de către adulți. Un rol fundamental în această perioadă de descoperire a limbajului oral și scris, îl are educatorul, activând ca mediator al învățării, ce pune la dispoziția preșcolarilor metode facile de descoperire ale limbajului.

Referindu-ne la conceptul de literație, putem afirma că noțiunea cuprinde un grup de abilități și competențe, care permit copilului să interpreteze, să înțeleagă, să creeze și să comunice în diverse situații, concept ce depășește noțiunea tradițională de "alfabetizare".

În cadrul educației timpurii, în instituțiile abilitate precum grădinița, se pune accent pe dezvoltarea competențelor de literație, atât de necesare formării preșcolarului, pentru a deveni un cetățean dezirabil al societății. Acest aspect are în vedere desfășurarea mai multor activități, menite să formeze aceste competențe, precum: îmbogățirea vocabularului activ al preșcolarului, dezvoltarea gustului pentru lectură, stimularea interesului pentru tipăritură, recunoașterea sunetelor limbii române și a literelor, formarea și dezvoltarea abilităților de comunicare și ascultare a acestora, dezvoltarea exprimării orale, etc.

Educatorea, îndeplinește rolul de facilitator între copil și formarea și dezvoltarea competențelor de literație a celor mici. Acestea îi revine sarcina de a crea un mediu educațional sigur și stimulant, în care copilul trebuie să se exprime liber și, cu ajutorul materialelor puse la dispoziție, descoperă limbajul, sub toate formele acestuia.

Activitățile desfășurate în cadrul grădiniței iau forma jocului, activitate de bază la această vârstă. Ele trebuie să fie interactive și adaptate nevoilor și intereselor copiilor, stimulându-le motivația pentru învățare și creând contexte reale de explorare și comunicare.

Curriculumul pentru educația timpurie prevede ca, zilnic, să existe în orarul preșcolarilor Momentul poveștilor. Acesta reprezintă o ocazie în care preșcolarul ia contact cu limbajul, prin implicarea lor (adresarea de întrebări, formularea de predicții, dialog), dezvoltându-se celor mici gândirea critică și vocabularul activ.

Un alt tip de activitate desfășurată în grădiniță ce are drept scop formarea și dezvoltarea competențelor de literație, este reprezentat de jocurile fonologice din cadrul Domeniului limbă și comunicare, precum " Silabe magice", " Fazan", " Cu ce sunet începe?" etc, jocuri ce îi ajută pe copii să conștientizeze componența limbii și pun bazele premisei citirii și scrierii.

Un aspect important în grădiniță pentru facilitarea formării competențelor de literație, îl reprezintă amenajarea unui colț de lectură, un spațiu special amenajat cu rafturi cu cărți de povești, reviste și texte scurte, pentru familiarizarea celui mic cu limbajul scris și formarea unei atitudini pozitive față de lectură.

Preșcolarii sunt încurajați să "scrie" prin semne, prin desen, prin trasarea în nisip după model, aspect ce le dezvoltă conștientizarea rolului comunicativ al scrisului.

În cadrul activităților ce aparțin Domeniului limbă și comunicare, educatorul utilizează ca metodă de realizare a acestor activități, Lectura după imagini, Povestea educatoarei, în cadrul căreia preșcolarul este ghidat în citirea imaginilor și ajutat să exprime conținutul acestora.

Un accent deosebit se pune pe organizarea și desfășurarea proiectelor tematice complexe, desfășurate pe o perioadă mai mare de timp, cu teme complexe precum ” În lumea poveștilor”, ” Povestea mea preferată” , ” Cartea, prietena mea”, proiecte ce oferă adevărate contexte de colaborare și comunicare, valorificând interesele și nevoile preșcolarilor.

Nu trebuie lăsată deoparte familia, care reprezintă un partener esențial în formarea și dezvoltarea competențelor de literație a celor mici. Printr-o lectură zilnică împreună, prin explorarea cărților din mediul familial, prin crearea de jocuri de cuvinte, consolidează eforturile și deprinderile formate în grădiniță. Acest lucru este posibil printr-un dialog deschis și o comunicare eficientă între educatoare și familie.

Pentru o reușită școlară, competențele de literație formate în perioada preșcolară, reprezintă temelia și fundamentul acesteia. Prin valorificarea jocului, a activităților interactive, prin implicarea familiei, copilul devine un participant activ în procesul de învățare. Toate acestea practici educaționale contribuie la formarea unor generații de copii capabili să gândească critic, să se exprime, să comunice, să manifeste curiozitate intelectuală.

Bibliografie:

Neacșu, I. (2010). Instruirea eficientă. Teorie, modele, strategii, Editura Didactică și Pedagogică, București.

Ministerul Educației (2019).Curriculum pentru Educație Timpurie. București: MEN

Bruner, J (1996), The Culture of Education. Harvard University Press.

COMPETENȚE DE LITERAȚIE ÎN EDUCAȚIA ECONOMICĂ

**Prof. Ona Mihaela, Liceul Tehnologic Marmația,
Sighetu-Marmației, Maramureș**

Lucrarea își propune să evidențieze importanța literației în procesul de formare a elevilor din domeniul economic și să prezinte câteva bune practici didactice prin care profesorii pot dezvolta competențele de literație funcțională, digitală și financiară. Aceste competențe sunt esențiale pentru înțelegerea și aplicarea corectă a conceptelor economice, pentru luarea deciziilor financiare responsabile și pentru participarea activă la viața profesională și socială.

În contextul actual al globalizării și digitalizării, competențele de literație nu se mai rezumă la capacitatea de a citi și scrie, ci includ abilitatea de a înțelege, analiza, interpreta și utiliza informația în contexte diverse. La disciplinele economice, literația are un rol major, întrucât elevii trebuie să interpreteze documente contabile, să redacteze rapoarte financiare, să analizeze tabele, grafice sau situații economice reale. Prin urmare, formarea competențelor de literație contribuie direct la dezvoltarea gândirii economice și la formarea viitorului absolvent competent și responsabil.

Literația economică poate fi definită ca abilitatea de a utiliza conceptele și instrumentele economice în viața cotidiană, de a înțelege fenomenele financiare și de a lua decizii informate. Literația economică este mai mult decât o simplă competență de citire sau de înțelegere a textelor de specialitate — este o cheie de acces spre realitatea economică în care trăim. În fiecare zi, elevii se confruntă, conștient sau nu, cu decizii economice: de la administrarea banilor de buzunar, până la înțelegerea prețurilor, a ofertelor sau a știrilor financiare. În acest context, literația economică înseamnă capacitatea de a înțelege, interpreta și utiliza conceptele și instrumentele economice în viața cotidiană. Ea îi ajută pe elevi să înțeleagă cum funcționează lumea din jurul lor, să evalueze opțiuni și să ia decizii informate. Această formă de literație se sprijină pe trei dimensiuni care se completează armonios.

Mai întâi, literația funcțională, care se referă la abilitatea de a lucra cu texte economice reale – de la facturi și bilanțe contabile până la regulamente, oferte comerciale sau articole de presă financiară. Elevii învață să citească dincolo de rânduri, să interpreteze informațiile și să extragă sensul ascuns al datelor.

A doua dimensiune este literația digitală, indispensabilă în epoca tehnologiei. Elevii devin utilizatori competenți ai instrumentelor digitale – folosesc Excel pentru calcule, platforme educaționale pentru colaborare, aplicații contabile pentru simulări. Astfel, învățarea devine interactivă, iar gândirea economică se formează prin practică digitală. În fine, literația financiară completează tabloul: ea îi ajută pe elevi să înțeleagă concepte precum buget, venit, cheltuială, profit, credit sau investiție. Prin exemple și exerciții practice, învață să planifice, să economisească, să evalueze riscuri și să gestioneze resursele în mod responsabil.

Prin împletirea acestor trei componente – funcțională, digitală și financiară – literația economică devine o competență complexă, necesară nu doar pentru performanța școlară, ci și pentru viața de zi cu zi. Ea formează cetățeni conștienți, capabili să gândească critic și să acționeze responsabil într-o lume guvernată de decizii economice.

Profesorul de discipline economice are un rol esențial în stimularea literației prin activități care să îmbine teoria cu practica. La orele de discipline economice, profesorul devine mai mult decât un transmițător de cunoștințe – el este un ghid al înțelegerii și un arhitect al sensului. În fiecare oră, prin activități atent gândite, reușește să îmbine teoria cu practica, transformând noțiunile economice abstracte în experiențe concrete și captivante.

Totul începe cu studiul de caz economic. Elevii primesc o situație reală – bilanțul unei firme sau un fragment dintr-un plan de afaceri. Împreună, descoperă cifrele din spatele poveștii, analizează datele, pun întrebări și trag concluzii. Este momentul în care literația funcțională prinde viață: textul economic nu mai este doar un document, ci o sursă de învățare autentică. Apoi, profesorul îi provoacă la proiectul de microîntreprindere. În echipe, elevii își imaginează propria firmă, redactează documente contabile, stabilesc bugete și prețuri, realizează o prezentare digitală atractivă. Învățarea devine un proces viu, interdisciplinar, în care competențele de literație economică, digitală și financiară se completează armonios. Pentru a dezvolta gândirea critică, profesorul aduce în clasă articole economice din mass-media. Elevii citesc, discută, compară sursele, identifică informațiile esențiale și analizează argumentele. Astfel, învață să distingă între fapte și opinii, între date și interpretări, devenind consumatori informați ai presei economice. Un alt moment de mare interes este simularea proceselor economice. Cu ajutorul aplicațiilor digitale, elevii experimentează decizii de afaceri, gestionează resurse, observă efecte și învață din greșeli. Învățarea prin simulare aduce realitatea în clasă și îi ajută să înțeleagă logica fenomenelor economice. La final, profesorul folosește instrumente digitale de evaluare – teste online, fișe interactive, aplicații precum Kahoot sau Google Forms. În locul unei evaluări formale, elevii primesc feedback imediat, se autoevaluează și își conștientizează progresul. În acest fel, literația digitală devine un instrument natural de reflecție și învățare.

Astfel, prin fiecare activitate, profesorul cultivă nu doar cunoștințe economice, ci și o atitudine de înțelegere, analiză și responsabilitate, formând tineri capabili să citească lumea economică din jurul lor cu ochii propriei gândiri critice.

Elevii care dețin competențe de literație solidă înțeleg mai ușor conceptele economice, pot aplica cunoștințele în contexte practice, devin mai motivați și mai autonomi în învățare, comunică mai clar în limbaj economic și sunt mai bine pregătiți pentru integrarea pe piața muncii.

Dezvoltarea competențelor de literație în cadrul disciplinelor economice contribuie la formarea unei gândiri economice logice, critice și responsabile. Profesorul are rolul de facilitator al învățării, creând contexte autentice și atractive în care elevii pot exersa utilizarea limbajului economic, analiza informațiilor și luarea deciziilor. În era digitală, literația economică nu mai este o opțiune, ci o necesitate pentru cetățeanul educat al secolului XXI.

Bibliografie

- 1) Bârzoii, E. (2020). Didactica disciplinelor economice – metode moderne și inovative. Editura Didactică și Pedagogică.
- 2) European Commission (2022). Financial Literacy and Education Strategy for Youth.
- 3) Ministerul Educației (2021). Profilul absolventului și competențele-cheie europene. București.
- 4) OECD (2018). PISA 2018 Assessment and Analytical Framework: Reading, Mathematics and Science. OECD Publishing.
- 5) Rotariu, C.-D. (2024). Inovație și digitalizare în predarea disciplinelor economice. Comunicare la Simpozion Național, Suceava.

COMPETENȚE DE LITERAȚIE PENTRU ELEVII CARE STUDIAZĂ DISCIPLINE AFERENTE SPECIALIZĂRII TEHNICIAN ÎN TURISM

**PAULESCU GABRIELA MARIANA, Liceul Tehnologic „Valeriu Braniște”, Lugoj
MUNTEAN NICOLETA MARINELA, Liceul Tehnologic „Valeriu Braniște”, Lugoj**

În contextul formării profesionale, cum este specializarea „Tehnician în turism”, competențele de literație – de exemplu lectura documentelor profesionale, comunicarea scrisă și orală, utilizarea informațiilor digitale – devin parte integrantă a profilului de absolvent.

Din literatura de specialitate reținem câteva principii-cheie pentru intervenții eficiente în literație la nivelul liceului: trebuie predată explicit strategia de literare: de exemplu, activități în care profesorul modelează, apoi împreună cu elevii și apoi elevii independent. Construirea de legături între cunoștințele anterioare ale elevilor și textele cu care lucrează (activarea background knowledge) – aceasta crește înțelegerea și motivația, integrarea literației în disciplinele de conținut (nu doar „ora de limba română/engleză”) – elevii trebuie să folosească competențe de literare în toate ariile, utilizarea tehnologiei și a instrumentelor digitale pentru a stimula interesul, diversifica resursele, permite acces la texte autentice și medii variate, monitorizarea progresului și intervenții diferențiate pentru elevii care întâmpină dificultăți, formarea continuă a profesorilor pe strategii de literare adolescentă, astfel încât să își adapteze predarea la nevoile elevilor. Aceste orientări servesc ca cadru pentru adaptarea la profilul liceului cu specializarea turism.

Elevii de liceu cu specializarea „Tehnician în turism” au nevoie să dezvolte competențe în domenii variate: comunicare în limba română și/sau engleză, relații cu clienții, utilizarea sistemelor digitale de rezervare, interpretarea documentelor profesionale (manuale, fișe de lucru, legislație și norme de turism), capacitatea de a transmite informații turistice, de a lucra cu aplicații, site-uri, ghiduri etc.

În acest context, literația capătă forme concrete cum ar fi: lectura și interpretarea textelor profesionale (fișe de post, proceduri, normative, oferte turistice), scrierea (e-mailuri, oferte, fișe de recepție, mesaje pentru clienți), utilizarea critică a informației digitale (site-uri de turism, recenzii, baze de date, analize de piață), comunicarea orală și scrisă adaptată contextului serviciilor turistice (ex. descrierea destinațiilor, argumentarea de oferte, utilizarea limbii engleze/alte limbi), colaborarea și utilizarea literaturii de specialitate și resurselor online pentru actualizare profesională.

Pentru a dezvolta competențele de literație la acești elevi, se pot propune următoarele practici: integrarea de proiecte autentice (elevii lucrează la elaborarea unei broșuri turistice sau a unei prezentări digitale despre o destinație locală; în proces, trebuie să cerceteze informații, să citească articole, să redacteze textul, să își argumenteze alegerea), citirea și analizarea de texte de specialitate (manuale de turism, articole despre sustenabilitate în turism, recenzii de caz; profesorul ghidează activitatea prin întrebări de înțelegere, vocabular de specialitate, discuții de grup), utilizarea tehnologiei pentru literare digital (aplicații, platforme online, realitate augmentată (AR) pentru a vizualiza destinații, resurse multimedia care să stimuleze lectura/interpretarea), simulări de comunicare în limbi străine (elevii redactează e-mailuri către clienți fictivi, raportează oferte, fac prezentări video; astfel dezvoltă literația scrisă și orală), parteneriate reale cu industria turismului: elevii pot primi materiale reale de la agenții de turism/hospitality, pot lucra cu texte reale, fișe, contracte; lucrul cu „texte autentice” crește relevanța și motivația, evaluare formativă și feedback specific: profesorul trebuie să

monitorizeze progresul la nivel de literație – de ex. vocabular de specialitate, capacitatea de a extrage informații din text, redactarea corectă, comunicarea digitală – și să intervină cu activități remediale, crearea unui mediu de lectură profesională: bibliotecă de specialitate (versiuni digitale), acces la jurnale de turism, bloguri, forumuri; stimularea lecturii de specialitate prin concursuri, cluburi de lectură pentru turism („destinație lunii”, „articol de specialitate comentat”), reflecție asupra literării informației: elevii să fie învățați să identifice surse credibile, să verifice informații despre destinații, să analizeze recenzii online – aceasta dezvoltă

Exemplele de bună practică internațională ne întăresc ideile despre importanța competențelor de literație. În comitatul Frederick, Maryland (SUA), Literacy Council of Frederick County a derulat un program de literare la locul de muncă în sectorul turism-ospitalitate: angajați din hoteluri/servicii turistice au participat la cursuri de engleză și literare adaptate la contextul lor profesional – vocabular specific, terminologie, comunicare cu clienții. Colaborarea cu companii a dus la creșterea retenției angajaților, implicării și competențelor. Aceasta este o bună practică deoarece: presupune relevanță profesională imediată, intervenția este adaptată la profilul specific al elevilor/angajaților, implică parteneriat școală-industrie.

Cercetarea realizată în instituții de formare în turism/hospitality din Cuba arată că formarea continuă a profesorilor în competențe digitale (alfabetizare digitală) este esențială pentru integrarea tehnologiei și pentru ca elevii să dezvolte literație digitală în context profesional.

Aceasta relevă importanța competențelor de literație digitală – în special în turism, unde instrumentele digitale, comunicarea globală, rezervările online etc sunt esențiale.

Un proiect UE a vizat dezvoltarea competențelor de limbă și informație la elevii în program de ghidaj turistic în școli profesionale. Obiectivul a fost ca elevii să devină competenți informațional, să găsească, să evalueze, să utilizeze informații relevante și să dezvolte abilități de comunicare relevante pentru turism. Aceasta este o practică importantă pentru că subliniază faptul că literarea (literație) implică mai mult decât citit-scris: include și competențe de informare, evaluare a surselor, utilizare în scop profesional.

Literația reprezintă un pilon esențial nu numai pentru pregătirea generală a elevilor, ci mai ales pentru elevii din profiluri profesionale cum este „Tehnician în turism”. Dezvoltarea competențelor de citire, scriere, comunicare și informare adaptate la cerințele industriei turismului le oferă elevilor un avantaj competitiv, crește motivația și relevanța școlii. Bunele practici identificate – de la proiecte autentice, integrarea tehnologiei, formarea profesorilor, până la parteneriate cu industria – pot fi adaptate în contextul liceului românesc. Printr-o implementare conștientă, coerentă și contextualizată, putem contribui la creșterea nivelului de literare al elevilor și, în final, la formarea de tehnicieni în turism bine pregătiți pentru provocările contemporane.

Bibliografie:

1. Barton, D. & Hamilton, M. (2000). *Literacy Practices*. In D. Barton, M. Hamilton & R. Ivanic (Eds.), *Situated Literacies: Reading and Writing in Context*. London: Routledge
2. Dascălu, M. (2022). *Alfabetizarea digitală și formarea competențelor secolului XXI la elevii din învățământul profesional și tehnic*. *Educația 21 Journal*
3. Tufeanu, M. (2021). *Competențele de comunicare și literație în domeniul turismului*. *Revista de Turism și Servicii*

4. Bawden, D. & Robinson, L. (2019). *Information Literacy and Digital Literacy: The Role of Knowledge Management*. *Journal of Documentation*, 75(6), 1335–1359
5. Beers, K., Probst, R., & Rief, L. (2017). *Adolescent Literacy: Turning Promise into Practice*. Portsmouth, NH: Heinemann

CONSILIEREA DE GRUP – STRATEGIE PENTRU DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA ELEVII DE CLASA A IV-A

**PROF. ÎNV. PRIMAR STUPINEAN MARTA ȘI PROF ÎNV. PRIMAR TODEA MONIA
– ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR.1 BISTRIȚA**

În contextul educației actuale, dezvoltarea competențelor de literație la elevii din ciclul primar, în special la cei din clasa a IV-a, reprezintă un obiectiv prioritar. Literația nu se mai limitează la abilitățile de bază, precum cititul și scrisul, ci presupune și capacitatea de a înțelege, interpreta și utiliza informațiile scrise în mod critic și funcțional. Aceste competențe sunt esențiale pentru participarea activă a elevului în procesul educațional și, mai târziu, în viața socială și profesională.

Având în vedere ritmurile diferite de învățare, dificultățile întâmpinate de unii elevi, dar și importanța dezvoltării unui climat relațional pozitiv, consilierea de grup se conturează ca o strategie eficientă și incluzivă. Prin caracterul său interactiv și suportiv, aceasta permite elevilor să-și dezvolte atât abilitățile de comunicare și înțelegere a textului, cât și dimensiunea emoțională și socială implicată în procesul de învățare.

Acest referat evidențiază rolul consilierii de grup în dezvoltarea literației, pornind de la nevoile reale ale elevilor. Sunt prezentate exemple de activități prin care această metodă poate fi valorificată ca resursă pedagogică în cadrul orelor de limba română și dincolo de acestea.

1. Fundamentare teoretică

Înainte de a analiza aplicabilitatea consilierii de grup în sprijinul dezvoltării literației, este important să înțelegem semnificația conceptelor implicate. Literația, în accepțiunea modernă, se referă la ansamblul de competențe care permit unei persoane să acceseze, să înțeleagă, să interpreteze și să producă texte scrise în contexte diverse. Aceasta include, pe lângă citit și scris, și abilități precum formularea de idei, argumentarea, redactarea coerentă, înțelegerea intenției autorului, dar și gândirea critică.

Pe de altă parte, consilierea de grup este o metodă educațională cu valențe psihopedagogice, care urmărește dezvoltarea personală, socială și emoțională a elevilor prin participarea la activități de grup ghidate de cadrul didactic sau de un specialist. Această abordare creează un spațiu sigur, în care elevii pot comunica deschis, pot colabora, își pot exprima emoțiile și gândurile, contribuind astfel la formarea unui climat pozitiv de învățare.

2. Rolul consilierii de grup în dezvoltarea literației

Consilierea de grup, integrată în activitățile didactice curente, poate deveni un instrument puternic pentru susținerea literației. Activitățile desfășurate în acest cadru încurajează exprimarea liberă, ascultarea activă, respectul față de opiniile celorlalți și empatia – elemente esențiale în comunicarea scrisă și orală.

Prin exerciții de reflecție asupra textului, discuții în cerc, dramatizări, redactarea de scrisori, jurnale sau povești colective, elevii sunt stimulați să folosească limbajul într-un mod autentic și creativ. De asemenea, lucrul în grup favorizează sprijinul colegial, ceea ce poate reduce frustrarea sau teama de greșeli în rândul elevilor cu dificultăți, consolidând încrederea în propriile abilități.

3. Argumente pentru integrarea consilierii de grup în activitățile de literație

- Favorizează **dezvoltarea competențelor transversale**, cum ar fi comunicarea, cooperarea și autoreglarea emoțională;
- Stimulează **implicarea activă** a tuturor elevilor, inclusiv a celor mai retrași sau anxioși;
- Oferă **posibilități variate de exprimare**, atât orală, cât și scrisă;
- Creează un mediu propice învățării prin **susținere reciprocă** și feedback pozitiv;
- Este **ușor de aplicat** în cadrul orelor, fără a necesita resurse speciale – doar o bună planificare și atitudine empatică din partea cadrului didactic.

4. Exemple de activități aplicate la clasă

➤ **Jurnal colectiv: „O zi ieșită din comun”** *Obiective urmărite:*

- dezvoltarea imaginației și a coerenței în redactare;
- exprimarea clară a ideilor în scris;
- reflecție personală asupra emoțiilor.

Descriere:

Elevii au fost invitați să creeze un fragment de jurnal imaginar în care să descrie o zi fantastică, pornind de la experiențe personale sau dorințe. Lucrul în grupuri mici a încurajat sprijinul reciproc și validarea ideilor, contribuind la creșterea încrederii în sine și la exersarea scrierii creative.

➤ **Dezbateri cu miză actuală: „Cartea vs. Telefonul – cine te învață mai mult?”**

Obiective urmărite:

- exersarea argumentării logice și a gândirii critice;
- dezvoltarea empatiei și a ascultării active; claritate și coerență în exprimarea orală.

Descriere:

Elevii au fost împărțiți în echipe și au susținut puncte de vedere diferite despre utilitatea cărții și a telefonului. Activitatea a contribuit la formarea unei atitudini tolerante, la îmbunătățirea exprimării orale și la stimularea reflecției personale în raport cu valorile contemporane.

➤ **Scenete în echipă: „Personaje care prind viață”** *Obiective urmărite:*

- înțelegerea profundă a personajelor și a acțiunii;
- exprimare orală expresivă și fluentă;
- responsabilitate și colaborare în cadrul echipei.

Descriere:

Elevii au pregătit și interpretat scenete inspirate din povești cunoscute sau create chiar de ei. Repetițiile și distribuirea rolurilor au antrenat memoria, expresivitatea, dar și capacitatea de colaborare și asumare de sarcini comune.

➤ **Lectură cu rol activ: „Misiune de detectiv în lumea poveștilor”**

Obiective urmărite:

- identificarea ideilor esențiale din text;
- formularea întrebărilor și răspunsurilor relevante;
- dezvoltarea atenției și a spiritului de observație.

Descriere:

În rol de „detectivi ai lecturii”, elevii au explorat textele cu scopul de a descoperi informații-cheie, punând întrebări și oferind explicații. Activitatea a avut un caracter ludic, menținând interesul viu și antrenând gândirea logică și capacitatea de concentrare.

➤ **Poveste construită în echipă: „Scriem împreună o lume”**

Obiective urmărite:

- redactarea coerentă a unui text narativ;
- formularea corectă a propozițiilor;
- negociere și decizie în cadrul grupului.

Descriere:

Pornind de la o temă dată, elevii au scris câte un fragment al unei povești comune. Exercițiul a stimulat creativitatea, dar și capacitatea de adaptare la ideile colegilor, cu accent pe corectitudinea gramaticală și coerența globală a textului.

Tematici transversale abordate

- prietenia și colaborarea;
- încrederea în sine și valorizarea propriei voci;
- exprimarea și gestionarea emoțiilor prin cuvânt;
- susținerea opiniei proprii într-un mod argumentat;
- soluționarea constructivă a conflictelor prin dialog.

5. Concluzii

Consilierea de grup, ca metodă didactică integratoare, oferă un cadru valoros pentru dezvoltarea competențelor de literație la elevii de clasa a IV-a. Ea contribuie la construirea unui mediu educațional incluziv, sprijinind atât dezvoltarea lingvistică, cât și cea personală a copiilor. Prin activități variate, centrate pe elev și desfășurate într-un climat pozitiv, se pot obține rezultate vizibile în ceea ce privește încrederea în sine, exprimarea clară și plăcerea de a citi și a scrie.

Bibliografie

- Bocoș, M. (2007). *Instruirea interactivă. Repere pentru reflecție și acțiune didactică*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană.
- Frunză, A. (2016). *Consilierea școlară. Dimensiuni teoretice și aplicații practice*. Iași: Editura Polirom.

- Ministerul Educației Naționale. (2014). *Ghid metodologic pentru dezvoltarea competențelor cheie la elevii din învățământul primar*. București: MEN.
- Ministerul Educației Naționale. (2018). *Ghid metodologic pentru consilierea școlară în învățământul primar și gimnazial*. București: MEN.
- Radu, I. (2011). *Psihologia educației*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Voiculescu, F. (2014). *Literația – concept, dimensiuni, competențe*. București: Editura Universitară.

CONSTRUIREA BAZELOR LITERAȚIEI ÎN EDUCAȚIA TIMPURIE

STUDIUL DE SPECIALITATE

**Prof. pentru educație timpurie Schiopu Sorina
Grădinița cu P.P. „Căsuța cu povești”, Craiova**

Literația timpurie reprezintă o componentă fundamentală a dezvoltării copilului preșcolar, influențând capacitatea acestuia de a comunica, de a învăța și de a se adapta social. Studiul de față îmbină aspectele teoretice privind dezvoltarea literației cu o abordare practică, prin intermediul proiectului educațional „Micii povestitori”, desfășurat în Grădinița cu P.P. „Căsuța cu povești” din Craiova. Lucrarea prezintă importanța lecturii interactive, a jocului și a colaborării cu familia în stimularea interesului copiilor pentru limbaj, poveste și lectură.

Cuvinte-cheie: literație timpurie, educație preșcolară, comunicare, lectură, joc didactic, familie.

1. Introducere

În contextul actual, în care educația timpurie devine tot mai centrată pe dezvoltarea competențelor-cheie, literația reprezintă o prioritate esențială. A ști să comunici, să interpretezi și să folosești limbajul în mod creativ sunt competențe fundamentale pentru învățarea pe tot parcursul vieții. La vârsta preșcolară, literația nu se rezumă la citire și scriere, ci presupune dezvoltarea abilităților de ascultare activă, exprimare orală, înțelegere a mesajelor și utilizare a simbolurilor. Prin activități ludice și situații de comunicare reală, copilul descoperă puterea cuvântului și bucuria poveștilor.

2. Fundament teoretic

Literatura de specialitate definește literația timpurie ca totalitatea abilităților care susțin citirea și scrierea înainte de învățarea formală. Conform UNESCO (2006), literația este capacitatea de a identifica, înțelege, crea și comunica, utilizând materiale scrise și orale în diverse contexte. Piaget (1970) subliniază importanța jocului simbolic în dezvoltarea limbajului, iar Vîgotski (1978) consideră comunicarea un instrument esențial al învățării. Bruner (1996) accentuează rolul narațiunii în construcția gândirii, iar Gardner (1993) arată că dezvoltarea literației implică multiple forme de inteligență.

Cercetări recente (Whitehurst & Lonigan, 2020; Neacșu, 2022; Dolean, 2023) confirmă importanța mediului educațional stimulat și a expunerii timpurii la limbaj. Curriculumul pentru educație timpurie (MEN, 2019; revizuit 2023) susține abordarea integrată, centrată pe joc, povestire și explorare activă.

3. Etapele dezvoltării literației la preșcolari

Dezvoltarea literației este un proces gradual. Între 2–3 ani, copilul manifestă interes pentru sunete și imagini; între 3–5 ani, începe să recunoască simboluri și litere; iar între 5–6 ani, face legătura între sunete și semne grafice. Educatoarea are rolul de a adapta activitățile la nivelul fiecărui copil, creând contexte de învățare atractive și flexibile. Etapele dezvoltării sunt corelate cu maturizarea cognitivă, dar și cu expunerea la stimuli de calitate – limbaj bogat, interacțiuni autentice și experiențe multisenzoriale.

4. Strategii moderne de stimulare a literației

Strategiile actuale de dezvoltare a literației timpurii pun accent pe participarea activă a copilului și pe integrarea tehnologiilor educaționale. Lectura interactivă, jocurile de rol,

povestirea digitală (*digital storytelling*) și aplicațiile educaționale adaptate vârstei preșcolare contribuie la crearea unei experiențe de învățare complete. Activitățile integrate – care îmbină arta, mișcarea, muzica și limbajul – favorizează învățarea prin toate canalele senzoriale.

Rolul educatoarei este acela de facilitator: ea ghidează, provoacă și sprijină copilul să-și exprime ideile, să comunice și să creeze sens. Mediul educațional trebuie să includă o bibliotecă atractivă, centre de lectură, panouri vizuale, precum și materiale adaptate intereselor copiilor.

5. Studiu de caz: Proiectul educațional „Micii povestitori”

Proiectul „Micii povestitori” s-a desfășurat pe o perioadă de patru săptămâni, în Grădinița cu P.P. „Căsuța cu povești”, Craiova. Au participat 25 de copii din grupa mare și două cadre didactice. Obiectivul principal a fost stimularea interesului copiilor pentru povești și dezvoltarea exprimării orale.

Activitățile au inclus: lectura zilnică de povești, dramatizări, jocuri de recunoaștere a literelor („Vânătoarea de litere”), crearea unei povești colective („Povestea magică”) și scrierea emergentă prin dictare către educatoare („Scrisoare către personajul preferat”). Copiii au fost implicați și în activități digitale, folosind aplicații simple pentru ilustrarea personajelor, ceea ce a sporit motivația și participarea.

6. Rezultate și discuții

Analiza observațiilor a arătat o creștere vizibilă a interesului pentru lectură și o îmbunătățire a exprimării orale. Copiii au devenit mai curajoși în a povesti, au folosit un vocabular mai bogat și au început să formuleze propoziții coerente. Colaborarea cu părinții, prin activități de lectură acasă și feedback constant, a consolidat rezultatele. De asemenea, implicarea tehnologiei a avut un efect pozitiv asupra motivației și creativității.

Rezultatele confirmă concluziile cercetărilor recente (Dolean, 2023; European Literacy Network, 2022), care evidențiază faptul că activitățile de lectură partajată și jocul narativ contribuie semnificativ la dezvoltarea competențelor lingvistice și sociale ale copiilor.

7. Concluzii și recomandări

Dezvoltarea literației timpurii trebuie privită ca un proces complex, continuu, care depășește granițele școlii. Prin joc, povești și experiențe de comunicare autentică, copilul își formează instrumentele esențiale pentru învățare și viață. Proiectul „Micii povestitori” a demonstrat eficiența activităților ludice integrate și a colaborării dintre educatoare, copil și familie.

Recomandări:

- Introducerea zilnică a momentelor de lectură și povestire în programul grădiniței;
- Amenajarea de centre de lectură și colțuri literare atractive;
- Promovarea parteneriatului educațional cu familia;
- Utilizarea resurselor digitale interactive pentru stimularea creativității și interesului copiilor.

8. Bibliografie

Bruner, J. (1996). *The Culture of Education*. Harvard University Press.

Cerghit, I. (2008). *Metode de învățământ*. Editura Polirom.

Dolean, D. (2023). *Alfabetizarea timpurie în grădiniță*. Editura Didactică și Pedagogică.

European Literacy Network (2022). *Early Literacy Practices in European Education Systems*.

Gardner, H. (1993). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. Basic Books.

MEN (2019, rev. 2023). *Curriculum pentru educație timpurie*. Ministerul Educației.

Neacșu, I. (2022). *Învățarea și dezvoltarea competențelor la vârsta timpurie*. Editura Didactică și Pedagogică.

Piaget, J. (1970). *Psihologia copilului*. Editura Didactică și Pedagogică.

CULTURA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ

Prof. Popa Elena Andreea

Palatul Copiilor Craiova

Craiova, Dolj

Cultura populară românească s-a format odată cu poporul din care facem parte, ca o cultură carpato – danubiano – pontică în care s-au topit, într-o sinteză originală, elementele de tradiție preistorică, cu cele de origine dacică, romană și bizantină. Pe teritoriul României „[...] avem de-a face cu creații ale artei populare [...] care se numără printre cele mai interesante și mai vechi manifestări ale artei populare europene [...]”

Privită în ansamblul ei această cultură, pe lângă vechimea de necontestat, prezintă încă două caracteristici fundamentale: continuitatea și unitatea în timp și spațiu. Elementele de continuitate pot fi descifrate în cele mai diverse aspecte materiale și spirituale ale culturii populare române, așa cum se va vedea în cele ce urmează. În ceea ce privește cea de-a doua problemă, cu tot trecutul zbuciumat, a despărțirii prin hotare arbitrare, poporul român se caracterizează printr-o clară unitate etnică ușor de observat la nivel istoric și lingvistic dar, mai ales, la nivelul culturii populare: arhitectura, ocupațiile, uneltele, tehnicile tradiționale, arta, obiceiurile, credințele etc. (datorate fondului etnic unitar și a intensei circulații transcarpatice).

Categoria socială care a creat această vastă cultură a fost țărănimea. În epoca medievală satele cuprindeau marea majoritate a populației (peste 90%), locuitorii acestora jucând rolul hotărâtor în viața Țărilor Române atât sub aspect economic cât și militar. În afara relațiilor medievale clasice subliniem existența *obștei* ca formă specială de organizare a țărănimii libere dar și a celei aservite. De origine daco – romană, obștea sătească, ca modalitate de organizare a țărănimii, s-a menținut în anumite forme până în secolul al XX-lea. Obștea românească a păstrat multă vreme anumite trăsături caracteristice: proprietatea individuală asupra casei, curții și grădinii, proprietatea comună („devălmașă”) asupra pământului arabil (în cadrul căruia parcelele de diferite mărimi, care-și schimbau periodic locul în hotarul satului, erau în folosință individuală) și asupra pășunii, pădurii, izlazurilor, iazurilor și apelor curgătoare care erau folosite în comun. Drept urmare satul a răspuns colectiv de plata obligațiilor față de stat până în pragul epocii moderne.

Structura de bază în cadrul comunității sătești era *neamul* care cuprindea familia nucleară: părinți – copii, pe toți cei înrudiți prin *consanquinitate*, prin *afinitate* și prin *nășie*. Dacă *consanquinitatea* poate fi socotită baza biologică – socială a relațiilor de înrudire iar *afinitatea* modul de a stabili pe plan social, prin schimburi matrimoniale, un sistem de alianțe mai larg, *nășia* (cu un rol deosebit în relațiile de înrudire din multe zone) are la bază o alianță care se realizează în acte sociale și economice. În societatea românească *nășia* nu era o funcție ocazională (de a asista pe copil la botez și pe tineri la nuntă), ci avea un caracter de durată. Prin ea se stabilea cel de-al treilea mod de înrudire. În cazul în care nașul murea, rolul trecea asupra fiului cel mai mare, iar în absența acestuia asupra celorlalți fii ai celui care a stabilit inițial această relație de înrudire.

În structura lui, un sat românesc cuprinde vatra satului, suprafața atribuită construcțiilor din sat și hotarul sau moșia satului care desemnează zona de activitate economică a acestuia. Vatra satului este formată din gospodăria, construcții comunitare (biserici), fântâni, cimitire, iar moșia satului cuprinde terenurile valorificate prin ocupații: cele cultivate (țărini și ogoare), fânețele, pășunile, pădurile etc. Uneori și în moșia satului sunt construcții gospodărești, locuite temporar, numite conac, odaie, sălaș, casă în câmp care, în unele cazuri, au format alte sate.

Întemeierea așezărilor presupunea împlinirea unui scenariu ritual complex din care făceau parte două aspecte importante: practicile arhaice de alegere a locului de întemeiere a satelor și practicile de întemeiere propriu-zisă a satelor.

Gospodăria țărănească este unitate de producție și formă de cultură, aflată atât în vatra satului (gospodăria permanentă) cât și în unele zone periferice (gospodăria sezonieră). Fiecare gospodărie aparține unei familii și este compusă din locuință și construcțiile anexe (acareturile). În configurația gospodăriilor se oglindesc profilul ocupațiilor, starea socială a proprietarilor și factorii naturali.

Locuința este cadrul de desfășurare a vieții de familie, ea îndeplinind funcții complexe: loc de adăpostire, odihnă, petrecere a familiei, de desfășurare a unor munci casnice și transmitere a experienței de viață a vârstnicilor, de derulare a unor obiceiuri și ceremonialuri, de păstrare a unor obiecte și provizii. Oglindind din plin modul de viață sedentar al poporului român, asupra casei s-a concentrat în permanență grija și dorința de frumos a țăranului român. În practicile rituale care doreau să asigure trănicia construcției, prosperitatea, belșugul familiei, se împletesc străvechi elemente ale unor credințe precreștine cu elemente de cult creștin.

Bibliografie:

1. M. Haberlandt, *Osterreichische Volkskunst*, III, Viena, 1911
2. H. H. Stahl, *Contribuții la studiul satelor devălmașe românești*, București, 1958 – 1965
3. Mihai Pop, *Obiceiuri tradiționale românești*, București, 1976
4. Mihai Pop, *Introducere în istoria culturii românești*, București, 1979

CUM APROPIEM COPII DE CĂRȚI?

G.P.N Cionești

Liceul Tehnologic ”Țara Moților”Albac, Alba

Prof.educ.timpurie Morar Cristina-Adriana

În cărți, generații de copii au descoperit o lume fascinantă care le-a fermecat copilăria și i-a făcut să viseze frumos, să își imagineze că sunt niște pitici, ieduți, prinți și prințese sau.....

Din păcate, din ce în ce mai mult, locul cărților a fost luat de tot felul de alte mijloace de informare și destindere. Stresul de zi cu zi ne afectează viața și funcționarea noastră ca indivizi la toate nivelurile. Pe nesimțite acest lucru aduce consecințe neplăcute și asupra modului în care ne educăm copiii; dacă înainte se petrecea mai mult timp alături de ei, acum parcă timpul ne a dat în urmărite și tot alergăm ”neștiind unde, de cine urmăriți, de ce și până unde...!” Cartea este foarte importantă în viața copilului. Ea este o comoară fără preț, este îndrumătorul care face copilul să se bucure, să râdă și să plângă. O carte îl trimite la alte cărți și toate împreună formează bază puternică și de durată a culturii unui copil. Cartea, nu doar dezvoltă vocabularul, ci ea ne face să fim mai buni, ne ajută să trecem mai ușor peste greutățile vieții, ne întărește prin exemplele pozitive ale personajelor.

Povestirea, lectura și imaginile care le însoțesc rămân una din cele mai intense, mai educative, mai răspândite activități pentru copilul preșcolar, dar și pentru cel antepreșcolar. La grădiniță, educatoarea le stârnește curiozitatea copiilor în ceea ce privește cărțile, poveștile și lectura. Povestirea este una dintre cele mai îndrăgite activități dirijate din grădiniță care satisface nevoia de cunoaștere și de afectivitate a copiilor, le stimulează imaginația și le creează cadru optim de comunicare. Povestirile educatoarei contribuie totodată la familiarizarea copiilor cu structura limbii, cu bogăția și expresivitatea ei; își însușesc cuvinte și expresii noi, plastice, construcții ritmate și rimate, zicale, proverbe și structuri gramaticale corecte. Cu cât copilul se apropie mai devreme de lectură, cu atât mai importante și mai durabile vor fi efectele ei în domeniul limbajului, al comunicării, al comportamentului și al socializării lui. Trăind într-o lume contemporană dominată de tehnologii moderne, copilul epocii noastre este mai mult un copil al mass-media și mai puțin un copil al cărții. Televizorul, calculatorul, tableta, telefonul, jocurile video sunt cele care au „furat” interesul copiilor și chiar al adulților pentru a citi o carte. Grădinița și școala, au menirea de a forma un ascultător competent, dar și un cititor care să-și formeze gustul propriu pentru lectură, astfel încât să fie un cititor activ pe tot parcursul vieții. De aceea, poveștile, cărțile cu povești, trebuie să devină prietenii copilului de la cea mai fragedă vârstă. Cu ajutorul acestora, copiii intră în lumea cunoașterii, a curiozităților, descoperă realitatea înconjurătoare, descoperă lumea.

Poveștile reprezintă un mijloc de cunoaștere care le creează copiilor trăiri contradictorii, prin intermediul lor ei putând experimenta sentimente de iubire, ură, teamă, fericire, tristețe sau pot asista la confruntarea dintre bine și rău. Aceste redări ale sentimentelor sunt uneori greu de înțeles la vârsta preșcolară, însă tocmai acesta este rolul poveștilor în grădiniță, ele îmbogățind viața afectivă a copiilor, oferindu-le oportunitatea, prin intermediul lecturii, de a experimenta, alături de personajele prezentate, diverse circumstanțe desfășurate în cele mai diverse ipostaze.

În continuare permiteți-mi să ofer câteva sugestii pe care e bine să la aveți la îndemână pentru a încerca să apropiați copilul de carte.

În funcție de vârsta copilului puteți răsfoi cartea și să comentați împreună imaginile sau să citiți câte un paragraf la fiecare răsfoire. După ce ați terminat de parcurs cartea încercați să comentați conținutul acesteia, întrebați-l care au fost pasajele lui preferate, ilustrațiile care i-au plăcut cel mai mult sau ce personaje i-au plăcut ori nu. Aceste discuții îl ajută pe copil să își dezvolte simțul de observație, imaginația și simțul critic. Dacă are un personaj preferat în mod deosebit (și dvs. îl agreeați și vreți să-l apropiați mai mult copilului), veți putea să îl căutați în cărțile pentru copii sau în multitudinea de fișe de ne internet.

Jocul cu subiect din povești este puțin mai pretențios decât alte tipuri de joc deoarece pentru acest tip de joc, este nevoie să se creeze o atmosferă specifică poveștii alese; atmosfera specifică se creează dacă se folosesc în joc piese vestimentare care să semene cât mai mult cu cele ale personajelor văzute de copil în ilustrații/imagini (se poate folosi un batic roșu pentru Scufița Roșie, o pelerină și o coroniță pentru prinț, șapte bostani/cartofi/castraveți/cilindri din lemn numerotați pentru cei șapte pitici, etc)

Chiar dacă vă aflați la cumpărături, la plimbare, în parcul de joacă, puteți aminti –în treacă- de câte un personaj din povestea pe care i-ați citit-o cel mai curând: fetița de acolo are părul negru ca și al Albei ca Zăpada, hai să cumpărăm căpșuni/cireșe roșii ca și buzele Albei ca Zăpada, tu ești o fetiță hărnicuță întocmai ca și fata moșneagului, trebuie să fim ascultători de părinți ca să nu pățim ca și Scufița Roșie care după cum știm din poveste nu a ascultat de sfatul mamei ei, etc.

Ca și moment de delectare sau de amuzament, din jurul vârstei de 4 ani se pot purta cu copilul tot felul de discuții despre personajele cu care a făcut cunoștință din diferite povești, urmând ca apoi în jurul vârstei de 6 ani chiar să amestecați (intenționat) personajele și întâmplările între ele, amuzându-vă împreună! De exemplu: "Ce ar fi discutat Alba ca Zăpada dacă s-ar fi întâlnit cu Scufița Roșie? Dar cu Cenușăreasa?", "Ce s-ar fi întâmplat dacă mama vitregă ar fi dat mărul cel otrăvit să-l mănânce unul dintre ieduți? Ce ar fi discutat lupul dacă s-ar fi întâlnit cu vânătorul în pădure înainte de a o întâlni pe Scufița Roșie?"

Din cărțile de colorat cu personaje cunoscute de copii se pot da copilului spre colorare aceste personaje, pentru a fi colorate conform cu ilustrațiile din povestea ilustrată sau pentru a fi colorate cu alte culori (alese de el sau sugerate de adult); dacă Scufița Roșie e îmbrăcată cu roșu, copilului i se va sugera să o coloreze în culorile hainelor Albei ca Zăpada. Pentru copil va fi foarte distractiv, dar și instructiv și motivant deoarece va învăța că nu tot timpul trebuie să fi fixat între niște limite sau granițe, iar creativitatea poate să zboare frumos și departe în funcție de fiecare.....!

În unele povești există cântece, în altele sunt folosite onomatopee, mișcări, gesturi; copiii trebuie îndemnați și încurajați să fredoneze și să exerseze pentru că așa trăiesc și ei povestea, sentimentele personajelor pe care le întruchipează.

Indiferent după ce criteriu ar fi alese cărțile, fie că sunt citite înainte de culcare, în timpul zilei, de către părinți, bunici sau educatoare, sau alt membru al familiei, consider că este importantă atât calitatea textului, cât și a imaginilor prezentate. Eu pledez pentru respectarea textului original al poveștilor; adaptările de multe ori conținând uneori cuvinte nepotrivite textului sau vârstei copiilor cărora se adresează. Atunci când alegem o carte, fie că este pentru copilul nostru sau pentru cei de la grădiniță, să ne gândim la faptul că rolul cărții este de a le dezvolta imaginația, creativitate, darul oratoriei, un limbaj bogat și nuanțat, încrederea în propria persoană, în cei din jur și chiar spiritul umorist/teatral!

În librării, pe internet și la chioșcurile de difuzare a presei asistăm la o explozie de cărți și reviste destinate copiilor, unele cu un caracter educativ ridicat, altele cu atribute îndoielnice. Datoria noastră, ca educatoare este de știi cum să le alegem pe cele care să ajute copiii să își

dezvolte un caracter pozitiv, dar mai ales să știm cum să le insuflăm dragostea față de povești și lectură, în general, începând de la o vârstă fragedă.

BIBLIOGRAFIE

www.didactic.ro

MAGDALENA DUMITRANA, *Educarea limbajului în învățământul preșcolar, volumul I-Comunicarea orală.*

CONSTANȚA CUCINIC, *În căsuța cu povești*, Editura Aramis, 2004.

CUVINTE CARE PRIND VIAȚĂ

Prof.Hodiș Sorina Teodora

Liceul Teoretic,,Emil Racoviță,,Baia Mare,Maramureș

În contextul educațional actual, dezvoltarea competențelor de literație reprezintă una dintre prioritățile majore ale sistemului de învățământ. Literația nu se reduce doar la abilitatea de a citi și a scrie corect, ci implică și capacitatea de a înțelege, interpreta și utiliza informațiile în mod critic și creativ, în diverse contexte de viață și de învățare. Într-o societate bazată pe cunoaștere, literația devine o competență esențială pentru formarea gândirii critice și pentru participarea activă și responsabilă a elevilor în comunitate. Termenul de *literație* a evoluat semnificativ, depășind sfera strict lingvistică. Astăzi, vorbim despre *literație funcțională*, *literație digitală*, *literație media sau literație științifică*, fiecare contribuind la formarea profilului elevului capabil să învețe pe tot parcursul vieții. Competențele de literație se construiesc progresiv, prin activități de lectură, exprimare scrisă și orală, dar și prin integrarea strategiilor de învățare activă. *Literația*, în sensul său modern, depășește simpla abilitate de a citi și scrie. Ea include un ansamblu de competențe cognitive, sociale și culturale care permit individului să înțeleagă, să interpreteze, să evalueze și să utilizeze informațiile pentru a participa activ în societate. Astfel, literația devine o condiție esențială pentru incluziune socială, pentru succesul școlar și profesional, dar și pentru dezvoltarea gândirii critice. În literatura de specialitate, termenul se regăsește în mai multe forme: *Literație funcțională* – abilitatea de a utiliza competențele de bază (citire, scriere, calcul) în contexte practice, cotidiene; *Literație informațională* – capacitatea de a identifica, evalua și folosi eficient informația, mai ales în mediul digital; *Literație digitală* – utilizarea conștientă și responsabilă a tehnologiilor pentru accesarea, producerea și partajarea informațiilor; *Literație media* – înțelegerea și analiza mesajelor transmise prin mijloacele de comunicare în masă, pentru formarea unei atitudini critice față de conținuturile media. Literația are un caracter interdisciplinar, implicând nu doar disciplina Limba și literatura română, ci și științele, educația civică, istoria, artele sau educația digitală. Elevii își dezvoltă aceste competențe treptat, în situații variate de învățare, prin experiențe care le stimulează curiozitatea, gândirea critică și capacitatea de a comunica eficient. Profesorul are un rol fundamental în stimularea interesului pentru lectură și în formarea unei atitudini pozitive față de învățare. Printre cele mai eficiente practici se numără:

Modelarea comportamentului de cititor – profesorul devine un exemplu, vorbind elevilor despre propriile lecturi și despre importanța lecturii în viața de zi cu zi. *Crearea unui mediu alfabetizat* – sala de clasă devine un spațiu stimulat, cu texte variate, afișe educative, colț de lectură și resurse digitale. *Diversificarea tipurilor de texte* – utilizarea textelor literare, științifice, jurnalistice sau digitale, pentru a dezvolta competențe de înțelegere în contexte multiple. *Încurajarea exprimării libere* – prin dezbateri, jocuri de rol, jurnale de lectură sau activități creative care pun accent pe opinia personală și argumentare. Profesorul este principalul mediator al învățării și factorul cheie în formarea competențelor de literație. *Rolurile esențiale ale profesorului în acest proces sunt:* *Facilitator al învățării* - profesorul ghidează elevii să descopere sensul textelor, să formuleze întrebări și să tragă concluzii proprii, transformând lectura într-o activitate activă, nu pasivă. *Model de cititor*: prin propriul exemplu, profesorul inspiră curiozitatea pentru lectură – împărtășește recomandări, povestește despre cărțile citite și creează o cultură a lecturii în clasă. *Creator al unui mediu alfabetizat*: un spațiu bogat în texte, postere, reviste, fișe, dar și resurse digitale, care stimulează interesul pentru citire și scriere. *Promotor al diversității textuale* - utilizarea unei varietăți de texte literare, informative, vizuale, digitale – contribuie la formarea unei gândiri flexibile și la transferul

competențelor de literație între domenii. *Îndrumător empatic*: profesorul observă dificultățile individuale și oferă sprijin personalizat, încurajând elevii să aibă încredere în propriile capacități. Prin strategii diferențiate și printr-un climat educațional pozitiv, profesorul contribuie la formarea unor cititori autonomi și reflexivi. Pentru dezvoltarea competențelor de literație, este esențială aplicarea unor metode active și participative: *Lectura predictivă* – elevii formulează ipoteze despre text înainte de a-l citi. *Jurnalul dublu al lecturii* – elevul notează fragmente semnificative și propriile reflecții asupra lor. *Ciorchinele ideatic* – pentru înțelegerea și organizarea informațiilor esențiale. *Tehnica „Gândesc – Lucrez în perechi – Comunic”* – încurajează colaborarea și exprimarea ideilor proprii. *Scrierea creativă* – exerciții de rescriere, final alternativ, scrisori către personaje, care dezvoltă imaginația și expresivitatea limbajului. Integrarea **resurselor digitale** (aplicații interactive, cărți electronice, platforme educaționale) stimulează motivația elevilor și adaptează procesul de învățare la cerințele generației actuale. Parteneriatele dintre școală, familie și comunitate contribuie semnificativ la consolidarea literației. *Cluburi de lectură și ateliere de scriere creativă*. *Proiecte interdisciplinare* care valorifică lectura ca sursă de cunoaștere în mai multe domenii. *Campanii locale de promovare a lecturii*, realizate în colaborare cu bibliotecile sau centrele culturale. Aceste activități sporesc interesul pentru carte, dezvoltă spiritul civic și cultivă bucuria descoperirii prin lectură. Dezvoltarea competențelor de literație nu este exclusiv responsabilitatea școlii, ci presupune o *colaborare activă între toți actorii educaționali*: elevi, profesori, părinți, bibliotecari, specialiști, organizații culturale și comunitatea locală. O abordare integrată asigură un impact mai profund și durabil asupra motivației elevilor pentru lectură și învățare. Familia are un rol esențial în formarea atitudinilor față de lectură. Părinții pot sprijini copilul prin: amenajarea unui mic colț de lectură acasă, lectura zilnică împreună cu copilul, indiferent de vârstă, discuții despre cărțile citite sau despre informațiile descoperite online, participarea la evenimente culturale și campanii de promovare a lecturii. Școala poate deveni un *centru de promovare a culturii lecturii* prin:

organizarea *cluburilor de lectură și a atelierelor de scriere creativă*, implementarea *proiectelor interdisciplinare* (de exemplu, „Lectura și știința”, „Cartea preferată – sursă de inspirație artistică”). crearea unui *calendar al lecturii* cu evenimente tematice, invitații speciali și activități în bibliotecă. Utilizarea *lecturii ca metodă transversală*, adică în toate disciplinele, pentru înțelegerea textelor științifice, matematice sau istorice. Literația devine un *instrument de învățare integrată*, nu doar o competență de limbă. Colaborarea *cu biblioteci, muzee, teatre, librării și ONG-uri* oferă elevilor experiențe autentice de lectură. Exemple de bune practici includ: campanii locale de promovare a lecturii („Săptămâna lecturii”), *schimburi de carte și lecturi publice* organizate în spații comunitare, parteneriate între școală și bibliotecă, cu activități tematice adaptate vârstei; implicarea voluntarilor sau a autorilor locali în ateliere de lectură. Prin aceste acțiuni, lectura capătă *vizibilitate și sens social*, contribuind la formarea unei comunități educate și culturale. Evaluarea trebuie să fie continuă, formativă și centrată pe progres. Instrumente utile sunt: *Portofoliul de lectură*, care reflectă evoluția elevului în timp;

Autoevaluarea și evaluarea colegială, care dezvoltă spiritul critic și responsabilitatea;

Proiectele individuale și de grup, ce integrează lectura, analiza și exprimarea scrisă.

Principii ale evaluării literației: *Evaluarea procesului*, nu doar a produsului – contează felul în care elevul abordează lectura, modul în care formulează întrebări, caută sensuri și își exprimă opiniile. *Feedback constructiv și personalizat* – oferă elevului încredere și direcție pentru îmbunătățire. *Autoevaluare și evaluare între colegi* – elevii învață să-și aprecieze obiectiv performanțele și să ofere feedback respectuos. *Adaptarea instrumentelor* la vârsta și stilul de învățare al elevilor. *Instrumente de evaluare eficiente*: *Portofoliul de lectură* – include jurnale,

fișe de lectură, reflecții personale, proiecte și creații proprii. *Fișele de observație* – permit monitorizarea comportamentului de cititor, a implicării în activități și a progresului individual.

Proiectele interdisciplinare – demonstrează aplicarea competențelor de literație în contexte variate. *Rubrici de evaluare* (grile descriptive) – clarifică așteptările și criteriile de performanță, oferind elevului repere clare. *Jurnalele reflexive* – elevii își exprimă trăirile și concluziile personale după activitățile de lectură, exersând exprimarea autentică și gândirea critică. În contextul educației moderne, *competențele de literație* pot fi evaluate și prin *proiecte multimedia*: prezentări digitale, podcasturi, recenzii video sau postere interactive. Aceste forme alternative valorifică abilitățile elevilor de a comunica eficient într-o lume digitalizată și diversă. Dezvoltarea competențelor de literație presupune o abordare complexă, ce necesită *colaborare, consecvență și creativitate* interdisciplinară și adaptată nevoilor elevilor. Prin activități variate, metode moderne și parteneriate educaționale, profesorii pot transforma literația într-un proces dinamic, plăcut și relevant pentru viața reală. Prin implicarea comunității, diversificarea metodelor și o evaluare centrată pe progres, școala devine un spațiu în care lectura și exprimarea nu sunt doar obiective educaționale, ci *instrumente de formare a caracterului și gândirii critice*. Astfel, elevii devin cititori activi, gânditori critici și comunicatori eficienți — competențe esențiale pentru succesul personal și profesional într-o lume în continuă schimbare. Literația nu este doar o competență a secolului XXI — *este cheia spre învățarea pe tot parcursul vieții*.

Bibliografie

Cerghit, I., *Metode de învățământ*. Ediția a IV-a revizuită, Editura Didactică și Pedagogică, București 2006.

Cucoș, C., *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași, Iași 2014

Jigău, M., *Dezvoltarea competențelor de literație în învățământul preuniversitar*, Institutul de Științe ale Educației, București, 2019.

Stan, E., *Strategii didactice interactive pentru dezvoltarea competențelor de comunicare și literație*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2018.

Manolescu, M., *Educația pentru literație: repere teoretice și aplicative*, Editura Universitară, București 2021.

Romanian Literacy Association (Asociația Lectura și Scrierea pentru Dezvoltarea Gândirii Critice – ARCLDGC), *Ghid de bune practici în dezvoltarea literației la elevi*, București 2020.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

Profesor învățământ primar: Tanislav Mariana-Cristina

Școala Gimnazială Căteasca, structura Recea

Când ești profesor într-o școală mică situată într-un sat liniștit, unde soarele răsare atât peste dealuri, cât și peste caietele copiilor, simți că scrisorile sunt mai dificil de scris decât la oraș. Nu pentru că celor mici le lipsește inteligența, ci adesea pentru că nimeni nu le citește o poveste acasă și nici nu le arată cât de minunat este să explorezi lumea prin cuvinte, deoarece majoritatea părinților se întorc acasă oboseți de la serviciu, poate nu au prea multă educație sau preferă să-și petreacă timpul cu alte forme de timp „de calitate” cu copiii lor etc. În zonele rurale, profesorul este adesea singurul ghid cultural al comunității.

Totuși, dacă reușește să aprindă dragostea pentru cuvinte în ochii copiilor, atunci întregul sat se transformă într-o bibliotecă vie. Așa am învățat că alfabetizarea nu se predă, ci se trăiește. Se construiește pas cu pas, prin joc, emoție și curiozitate. Un copil dintr-un mediu rural poate deveni un cititor pasionat dacă îi oferi timpul, contextul și bucuria potrivite.

Alfabetizarea cuprinde mai mult decât simpla citire și scriere corectă. Implică înțelegerea, simțirea și exprimarea. Înseamnă descoperirea unor semnificații ascunse, construirea de idei și formularea de întrebări. La vârsta preșcolară, acest proces ar trebui să fie vibrant, natural și emoțional.

În sala de clasă, am observat că interesul pentru lectură nu provine din obligație, ci mai degrabă din bucurie atunci când se folosește metoda potrivită. Prin urmare, am ales să combin metodele tradiționale - cum ar fi lectura explicativă, compunerile și jocurile de rol - cu abordări moderne și creative care încorporează tehnologia și jocul pentru a sprijini învățarea. (Accentul este pus pe schimbarea în domeniul cunoașterii.) Chiar dacă lumea a evoluat, unele metode rămân atemporale. Lectura expresivă, dictarea, analiza textului literar și compunerile scurte au valoare atunci când sunt infuzate cu pasiune. La sfârșitul fiecărei săptămâni, le citesc copiilor o poveste scurtă, uneori o poveste locală, alteori un fragment dintr-o carte contemporană. Apoi discutăm despre personaje, emoții și posibile finaluri.

Această lectură ghidată este o metodă clasică, dar este prezentată printr-o pedagogie dialogică – copiii nu doar ascultă, ci experimentează povestea. Uneori dramatizăm textele, iar alteori le rescriem. Așa s-a născut „Cartea noastră cu finaluri fericite” – un caiet colectiv în care fiecare copil și-a imaginat propriul final pentru o poveste citită în clasă. Deși școlii noastre îi lipsește o sală multimedia, am descoperit că tehnologia nu trebuie să fie sofisticată pentru a fi eficientă. Cu un singur laptop și un proiector și primind recent o tablă inteligentă, am reușit să aducem copiilor povești animate, poezii recitate de actori și jocuri de vocabular pe platforme precum Wordwall și LearningApps.

În zonele rurale, unde părinții nu oferă întotdeauna sprijin educațional, școlile ar trebui să se transforme în centre culturale. Proiectul „Cartea călătoare” – în care fiecare copil ia acasă o carte pentru weekend și împărtășește partea sa preferată luni – este cu adevărat captivant. Uneori, nu părinții citesc, ci bunicii. Alteori, sunt frații mai mari. Totuși, în fiecare luni, sala de clasă se umple de entuziasm și mândrie. „Ziua povestitorilor”: copiii aduc povești din sat, amintiri de la bunici, ghicitori vechi sau legende locale.

Prin aceste activități, alfabetizarea devine o punte între tradiție și prezent – conectând satul de trecut cu copilul de astăzi. Cred că adevărata competență de alfabetizare nu

se măsoară prin teste, ci prin modul în care un copil își exprimă lumea interioară. Am văzut copii care se chinuiau să citească fluent, dar puteau povesti cu o sensibilitate rară ceea ce înțelegeau. Am fost martor, de asemenea, la copii care, printr-un joc digital sau o poezie ilustrată, au descoperit că scrisul poate fi o formă de libertate.

Pentru mine, alfabetizarea reprezintă deschiderea atât a minții, cât și a inimii. Cred că mediul rural, în ciuda resurselor sale limitate, este bogat în emoții, povești și indivizi care înțeleg cu adevărat esența cuvintelor. Dezvoltarea abilităților de alfabetizare în învățământul primar este o călătorie continuă, în care metodele tradiționale sunt îmbogățite de abordări moderne. În centrul acestei călătorii nu se află manualul, ci copilul - cu nevoile, ritmul și visele sale. Fiecare carte citită, fiecare poveste împărtășită și fiecare cuvânt scris cu grijă servește ca o fereastră către o lume nouă. „Alfabetizarea nu se predă doar prin manuale, ci cu pasiune. Când copiii își dau seama că fiecare literă poartă o poveste, ei încep cu adevărat să citească lumea.”

Bibliografie

1. Ministerul Educației (2021). Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română, clasele I–IV. București.
2. Goia, V. (2019). Dezvoltarea competențelor de literație în învățământul primar. Editura Didactică și Pedagogică.
3. Bocoș, M. (2017). Metodologia instruirii. Suport pentru formarea profesorilor. Editura Paralela 45.
4. Ionescu, M. (2015). Instruirea interactivă. Repere pentru reflecție și acțiune. Editura Polirom.
5. UNICEF România (2023). Strategii pentru reducerea analfabetismului funcțional în mediul rural.
6. OECD (2022). PISA Reading Literacy Framework.
7. Miclea, M. (2020). Educația pentru competențe – între intenție și realitate. Editura ASCR.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE

Profesor educație timpurie: Ivănuș Carmen Elena & Duțu Gabriela

Liceul de Arte "Victor Giuleanu"/ Grădinița cu Program Prolungit NORD 2, Rm. Vâlcea

Gustul pentru lectură se formează încă de la vârste fragede, în familie. Dar câte mame mai stau să citească povești și basme copiilor ? Câți părinți urmăresc împreună cu copiii un film educativ ? Câți părinți selectează cărțile sau emisiunile TV ? Câți părinți comentează activitatea de la școală cu copiii lor ?

Să nu uităm, că scopul lecturii, este acela de a forma progresiv un tânăr cu o cultură comunicațională și literară de bază, capabil să înțeleagă lumea din jurul său, să comunice și să interacționeze cu semenii, exprimându-și gânduri, stări, sentimente, opinii, să fie sensibil la frumosul din natură și la cel creat de om. La vârsta școlară mică se pun bazele formării personalității copilului: valorificarea capacităților intelectuale prin formarea unei motivații intrinseci pozitive, dezvoltarea intereselor, asigurarea echilibrului emoțional, formarea unei imagini despre sine și despre alții, capacitatea de a opera cu criterii morale și de adaptare normativă.

Evoluția individului uman are loc pe baza unor legități proprii ale căror mecanisme sunt ereditatea, mediul și educația. La vârstele mici, factorii biologici imprimă evoluției copilului un ritm alert. Dar dezvoltarea psihică și socială este dependentă de experiența de viață, de acumulările și conduitele exersate și concretizate în priceperi, deprinderi și obișnuințe, de structurile generate de procesele de acomodare la mediul concret. Achizițiile în planul proceselor, funcțiilor și caracteristicilor psihice se structurează în comportamente diferențiate pe vârste și individual. Valorificarea de către copil a datelor ereditare prin experiențe proprii în anumite cadre de mediu vor duce la construirea unei identități proprii și definitorii. Între nivelul dezvoltării individuale și calitatea învățării există o relație de interdependență.

Efectele învățării se evidențiază mai pregnant în copilărie și tinerețe datorită plasticității, permeabilității și receptivității mai pronunțate la această vârstă. La rândul său, învățarea este dependentă de nivelul dezvoltării. Aprecierea nivelului de dezvoltare al individului se face în funcție de gradul maturizării și dezvoltării sale psiho-individuale și psihosociale permițând evaluări și previziuni cu privire la integrarea lui socială, la comportamentul real sau probabil. Esența acestor fenomene se particularizează în funcție de vârstă și se individualizează în funcție de interacțiunea ereditate-mediu-educație, fapt care impune din punct de vedere pedagogic adoptarea unor strategii instructiv-educative adecvate evoluției subiecților. Tendința ultimilor ani, în ceea ce privește studierea limbii române în învățământul primar, înclină către inițierea elevilor în primul rând, în actul comunicării pentru formarea unui tânăr cu o cultură comunicațională, capabil să înțeleagă lumea din jurul său, să comunice și să interacționeze cu semenii, exprimându-și gânduri, stări, sentimente, opinii, să-și utilizeze în mod eficient și creativ capacitățile proprii pentru rezolvarea unor probleme concrete în viața de zi cu zi, să poată continua în orice fază a existenței sale procesul de învățare. Atenția care se dă comunicării în clasele primare și nu numai, nu este întâmplătoare. Elevii sunt pregătiți pentru viață și în viață, în primul rând, ei comunică. Limba română, ca limbă maternă și ca obiect de studiu, ocupă locul central în ansamblul general de pregătire al elevilor, fiind principalul mijloc de comunicare și informare. A comunica este numai aparent ușor. Trebuie să cunoști și să stăpânești regulile fără de care mesajul transmis nu este perceput sau nu produce efectele dorite.

Curriculum-ul actual promovează sistemul comunicativ-funcțional, sistem ce presupune formarea integrată a capacităților de receptare/ exprimare orală și a celor de receptare a mesajului scris și de exprimare scrisă. Calitatea procesului de comunicare eficientă va duce în final la formarea capacității de comunicare corespunzătoare pentru tinerii pe care îi formăm. Un alt element care se urmărește prin intermediul predării integrate constă în faptul că obiectivele nu mai vizează, în mod expres, asimilarea de cunoștințe, ci ele se formează în situații concrete de comunicare. Noua abordare impune ca o necesitate formarea elevilor în spirit activ-participativ, dezvoltă la elevul de vârstă școlară mică un ansamblu de atitudini și motivații ce-l vor ajuta în continuare în studiul limbii și literaturii române, stimulează interesul pentru formarea și dezvoltarea competențelor elementare de comunicare. Comunicarea este deosebit de importantă. Ea poate fi grea sau plictisitoare dacă nu este bine organizată, cu obiective clare, nu se realizează în forme de activitate variate și atrăgătoare. În lecții nu vom transmite reguli pe care elevii să le învețe, ci vom forma și consolida deprinderi de comunicare. Școlarii înțeleg logica limbii, bogăția ei și se deprind să folosească în mod corect și conștient, atât în vorbire, cât și în scriere, o exprimare corectă. Ei reușesc să înțeleagă mai bine gândurile altora și să se folosească de limbă ca mijloc de comunicare, de acumulare a unor cunoștințe. Învățarea cunoștințelor de limbă asigură, în același timp, cultivarea „zestrei” lingvistice a copiilor și contribuie la stimularea proceselor de cunoaștere, a gândirii abstracte, în mod deosebit. Privit în contextul prezentat mai sus, scopul fundamental al studiului limbii române este cultivarea limbajului elevilor, înțelegând prin limbaj, procesul de exprimare a ideilor și sentimentelor prin mijlocirea limbii. Această disciplină are un pronunțat caracter practic, deși operează cu abstracțiuni. Finalitatea studierii acestei discipline nu o constituie acumularea unui anumit număr de reguli, fără ca acestora să li se asigure o valoare funcțional - practică. A nu ține seama de acest lucru înseamnă a face de-a dreptul imposibilă însăși învățarea regulilor și normelor gramaticale, deoarece acestea nu pot fi însușite decât prin procesul aplicării lor în practica exprimării. Cunoscându-se faptul că în studiul limbii se operează cu abstracțiuni, este cât se poate de elocvent rolul pe care-l are această disciplină în dezvoltarea gândirii logice a elevilor. Acest adevăr este și mai relevant dacă se are în vedere legătura indisolubilă dintre limbă și gândire, faptul că gândirea se concretizează prin intermediul limbii.

Cultivarea **limbajului oral** și scris se realizează practic prin toate disciplinele de învățământ ale ciclului primar, cu precădere prin obiectul limba română. Rafinarea exprimării, diversificarea și nuanțarea ei depind de modul de stăpânire a resurselor limbii române, de operaționalizarea normelor gramaticale într-o situație de comunicare. Descrierea categoriilor gramaticale, efectuarea analizelor sintactice și morfologice, prezentarea teoretică, toate vor fi subordonate actului comunicării. Realizarea unei exprimări corecte, expresive și nuanțate, civilizate, presupune un efort de elaborare privind alegerea cuvintelor, organizarea contextului sub coordonarea normelor standard de constituire și operaționalizare a limbii. Învățarea limbii se realizează în situații simulate de viață, contribuind astfel nu numai la dezvoltarea limbajului activ, ci și la cultivarea unui simț lingvistic, la sesizarea semnificațiilor sociale și funcționale ale limbii, pregătind elevii pentru cunoașterea și întrebuițarea stilurilor funcționale ale limbii literare. Deficiențele de exprimare, care îngreunează comunicarea verbală, vizează, în general: sărăcia vocabularului, decalajul mare între vocabularul activ și cel pasiv, folosirea unor cuvinte a căror semnificație nu a fost corect înțeleasă. Curriculumul de limba română pentru învățământul primar, componentă fundamentală a parcursului de învățare oferit elevilor în contextul școlarității obligatorii, insistă asupra dezvoltării competențelor elementare de comunicare orală și scrisă a copiilor, precum și pe structurarea la elevi a unui sistem de atitudini și de motivații care vor încuraja studiul limbii române, vor forma la elevi deprinderi de civilizația comunicării, dezvoltând armonios personalitatea micilor școlari sub aspect atitudinal și comportamental. În societatea de azi, din

cauza altor componente informative – radioul, televiziunea, cinematograful și Internetul – cartea poate trece aproape neobservată.

Fără a minimaliza importanța celorlalte mijloace moderne de informare și culturalizare, trebuie spus că nimic nu poate înlocui cartea. În afara cărții nu poate fi concepută o cultură sistematică a individului și a societății.

Lectura are ca scop să dezvolte gustul elevilor pentru citit și să-i facă să iubească cartea, să le satisfacă interesul pentru a cunoaște viața, oamenii și faptele lor. Din cărți, copiii află multe lucruri despre anotimpuri, viața animalelor și a plantelor, despre descoperiri geografice, despre evenimente și personalități literare, artistice, istorice, despre frumusețile și bogățiile patriei. Cărțile le vorbesc și despre sentimentele omenești, despre prietenie, cinste, omenie. Citirea cărților contribuie la îmbogățirea cunoștințelor elevilor, la formarea unui vocabular bogat, la dezvoltarea exprimării. Eroii cărților devin modele pentru elevi. Copiii au impresia că participă direct la fapte și evenimente din cuprinsul cărții. Pe unii eroi îi iubesc, pe alții îi urăsc. Ceea ce citesc în copilărie se întipărește în amintirea lor pentru toată viața și influențează dezvoltarea personalității. Lectura oferă copilului posibilitatea de a-și completa singur cunoștințele, de a le îmbogăți.

BIBLIOGRAFIE:

1. *** (2006), *Învățământul primar*, Nr.4, Ed. Miniped, București;
2. Crăciun, Corneliu: *Metodica predării limbii române în învățământul primar*, Ed. Emia, Deva, 2001;
3. Cornea, Paul: *Introducere în teoria lecturii*, Ed. Minerva, București, 1988;
4. Goia, Vistian: *Didactica limbii și literaturii române pentru gimnaziu și liceu*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2000;
5. Pamfil, Alina - *Didactica limbii și literaturii române*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2000;
6. Nuță, Silvia - *Metodica predării limbii române în clasele primare, vol. I și II*, Ed. Aramis, 2000, București;
7. I. Șerdean - *Metodica predării limbii române în învățământul primar*, E.D.P București, 1988.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE A COPILOR PREȘCOLARI

Profesor educație timpurie Mihai Rodica

Grădinița Pietrari, Dâmbovița

În lucrarea de față voi prezenta importanța dezvoltării competențelor de literație a copiilor încă de la vârsta de 3 ani. Așadar vorbim de literația emergentă care pune bazele literației prin conștientizarea fonologică încă de la 3 ani.

Ne oprim mirați în fața unei cărți, a unui fenomen, a unei fotografii, operă de artă și ne mirăm cum de a putut cineva să creeze așa ceva. Și nu doar în cazul unei povești, ci și atunci când e vorba de o poveste cu zmei și împărați, de teatru, de lectura unui roman sau poezii. Creativitate ne face să ne gândim la memorie, metaforă, poveste și emoție.

Suntem mirați de rezultatul imaginației unui om, de creativitatea celui care a dat naștere unui obiect, pornind de la o idee. În cadrul activităților de educare a limbajului și în orele de lectură, creativitatea trebuie să sălășluiască în raționalitate dacă raționalitatea urmează să servească viața și să ne îmbogățească experiența.

Cadrul didactic, “actorul principal” va fi permanent preocupat de cunoașterea copiilor, a particularităților lor și a diferențelor dintre ei, de individualizarea învățării, de folosirea strategiilor flexibile și deschise, amenajarea corespunzătoare a mediului educațional în așa fel încât el să devină factor de intervenție în învățarea și remediarea problemelor de învățare. Profesorul trebuie să găsească întotdeauna mijloace să-i convingă pe micii preșcolari și elevi „să citească”, să li se îmbogățească cunoștințele, vocabularul. Profesorii formează competențele de literație prin orele de lectură, acestea având un impact direct asupra întregului parcurs academic al copiilor. Cunoscând însemnătatea, dar și provocările acestei sarcini, cititul de pe cărțile cu imagini, cărțile de povești și nu numai îi conduc pe micii cititori în tainele poveștilor și le oferă profesorilor exact instrumentele de care au nevoie pentru a-și atinge cu succes obiectivele și a putea forma cititori pasionați. Lectura la vârste fragede la dezvoltă copiilor creativitatea, le dă încredere în sine: „știi eu, am citit eu undeva, am ascultat povestea.....”, Este nevoie să gândim creativ, să jucăm foarte bine rolul de actor pentru a progresa, pentru a ne adapta mereu la ceva nou și în ultimă instanță pentru a supraviețui. Principala cerință față de încurajarea copiilor, de trezirea interesului pentru lectură este individualizarea metodelor utilizate pentru copii creativitatea ne face să ne gândim la memorie, metaforă, poveste și emoție. În zilele noastre, care sunt într-o continuă descoperire. Profesorul trebuie să găsească metode atractive, astfel încât să capteze interesul copiilor. Dramatizările, și jocurile de rol sunt întotdeauna o atracție pentru copii, ei transpunându-se în rolurile personajelor. Astfel învățarea devine eficientă și plăcută.

Bibliografie:

- Zlate, Mielu, Eul și personalitatea, Ed. Trei, 1997;
- Psihopedagogie, Ed. Polirom, 1998
- Roco, Mihaela, Creativitate și inteligență emoțională, Iași, Ed. Polirom, 2004;
- Tatiana, Slama –Cazacu, „Relațiile dintre gândire și limbaj în ontogeneză”, 1957.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE A ELEVILOR LA DISCIPLINA LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Prof. Petriș Cristina-Maria

Liceul Vocațional Pedagogic „Nicolae Bolcaș”

Dezvoltarea competențelor de literatie ale elevilor se realizează prin activități care cresc motivația pentru învățare și le stimulează abilitățile de comunicare și gândire critică. Aceste competențe se pot cultiva prin utilizarea de metode variate, abordări inovatoare și activități centrate pe elev, care le permit să-și exprime creativitatea, să colaboreze și să participe activ la procesul instructiv-educativ.

În ultimii ani, specialiștii în științele educației au ajuns la concluzia că impactul acestora asupra unei persoane este semnificativ. Copiii cu competențe de literație dezvoltate au un potențial mai mare de evoluție, atât la vârsta școlară, cât și mai târziu. De aceea trebuie să înțelegem importanța ei și să știm cum o putem valorifica.

O persoană cu competențe de literație este capabilă să utilizeze un text la prima vedere pentru a rezolva niște sarcini date, dar și să formeze alt text, să emită și să argumenteze opinii.

Pornind de la premiza că elevul trebuie să scrie și să citească, am ales câteva competențe dezvoltate pe parcursul anilor din învățământul primar.

- Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în receptarea și producerea mesajelor, în diferite situații de comunicare;
- Argumentarea în scris și oral a unor opinii în diferite situații de comunicare;
- Consolidarea deprinderilor de citire corectă, fluentă, conștientă și expresivă.

Pe scurt, competențele de literație reprezintă capacitatea unei persoane de:

- a citi un text cu înțelegere;
- a interpreta textul prin prisma conexiunilor dintre text și ceea ce știa înainte de a-l citi;
- a-și forma și exprima o părere despre text;
- a folosi informațiile sau ideile extrase din text.

Un copil care este capabil să utilizeze un text fără dificultăți va învăța mult mai repede, indiferent de materie. El are șanse să înțeleagă ușor sarcinile de lucru și să le rezolve corect. Atinge obiectivele de învățare și poate deprinde abilitățile solicitate de curriculum și programă. Limba și literatura română este o disciplină care, prin intermediul textelor diverse, prin abordarea ei conform modelului comunicativ și prin însuși faptul că valorifică limba maternă, presupune dezvoltarea competențelor de literație pe tot parcursul procesului instructiv-educativ. Această disciplină nu poate fi predată în afara „cititului și scrisului”, lucru care va determina „înțelegerea, utilizarea, evaluarea, reflecția și interacțiunea cu textul.”

Limba română ca limba maternă este utilizată în orice context al vieții ceea ce presupune o interacțiune aproape continuă cu o altă persoană, dar și cu texte și imagini, așa încât se poate susține că există literație. Pentru ca această competență să se dezvolte, să se manifeste și să determine gândirea critică și învățarea autonomă este necesar ca profesorul să creeze contexte favorabile și să reprezinte scopul fundamental al cadrului didactic la toate nivelurile de învățământ, dar și o cale de a înlătura unele deficiențe.

Limba și literatura română nu se predă independent de literație, așa cum literația, în sensul de competență, se dezvoltă prin această disciplină care presupune o permanentă

raportare la texte scrise sau orale, la imagine. În direcția dezvoltării competențelor de comunicare scrisă și orală, de receptare a mesajelor scrise sau orale, de producere a lor, profesorul urmărește ca elevul să citească și să înțeleagă cele citite, să își exprime opinii utilizând corect limba română. Pe măsură ce elevii trec la un nivel superior de studiu, dezvoltarea acestor competențe este favorizată de conținuturi variate și de activități de învățare adecvate. Deci, această disciplină favorizează prin specificul ei aceste contexte de dezvoltare a literației. În acest scop, sarcinile date elevilor sunt în scopul amintit mai sus:

- a) lectura și înțelegerea textelor diverse (literare, nonliterare, multimodale), secvențe de film, imagini;
- b) explicarea sensului unor cuvinte, expresii, alcătuire a unui plan de idei;
- c) identificarea termenilor-cheie, a câmpurilor lexicale dintr-un anumit tip de text (descriptiv, narativ, liric, nonliterar sau literar);
- d) jocuri de rol, proces literar (de exemplu, O noapte furtunoasă de I.L. Caragiale) prin care îi pun în situații de viață, îi determină să se raporteze la realități istorice, la aspecte cotidiene;
- e) discuții prin întrebări-problemă care îi solicită să gândească în mod critic;
- f) metode interactive gen Diagrama Kwl, clubul lecturii, pălăriile gânditoare, brainstorming și organizatori grafici (hartă personajului, rețeaua personajelor) etc;
- g) elevii sunt solicitați să caute singuri informații legate de tema dată, (la studiul de caz) să înțeleagă, să sintetizeze, să analizeze, să exprime opinii;
- h) vizionarea de filme, ecranizări ale unor opere literare din literatura română și/sau universală, pentru ca apoi elevii să aibă drept sarcină descoperirea aspectelor care deosebesc filmul de carte;

Există și puncte slabe însă întâlnite în acest sens: teme sau texte plictisitoare pentru ei, (unele nu mai au tangență cu aspecte reale din viață); superficialitatea cu care tratează procesul de învățare propriu-zis și incapacitatea de a-și descoperi și exercita un anumit stil de învățare; presiunea examenelor naționale și a simulărilor (autori canonici, eseuri structurate pe marginea operelor acestora etc.); dezinteres și lipsa motivației pentru învățare.

Bibliografie:

- Mereuță, C. , *Literația-concept, competențe, practici*. Ed. Universității, Al.I.Cuza, 2020, Iași.
- Miclea, M. , *Psihologia învățării*. Ed. Polirom, 2003.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR DIN CICLUL PRIMAR

Profesor învă. primar Scară Adelina-Elena

Școala Gimnazială „Ion Băncilă” Brăila

Competențele de literație sau „alfabetizarea funcțională” au un rol crucial în viața unei persoane, ajutând la dezvoltarea capacităților de reflecție și exprimare, de gândire critică și empatie, asigurând integrarea și participarea în societate la componentele vieții. Competențele de literație reflectă capacitatea unei persoane de a relaționa cu un text. Cititorul competent înțelege și interpretează textul – chiar la prima citire atentă – în detaliu și nuanțat, utilizează informațiile din el, evaluează conținutul ideatic și forma sa, reflectează asupra sa și interacționează cu el pentru a-și atinge scopurile, a-și îmbogăți cunoștințele și a-și amplifica potențialul, precum și pentru a participa la viața societății (OECD, 2018).

Relaționarea cititorului cu textul este influențată de o serie de factori care țin de text, de cititor și de sarcină. Fiecare text are un anumit nivel de complexitate (de exemplu, lungime, conținut ideatic și limbajul aferent, structura, tipul de text și forma de prezentare), mai familiare sau mai puțin familiare cititorului.

Dezvoltarea competențelor de literație la elevi este un obiectiv major pe care ni-l propunem încă din primii ani de școală și prin care urmărim dezvoltarea nivelului de alfabetizare al elevilor prin creșterea motivației față de învățatură și prin proiecte menite să conducă la prevenirea și combaterea abandonului școlar. Competențele de literație, considerate competențe cheie, constituie un astfel de instrument de lansare în viață pentru fiecare copil. În stabilirea nivelului de literație trebuie să ținem cont de faptul că pe măsură ce descoperă tainele cititului și scrisului, elevii trec printr-un proces de dezvoltare continuă, eficace și, oarecum, previzibil, iar prin îndrumare și control putem spune că ei sunt continuu stimulați, antrenați și încurajați.

Una dintre cele mai importante aspecte ale dezvoltării competențelor de literație în învățământul primar este crearea unei atmosfere propice în clasă, care să stimuleze interesul și dorința copiilor de a citi și scrie. Învățătorii trebuie să fie creativi în metodologiile lor și să folosească diverse tehnici și materiale pentru a face procesul de învățare cât mai captivant și interactiv posibil. De exemplu, pot folosi povești, jocuri de rol, proiecte tematice și tehnologii moderne pentru a-i implica pe elevi și pentru a le dezvolta abilitățile de lectură și scriere în mod plăcut și eficient.

Un copil care este capabil să utilizeze un text fără dificultăți va învăța mult mai repede, indiferent de materie. El are șanse să înțeleagă ușor sarcinile de lucru și să le rezolve corect. Atinge obiectivele de învățare și poate deprinde abilitățile solicitate de curriculum și programă. Rezultatele școlare vor fi pe măsură, astfel că, pe termen lung, copilul are șansa de a ajunge la centre educaționale de prestigiu.

Pe parcursul anului școlar, în clasa pregătitoare, am încercat prin diverse metode să atrag copii spre lectură, spre citit și scris. Prin diverse jocuri învățarea a fost mai atractivă. Am realizat o vânătoare de silabe. Elevii trebuiau să-și găsească perechea pentru a forma cuvântul.

Împărțiți în grupe mici au completat copacul cu 100 de cuvinte pe care le-am citit.

Am utilizat diverse aplicații online pentru exersarea cititului.

Ne-am jucat cu silabe, descifrând tainele cititului.

Dezvoltarea competențelor de literație în învățământul primar este un proces complex și crucial pentru formarea unei baze solide pentru succesul academic și personal al elevilor.

Prin crearea unui mediu stimulat și prin utilizarea unor metodologii variate, precum și prin acordarea unei atenții deosebite abilităților de citire, scriere și gândire critică, școlile pot contribui semnificativ la formarea unei generații de indivizi alfabetizați și autonomi din punct de vedere intelectual. Conceptul de literație poate fi definit, de asemenea, drept un proces continuu de învățare pe baza textelor citite, ce permite individului să-și realizeze obiectivele, învățând și împlinindu-și potențialul, să se implice cu adevărat în comunitățile din care face parte, în viața societății.

Bibliografie:

Barton, D., 2006, Alfabetizarea: o introducere în ecologia limbii scrise

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERATE ALE ELEVILOR ÎN REALIZAREA UNUI COSTUM POPULAR MARAMUREȘEAN

Prof. Pop Domițiana Gabriela

Liceul Teoretic "Emil Racoviță" Baia Mare

Într-o lume aflată în continuă schimbare, dezvoltarea competențelor de literate devine o componentă esențială a procesului educațional. Literația nu se rezumă doar la capacitatea de a citi și scrie, ci implică înțelegerea, interpretarea, comunicarea și aplicarea informațiilor în diferite contexte.

În învățământul tehnologic și practic, competențele de literate se dezvoltă în mod natural prin activități concrete, precum realizarea unui produs vestimentar. În acest context, proiectul de confecționare a unui costum popular maramureșean oferă oportunități multiple pentru dezvoltarea acestor competente, îmbinând tradiția, creativitatea și rigoarea tehnologică.

Literația, în sens larg, presupune utilizarea limbajului pentru a accesa, înțelege și crea sens. În cadrul activităților practice, literații se manifestă prin abilitatea elevilor de a citi și interpreta instrucțiuni tehnice, de a urmări etapele unui proiect, de a utiliza corect terminologia specifică domeniului și de a comunica eficient rezultatele muncii lor.

De asemenea, componenta culturală a literații permite elevilor să valorifice patrimoniul local și tradițiile românești, aspect esențial în realizarea unui costum popular maramureșean.

Realizarea unui *costum popular maramureșean* implică documentare, planificare, măsurători, selecția materialelor și execuția propriu-zisă. În etapa de documentare, elevii citesc texte despre portul tradițional maramureșean, analizează imagini și identifică elemente specifice (cămașa cu broderie, poalele, cingătoarea, pieptarul, clopul). În faza de planificare, elevii elaborează schițe și descrieri ale produsului, aplicând competente de literate funcțională și vizuală.

În timpul confecționării, ei respectă instrucțiuni tehnice scrise, etichete de produs și scheme de lucru, ceea ce consolidează literații aplicată. Etapa finală, prezentarea produsului, dezvoltă literații orală și digitală, elevii putând redacta fișe de produs sau prezentări multimedia.

Pentru a stimula competențele de literate în acest tip de activitate, cadrul didactic poate aplica diverse metode:

- Lectura ghidată a unor texte despre tradițiile și portul popular maramureșean;
- Elaborarea de fișe de lucru și planuri de execuție scrise de către elevi;
- Exerciții de descriere a etapelor de lucru, individual sau în echipă;
- Dezbateri despre semnificația culturală a costumului și despre importanța păstrării tradițiilor;
- Realizarea unei prezentări digitale sau a unui mic jurnal de proiect.

Profesorul are un rol esențial în ghidarea elevilor, asigurându-se că activitatea practică devine un context de învățare integrată. El facilitează accesul la surse de informații, oferă feedback constructiv și încurajează reflecția asupra procesului de învățare.

Totodată, profesorul valorifică potențialul creativ al elevilor și îi încurajează să exprime prin limbaj și imagine propria viziune asupra tradiției.

Activitatea de realizare a unui costum popular maramureșean reprezintă un exemplu de bună practică în dezvoltarea competențelor de literatei. Prin această activitate, elevii își dezvoltă abilități de comunicare, de gândire critică, de interpretare și aplicare a informațiilor, dar și respectul pentru valorile culturale locale.

Astfel, literații devine o competență vie, care depășește granițele textului scris și se manifestă în acțiune, creație și reflecție.

Bibliografie

1. Ministerul Educației Naționale (2013). Programa școlară pentru disciplina Educație Tehnologică.
2. OECD (2018). PISA Readun Litera Framework.
3. M. Bodoș (2017). Teoria și practica cercetării pedagogice. Editura Paralela 45.
4. I. Cerghid (2006). Metode de învățământ. Editura Polirom.
5. Portalul Educațional Edu.ro – resurse pentru dezvoltarea competențelor de literatei.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ÎN LIMBA ENGLEZĂ: O CALE ESENȚIALĂ ÎN LUMEA MODERNĂ

Prof. Lădarius Mihaela, Școala Gimnazială Nr. 27 Timișoara

Într-o eră a globalizării accelerate și a interconectivității digitale, stăpânirea limbii engleze a devenit mai mult decât un avantaj – este o necesitate. Dar ce înseamnă cu adevărat "a stăpâni" o limbă? Dincolo de simpla memorare a câtorva cuvinte și reguli gramaticale, conceptul de literație în limba engleză cuprinde o gamă largă de abilități care ne permit să înțelegem, să interpretăm și să comunicăm eficient în diverse contexte.

Literația nu se limitează doar la citire și scriere. Ea este un proces complex care integrează armonios patru piloni fundamentali: citirea, scrierea, ascultarea și vorbirea. Dezvoltarea echilibrată a acestor competențe este crucială pentru oricine își dorește să navigheze cu succes în mediul academic, profesional și social de astăzi.

De ce este literația în engleză atât de importantă?

1. Acces la informație: o mare parte din informația globală (științifică, tehnologică, culturală, de afaceri) este disponibilă în engleză. O literație solidă deschide porți către cunoaștere.
2. Oportunități profesionale: de la IT la turism, de la medicină la media, engleza este adesea o cerință esențială pentru avansarea în carieră și accesul la piețe de muncă internaționale.
3. Comunicare globală: este limba de facto a diplomației, a comerțului internațional și a dialogului intercultural.
4. Dezvoltare personală: literatura, filmele, muzica în engleză îmbogățesc perspectiva culturală și personală.

Pilonii literației și cum să-i dezvoltăm

1. Citirea (Reading): Fundamentul înțelegerii

Citirea nu înseamnă doar decodarea cuvintelor, ci și înțelegerea profundă a mesajului, a intenției autorului și a implicațiilor textului.

- Diversifică materialele: Nu te limita la un singur gen. Citește știri, articole de blog, cărți de ficțiune și non-ficțiune, reviste, texte academice. Începe cu ce te pasionează.
- Practică Citirea Activă - subliniază și adnotează, notează idei principale, cuvinte noi, întrebări; fă predicții, ghicește ce va urma în text; rezuma, după fiecare paragraf sau secțiune, reformulează în propriile cuvinte; identifică ideile cheie, concentrează-te pe mesajul central și argumentele principale.
- Extinde Vocabularul: folosește contextual, încearcă să ghicești sensul cuvintelor necunoscute din context înainte de a apela la dicționar; creează un jurnal de vocabular, notează cuvinte noi, definiții, sinonime, antonime și exemple; învață prefixe, sufixe și rădăcini, acestea te ajută să înțelegi structura și sensul multor cuvinte.
- Consolidarea fluentei: citește cu voce tare, ascultă audio-book-uri și urmărește textele simultan.

2. Scrierea (Writing): articularea gândurilor

Abilitatea de a scrie clar, coerent și corect în engleză este vitală pentru comunicarea profesională și academică.

- Scrie constant: începe cu un jurnal personal, e-mailuri, postări pe rețelele sociale sau comentarii online. Progresează către eseuri, rapoarte sau articole.

- Planifică-ți scrisul: o structură logică (introducere, corp, concluzie) este esențială. Folosește schițe și brainstorming.
- Acordă atenție gramaticii și ortografiei: exersează regulile; fă exerciții specifice de gramatică și punctuație.
- Folosește instrumente de verificare: aplicații precum Grammarly sau LanguageTool pot identifica greșeli, dar nu te baza exclusiv pe ele. Învăță din corecturi.
- Cere Feedback: roagă un vorbitor nativ, un profesor sau un coleg avansat să îți revizuiască textele și să îți ofere sugestii.
- Citește Modele: analizează texte bine scrise pentru a înțelege stilul, structura și vocabularul adecvat.

3. Ascultarea (Listening): receptarea mesajului

Ascultarea eficientă înseamnă mai mult decât a auzi sunetele; înseamnă a înțelege sensul, intonația, tonul și chiar intențiile non-verbale.

- Imersiune treptată: începe simplu, podcasturi pentru începători, știri cu limbaj simplificat (ex: VOA Learning English, BBC 6 Minute English) și avansează la complex, filme și seriale (începe cu subtitrări în engleză, apoi încearcă fără), documentare, conferințe TED Talks, podcasturi specializate.
- Ascultare activă: ia notițe, consemnează ideile principale și detaliile importante; fă rezumate, după ce ai ascultat, încearcă să redai esența mesajului; concentrează-te pe cuvintele cheie, identifică termenii esențiali care transmit informația crucială.
- Expune-te la diverse accente: engleză britanică, americană, australiană, canadiană etc., pentru a te obișnui cu varietatea pronunțiilor.

4. Vorbirea (Speaking): exprimarea ideilor

Capacitatea de a vorbi fluent, clar și cu încredere este adesea considerată cea mai dificilă, dar și cea mai plină de satisfacții, componentă a literației.

- Practică zilnic: găsește un partener, vorbește cu prieteni, colegi, tutori online sau participă la cluburi de conversație; vorbește cu tine însuși, descrie obiecte, gândește cu voce tare, exersează scenarii.
- Înregistrează-te: ascultă-te vorbind pentru a identifica greșeli de pronunție sau fluentă.
- Concentrează-te pe pronunție și intonație: ascultă vorbitori nativi și încearcă să le imiți ritmul și intonația. Există multe resurse online dedicate pronunției (ex: Rachel's English).
- Nu te teme de greșeli: greșelile sunt parte a procesului de învățare. Concentrează-te pe a comunica mesajul. Cu cât vorbești mai mult, cu atât vei deveni mai încrezător.
- Extinde-ți vocabularul activ: încearcă să încorporezi cuvinte și expresii noi în conversațiile tale.

Dezvoltarea competențelor de literație în limba engleză este o călătorie, nu o destinație. Este un proces continuu de învățare, adaptare și perfecționare. Prin dedicare, practică constantă și o abordare strategică, oricine poate atinge un nivel înalt de literație, deschizându-și noi orizonturi personale și profesionale într-o lume vorbitoare de engleză.

Bibliografie:

- **Shakerbekova, A., & Tulepova, S.** (2020). *The Role of Reading in the Development of English as a Foreign Language Learners' Writing Skills*. Global Trends and Values in Education, 1(1)
- Nița, Mariana. (2022). *Dezvoltarea abilităților de vorbire în limba engleză, provocare pentru student și cadru didactic*. Universitatea de Stat din Moldova.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ÎN ȘCOLARITATEA MICA

prof. înv. primar Iurașcu Elena

Școala Gimnazială "Mihai Viteazul" Călărași

Literație = capacitatea de a citi, scrie, înțelege și utiliza informații scrise în mod eficient. În contextul educațional actual, dezvoltarea competențelor de literație este esențială pentru formarea gândirii critice, a capacității de exprimare și a integrării sociale a elevilor.

Într-o societate bazată pe informație, literația nu mai înseamnă doar capacitatea de a citi și scrie, ci și de a înțelege, interpreta, evalua și comunica eficient în contexte diverse. Dezvoltarea competențelor de literație este esențială pentru succesul academic, profesional și social al elevilor.

The Global Alliance for Literacy afirmă că literația este „fundament al învățării pe tot parcursul vieții”.

Literația este interpretată și dintr-o perspectivă care valorizează calitatea educației fiind văzută ca „o abilitate cheie, dar și o măsură-cheie a educației populației.” (Roser, Ortiz-Ospina, 2018).

Definițiile prezentate dovedesc sau afirmă importanța literației ca abilitate de a scrie, a citi și a înțelege ceea ce s-a citit, pentru a aplica și a utiliza informațiile în viața de zi cu zi.

Gustul pentru lectură se formează încă de la vârste fragede, în familie. Lectura are ca scop să dezvolte gustul elevilor pentru citit și să-i facă să iubească cartea, să le satisfacă interesul pentru a cunoaște viața, oamenii și faptele lor. Din cărți, copiii află multe lucruri despre anotimpuri, viața animalelor și a plantelor, despre descoperiri geografice, despre evenimente și personalități literare, artistice, istorice, despre frumusețile și bogățiile patriei. Cărțile le vorbesc și despre sentimentele omenești, despre prietenie, cinste, omenie. Citirea cărților contribuie la îmbogățirea cunoștințelor elevilor, la formarea unui vocabular bogat, la dezvoltarea exprimării. Eroi cărților devin modele pentru elevi, uneori copiii au impresia că participă direct la faptele și evenimentele din cuprinsul cărții. Ceea ce citesc în copilărie se întipărește în amintirea lor pentru toată viața și influențează dezvoltarea personalității. Lectura oferă copilului posibilitatea de a-și completa singur cunoștințele, de a le îmbogăți.

În pedagogia modernă, literația este abordată multidimensional:

- Literația funcțională – utilizarea cititului și scrisului în viața cotidiană.
- Literația critică – capacitatea de a analiza și evalua informații.
- Literația digitală – competențe de navigare și comunicare în medii virtuale.
- Literația vizuală – interpretarea imaginilor, simbolurilor și graficelor.

Ciclul primar are ca scop primordial, printre altele, învățarea cititului de către micii școlari. Evident că la această vârstă acest lucru se realizează prin joc, activitățile ludice stimulând motivația și implicarea elevilor. Ele contribuie la îmbunătățirea atenției și a memoriei, esențiale în procesul de citire și scriere. Este de dorit să apelăm la o abordare integrată, care combină citirea ghidată, scrierea interactivă, dezvoltarea vocabularului și înțelegerea textului.

În ciclul primar, literația se dezvoltă în trei etape:

- **Literația emergentă:** apare înainte de începerea școlii și include conștientizarea sunetelor, recunoașterea literelor și înțelegerea funcției textului.
- **Literația de bază:** se dezvoltă în clasele I–II, când elevii învață să decodeze și să înțeleagă texte simple.
- **Literația extinsă:** în clasele III–IV, elevii încep să analizeze, să interpreteze și să creeze texte mai complexe.

Scopul final este acela de a citi fluent. Fluența înseamnă citire aparent lipsită de efort, cu expresivitate și inflexiuni relevante ale vocii.

Dar cum dezvoltăm cititul fluent? Exemplificăm mai jos câteva metode și tehnici didactice aplicabile în scopul dezvoltării fluenței.

Cititul repetat. Cercetările arată că citirea aceluiași material din nou și din nou conduce nu doar la îmbunătățirea cititului acelui text, dar cititul fluent se poate transfera și la alte texte. Pentru a fi eficientă, metoda presupune alegerea unor texte la nivelul de instruire al elevilor (să conțină între 90- 96% cuvinte pe care elevii să le recunoască, să fie interesante și cu sens, dar nu prea ușor predictibile). Astfel, se pot alege una-două zile din săptămână în care să rezervați 10-15 minute pentru „Momentul de lectură”, ocazie cu care elevul este plasat într-o situație de învățare mai mult sau mai puțin dirijată.

Citirea în gând. După cum știm fiecare elev are ritmul propriu de învățare. Astfel putem amenaja un colț de lectură al clasei de unde elevii care termină sarcinile lecției pot alege o carte din care să citească. După o sesiune de citire în gând, ne rezervăm timpul necesar pentru o discuție cu elevii care au citit pentru a face un scurt rezumat oral a ceea ce au citit și recomandă și altora.

Citirea pe roluri. Este o modalitate de a promova fluența, pentru că elevii exersează cititul fără să-și dea seama că fac acest lucru, textul scris transformându-se în lucruri spuse. După alegerea textului, învățătorul îl citește cu voce tare pentru ca elevii să îl audă citit fluent, apoi textul este citit de către aceștia pentru a putea stabili ce rol i se potrivește fiecăruia. Textul ales conține mult dialog pentru ca fiecare actor să aibă ceva de spus. Această metodă se aplică în cazul serbărilor școlare sau șezărilor literare, unde cititul fluent și expresiv se îmbină cu mișcarea scenică, limbajul corporal, totul susținut de decor și costumație. Prin astfel de activități elevii câștigă încredere pentru a vorbi în public.

Scrierea creativă și jurnalul personal. Elevii redactează texte proprii, reflectând asupra experiențelor. Se stimulează astfel exprimarea personală și coerența ideilor.

Literația digitală. Elevii creează conținut digital, dezvoltând competențe transversale. Se pot utiliza aplicații precum Book Creator, Padlet sau Wordwall.

Ateliere de literație vizuală. Organizarea și desfășurarea de activități ce presupun interpretarea imaginilor, afișelor și benzilor desenate. Dezvoltăm astfel elevilor gândirea critică și interpretarea vizuală.

Literația este o competență fundamentală care susține toate celelalte domenii ale învățării. În clasele primare, dezvoltarea literației trebuie să fie un proces activ, creativ și adaptat nevoilor fiecărui elev. Prin strategii variate, resurse personalizate și evaluare autentică, profesorii pot forma cititori competenți, capabili să înțeleagă și să transforme lumea din jurul lor.

Bibliografie:

- OECD (2019). *PISA 2018 Results: Reading Literacy*. <https://www.oecd.org/pisa>
- UNESCO (2006). *Education for All Global Monitoring Report: Literacy for Life*.

- Ion- Ovidiu Pânișoară – “ *Comunicarea eficientă*”, ediția a III-a, Editura Polirom, Iași, 2006
- **Îmbunătățirea deprinderilor de citit- scris** – suport de curs pentru formarea cadrelor didactice elaborat de KFB Consult, 2011
- Ilișanu, M. (2023), „Aplicații utile pentru literație în ciclul primar.”

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA ELEVII CLASEI I

prof. înv. primar Corbean Adela Ana

Școala Gimnazială „Toma Cocișiu”

Blaj - Alba

Prin intermediul textelor diverse, prin abordarea modelului comunicativ-funcțional și prin valorificarea limbii materne se dezvoltă competențele de literație pe tot parcursul școlarizării. Cititul și scrisul cu sens, determină înțelegerea, utilizarea, evaluarea, reflecția și interacțiunea cu textul.

Pentru ca această competență să se dezvolte, să se manifeste și să determine gândire critică și învățare autonomă este necesar ca profesorul să creeze contexte favorabile și să reprezinte scopul fundamental al cadrului didactic la toate nivelurile de învățământ, dar și o cale de a înlătura handicapul analfabetismului funcțional.

Literația, în sensul de competență, se dezvoltă printr-o permanentă raportare la texte scrise sau orale, la imagine, la filme. În direcția dezvoltării competențelor de comunicare scrisă și orală, de receptare a mesajelor scrise sau orale, de producere a lor, profesorul urmărește ca elevul să citească și să înțeleagă cele citite, să își exprime opiniile utilizând corect limba română (aspecte ale literației). Pe măsură ce elevii trec la un nivel superior de studiu, dezvoltarea acestor competențe este favorizată de conținuturi variate și de activități de învățare adecvate.

În acest sens, pentru formarea competenței de literație la clasa I, în cadrul orei de Comunicare în limba română, aleg textul potrivit pentru studiu și propun anumite activități de învățare:

a) activități de prelectură

- elevii observă imaginea de pe coperta cărții/care însoțește textul și exprimă oral ce văd în imagine, ce cred despre imaginea respectivă și ce întrebări își pot imagina pornind de la ea.

Răspunde la întrebări:

Despre ce crezi că va fi vorba în această poveste?

Pe ce te bazezi când spui acest lucru?

Cum te-ai simți dacă ...?

Exemplu: Eu văd un copil citind sub un copac. Cred că e în vacanța de vară și că e fericit. Mă întreb cum m-aș simți eu, oare, să citesc afară sub un copac?

De asemenea, prin folosirea brainstormingului, copiii emit un număr cât mai mare de idei, soluții privind modul de rezolvare a unei probleme, în vederea obținerii, prin combinarea lor, a unei soluții complexe, creative, de rezolvare a problemei puse în discuție. Profesorul facilitează exprimarea ideilor, oricât de neobișnuite ar fi acestea. Urmează selecția ideilor emise și se rețin cele mai bune soluții identificate. E foarte important să nu se critice nicio sugestie și să se încurajeze implicarea în discuție a tuturor elevilor din clasă, fără teama răspunsului greșit.

Exemplu: La ce te gândești când auzi cuvântul ploaie?

b) activități în timpul primei lecturi/audiții a textului

Predicțiile sunt niște „ghicitori” despre ce ar putea fi un text, pornind de la titlu, imagini, coperta cărții sau orice alt detaliu legat de textul ce urmează a fi citit.

Pot fi folosite predicțiile cu termeni dați în avans: Folosind cuvintele reprezentate în imagini spune despre ce crezi că va fi vorba în poveste.

c) activități în timpul lecturilor repetate

- după prima lectură, prin intermediul **exploziei stelare**, copiii formulează cât mai multe întrebări despre un subiect sau despre un concept și se fac cât mai multe conexiuni între concept. Elevii învață să formuleze întrebări, dar și să construiască răspunsuri la propriile întrebări.

- se poate întocmi **harta textului** prin precizarea titlului, autorului și desenarea personajelor

- pentru dezvoltarea vocabularului și activarea lui se apelează la **vocabularul desenat**.

Exemplu:

Ilustrează printr-un desen cuvintele de mai jos.

Desparte în silabe cuvintele. Unește fiecare cuvânt cu eticheta corespunzătoare.

- cu ajutorul **cărților de joc** (jetoane cu imagini) se realizează conștientizarea fonologică și fonemică, se îmbogățește vocabularul și se activează comprehensiunea

Exemplu:

Denumeste personajele din poveste. Decupează cărțile de joc și așază-le în ordinea în care ele apar în poveste.

Desparte în silabe. Sortează cărțile de joc după sunetul final. Alcătuieste propoziții. Ordonează cărțile de joc după criteriile date: iubitoare de apă, corp alcătuit cu pene etc.

Găsește rime pentru cuvintele de mai jos.

Scrie un cuvânt asemănător sau o explicație pentru fiecare cuvânt dat.

- pentru dezvoltarea înțelegerii, a comunicării orale, a gândirii critice, copiii pot completa oral propoziții de tipul cauză-efect.

Exemplu:

Dacă fetița nu întâlnea ploaia, atunci...

Dacă nu ar ploua, atunci...

Dacă ploaia nu s-ar mai opri, atunci...

- procesul de înțelegere a textului citit/audiat conduce și la dezvoltarea imaginației și **crearea spațiului imaginar** printr-un desen

- completarea **axei principalelor evenimente** este tot un exercițiu care implică capacitatea de înțelegere

- prin stabilirea de **legături invizibile** între cuvinte, copiii își pot exersa comprehensiunea

Exemplu: Ce legături pot exista între următoarele imagini? (nor - mănuși, planetă - umbrelă)

- prin desen copiii pot exprima anumite stări sufletești pe care le prezintă în fața colegilor

Exemplu:

Desenează ce simți atunci când plouă/ când ești singur/ când primești un dar. Poveștește colegilor ce ai desenat.

Desenează/scrie două acțiuni de protejare a apei. Prezintă colegilor ce ai lucrat.

Predarea cititului cu comprehensiune este cel mai important scop al predării cititului. Comprehensiunea se poate preda și trebuie să fie obiectivul predării.

Reflectând asupra experiențelor noastre, capacitatea de înțelegere depinde de lumea în care trăim. Fiecare dintre noi generează propriile „reguli” și „modele mentale”, pe care le folosim pentru a da sens experiențelor la care suntem supuși. Prin urmare, învățarea implică adaptarea modelelor noastre mentale la noile experiențe.

Bibliografie:

1. <https://edu.generatiasmart.ro/fise/Fetita%20si%20ploaia.pdf>
2. <https://prodidactica.md/wp-content/uploads/2017/09/Dep%C4%83%C8%99irea-Dificult%C4%83%C8%9Bilor-la-Lectura-si-Scriere.pdf>

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA ELEVII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL TEHNIC

autor, prof. Verdeș Lăcrimioara
Liceul Teoretic „Emil Racoviță” Baia Mare

În contextul actual al educației, dezvoltarea literației reprezintă una dintre cele mai importante priorități ale sistemului de învățământ. Noțiunea de literație depășește sfera tradițională a citirii și scrierii și se extinde către competențe complexe de înțelegere, utilizare și comunicare a informațiilor în diverse contexte.

În învățământul tehnic, literația capătă o dimensiune aparte, deoarece elevii trebuie să înțeleagă și să utilizeze limbajul specific domeniilor tehnologice, să interpreteze texte tehnice și să comunice eficient în situații profesionale.

Conceptul de literație și relevanța sa educațională

Literația este definită de UNESCO ca „abilitatea de a identifica, înțelege, interpreta, crea, comunica și calcula, utilizând materiale tipărite și scrise, în contexte variate”. Ea reprezintă o competență de bază pentru participarea activă în societatea contemporană.

În școala modernă, se vorbește despre mai multe tipuri de literație:

- Literația funcțională – capacitatea de a utiliza cititul și scrisul pentru a rezolva sarcini cotidiene și profesionale;
- Literația digitală – utilizarea conștientă și critică a tehnologiei informației și a comunicării;
- Literația profesională – abilitatea de a înțelege și de a folosi limbajul specific unei meserii sau specializări.

Astfel, dezvoltarea literației nu este doar responsabilitatea profesorilor de limba și literatura română, ci o sarcină comună a tuturor cadrelor didactice.

Particularitățile elevilor din învățământul tehnic

Elevii din învățământul tehnic se caracterizează printr-o orientare accentuată către activitățile practice. Mulți dintre aceștia întâmpină dificultăți în exprimarea scrisă și în înțelegerea textelor teoretice complexe. De asemenea, vocabularul tehnic și terminologia de specialitate pot constitui obstacole în procesul de învățare.

Totuși, elevii din acest tip de învățământ manifestă interes atunci când activitățile sunt relevante pentru meseria aleasă și când pot aplica imediat ceea ce învață. Prin urmare, strategiile de dezvoltare a literației trebuie să se bazeze pe învățarea contextualizată, legând lectura, scrierea și comunicarea de situațiile reale din mediul profesional.

Obiectivele dezvoltării literației în învățământul tehnic

Scopul general este formarea unor tineri care pot:

- comunica eficient în mediul profesional și social;
- înțelege instrucțiuni, proceduri și documentații tehnice;
- redacta fișe, rapoarte, cereri și alte documente specifice domeniului lor;
- utiliza limbajul tehnic adecvat;

- interpreta informații și lua decizii bazate pe texte scrise, grafice sau digitale.

Prin urmare, literația devine o condiție esențială pentru angajabilitate, pentru învățarea pe tot parcursul vieții și pentru adaptarea la schimbările tehnologice rapide.

Strategii didactice pentru dezvoltarea literației

a) Învățarea prin proiecte (Project-Based Learning)

Elevii lucrează în echipe pentru a realiza produse concrete (machete, prezentări). Pe parcurs, ei citesc documentații, redactează rapoarte și prezintă rezultatele – exersând astfel literația funcțională și profesională.

b) Portofoliul profesional

Elevii adună fișe de lucru, jurnale de practică, reflecții personale și fișe de observație. Scrierea reflexivă contribuie la dezvoltarea capacității de autoevaluare și la exprimarea clară a ideilor.

c) Lectura ghidată a textelor tehnice

Profesorul sprijină înțelegerea materialelor de specialitate, explicând termenii și structura logică a textelor. Se pot folosi întrebări orientative, scheme logice și rezumate.

d) Activități interdisciplinare

Colaborarea între profesorul de limba română și profesorii de specialitate tehnică poate duce la proiecte comune – de exemplu, redactarea unei fișe tehnice corecte gramatical și adecvate profesional.

e) Utilizarea tehnologiei digitale

Realizarea de prezentări PowerPoint, tutoriale video sau fișe digitale stimulează literația digitală și motivația elevilor. Platformele educaționale pot fi folosite pentru redactarea și partajarea materialelor scrise.

Evaluarea competențelor de literație

Evaluarea literației în învățământul tehnic trebuie să fie autentică și aplicată. Exemple de instrumente:

- rubrici de evaluare pentru textele scrise (claritate, coerență, vocabular tehnic, corectitudine gramaticală);
- prezentări orale și dezbateri;
- portofolii individuale;
- probe integrate (analiza unui text tehnic urmată de o aplicație practică).

Astfel, evaluarea nu se limitează la notarea corectitudinii lingvistice, ci valorizează și capacitatea elevului de a comunica eficient în contexte reale.

Concluzii

Dezvoltarea literației la elevii din învățământul tehnic reprezintă o prioritate strategică a educației contemporane. Literația nu este doar o competență de bază, ci o cheie a succesului profesional și social.

Prin activități integrate, contextualizate și colaborative, elevii pot fi motivați să își dezvolte capacitățile de înțelegere și exprimare, devenind nu doar buni meseriași, ci și cetățeni activi, capabili să comunice și să gândească critic.

Bibliografie

1. UNESCO (2006). Literacy for Life. Education for All Global Monitoring Report. Paris.

2. Ministerul Educației (2022). Strategia Națională pentru dezvoltarea competențelor-cheie. București.
3. OECD (2019). PISA 2018 Results: What Students Know and Can Do.
4. C. Cerghit (2008). Metode de învățământ. București: EDP.
5. Conley, Mark W., "Înțelegerea textelor și ariile curriculare", Editura Polirom, București, 2019. Trad. Liliana Romaniuc (coord.), Dragoș Rusu și Raluca Ungureanu

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA GEOGRAFIE

Prof. Moroșanu Luminița

Colegiul Economic "Ion Ghica" Bacău

Conform definiției oferite de Asociația Internațională de Literație, literația (calchiere din englezescul „literacy”) este **abilitatea** de a identifica, înțelege, interpreta, crea și comunica, folosind materiale scrise, audio și digitale în toate disciplinele și în orice context. Termenul se folosește și cu sensul de alfabetizare.

În dicționarul OECD, literația este menționată ca: „abilitatea de a înțelege, de a folosi și de a reflecta asupra textelor scrise pentru a-și atinge obiectivele, a-și dezvolta cunoștințele și potențialul și a participa eficient la viața societății”.

Literația este definită în dicționarul Cambridge „ca abilitatea de a scrie și a citi” dar „literația este, de asemenea, o abilitate de bază sau o cunoaștere a unui subiect” (<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/literacy>).

Competențele de literație (pe scurt, ”literația” sau ”alfabetizarea funcțională”) au un rol crucial în viața unei persoane, ajutând la dezvoltarea capacităților de reflecție și exprimare, de gândire critică și empatie, asigurând integrarea și participarea în societate la componentele vieții. Competențele de literație reflectă capacitatea unei persoane de a relaționa cu un text. Cititorul competent înțelege și interpretează textul – chiar la prima citire atentă – în detaliu și nuanțat, utilizează informațiile din el, evaluează conținutul ideatic și forma sa, reflectează asupra sa și interacționează cu el pentru a-și atinge scopurile, a-și îmbogăți cunoștințele și a-și amplifica potențialul, precum și pentru a participa la viața societății (OECD, 2018).

Framework-ul PISA pe literația lingvistică presupune manifestarea a trei abilități, și anume:

- Localizarea de informație, anume capacitatea de a găsi în text o informație care este exprimată în mod direct, astfel încât elevul nu trebuie să facă presupuneri sau inferențe pentru a răspunde corect.

- Înțelegerea, care presupune capacitatea de a da sens unor cuvinte, propoziții sau înșiruiți de evenimente dintr-un material. Astfel, dimensiunea acoperă, pe de o parte, cunoștințe specifice din sfera vocabularului. Pe de altă parte, această dimensiune vizează integrarea cu sens a unor informații disparate din material și capacitatea de a urmări succesiunea temporală a unor evenimente prezentate.

- Reflecția, adică abilitatea de a reflecta la o anumită parte a unui material, pentru a desprinde fie ideea centrală, fie pentru a evalua critic informația accesată

Geografia este un domeniu de interferență între natură și societate, având ca obiect de studiu mediul geografic (ca mediu înconjurător al omului); este știința care se situează la interferența dintre științele naturii și științele sociale; care o metodă specifică - metoda cartografică; are o structură conceptuală și terminologică evoluată (concepte, termeni generali, termeni specifici etc.); are o dimensiune pragmatică evidentă: optimizarea raporturilor dintre om și mediu; are o dimensiune educațională precisă: formarea și informarea profesionistă a elevilor și a tineretului asupra planetei noastre, regiunilor și țărilor.

La geografie competența de literație se traduce prin :

- Elemente de concretizare prin competențe specifice Geografiei școlare (asumate până în prezent sau posibile)

- Cunoștințe: utilizarea terminologiei specifice (concepte, termeni generali și specifici, nume proprii); recunoașterea termenilor, definirea termenilor de bază, utilizarea terminologiei în situații noi.
- Abilități: realizarea unor texte scrise cu conținut geografic; exprimarea orală corectă; transferul informației din limbajul cartografic în limbaj oral sau scris.
- Atitudini: înțelegerea diversității lingvistice a lumii; asumarea unui discurs oral în public; asumarea construirii unor texte scrise; dezvoltarea interesului pentru lecturile cu un conținut specific.

Competențele de literație la geografie se referă la capacitatea de a înțelege, interpreta și comunica informații geografice din diverse surse (texte, hărți, imagini, date digitale) și de a utiliza aceste informații pentru a crea propriile analize și perspective. Acestea includ citirea cu înțelegere a textelor, interpretarea legăturilor între informații (inclusiv cele din mediul digital) și formularea de opinii argumentate pe baza cunoștințelor dobândite.

Exemple de competențe de literație geografică:

Citare și înțelegere:

- Capacitatea de a citi un text geografic cu înțelegere.
- Abilitatea de a interpreta hărți, diagrame și grafice geografice.

Interpretare și analiză:

- Capacitatea de a crea conexiuni între text și cunoștințele anterioare despre un anumit fenomen geografic.
- Abilitatea de a analiza date cantitative și calitative din domeniul geografiei.
- Înțelegerea și interpretarea informațiilor geografice provenite din surse digitale (cu accent pe identificarea celor corecte și relevante).

Comunicare și creare:

- Abilitatea de a-și forma și exprima o opinie despre un text sau o problemă geografică.
- Utilizarea eficientă a diferitelor moduri de comunicare (scris, oral, digital) pentru a transmite informații geografice.
- Crearea și comunicarea de mesaje complexe bazate pe date geografice.

Utilizare și aplicare:

- Folosirea informațiilor geografice extrase dintr-un text pentru a rezolva probleme sau a înțelege fenomene complexe.
- Integrarea tehnologiilor informatice în procesul de culegere, analiză și prezentare a informațiilor geografice.

Pentru dobândirea de priceperi, deprinderi, metode și tehnici generale de învățare (inclusiv TIC) care să faciliteze o pregătire permanentă asumată, pot fi create situații de învățare care solicită elevilor: • utilizarea suporturilor grafice și cartografice în procesul de învățare; • identificarea relațiilor dintre fenomene geografice, stabilirea unor ipoteze, formularea unor concluzii asupra particularităților sau fenomenelor analizate; • explicarea caracteristicilor calitative și cantitative ale fenomenelor geografice reprezentate pe diverse forme de reprezentare grafică și cartografică; • rezolvarea de probleme privind calcularea distanțelor/suprafețelor pe suporturi cartografice, utilizând scara de proporție; • realizarea unor produse cartografice simple utilizând sisteme informaționale geografice, generarea unor profile topografice simple pe baza unor modele numerice ale terenului, generarea elementelor hărții: titlu, legenda, scară utilizând un software specific (ex: Google Earth Pro).

Surse :

Mândruț Octavian-Instruirea centrată pe competențe la geografie în învățământul preuniversitar, „Vasile Goldiș” University Press, Arad. 2012, Edict.ro
<https://www.mento.academy/courses/curs-profesori-literatie>

DEZVOLTAREA RAȚIONAMENTULUI PRIN LECTURĂ – BUNE PRACTICI

NIȚĂ ONUȚA

ȘCOALA GIMNAZIALĂ REGINA MARIA

VINTILEASCA, VRANCEA

Lectura este una dintre cele mai eficiente metode de dezvoltare intelectuală și personală, având un rol esențial în formarea gândirii critice și a capacității de raționament. Într-o societate în continuă schimbare, unde informația este abundentă, dar adesea superficială, abilitatea de a gândi logic și structurat devine o competență fundamentală. Prin lectură, cititorul nu doar asimilează informații, ci și învață să le proceseze, să le analizeze și să le evalueze critic. Scopul acestui referat este de a evidenția importanța lecturii în dezvoltarea raționamentului și de a prezenta câteva bune practici care pot fi aplicate în acest sens, mai ales în mediul educațional.

Raționamentul reprezintă procesul prin care omul ajunge la concluzii pe baza unor premise sau observații. El poate fi deductiv, inductiv sau analogic. Lectura, în mod special cea reflexivă și critică, este un teren fertil pentru dezvoltarea acestor tipuri de raționament. Prin contactul cu texte variate – narrative, argumentative, descriptive sau științifice – cititorul își formează obiceiul de a analiza, compara, sintetiza și evalua informația. Conform psihologului Jean Piaget, gândirea logică și structurile cognitive se dezvoltă în etape, iar lectura poate susține această dezvoltare, mai ales în perioada adolescenței, când se consolidează gândirea abstractă și capacitatea de argumentare.

Pentru ca lectura să fie cu adevărat un instrument de dezvoltare a raționamentului, este important să fie aplicate metode active și reflexive. Iată câteva dintre cele mai eficiente bune practici:

a) Lectura activă-presupune implicarea conștientă a cititorului în procesul de înțelegere a textului. Aceasta include:

- sublinierea ideilor principale;
- formularea întrebărilor pe marginea textului;
- notarea opiniilor personale;
- realizarea de conexiuni între text și realitate.

Această metodă stimulează gândirea critică și ajută la formarea unei opinii proprii, susținute prin argumente logice.

b) Lectura comparativă

Compararea a două sau mai multe texte pe aceeași temă (ex. articole de opinie, fragmente literare) dezvoltă capacitatea de a observa nuanțe, diferențe de stil, argumente pro și contra, precum și structuri logice. Este o metodă eficientă pentru exersarea raționamentului comparativ și a sintezei.

c) Jurnalul de lectură

Jurnalul de lectură încurajează exprimarea gândurilor, întrebărilor și concluziilor personale. Elevul sau studentul este încurajat să noteze reacții la ceea ce citește, ceea ce stimulează autoreflexia și gândirea logică asupra conținutului.

d) Dezbaterile pe baza lecturii

Organizarea de dezbateri sau discuții pe marginea unui text este una dintre cele mai eficiente metode de dezvoltare a raționamentului. Participanții sunt încurajați să își susțină punctul de vedere, să aducă argumente și să răspundă contraargumentelor celorlalți.

e) Lectura ghidată

Această metodă presupune ca profesorul sau facilitatorul să adreseze întrebări-cheie în timpul lecturii, orientând elevii către observarea detaliilor importante, înțelegerea structurii textului și analiza ideilor prezentate. Se stimulează astfel gândirea logică pas cu pas.

f) Scrierea de recenzii și eseuri argumentative

Exprimarea în scris a unei opinii despre un text citit implică formularea unui raționament clar, coerent și bine argumentat. Această activitate dezvoltă capacitatea de structurare logică a ideilor și de exprimare clară a gândirii.

În școli, lectura ar trebui abordată nu doar ca mijloc de evaluare a înțelegerii textului, ci și ca un exercițiu de gândire. Elevii pot fi învățați să citească „cu scop”, adică să caute în mod activ idei, argumente, dovezi sau structuri logice. Această abordare transformă lectura într-un proces interactiv și intelectual, nu într-o simplă activitate de memorare.

Formarea obiceiurilor de lectură activă și gândire critică poate începe încă din clasele primare, dar se consolidează în adolescență, când tinerii pot fi stimulați să își exprime opiniile, să argumenteze și să analizeze texte complexe.

Lectura este mult mai mult decât un mijloc de informare sau recreere: este o sursă de formare intelectuală profundă. Prin aplicarea unor bune practici precum lectura activă, comparativă, jurnalul de lectură sau dezbaterile, cititorul poate să-și dezvolte un raționament logic, clar și bine structurat. Într-un sistem educațional modern, aceste metode ar trebui integrate constant pentru a forma nu doar cititori competenți, ci și gânditori critici și independenți.

Bibliografie

1. Piaget, Jean. *Psihologia inteligenței*. București: Editura Humanitas, 2005.
2. Radu, Sorin. *Lectura activă și gândirea critică*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2017.
3. Cucuș, Constantin. *Pedagogie*. Iași: Editura Polirom, 2014.
4. Ionescu, Mihai. *Strategii de lectură pentru dezvoltarea gândirii critice*. Cluj-Napoca: Editura Eikon, 2016.
5. Vlasceanu, Mihail. *Sociologia educației*. București: Editura Polirom, 2003.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE PRIN EDUCAȚIA RELIGIOASĂ – CUVÂNTUL CA FORMĂ DE CREDINȚĂ ȘI CUNOAȘTERE

Prof. gr. did. I Codilă Adrian Petru – Religie Ortodoxă
Școala Gimnazială Băuțar, județul Caraș-Severin

Introducere

În contextul noilor paradigme educaționale, competențele de literație nu se limitează la simpla capacitate de a citi și scrie, ci vizează înțelegerea, interpretarea, argumentarea și exprimarea identității prin cuvânt. Educația religioasă oferă un cadru unic pentru formarea acestor competențe, prin contactul elevilor cu texte sacre, parabole, rugăciuni și reflecții morale, care devin suporturi pentru dezvoltarea gândirii critice, a exprimării și a sensibilității spirituale.

După cum ne învață Sfântul Apostol Pavel:

„Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos ca să învețe, să mustre, să îndrepte și să dea înțelepciune într-o dreptate” (2 Timotei 3,16).

Această înțelepciune prin cuvânt este temelia literației spirituale, prin care elevul învață nu doar să decodifice texte, ci să trăiască sensurile lor profunde.

Dezvoltarea literației prin educația religioasă

Educația religioasă valorifică **cuvântul** ca mijloc de comuniune. Prin lectura Evangheliilor, a Psalmilor și a scrierilor patristice, elevii își dezvoltă competențele de înțelegere a textului, analiza sensurilor și exprimarea propriilor reflecții.

Activitățile de tip *lectură comentată*, *reformularea parabolilor*, *scrierea de rugăciuni personale*, *compozițiile cu teme morale* și *prezentările orale* constituie instrumente de literație religioasă cu valențe formative multiple.

Prin aceste activități, elevii învață:

- să interpreteze un text religios în funcție de contextul istoric și spiritual;
- să extragă idei principale și secundare;
- să formuleze întrebări și răspunsuri argumentate;
- să transpună în limbaj propriu mesajul evanghelic.

Cuvântul ca formă de cunoaștere și credință

Cuvântul divin nu este doar informație, ci revelație. Prin el, omul ajunge la înțelegerea de sine și la descoperirea lumii. În școală, competențele de literație religioasă dezvoltă capacitatea elevilor de a înțelege simbolurile, de a empatiza și de a-și exprima propriile valori.

Sfântul Ioan Gură de Aur spunea:

„Cuvântul este armă duhovnicească. Dacă îl folosești spre zidire, devii făptură nouă; dacă îl risipești, pierzi sufletul tău.”

Astfel, profesorul devine un formator de sensuri, un mediator între cuvântul scris și trăirea lăuntrică a elevului.

Bune practici aplicate la clasă

La Școala Gimnazială Băuțar, am aplicat o serie de activități concrete pentru dezvoltarea competențelor de literație:

1. **„Evanghelia în cuvintele mele”** – exercițiu de rescriere a parabolilor cu limbaj propriu.
2. **„Cuvinte care zidesc”** – activitate de identificare a valorilor morale în texte religioase.
3. **„Micii predicatori”** – prezentări orale pe teme morale, dezvoltând exprimarea fluentă.
4. **„Jurnalul credinței”** – caiet de reflecții personale, exercițiu de scriere expresivă.

Rezultatele au arătat o creștere vizibilă a capacității de argumentare, a fluenței și a vocabularului elevilor.

Concluzii

Literația religioasă reprezintă o componentă esențială a formării integrale. Prin cultivarea cuvântului, a reflecției și a trăirii morale, elevii devin mai empatici, mai înțelepți și mai deschiși spre dialog.

Educația religioasă oferă astfel o cale autentică de integrare între cunoaștere și credință, între rațiune și inimă.

Bibliografie

1. Sfânta Scriptură – Biblia, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2019.
2. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, Ed. Basilica, București, 2016.
3. Apostol Pavel, *Epistole către Timotei*, Noul Testament.
4. Cerghit, I. – *Metode de învățământ*, Ed. Polirom, Iași, 2018.
5. Ministerul Educației – *Competențe-cheie europene pentru învățarea pe tot parcursul vieții*, 2023.

PUTEREA CUVÂNTULUI – CUM M-A AJUTAT LECTURA SĂ DESCOPĂR LUMEA ȘI CREDINȚA

**Barbescu Iasmina – elevă, clasa a VIII-a
prof.coordonator. gr. did. I Codilă Adrian Petru
Școala Gimnazială Băuțar, județul Caraș-Severin**

Introducere

Pentru mine, cuvântul este mai mult decât o înșiruire de litere. Este lumină, este rugăciune, este mod de a mă cunoaște pe mine însămi și pe Dumnezeu. Prin lecturile din Biblie, din cărți de povești și din manuale, am învățat că literația înseamnă libertate – libertatea de a înțelege lumea, de a alege binele și de a exprima credința în mod personal.

„La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu” (Ioan 1,1) – acest verset îmi amintește mereu cât de mare este puterea cuvântului.

Cum m-a format lectura

Când am început să citesc povești biblice, am descoperit personaje care au crezut în Dumnezeu chiar și atunci când le era greu. Așa am învățat că literația nu e doar citire, ci trăire.

Lectura m-a ajutat:

- să-mi dezvolt imaginația;
- să înțeleg mesajele ascunse din texte;
- să scriu compuneri mai expresive;
- să am curajul de a vorbi în fața clasei.

Când citesc o pildă, încerc să o rescriu cu propriile mele cuvinte. Așa am descoperit sensuri noi și am învățat să gândesc critic.

Cuvântul și credința

La orele de Religie, domnul profesor ne îndeamnă să vedem cuvântul ca pe o rugăciune. Când scriem un gând bun, când rostim o binecuvântare, când citim o psalmire, sufletul nostru se luminează.

Am înțeles că literația nu înseamnă doar carte, ci și **comunicare cu inima**.

„Cuvintele bune sunt ca mierea: dulci pentru suflet și tămăduitoare pentru oase” (Pilde 16,24).

Acest verset m-a făcut să aleg cu grijă cuvintele, să le folosesc pentru a-i încuraja pe ceilalți.

De ce este importantă literația

Fără citit, nu putem învăța să gândim. Fără scris, nu putem împărtăși idei. Fără cuvânt, nu putem iubi.

Literația m-a învățat să ascult, să înțeleg și să exprim. Prin ea, am descoperit frumusețea limbii române și bogăția tradițiilor noastre creștine.

Concluzie

Pentru mine, dezvoltarea competențelor de literație este o călătorie a sufletului. Citind, scriind și vorbind cu credință, simt că devin un om mai bun, mai înțelept și mai apropiat de Dumnezeu.

„Cuvântul Tău este făclie pentru picioarele mele și lumină pentru cărările mele” (Psalmul 118,105).

Bibliografie

1. Sfânta Scriptură – Biblia, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2019.
2. Pr. Constantin Necula – *Cuvinte către tineri*, Ed. Agnos, Sibiu, 2020.
3. Eminescu, Mihai – *Poezii*, Ed. Minerva, București, 2021.
4. Manual de Limba și literatura română, clasa a VIII-a, Ed. Art, București, 2023.

GALAȚIUL PE FARFURIE: EDUCAȚIE, LITERAȚIE ȘI TRADIȚIE GASTRONOMICĂ

prof. ing. Drăguș Oana Veronica

Liceul de Turism și Alimentație „Dumitru Moțoc” Galați

Lucrarea propune o abordare integrată a dezvoltării competențelor de literație culturală și profesională prin activități didactice și extracurriculare dedicate promovării patrimoniului gastronomic local din zona Galați. Pornind de la ideea că literația depășește sfera lecturii și scrierii clasice, devenind o competență complexă de înțelegere, exprimare și aplicare în contexte reale, proiectul urmărește să formeze elevi capabili să valorifice identitatea culinară locală și să comunice profesionist în domeniul turismului și alimentației publice.

Zona Galațiului, situată la confluența Dunării cu Siretul și Prutul, este un spațiu cu tradiții gastronomice deosebite, în care se împletesc influențe românești, lipovenești, grecești și turcești. Preparatele pe bază de pește, sarmalele de pe malul Dunării, borșurile tradiționale și dulciurile de casă reflectă o identitate culturală puternică și diversă. Într-o eră a globalizării și a turismului gastronomic, cunoașterea și promovarea acestui patrimoniu local reprezintă nu doar o dovadă de cultură profesională, ci și un exercițiu de literație – înțeleasă ca abilitatea de a interpreta, analiza, produce și comunica texte culinare, turistice și culturale autentice.

Obiective

1. Dezvoltarea competențelor de literație prin activități de documentare, redactare și prezentare a informațiilor gastronomice locale.
2. Formarea abilităților de comunicare profesională în domeniul turismului și alimentației publice.
3. Stimularea interesului pentru conservarea și promovarea patrimoniului culinar local.
4. Cultivarea spiritului de cercetare, creativitate și colaborare în rândul elevilor.

Activități propuse / bune practici

1. **Atelier „Rețete din Galațiul de altădată”** – elevii colectează rețete tradiționale din familie sau comunitate (ex: *borș de pește cu leuștean, plachie de crap, saramură de somn, mămăligă vârtoasă cu brânză și smântână*), redactează fișe tehnologice și descriu originea culturală a preparatelor.
2. **Proiect interdisciplinar „Gastronomia Dunării de Jos”** – colaborare între disciplinele *Tehnologia alimentației, Limba și literatura română, Geografie și Turism*. Elevii redactează materiale promoționale (pliante, broșuri, articole), exersând competențele de literație aplicată.
3. **Concurs de prezentări „Bucate și povești de la Dunăre”** – elevii creează prezentări multimedia (texte descriptive, fotografii, interviuri) despre preparate specifice, exersând literația digitală și exprimarea publică.
4. **Meniu tematic „Gusturi din Galați”** – realizarea unui meniu complet cu preparate tradiționale, redactat profesionist (denumiri, ingrediente, gramaj, prețuri), folosind terminologia specifică domeniului.
5. **Excursie de studiu / vizită tematică** la restaurante, pensiuni și târguri locale, urmată de realizarea unor **jurnale de experiență** – texte reflexive care dezvoltă literația narativă și profesională.

Rezultate așteptate

- Creșterea interesului elevilor pentru patrimoniul gastronomic local;
- Dezvoltarea competențelor de comunicare scrisă și orală în contexte profesionale;
- Formarea unei atitudini pozitive față de valorile culturale ale comunității;
- Elaborarea de produse educaționale: broșuri, pliante, articole, rețetare tematice;
- Promovarea imaginii școlii ca factor activ în conservarea identității locale.

Concluzii

Promovarea patrimoniului gastronomic local nu este doar o formă de educație culturală, ci și un demers de literație aplicată, prin care elevii din domeniul alimentației publice și turismului învață să gândească critic, să comunice profesionist și să valorifice resursele locale. Prin activități care combină documentarea, redactarea, exprimarea artistică și comunicarea publică, școala devine un spațiu de formare integrată a competențelor culturale și profesionale, contribuind la păstrarea identității gastronomice a Galațiului.

Bibliografie

1. Căciulă, I. (2019). *Educația pentru literație în școala românească*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
2. Popescu, A. (2018). *Gastronomia tradițională românească: patrimoniu și identitate culturală*. București: Editura Academiei Române.

EXEMPLE PRACTICE CARE SUSȚIN LITERAȚIA – APLICAȚII UTILE PENTRU CICLUL PRIMAR

Badea Maria Camelia Prof.Înv.Primar
Școala Gimnaziala. „Traian”, Craiova,Dolj

Literația, un concept relativ nou, capătă amploare și importanță mai ales pentru elevii din ciclul primar. După parcurgerea etapei de alfabetizare (primii trei ani ai școlarității), este important să deprindem zilnic la clasă, tehnici de lucru care să-i învețe pe elevi „cum să învețe”. Altfel spus, nu este atât de important cât se învață, ci cum și ce calitate are actul învățării.

În dicționarul OECD, literația este menționată ca: „abilitatea de a înțelege, de a folosi și de a reflecta asupra textelor scrise pentru a-și atinge obiectivele, a-și dezvolta cunoștințele și potențialul și a participa eficient la viața societății”. Literația este definită în dicționarul Cambridge „ca abilitatea de a scrie și a citi”

Concret – alfabetizarea este etapa când un elev învață să citească și să scrie, iar literația este capacitatea care permite utilizarea abilităților din perioada alfabetizării, anume: relaționarea cu un text, înțelegerea acestuia, interpretarea, crearea de noi opinii și contexte având la bază un text lecturat din domenii diferite, folosind materiale diverse (scrise, audio, digitale).

Experiența didactică mi-a dat prilejul să adaptez/ recreez tehnici care au dovedit impact în dezvoltarea literației, pentru că prin folosirea acestora în mod frecvent, elevii vorbesc mai clar, înțeleg cu mai multă rapiditate un text, rezolvă sarcinile mai rapid și mai ușor, rezolvă corect sarcinile de lucru și rezultatele școlare au devenit mai bune.

Exemple utile pentru ciclul primar:

Harta conceptuală – o fișă care permite înțelegerea detaliată a unui text.

Afișul literar – o aplicație prin care elevul transpune în desen un fragment, o strofă dintr-o poezie, o abordare interdisciplinară, care valorifică imaginația creatoare.

Citim cu toate simțurile – o fișă prin care se exersează citirea și interpretarea personală a unui text prin prisma simțurilor și deducțiilor.

Roata personajului – o abordare didactică care vine în sprijinul lecturii conștiente, prin care elevul redă descrierea unui personaj, sub forma unui joc.

Recenzia – o aplicație prin care elevul demonstrează înțelegerea completă a unui text, pentru că cerințele sunt de natură esențială cu inserții personale deductive. Astfel, elevul trebuie:

- să scrie ideea generală/ esențială a unui text;
- să rezume printr-un cuvânt textul;A
- să scrie o expresie din textul citit;
- să găsească o culoare și un simbol specifice textului cu argumentare completă și corectă.

O metodă deosebit de eficientă în dezvoltarea abilităților de literație este **AA** Aceasta solicită munca în echipe sau perechi, reliefează activitatea colaborativă și învățarea prin experiență. Cuprinde 5 etape:

- Predicția – formulare de opinii/predicții pe baza unui nou text
- Formularea de întrebări – lectura pe echipe și dezbateră de tipul „exploziei stelare”
- Clarificarea – însușirea vocabularului, redarea neclarităților și completarea acestora cu argumentări clare și concrete.
- Rezumarea – formulare de idei principale, lectură selectivă, povestire, argumentări.
- Evaluarea – controlul asupra activității, care se realizează permanent.

Bibliografie

M. A., Estes, T. H., & Schwab, J. H. (1999). Instruction: A models approach, 3rd edition. Boston: Allyn & Bacon, pp. 279-280. ; 01.12.2012

COGNITION AND INSTRUCTION, 1984, 1(2)117-175, Copyright©,1984, Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

OECD- Glossary of Statistical Terms from: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5420>

Literacy from: <Http://www.teachervision.fen.com/group-work/cooperative>

FORMAREA ȘI DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA ȘCOLARII MICI

Prof. înv. primar Aldea Camelia, Școala Gimnazială Cotești-Godeni, jud. Argeș

**Prof. înv. primar Ion Simona-Ionela, Școala Gimnazială "Constantin Brâncuși",
București**

Formarea și dezvoltarea competențelor de literație sunt în centrul educației moderne, având un impact semnificativ asupra capacității copiilor de a învăța și de a se dezvolta pe parcursul întregii vieți. Cu toate acestea, pentru a înțelege cum pot fi cultivate aceste competențe, trebuie să ne concentrăm asupra modalităților prin care putem influența pozitiv competențele de literație în ciclul primar.

Consider că, în primul rând, limba și literatura română este o disciplină care, prin intermediul textelor diverse, prin abordarea ei conform modelului comunicativ-funcțional și prin însuși faptul că valorifică limba maternă, presupune dezvoltarea competențelor de literație pe tot parcursul școlarizării. De aceea, această disciplină nu poate fi predată în afara „cititului și scrisului cu sens”, lucru care va determina „înțelegerea, utilizarea, evaluarea, reflecția și interacțiunea cu textul.”

Astfel, limba română ca limba maternă este utilizată în orice context al vieții, ceea ce implică o interacțiune aproape continuă cu texte și imagini. Pentru ca aceste competențe de literație să se formeze și să se dezvolte, ca manifestare de gândire critică și învățare autonomă, este necesar ca profesorul să creeze contexte favorabile și să reprezinte scopul fundamental al cadrului didactic la nivelul ciclului primar, dar și o cale prin care poate fi înlăturat handicapul analfabetismului funcțional.

Apoi, competențele de literație se dezvoltă printr-o permanentă raportare la texte scrise sau orale, la imagine, la filme. În direcția dezvoltării competențelor de comunicare scrisă și orală, de receptare a mesajelor scrise sau orale, de producere a lor, profesorul urmărește ca elevul să citească și să înțeleagă cele citite, să își exprime opiniile utilizând corect limba română (aspecte ale literației). Pe măsură ce elevii trec la un nivel superior de studiu, dezvoltarea acestor competențe este favorizată de conținuturi variate și de activități de învățare adecvate. Deci, această disciplină favorizează prin specificul ei aceste contexte de dezvoltare a literației.

În acest sens, cel mai frecvent sarcinile date elevilor în scopul amintit sunt:

La clasa pregătitoare :

Realizarea unui desen creativ (pe baza unui text scurt audiat sau a unui film vizionat) ;

La clasa I:

Scrierea cuvintelor și a unor propoziții, asociată cu desenul creativ;

La clasa a II-a:

Scrierea a 3-5 propoziții legate de un desen creativ ;

La clasa a III-a :

Scrierea unui text creativ asociat cu realizarea unui desen creativ ;

La clasa a IV-a :

-Cluburile de lectură:

-Proiecte de scriere creativă:

-Teatru și dramatizări.

Alte modalități de dezvoltare a competențelor de literație, la clasa a IV-a :

- lectura și înțelegerea textelor diverse (literare, nonliterare, narative, descriptive, în versuri, în proză), secvențe de film, imagini (picturi);

b) explicarea, prin apel la dicționare, a sensului unor cuvinte, expresii, anterior momentelor de rezumare, alcătuirea unui plan de idei;

c) identificarea termenilor cheie, dintr-un anumit tip de text (descriptiv, narativ, liric, nonliterar sau literar);

d) jocuri de rol, proces literar (de exemplu, cazul greierașului din fabula ” Greierele și furnica” de La Fontaine, cazul lui Nică din ”Amintiri din copilărie” de Ion Creangă, cazul lui Negru-Vodă din balada ”Monastirea Argeșului”) prin care sunt puși în situații de viață, determinați să se raporteze la realități istorice, la aspecte cotidiene;

e) discuții prin întrebări-problemă care îi solicită să gândească în mod critic;

f) metode interactive : pălăriile gânditoare, explozia stelară, brainstorming și organizatori grafici (harta textului, rețeaua personajelor), predarea reciprocă etc;

g) metoda proiectelor, la istorie, geografie, științe, unde elevii sunt solicitați să caute singuri informații legate de tema dată, să înțeleagă, să sintetizeze, să analizeze, să exprime opinii;

h) vizionarea de filme, ecranizări ale unor opere literare din literatura română și/sau universală, pentru ca apoi elevii să aibă drept sarcină descoperirea aspectelor care deosebesc filmul de carte;

i) metoda ”Știu/ Vreau să știu/ Am învățat” este unul preferat de elevi și prin care aceștia sunt determinați să își actualizeze noțiuni deja învățate, să își exprime curiozitatea și dorința de a descoperi noutăți legate de aceste noțiuni, să realizeze conexiuni între cunoștințe asimilate la limba română și la alte discipline (istorie, religie, muzică).

În concluzie, dezvoltarea competențelor de literație în învățământul primar este un proces complex și crucial pentru formarea unei baze solide pentru succesul academic și personal al elevilor.

BIBLIOGRAFIE:

1. UNESCO , 2010, De ce este importantă alfabetizarea?
2. Barton, D., 2006, Alfabetizarea: o introducere în ecologia limbii scrise
3. Ong, W. J. Ong, 1982, Oralitatea și literația: tehnologizarea cuvântului

GASTRONOMIA ROMÂNESCĂ – ORGANIZAREA DE CLUBURI DE LECTURĂ ȘI DEZBATERI LITERARE, METODĂ DE APLICAT LA CLASĂ

Prof. ing. Botezatu Aurica Ramona

Prof. Cristescu Elena
Liceul Tehnologic „Alexandru Ioan Cuza” Panciu

Gastronomia românească reprezintă un capitol esențial al identității culturale naționale. Preparatele tradiționale, obiceiurile culinare și diversitatea regională definesc un patrimoniu imaterial bogat, transmis din generație în generație. Promovarea acestor valori în școală contribuie nu doar la formarea competențelor profesionale specifice domeniului „Alimentație publică”, ci și la cultivarea respectului pentru tradiție, muncă și autenticitate.

Într-un context educațional modern, centrat pe competențe, cluburile de lectură și dezbaterile literare tematice pot deveni instrumente valoroase pentru dezvoltarea gândirii critice și a creativității elevilor, chiar și în domeniul gastronomiei. Prin combinarea lecturii cu reflecția și comunicarea, elevii pot descoperi legătura dintre literatură, identitate și patrimoniul culinar.

Metoda de aplicat la clasă: Organizarea unui club de lectură cu tematică gastronomică la nivel liceal poate fi o metodă interdisciplinară eficientă, integrând elemente din literatura română, istoria tradițiilor culinare și competențele de comunicare profesională. Profesorul poate selecta texte literare sau fragmente care conțin referințe culinare — de exemplu, „La hanul lui Mânjoală” de I. L. Caragiale, „Baltagul” de Mihail Sadoveanu sau „Moromeții” de Marin Preda. Elevii sunt invitați să analizeze semnificația simbolică a alimentelor, contextul social și rolul mâncării în viața personajelor.

Etaplele metodei includ lectura textului, identificarea elementelor gastronomice și discutarea simbolurilor alimentare, documentarea practică privind preparatele menționate, dezbaterile literare și realizarea unui produs final – o prezentare digitală, un colț gastronomic sau o mini-expoziție de rețete inspirate din literatură. Această metodă combină analiza textului literar cu formarea competențelor profesionale din aria Tehnologii – Alimentație publică, dezvoltând gândirea critică, creativitatea și colaborarea între colegi.

Exemplu de bună practică: În cadrul Liceului Tehnologic „Alexandru Ioan Cuza” din Panciu, Vrancea s-a implementat proiectul educațional „Gustul literaturii românești”, derulat în parteneriat cu biblioteca școlii. Elevii din clasele a X-a și a XI-a au participat la sesiuni de lectură și dezbateri pe tema alimentației tradiționale în literatura română.

Textele literare au fost selectate în funcție de relevanța culturală: opere ale lui Sadoveanu, Rebreanu, Coșbuc, dar și fragmente din literatura contemporană care abordează tema bucătăriei românești. Activitățile au fost completate de o secțiune practică, în care elevii au recreat preparate inspirate din operele discutate, precum „coliva din Pădurea spânzuraților” sau „plăcinta din amintirile bunicii”.

Dezbaterile finale, intitulate „Mâncarea, expresie a sufletului românesc”, a reunit elevi, profesori și invitați locali – bucătari și pasionați de gastronomie tradițională. Evenimentul a demonstrat că literatura și gastronomia pot fi abordate complementar, contribuind la dezvoltarea competențelor de comunicare, documentare și interpretare culturală.

Rezultatele proiectului s-au concretizat în: creșterea interesului elevilor pentru lectură, consolidarea competențelor de exprimare orală și scrisă, formarea abilităților de analiză interdisciplinară și valorizarea tradițiilor culinare ca element identitar.

Îmbinarea gastronomiei românești cu lectura și dezbateră literară oferă o cale inovatoare de învățare activă. Elevii nu doar descoperă semnificații culturale profunde, ci și dezvoltă competențe esențiale pentru viitorul lor profesional. Această metodă contribuie la formarea unui profil de absolvent care apreciază tradiția, comunică eficient și gândește critic. Astfel de activități transformă ora de literatură sau de specialitate într-un spațiu al creativității, colaborării și al descoperirii de sine, reprezentând un exemplu real de bună practică în educația vocațională.

Bibliografie selectivă:

1. Botezatu, M. (2020). Tradiții culinare românești și identitate culturală. Editura Academiei Române, București.
2. Cerghit, I. (2019). Metode de învățământ modern. Editura Didactică și Pedagogică, București.
3. Dumitrescu, R. (2021). Educația prin lectură. Ghid de activități interdisciplinare. Editura Polirom, Iași.
4. Nicolau, C. (2022). Gastronomia și cultura – abordări educaționale. Editura Humanitas Educațional, București.
5. Pop, I. (2023). Literatura și patrimoniul culinar românesc. Editura Tracus Arte, București.

BUNE PRACTICI ÎN DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE COPIILOR PREȘCOLARI

Prof.educație timpurie:Ghioculescu Denisa

Liceul de Arte,,Victor Giuleanu”G.P.P.Nord 2,Rm Vâlcea

Prof.educație timpurie:Andrei Florentina

Liceul de Arte,,Victor Giuleanu”G.P.P.Nord 2,Rm Vâlcea

Dezvoltarea competențelor de literație la copiii preșcolari reprezintă un aspect fundamental al educației timpurii, fiind un proces ce pune bazele întregii educații viitoare. În această perioadă, abilitățile lingvistice se formează rapid, iar educația adecvată poate influența semnificativ succesul lor școlar ulterior. Prin urmare, este esențial ca educatorii să aplice bune practici care să încurajeze copiii să descopere și să se familiarizeze cu lumea cuvintelor, a literelor și a comunicării.

Creierul unui copil în primii ani de viață este extrem de plastic și receptiv, ceea ce face ca perioada preșcolară să fie crucială pentru dezvoltarea competențelor de literație. Copiii încep să înțeleagă relațiile dintre sunete și litere și să exploreze limbajul într-un mod natural, dar ghidat de către educatori. Așadar, activitățile de citire, vorbire și scriere nu sunt doar lecții teoretice, ci oportunități de a construi o punte solidă între gândire și limbaj.

Unul dintre cele mai importante elemente în dezvoltarea competențelor de literație este crearea unui mediu stimulat. Educatorii trebuie să încurajeze copiii să vorbească și să asculte, să participe activ la discuții și să pună întrebări. În această etapă, citirea de povești joacă un rol esențial. Prin ascultarea poveștilor, copiii nu doar că își îmbogățesc vocabularul, dar încep să înțeleagă structura unei narațiuni. Este important ca educatorii să nu se limiteze doar la citirea poveștilor, ci să încurajeze discuțiile despre acestea, să pună întrebări care să provoace gândirea și să ajute copiii să înțeleagă semnificațiile mai profunde ale poveștilor.

Un alt aspect esențial al literației în perioada preșcolară este dezvoltarea abilităților fonologice. Acestea sunt esențiale pentru înțelegerea limbajului scris și pentru învățarea ulterioară a citirii și scrierii. Copiii trebuie să învețe să recunoască sunetele din cuvinte și să înțeleagă cum sunetele se combină pentru a forma cuvinte. Activitățile care implică rime, recunoașterea sunetelor la începutul sau sfârșitul cuvintelor sau jocurile de segmentare a cuvintelor sunt esențiale pentru dezvoltarea acestora.

De asemenea, activitățile de învățare a literelor sunt foarte importante. Chiar dacă preșcolarii nu încep să scrie cuvinte complete, activitățile care implică trasarea literelor, identificarea acestora și construirea lor din diverse materiale (plastilină, lemn, hârtie) le oferă o bază solidă pentru viitor.

Pe lângă abilitățile tehnice de citire și scriere, educația preșcolară trebuie să încurajeze și dezvoltarea creativității și imaginației. Activitățile care implică desenul, modelajul sau teatrul de păpuși sunt excelente pentru a stimula gândirea critică și pentru a ajuta copiii să își exprime ideile. Aceste activități nu doar că contribuie la dezvoltarea vocabularului, dar le oferă copiilor ocazia de a învăța să se exprime într-un mod clar și coerent.

În același timp, interacțiunile sociale între copii sunt extrem de importante. Atunci când copiii lucrează în grupuri mici și participă la activități educaționale comune, învață nu doar despre literație, ci și despre colaborare și comunicare. Aceste experiențe contribuie la dezvoltarea

abilităților de a înțelege punctele de vedere ale celorlalți și de a-și exprima gândurile într-un mod eficient.

În contextul actual, tehnologia poate fi un aliat important în procesul de învățare a literației. Aplicațiile educaționale interactive, jocurile online care încurajează recunoașterea literelor și a sunetelor, sau cărțile electronice cu imagini și sunete sunt instrumente ce pot transforma învățarea într-o activitate plăcută și captivantă. De asemenea, utilizarea tehnologiei poate sprijini copiii să învețe într-un mod mai personalizat, adaptând activitățile la ritmul lor propriu.

În concluzie, dezvoltarea competențelor de literație în perioada preșcolară este esențială pentru succesul educațional al fiecărui copil. Prin aplicarea unor bune practici, care includ crearea unui mediu stimulat, activități fonologice și de citire, stimularea imaginației și utilizarea tehnologiei, educatorii pot sprijini copiii să dobândească abilități fundamentale pentru învățarea ulterioară. De asemenea, este important ca fiecare copil să fie încurajat să își exprime ideile și să comunice liber, pentru a construi o bază solidă pentru succesul lor în școală și în viață.

Bibliografie

1. Andrei, A. (2016). *Abilități de literație și învățarea timpurie*. Editura Universitară.
2. Bucur, A. (2014). *Metode educaționale pentru dezvoltarea competențelor lingvistice ale preșcolarilor*. Editura Didactică și Pedagogică.
3. Ionescu, M. (2017). *Dezvoltarea limbajului și abilităților de comunicare la preșcolari*. Editura Polirom.
4. Luca, A. (2018). *Importanța educației timpurii pentru dezvoltarea literacității*. Revista de Psihopedagogie, 15(3), 45-58.
5. Popescu, S. (2015). *Tehnici și strategii didactice în educația preșcolară*. Editura Contaplus.
6. Săftoiu, A. (2020). *Limbajul preșcolarului: între teorie și practică*. Editura All.

BLACKOUT POETRY

Prof. Anda Andreea Grigore,
Colegiul „Vasile Lovinescu” Fălticeni

Poezia blackout, cunoscută și ca *poezie prin ștergere (t.n.)*, este o formă creativă de exprimare în care se acoperă părți dintr-un text existent pentru a scoate la lumină un mesaj nou.

[1] Originile sale datează din secolul al XVIII-lea, fiind practicate de Caleb Whiteford, vecin al lui Benjamin Franklin, care crea versiuni umoristice și poetice de diverse articole de ziar.

Conform Wikipedia, *poezia prin ștergere (blackout)* este o formă artistică prin care un text existent este modificat prin eliminarea unor cuvinte, pentru a crea un mesaj nou (*t.n.*). [2] Această tehnică este folosită atât în literatură, cât și în arta vizuală, având scopuri simbolice, cognitive, sociale sau politice. Prin acest proces, se oferă o nouă interpretare textului original, reducând vizibilitatea autorului inițial, dar evidențiind în același timp importanța sursei de inspirație.

Cum să faci o poezie blackout?

Ia o coală de hârtie pe care este imprimat un text (poate fi dintr-o carte veche, un ziar sau o revistă). Citește atent textul în întregime, pentru a înțelege sensul general. Apoi, încercuiește cuvintele sau expresiile care ți-au atras atenția, care exprimă o idee, o stare sau un mesaj interesant.

După ce ai selectat cuvintele-cheie, începe să acoperi cu o culoare închisă (sau să tăi cu linii ori acoperă cu desene) toate celelalte cuvinte care nu sunt relevante pentru noul tău mesaj poetic. Poți folosi și forme grafice sau ilustrații pentru a completa estetic pagina și pentru a evidenția anumite cuvinte.

Este important ca textul rezultat, alcătuit din cuvintele rămase vizibile, să aibă *coerență* – adică să transmită un sens clar, logic și expresiv. Poate fi un mesaj, o reflecție, o imagine poetică sau chiar un mic discurs liric.

Această tehnică îmbină lectura, creativitatea și expresia vizuală, fiind o modalitate artistică de a transforma un text existent într-o creație originală.

Aplicabilitate în cadrul orelor de limba și literatura română

Tehnica poeziei blackout reprezintă o metodă creativă de lucru cu textul, care poate fi integrată eficient în activitățile din cadrul orelor de limba și literatura română. Prin selectarea și transformarea unui text existent într-o creație poetică originală, elevii sunt implicați activ în procesul de lectură, înțelegere și reinterpretare a mesajului scris.

Această tehnică contribuie semnificativ la dezvoltarea competențelor de literație, în special în ceea ce privește: lectura activă și în profunzime, gândirea critică și interpretativă, creativitatea lingvistică și expresivă și dezvoltare de competențele vizuale și artistice.

Elevii sunt încurajați să analizeze atent textul-sursă pentru a identifica idei-cheie, expresii relevante și conținut poetic sau sugestiv. De asemenea, procesul de selecție implică luarea unor decizii conștiente asupra sensului și intenției artistice. Totodată, elevii își dezvoltă capacitatea de a crea sensuri noi folosind un vocabular dat, aplicând principiile de stil, ritm și coerență poetică, în timp ce prin ilustrarea paginii se stimulează exprimarea grafică și estetica vizuală, încurajând comunicarea multimodală.

Un avantaj al acestei metode este acela că poate fi adaptată la diferite niveluri de vârstă și complexitate, oferind o abordare alternativă la lectura clasică și facilitând o relație mai personală și activă cu textul.

Avantajele

Tehnica poeziei blackout se dovedește a fi un instrument didactic eficient în cadrul orelor de limba și literatura română, contribuind semnificativ la dezvoltarea competențelor de literație ale elevilor. Prin caracterul său inedit, această activitate generează o motivare crescută, fiind percepută ca atractivă și diferită față de metodele tradiționale de lucru cu textul.

Un alt avantaj important este accesibilitatea sa: elevii pot utiliza texte din ziare, reviste sau cărți vechi, ușor de găsit, ceea ce facilitează implementarea metodei fără resurse costisitoare. În plus, tehnica stimulează creativitatea, oferind libertate de interpretare și expresie, permițând fiecărui elev să creeze un mesaj unic, pornind de la un conținut existent.

De asemenea, metoda susține incluziunea educațională, fiind ușor de adaptat la diferite niveluri de pregătire și ritmuri de învățare, ceea ce o face potrivită pentru activități diferențiate. Astfel, poezia blackout devine un mijloc prin care elevii interacționează activ cu textul, dezvoltându-și gândirea critică, sensibilitatea artistică și capacitatea de exprimare personală.

Limite

În ciuda beneficiilor evidente, utilizarea tehnicii blackout în activitățile didactice prezintă și anumite limite care trebuie luate în considerare.

În primul rând, această activitate necesită timp, deoarece parcurgerea textului, selecția cuvintelor și realizarea aspectului vizual implică un proces mai complex decât o simplă analiză literară tradițională. De asemenea, există o dependență de materialul-sursă, întrucât nu orice text permite extragerea coerentă și expresivă a unui mesaj poetic; prin urmare, alegerea textelor trebuie realizată cu grijă.

Activitatea implică și o îndrumare clară din partea cadrului didactic, deoarece, fără o structură bine definită sau fără obiective precise, elevii pot pierde din vedere coerența și intenția comunicativă a poeziei create. În plus, evaluarea rezultatelor poate fi subiectivă, întrucât creațiile finale sunt influențate de factori estetici și creativi, ceea ce poate îngreuna aplicarea unor criterii de notare obiective și echitabile. În ciuda acestor limite, cu o planificare atentă, tehnica blackout rămâne o resursă didactică valoroasă.

Exemplu de bune practici

Am descoperit această tehnică întâmplător, navigând pe internet în căutarea de resurse în limba engleză pentru a putea preda textul liric. Rezultatele oferite de internet îmi prezentau în cele mai multe cazuri desene și text, ceea ce mi-a atras atenția fiind textul. Încă de la început, ideea mi s-a părut fascinantă. E ca și cum ai descoperi o comoară ascunsă în paginile unui ziar prăfuit sau ale unei cărți vechi – un mesaj pe care doar tu ești capabil să-l vezi și să-l scoți la lumină.

Am ales să testez aplicabilitatea acestei tehnici pe mine pentru ca mai apoi, în funcție de reacția mea, să o utilizez sau nu clasă. Cu un marker în mână și o pagină în față, am început să caut cuvintele care îmi „vorbeau”, care îmi trezeau o emoție sau o idee. Apoi am început să le leg între ele, ca într-un joc serios, dar eliberator. Restul cuvintelor – cele „în plus” – le-am acoperit cu negru, cu desene, cu umbre și forme care reflectau starea poemului meu. Concluzia a fost că trebuie să încerc și la clasă.

Ce mi-a plăcut cel mai mult a fost faptul că fiecare pagină a devenit unică. Nu a existat un mod „corect” de a face lucrurile – doar intenție, imaginație și libertate. Mi-am dat seama cât

de mult îți poate spune un text vechi atunci când alegi să-l asculți altfel. Am învățat să citesc dincolo de rânduri, să dau sens acolo unde aparent nu era niciunul și să creez, cu propriile mâini, o poezie care să-mi aparțină cu totul.

Personal, am utilizat această tehnică atât în timpul orelor de limba și literatura română, cât și în cadrul activităților extrașcolare.

Cu ocazia Zilei Internaționale a Poeziei 2024, am organizat o activitate dedicată poeziei și am organizat mai multe ateliere de poezie. Unul dintre acestea a presupus crearea de blackout poetry.

Am optat pentru amenajarea pe holul școlii a unui colț de creație unde oricine dorea, putea să creeze. Pe o masă am lăsat mai multe pagini din romanul *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, de Camil Petrescu, instrumente de scris, instrucțiuni și câteva modele. Acest loc a fost „funcțional” câteva zile înainte de ziua de 21 martie 2024. Rezultatele au apărut timid, câteva creații anonime.

Activitățile în cadrul atelierului au fost reluate și la clasă, împreună cu elevii de la clasa a X-a, în cadrul unui orei de opțional „Coaching pentru comunicare în mediul educațional”. De data aceasta, rezultatele au fost mult mai vizibile, aproximativ toți elevii realizând creații cu caracter poetic și expresiv. Din discuțiile purtate cu elevii a rezultat că problema cea mai mare a fost crearea unui text expresiv și coerent, cu încărcătură emoțională.

Atelierul a fost, pentru mine, o experiență cu adevărat revelatoare. Nu este doar despre poezie – este despre a privi lumea cu alți ochi, despre a descoperi sensuri ascunse și despre curajul de a-ți transforma gândurile în artă. E o invitație sinceră la joacă, la introspecție și la exprimare liberă.

Concluzie

Poezia blackout este o tehnică modernă, interdisciplinară și captivantă, care poate avea un rol valoros în predarea limbii române. Prin combinarea lecturii, selecției critice și expresiei artistice, elevii își dezvoltă abilități esențiale de literație, creativitate și interpretare. Cu toate că implică anumite limite logistice și necesită planificare atentă, beneficiile sale educaționale și motivaționale justifică integrarea ei în activitățile didactice.

[1] Sean Glatch, *What is Blackout Poetry? Examples and Inspiration*, <https://writers.com/what-is-blackout-poetry-examples-and-inspiration>, accesat 20 mai 2025.

[2] *Vezi Erasure poetry*, https://en.wikipedia.org/wiki/Erasure_poetry, accesat 20 mai 2025.

Bibliografie:

1. Glatch, Sean, *What is Blackout Poetry? Examples and Inspiration*, <https://writers.com/what-is-blackout-poetry-examples-and-inspiration>, accesat 20 mai 2025.
2. Austin Kleon, https://en.wikipedia.org/wiki/Austin_Kleon, accesat 20 mai 2025.

IMPORTANȚA LECTURII ÎN INSTRUIREA ȘI EDUCAREA ELEVILOR

Prof. Merișor Alina

Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Brăila

Încă de la începutul clasei pregătitoare am descoperit dorința părinților de a se implica în activitățile celor mici, de a cunoaște tot ce se întâmplă în jurul lor. Există o singură problemă: lipsa de comunicare. La întrebarea „Cum a fost la școală?”, părinții primeau binecunoscutul răspuns: „Bine!” și se încheia discuția.

Din dorința de a-i determina pe cei mici să povestească acasă cât mai mult din viața lor de școlari, am implementat proiectul „Povești cu lipici pentru cei mici”. Ne începeam programul vizionând o poveste animată de 5 minute și apoi o povesteam cu ajutorul întrebărilor de sprijin. De fiecare dată, recomandam elevilor să povestească desenul privit și părinților și bunicilor. După primele două săptămâni am observat că mai aveam copii care încă nu reușeau să comunice cu părinții.

Următorul pas, în derularea proiectului, a fost să determinăm părinții să adreseze întrebările potrivite pentru a afla informațiile dorite. La prima ședință, le-am solicitat acestora să scrie, pe post-it-uri, titlurile a cinci povești pe care cei mici le-au vizionat în clasă și apoi le-au povestit acasă. Foarte puțini au reușit să scrie 1-2 titluri, motivând că nu reușesc să comunice cu propriii lor copii. Am vizionat împreună povestea pe care cei mici o văzuseră de dimineață și am stabilit care ar fi întrebările potrivite pentru a obține răspunsurile dorite.

În scurt timp am început să primim primele „roade”. Au fost cazuri în care părinții au constatat, cu uimire, cât de frumos povesteau copiii lor.

În continuare ne-am propus să pătrundem în lumea poveștilor și să-i determinăm pe cei mici să se implice mai mult și să citească. Ne-am creat propriile cărțițe, am mers la teatru, am audiat diferite povești și apoi am jucat rolul personajelor îndrăgite.

Proiectul nostru a continuat și, pentru a veni în sprijinul părinților, la începutul clasei I, am prezentat o serie de metode prin care pot fi atrași cei mici spre lectură:

- ❖ Cărțile audio;
- ❖ Cititul model, pentru că adultul este modelul copilului și privindu-și părinții citind, vor dori și ei să citească;
- ❖ Vizionarea pieselor de teatru;
- ❖ Sărbătorirea zilei cititului sau a anumitor scriitori;
- ❖ Citirea unei cărți urmată de vizionarea filmului pentru a putea face diferența dintre carte și film;
- ❖ Oferirea unor cărți cu titluri care să-l captiveze pentru a-i stârni interesul copilului;
- ❖ Plasarea cărților prin casă, la nivelul copilului, nu neapărat ordonate în rafturi. Curiozitatea îl va face pe acesta să le ridice și să le răsfoiască. Cel mic trebuie să le atingă, să le poarte dintr-un loc în altul, să le descopere în ritm propriu.
- ❖ Citirea cu glas a unuia dintre adulți îi va atrage atenția copilului și se poate așeza să asculte povestea, mai ales dacă intonația este potrivită. O carte citită cu intonație îl poate fermeca pe cel mic și îl poate atrage în lumea poveștilor. De îndată ce va simți gustul, va mai cere să i se citească și încet-încet va încerca și el. Treptat, părintele poate citi un fragment iar copilul pe următorul, ca mai târziu să citească fiecare câte o pagină întregă.

Ajuns în acest stadiu, un părinte spunea că băiețelului lui îi place să citească, dar nu înțelege de fiecare dată vorbirea populară pe care o întâlnește în cărțile de povești mai vechi. În acest caz am recomandat părintelui să vină în sprijinul lui, oferindu-i explicațiile necesare.

- ❖ Cât mai multe vizite la bibliotecă;
- ❖ Existența unei biblioteci în care să existe:
 - Cărți ușoare, preferate de copil, pe care le cunoaște foarte bine;
 - Cărți care sunt la nivelul lui de înțelegere, specifice vârstei;
 - Cărți mai grele, care-i depășesc capacitatea și pe care să i le citească părinții;
- ❖ Vizionarea unor emisiuni educative, alături de părinți, de exemplu pe Animal Planet, și descifrarea scrisului de pe ecranul televizorului.
- ❖ Căutarea unor răspunsuri la anumite subiecte, împreună, prin cărți de specialitate sau online. În acest mod copilul va realiza că cititul presupune accesarea unei informații.
- ❖ Plasarea mesajelor: „Poftă bună!” – pe masă, la micul dejun, „Să ai o zi bună!”- în cutia de pachetel, sau „Noapte bună!” pe pernă, deoarece copiilor le place să citească un mesaj adresat doar lor.
- ❖ Realizarea unei liste cu toate cărțile citite de copil până la acel moment și aprecierea lui pentru munca depusă;
- ❖ Citirea începutului unei povești și continuarea acesteia conform imaginației copilului. Crearea propriului final apoi descoperirea adevăratului final al poveștii.
- ❖ Povestirea unor texte scurte, a unui desen animat preferat, a unei întâmplări trăite de copil. Implicarea părintelui în adresarea anumitor întrebări, de sprijin, care să-l ajute să povestească. Cu cât, cel mic, observă interesul adultului în ceea ce are el de transmis, cu atât va încerca să povestească mai bine. Lipsa interesului ascultătorului îl determină pe copil să renunțe.

- ❖ Citirea unei rețete, a unor instrucțiuni, a corespondenței,

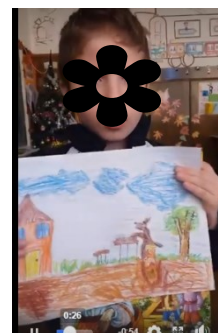
La începutul clasei I, odată cu scrierea literelor de mână, ne-am creat propria carte, cartea personajelor. Aici fiecare literă este un personaj despre care elevii le povestesc cu drag colegilor.

O altă etapă a programului pentru stimularea lecturii este „Clubul de lectură”. Încă de la înscriere, am rugat părinții să le dea voie să-și aleagă singuri cărțile pe care vor să le citească pentru a se simți importanți. După fiecare carte citită, le prezintă colegilor un desen reprezentativ, povestesc lectura și fac o recomandare. Răsplata lor este un diamant și un abțipild pe care îl lipesc în carnetul de cititor.

Pentru că au prins gustul lecturii, în fiecare săptămână avem „programare” la biblioteca școlii și împrumutăm cărți pentru ora de lectură de vineri.

Privind cu atenție de unde am pornit, pot spune că suntem pe drumul cel bun deoarece cei mici prezintă interes pentru lectură și și-l manifestă prin implicarea în toate activitățile pe care le desfășurăm. Bineînțeles că sunt elevi care citesc ușor și au un ritm alert, copii care citesc mai greoi, dar care insistă și copii care încă se mai luptă cu literele dar nu se dau bătăuți. Împreună, familie-școală, îi vom sprijini în continuare, pe fiecare, astfel încât să obțină rezultatele dorite!

Bibliografie:

www.wikihow.com/Teach-Your-Child-to-Read

<http://www.aletheea.ro/in-loc-de-si-cum-a-fost-azi-la-scoala>

BIBLIOTECA DE POVESTE

Profesor Rădulescu Alina

Școala Gimnazială Vadu Pașii, structura Scurtești, județul Buzău

A fi dascăl... Destin sau chemare? Ne luăm rolul în serios și zi de zi batem la porțile unor suflete fragede, chiar și acolo unde e urât, cum spunea Arghezi, vrând să făurim un univers de cunoaștere pentru micii care mâine vor fi mari, așteptând ca nevinovăția lor să lumineze viețile noastre, căci ne-au făcut să înțelegem că și ei au o lecție pe care să ne-o ofere în schimb: inocența, candoarea și puritatea lumii văzute prin ochi de copil...

Acolo, sufletul zâmbește din nou, chiar de-ncordarea de până-n clinchetul de început al orei, ce ne amintește de cine știe ce restanță la capitolul vieții.. Ne frământăm și ne topim de emoție când un glăscior firav dă răspuns întrebării noastre, când înțelegem că munca noastră dă roade, că mintea unui copil prinde orizonturi și se dezvoltă, că fărâme din sufletul și mintea noastră îi vor da putere să zboare. Ce poate fi mai înălțător? Ne ridicăm odată cu ei și ne cresc aripi, recunoscând de fiecare dată că ar fi fost loc de mai bine... Un actor își joacă rolul și pleacă în aplauze de pe scenă.

Tot un actor este și dascălul care la ușa clasei își lasă propriile nevoi, apăsări sau frustrări la care societatea îl supune. Acolo îl așteaptă zeci de suflete cu luminițele strălucind în ochișori. Își joacă rolul pe „scena” clasei, dar „aplauzele” vin târziu: de la unii imediat, de la alții mai târziu, de la unii, poate mult prea târziu... Și totuși, intră în fiecare zi pe „scenă”, își joacă rolul, își schimbă masca și așteaptă aplauzele, care nu sunt altceva decât rezultatele muncii sale, că a fost trimis pe pământ nu să stea ascuns sub o mască, ci să transmită înțelepciune celor care-i joacă alături pe scena vieții, să-i transforme pe elevi din spectatori în colaboratori, iar la sfârșitul unei generații să-și dea „masca” jos și să se intituleze: modelator de suflete.

Deseori mă gândesc la începutul carierei mele. O persoană foarte apropiată mie m-a întrebat: vrei să fii veșnic tânără, să ai sufletul deschis ca o carte și să te simți la orice vârstă că ești Albă-ca-Zăpada sau alt personaj drag din copilărie? Atunci mi-a răspuns: Alege-ți cu grijă meseria! M-am gândit că numai prin intermediul zâmbetului inocent și cald al copiilor poți avea parte de aceste stări muninate. I-am spus la ce m-am gândit. Și iată-mă, acum, după aproape 14 ani de dascălie și cred că aș răspunde la fel și aș alege aceeași profesie. Primul an de învățământ a fost decisiv. Am fost la o școală dintr-o localitate îndepărtată de Buzău și nu mi-am clintit cu nimic dorința de a fi permanent în mijlocul copiilor. Îmi place ceea ce fac, sunt dornică de cunoaștere, de muncă și mă consider înzestrată cu răbdare și iubire față de elevi.

Mă consider în mijlocul unui “spectacol” – clasa de elevi, transformând totul “într-un joc nesfârșit”. Nu trebuie înțeles greșit cuvântul “joc” în acest context, deoarece învățăm jucându-ne la ore, jucându-ne cu noțiunile atât de complicate și multiple, însă disciplina mea se bazează pe mult interes din partea elevilor, fiind un obiect atât de important. Însă, lucrurile sunt privite cu multă plăcere de elevi, întrucât îi simt aproape de mine, atenți și dornici de învățare.

Așa cum soarele încălzește pământul și dă viață, așa cum apa și aerul hrănesc clipă de clipă tot ce crește pe pământ, așa lumina cărții dă viață oamenilor. Fără însuflețire, omenirea n-ar putea exista. De aceea este necesară reînnoirea gândurilor despre carte, a importanței ei în toate domeniile, dragostea pentru a păstra cartea, biblioteca personală, bibliotecile publice și școlare.

Pentru fiecare dascăl, sădirea respectului și dragostei pentru cuvântul tipărit înseamnă truda sa temeinică. Cel ce renunță la alte plăceri pentru a procura o carte, cel ce mângâie filele

cu dragoste și apără cu strășnicie o carte, cel ce aleargă să găsească o carte, cel ce respectă pe făuritorii de cărți, acela se cultivă neîncetat pe el însuși.

Dacă viața cere astăzi ca individul să acționeze rapid și creator, înseamnă că succesul școlii depinde, în primul rând, de capacitatea dascălului de a educa gândiri disciplinare și creatoare. Un asemenea deziderent nu se poate realiza la școala de tip clasic, ci la aceea care este subordonată învățării creatoare, punându-se accent astfel pe însușirea cunoștințelor de către elevi prin efort propriu, independent sau dirijat. Tărâmul cel mai prielnic de dezvoltare a capacităților creatoare îl constituie compunerile care realizează legătura între cunoștințele de limbă și lectură asigurând un anumit nivel de exprimare cerut de situația simulată sau de viața cotidiană.

Copilul trebuie permanent îndrumat spre lectură, iar locul specific este BIBLIOTECA, despre care știm atât de multe, dar sensibile și motivante sunt afirmațiile unor personalități: *Biblioteca este un cabinet magic în care există mai multe spirite vrăjite*, Jorge Louis Borges *Biblioteca este un frigider pentru conservarea gândurilor*, Herbert Samuel, *Biblioteca este patria cuvintelor care au avut ceva de spus*, Octav Bibere, *Biblioteca este templul învățaturii, iar învățătura a eliberat mai mulți oameni decât toate războaiele din istorie*. Carl Thomas Rowan. Aceste citate ne apar în ochi când deschidem ușa bibliotecii școlii noastre.

Cine a fost vrăjit de această magie va rămâne pentru totdeauna dornic de încântările ei și va căuta să le reînnoiască. Și atunci va citi mereu. Acesta este gustul lecturii. Cine știe să-l trezească a azvârlit o sămânță vitală a culturii, vitală pentru că înflorește mereu, în tot cursul vieții. Orice copil vine pe lume cu un strigăt, un țipăt. El reprezintă un miracol al vieții pe pământ. În evoluția omenirii, chiar apariția tiparului a constituit un adevărat miracol, un strigăt al minții, o victorie a cunoașterii.

Se spune că pentru a nu îmbătrâni niciodată trebuie să fii acompaniat pretutindeni pe drumul vieții de copilărie. Fiecare jucărie are o poveste a ei, fiecare jucărie a fost martoră unei emoții, a unei lacrimi sau a unui vis împlinit. Unele jucării s-au ascuns în sacul lui Moș Crăciun sau al lui Moș Gerilă, altele stau cumiți în cizmulile cremuite din holul casei. Unele au fost cumpărate cu ultimul bănuț scuturat din portofel, altele au stat radioase în vitrinele magazinelor de lux sau pe tarabele reci ale piețelor, unele au ascultat, poate, muzică veselă din bâlciuri, dar toate, absolut toate jucăriile noastre au fost martorele unui zâmbet. Toate aceste jucării, pentru că așa le numim noi, nu le mai dăm mare importanță fiind maturi, nu ne mai folosesc și nu le uităm într-un colț, pline de praf și miros de naftalină, iar când ni se face dor de vremurile copilăriei, ne amintim și le ștergem de praf, mirosind aromele vechi ale vieții noastre în trecut.

Locurile în care mergem și deodată o cascadă plină de amintiri ne inundă mintea și sufletul, iar o lacrimă cade ușor pe obrazul tău finuț. Îți intră o amintire în ochi. O amintire care te emoționează și ai vrea să o retrăiești, dar clepsidra timpului nu te mai întoarce în trecut.

Cu toate astea, cu tot ce ai rămas din copilărie sunt lucrurile de la părinți, casa părintească și locurile în care ți-ai petrecut copilăria. Te uiți în zare și prinzi imagini din filmele care ți se derulează în minte. Vezi cum alergai cu cea mai bună sau buni prieteni, cum te retrăgeai singur și plângeai când te certai cu ai tăi sau când te furișai noaptea din casă ca să privești cerul și stelele lui infinite.

Toate acestea sunt nestematele copilăriei pe care le vei prețui și ți se va face dor toată viața. Vei fi precum o ancoră ce va purta comori ale lumii și nu vor mai fi descărcate niciodată și vor fi purtate pe valurile line, prin furtunile grele și zilele cu soare, toate ale vieții.

Și când vei fi bunic, vei povesti nepoților cum a fost copilăria ta și ei, cu ochii mari, te vor ținti bine și vor fi atenți la firul vieții tale cel mai frumos. Și vei oferi un lucru din suflet, cu drag pentru a face copilăria unui alt copil, frumoasă, cum și alții ți-au făcut-o ție și vei fi

amintit la rândul tău de către acesta cum și tu ai amintit de alții care ți-au făcut copilăria frumoasă și specială.

Și vei începe să relatezi: “Când eram copil ...” și vei termina cu: “am fost odată... acum nu mai sunt” și o lacrimă îți va face să lucească ochiul și cutremurându-te se va scurge pe obrazul tău bătrân, cu ridurile vieții, chinuit de bătrânețe. Aceste lucruri fac parte din muzeul sufletului tău, muzeul virtual al copilăriei, pe care îl vei purta cu tine oriunde și oricând până când moartea ți le va fura și va pune stăpânire pe ele.

Într-o epocă în care informația este mai mare ca oricând, lumea cărții și a bibliotecilor dobândește noi atribuții, noi dimensiuni. În noul context, în această eră predilect informațională, biblioteca se reconfigurează, devine un spațiu al informației și comunicării. Rațiunea de a fi a oricărei biblioteci o reprezintă cititorul și nevoile sale de a ști, de a descoperi, de a descifra necunoscutul. Într-o lume în care asistăm la o adevărată invazie a informației pe calculator, biblioteca încearcă să supraviețuiască prin dezvoltarea pregnantă a funcțiilor sale informative, intensificându-și, în același timp și preocupările formative privind beneficiarii lecturii și ai informării. Rolul oricărui dascăl este acela de a transmite tinerilor cunoașterea acumulată de-a lungul timpului, de a-i ajuta și a-i pregăti să se adapteze la o realitate cotidiană într-o continuă transformare, de a le descoperi și a le cultiva latura creativă. Orientarea modernă implică o relaxare a stilului de predare-învățare-evaluare față de orientarea tradițională, astfel avantajează profesorul, cât și elevul: rolul dascălului este acela de a facilita și a modela învățarea, de a ajuta elevii să înțeleagă și a explica puncte de vedere proprii, de a realiza un schimb de idei cu ceilalți, de a argumenta, de a pune și de a-și pune diverse întrebări cu scopul de a înțelege sensul unor întrebări, de a colabora cu ceilalți. În felul acesta, modul de realizare a învățării este preponderent prin formare de competențe și deprinderi practice, se pune accentul pe învățarea prin cooperare, ceea ce implică interacțiune atât elev-elev, cât și elev-profesor.

Ca profesori de limba și literatura română, privim cu durere în suflet cum copiii noștri se îndepărtează tot mai mult de carte, de lectură, în general. Ne dăm seama, cu profund regret, că începe să dispară din rândul tinerilor dorința de a-și forma niște capacități de lectură valorizantă, apreciativă, de pe poziții estetice, de a-și cultiva deprinderile de analiză și sinteză. Ei nu-și dau seama că lectura unei cărți nu poate fi înlocuită de niciun alt mijloc modern de informare, oricât ar fi de performant, pentru că numai ea, lectura cărții, este aceea care, în procesul de formare a personalității umane, contribuie la evoluția afectivă a copilului și adolescentului. Prin specificul ei, cartea rămâne singura în măsură să ajute la ordonarea cognitivă, obligând cititorul la un efort creator de înțelegere, de sistematizare logică a datelor.

Lectura presupune meditație, interiorizare, contribuind într-o foarte mare măsură la îmbogățirea vocabularului, care depinde în cel mai înalt grad de nivelul și varietatea lecturilor. Am întâlnit elevi care, efectiv, nu puteau să exprime o idee pentru că nu-și găseau cuvintele. Sunt copii care vorbesc foarte greu, povestesc un text sau o întâmplare destul de succint și de sec, pentru că nu simt farmecul cuvintelor, al unor expresii literare frumoase, expresive, care fac să vibreze sufletul când le auzi.

Cartea bine aleasă poate fi un bun tovarăș într-o călătorie, într-o zi de odihnă la munte sau oriunde, pe nimeni, nici nu plictisește, nici nu cere condiții speciale pentru a fi citită. Este suficient să avem dragoste de carte, s-o avem la noi, s-o deschidem și s-o citim.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

- <https://iteach.ro/experiencedidactice/relatia-biblioteca-scolara-elev-in-actualitate>
- <https://creeracord.com/2019/05/06/aliatul-profesorilor-bibliotecarul/>

ÎNTRE TĂCEREA PAGINII ȘI ECOUL CUVÂNTULUI – CĂLĂUZIREA LITERAȚIEI CA FORMĂ DE LIBERTATE INTERIOARĂ

Lorincz Cristina

Liceul Vocațional de Arte Plastice „Hans Mattis-Teutsch”, Brașov

Rezumat

Într-o epocă în care informațiile circulă atât de rapid și adesea la un nivel foarte superficial, literația devine nu doar o competență funcțională, ci mai degrabă un act de libertate interioară. Această lucrare va promova câteva bune practici în dezvoltarea acestor abilităților din perspectiva dezvoltărilor cognitive și afective care definesc procesul. Aceasta presupune metode creative adaptabile la impactul real asupra modului în care elevii citesc și înțeleg, interpretează și creează texte.

1. Cititul cu vocea sufletului – metode creative pentru dezvoltarea înțelegerii textului

Lectura expresivă, teatrul, jurnalul de lectură și clubul de carte funcționează bine în a stârni interesul elevilor și a transforma cititul într-o experiență afectivă și intelectuală, totodată.

2. Scrisul ca act de creare a lumii – încurajarea exprimării autentice

Scrisul este ceea ce face lumea să fie. Trebuie să permitem elevilor să scrie din activitatea lor pentru a exprima nu doar ceea ce au învățat, ci și cine sunt acum, după ce au parcurs astfel de etape. Exprimarea autentică ar trebui să fie obligatorie. Exercițiile de scriere creativă, jurnalele personale și atelierul de povestire contribuie la dinamizarea relației cu cuvântul. O bună practică este folosirea imaginilor ca pretexte pentru scris – elevii pot primi o fotografie sau o operă de artă pentru a scrie o poveste inspirată de aceasta. În astfel de cazuri, scrisul devine atât o expresie a identității, cât și o cale de la vizual la verbal.

3. Dialogul ca formă de învățare – literația în contexte colaborative

Nimeni nu învață cu adevărat în singurătate. Literația nu crește doar în pagini citite sau texte scrise, ci și în conversații, în întrebări puse și răspunsuri construite împreună. Când elevii sunt încurajați să participe la dezbateri, să se implice în cercuri de discuții sau proiecte comune, ei învață să vadă cuvintele ca punți – nu doar ca instrumente.

O activitate care dă rezultate minunate este „textul mozaic” – o poveste colectivă, scrisă în echipă, paragraf cu paragraf, de fiecare elev. Este un exercițiu de empatie, adaptabilitate și, mai ales, de învățare din diversitate. Îi ajută să înțeleagă că fiecare are o voce, dar că vocea devine mai puternică atunci când face parte dintr-un cor.

4. Evaluarea ca experiență de învățare, nu ca sancțiune

Evaluarea ar trebui să fie o oglindă, nu o etichetă. În loc să fie un moment de tensiune, ar fi bine să fie o ocazie de reflecție – un timp în care elevul să se întrebe: „Ce am învățat? Cum am crescut? Ce pot face mai bine?”

Folosirea autoevaluării, a portofoliilor sau a feedback-ului personalizat transformă complet relația elevului cu actul de a învăța. Un exemplu simplu, dar eficient: la finalul unui modul, elevii pot crea un vlog sau o prezentare creativă în care vorbesc despre ce au descoperit, ce le-a plăcut, ce i-a provocat. În felul acesta, literația devine vie – nu rămâne doar între rânduri, ci pătrunde în gândirea și exprimarea lor personală.

Concluzii

Literația este, în esență, un drum către propria voce. Prin tot ceea ce facem – fie că citim, scriem sau vorbim – îi învățăm pe elevi să se înțeleagă pe ei înșiși și lumea din jur.

Scopul nu este doar să formăm cititori sau scriitori buni, ci oameni care știu să simtă un text, să-l interpreteze și să-i dea sens propriu. Iar poate cel mai frumos dar pe care îl putem oferi elevilor noștri este curajul de a se exprima – clar, empatic și autentic. Să le aprindem acea lumină interioară care să nu se stingă nici când e greu, nici când e zgomot în jur.

FORMAREA ABILITĂȚILOR DE LITERAȚIE LA PREȘCOLARI ȘI LA ȘCOLARII MICI

Prof.înv.primar Irimiea Ioana Elena,

Școala Gimnazială „Rareș Vodă”, Ploiești

În secolul XXI, literația nu mai este privită doar ca abilitate de bază, ci ca o competență complexă care permite participarea activă și informată în societate. Conform Asociației Internaționale de Literație (ILA, 2018), literația presupune capacitatea de a identifica, înțelege, interpreta, crea și comunica utilizând materiale scrise, audio și digitale în contexte multiple. Această definiție depășește noțiunea tradițională de alfabetizare, integrând dimensiuni cognitive, sociale și tehnologice. În contextul educației timpurii, formarea abilităților de literație are un rol determinant în pregătirea copilului pentru școală și pentru viață. Perioada preșcolară și primii ani de școală sunt decisive pentru dezvoltarea competențelor lingvistice, a gândirii critice și a capacității de comprehensiune. Cercetările din domeniul psihologiei cognitive, lingvisticii și neuroștiințelor (Duke & Cartwright, 2021; Konza, 2014) susțin nevoia de a implementa practici educaționale bazate pe dovezi, care să valorifice principiile „Științei cititului”.

Primul pas în dezvoltarea literației constă în crearea unui mediu educațional care stimulează limbajul oral. Limbajul vorbit constituie baza tuturor celorlalte componente ale literației: conștientizarea fonologică, vocabularul, fluenta și comprehensiunea (Schouten & Bardell, 2021). În grădiniță și în clasele primare, educatorii pot integra zilnic activități de povestire, conversație, jocuri de rol și lectură cu voce tare. Astfel, copiii sunt expuși la modele lingvistice variate și își dezvoltă capacitatea de a utiliza limbajul pentru a comunica, a gândi și a înțelege lumea. Discuțiile ghidate despre povești, prin întrebări deschise, stimulează gândirea inferențială și interpretarea sensului global al textului. Prin urmare, mediul bogat în limbaj nu presupune doar expunerea la cuvinte, ci și participarea activă la interacțiuni semnificative, care favorizează construirea sensului și extinderea cunoștințelor lexicale.

Un element esențial al literației timpurii îl constituie conștientizarea fonologică, definită ca abilitatea de a recunoaște și manipula sunetele limbii vorbite (Hub, 2023). Cercetările arată că această competență este un predictor puternic al reușitei în citire și scriere (Bodea & Hațegan, 2018). În practică, profesorii pot dezvolta aceste abilități prin jocuri fonologice, cântece, poezii și activități de asociere a sunetelor cu litere. De exemplu, identificarea rimelor, despărțirea cuvintelor în silabe sau recunoașterea literelor în numele propriu sunt exerciții eficiente pentru preșcolari. Acest lucru se poate realiza prin cărți simple, cu ilustrații și texte adaptate fiecărui nivel.

„Știința cititului” reunește date din psihologia cognitivă, neuroștiință și pedagogie, oferind cadre teoretice pentru înțelegerea procesului de învățare a citirii. Modelul citirii simple (Gough & Tunmer, 1986) susține că comprehensiunea textului este rezultatul interacțiunii dintre decodare și înțelegerea limbajului. Dacă una dintre aceste componente este deficitară, înțelegerea textului va fi afectată. Modelul componential (Aaron, Joshi & Quatroche, 2008) adaugă dimensiunea psihologică și ecologică, sugerând că succesul în citire este influențat și de contextul familial și școlar. Mai recent, modelul citirii active (Duke & Cartwright, 2021) introduce conceptul de autoreglare a lecturii, potrivit căruia cititorul utilizează strategii cognitive pentru a-și monitoriza și ajusta înțelegerea. Aplicarea acestor modele în procesul de predare permite cadrelor didactice să adopte o viziune echilibrată, care valorizează atât instruirea fonetică explicită, cât și activitățile de comprehensiune și reflecție asupra textului.

Într-o clasă eterogenă, diferențierea devine esențială pentru a răspunde nevoilor diverse ale elevilor. Instruirea diferențiată presupune adaptarea conținuturilor, metodelor și ritmului de predare în funcție de nivelul de literație al fiecărui copil (American University, 2023). Evaluarea continuă are un rol cheie în acest proces. Instrumente precum fișele de observație, probele de lectură sau evaluările formative oferă date relevante despre progresul elevilor. Aceste informații permit ajustarea strategiilor de predare și susținerea individualizată a învățării. Totodată, feedbackul oferit elevilor trebuie să fie constructiv și imediat, axat pe progres și nu pe erori. Culegerea feedbackului de la elevi și părinți contribuie la o viziune participativă asupra procesului educațional, în care copilul devine partener activ al propriei formări.

Pentru a cultiva o relație pozitivă cu lectura, aceasta trebuie percepută ca o experiență plăcută, nu ca o sarcină impusă. Crearea unor colțuri de lectură, organizarea de cluburi de carte, lectura în perechi sau proiectele interdisciplinare pot transforma cititul într-o activitate atractivă. Lectura expresivă a cadrului didactic, discuțiile despre emoțiile personajelor și corelarea poveștilor cu experiențele personale ale copiilor sporesc implicarea emoțională și motivația intrinsecă. În același timp, integrarea resurselor digitale (cărți electronice, aplicații educaționale) oferă copiilor oportunități variate de explorare și contribuie la dezvoltarea competențelor de literație multimodală, esențială în epoca digitală (UNESCO, 2023).

Dezvoltarea literației timpurii este un proces care depășește granițele școlii. Implicarea familiei este esențială pentru consolidarea abilităților dobândite în clasă. Părinții pot fi sprijiniți să citească zilnic împreună cu copilul, să discute despre cărți și să încurajeze scrierea spontană în contexte reale (liste, bilețele, jurnale). Parteneriatele dintre școală și comunitate – biblioteci, centre culturale, ONG-uri educaționale – pot extinde experiențele de literație și pot oferi acces la resurse suplimentare. Astfel, educația devine un proces colaborativ și integrat, în care fiecare copil are șansa de a se dezvolta armonios.

Literația are un impact major asupra dezvoltării cognitive, emoționale și sociale. Copiii care stăpânesc competențele de citire și scriere devin mai autonomi, mai reflexivi și mai pregătiți pentru învățarea pe tot parcursul vieții. Raportul OECD PISA (2022) subliniază legătura directă dintre nivelul de literație și performanțele școlare, dar și impactul său asupra incluziunii sociale. În România, datele recente (Brio, 2023) arată că dezvoltarea literației timpurii este esențială pentru reducerea decalajelor educaționale și prevenirea analfabetismului funcțional.

Formarea abilităților de literație la preșcolari și școlarii mici presupune o abordare echilibrată, științific fundamentată și adaptată contextului educațional. Bunele practici identificate în literatura de specialitate și în experiența didactică includ: crearea unui mediu bogat în limbaj și stimularea conversației și dezvoltarea conștientizării fonologice prin activități ludice;

Într-o lume dominată de informație, literația nu mai este doar o abilitate școlară, ci o condiție esențială pentru participarea activă în societate. Prin implementarea consecventă a acestor bune practici, cadrele didactice contribuie la formarea unei generații capabile să gândească critic, să comunice eficient și să învețe continuu.

Referințe bibliografice

- Aaron, P., Joshi, R., & Quatroche, D. (2008). *The Componential Model of Reading: Balancing Cognitive, Psychological, and Environmental Factors*.
- American University. (2023, September 25). *How Differentiated Instruction Supports All Students*. <https://soeonline.american.edu>

- Bodea, M., & Hațegan, A. (2018). *Fluența citirii orale – norme pentru limba română*. Revista Română de Terapie Tulburărilor de Limbaj și Comunicare, 3–11.
- Brio România. (2023). *Raport privind nivelul de literație al elevilor din România – Aprilie 2023*. <https://brio.ro/rapoarte>
- Duke, N. K., & Cartwright, K. B. (2021). *The Science of Reading Progresses: Communicating Advances Beyond the Simple View of Reading*. *Reading Research Quarterly*, 56(S1).
- Gough, P. B., & Tunmer, W. E. (1986). *Decoding, Reading, and Reading Disability*. *Remedial and Special Education*, 7(1).
- Hub, L. (2023). *The Big Six of Literacy: A Guide for Families*. Literacy Hub.
- International Literacy Association. (2018). *Literacy Glossary*. <https://www.literacyworldwide.org>
- Konza, D. (2014). *Teaching Reading: Why the “Fab Five” Should Be the “Big Six.”* *Australian Journal of Teacher Education*, 39(12).
- OECD. (2022). *PISA 2022 Results (Volume I and II): Romania Country Notes*.
- Scarborough, H. (2001). *Connecting Early Language and Literacy to Later Reading (Dis)Abilities*. The Guilford Press.
- Schouten, M. A., & Bardell, T. (2021). *Building Oral Language Skills through Classroom Instruction: Six High-Yield Strategies*. LD@School.
- UNESCO. (2023, June 29). *What You Need to Know About Literacy*. <https://www.unesco.org>

LECTURA ȘI LITERAȚIA – BAZE ALE FORMĂRII COMPETENȚELOR ȘCOLARE ȘI ALE GÂNDIRII CRITICE

Sandu Valentina-Elena

Școala Gimnazială „Victor Slăvescu” Cotești, Vrancea

Din punct de vedere etimologic, cuvântul provine din latinescul *lectura* și a ajuns în limba română prin intermediul limbilor romanice, în special din francezul *lecture*, care înseamnă „citire” sau „lectură”.

În accepțiunea sa cea mai largă, lectura desemnează procesul de recunoaștere și înțelegere a oricărui sistem de semne folosit pentru comunicare. Astfel, pe lângă lectura textelor scrise, pot fi incluse și formele tactile, vizuale sau auditive de receptare a mesajelor.

Într-o accepțiune mai restrânsă, Paul Cornea definește lectura, în Introducere în teoria lecturii, ca fiind „un ansamblu de activități perceptive și cognitive care vizează identificarea și înțelegerea mesajelor transmise prin scris”.

Raportată la schema comunicării, lectura constituie o formă particulară de comunicare, caracterizată prin asimetrie (emitentul și receptorul nu sunt prezenți simultan), ireversibilitate (rolurile nu pot fi schimbate, iar feedback-ul lipsește) și decontextualizare (cititorul nu are acces la contextul enunțării, iar autorul nu cunoaște contextul lecturii), după cum arată A. Pamfil.

Din perspectivă didactică, lectura se aplică textelor scrise, dar modul de abordare variază în funcție de tipul acestora — literare sau nonliterare — diferențiate prin raportarea la realitate. Totodată, didactica lecturii nu tratează actul lecturii ca pe o activitate izolată, ci îl integrează într-un proces amplu, alături de etapele de prelectură, relectură și postlectură, contribuind astfel la formarea personalității și la dezvoltarea dimensiunii formative a literaturii.

Noțiunea de literație a intrat relativ recent în limba română și, deși nu este încă inclusă în Dicționarul explicativ al limbii române, sensul său a fost preluat din limba engleză. Termenul se referă la capacitatea de a citi, scrie, utiliza informații și numere, dar și de a înțelege și aplica aceste informații în activitățile de zi cu zi. În viziunea OECD, literația presupune abilitatea de a înțelege, folosi și analiza texte scrise pentru a atinge obiective personale, a-ți extinde cunoașterea și a participa activ în societate.

În documentele UNESCO, literația este definită ca un set de competențe esențiale de citire, scriere și calcul, care permit individului să comunice și să se dezvolte într-un mediu tot mai digital și bogat în informații. Prin urmare, toate definițiile converg asupra ideii că literația reprezintă baza învățării continue și o condiție fundamentală pentru integrarea eficientă în societatea contemporană.

Dacă literația reprezintă baza învățării și a comunicării eficiente, lectura constituie forma sa concretă de manifestare, devenind principalul instrument prin care elevul își dezvoltă gândirea, imaginația și capacitatea de înțelegere a lumii.

Lectura reprezintă una dintre cele mai importante activități intelectuale ale elevului, fiind esențială pentru formarea și dezvoltarea personalității sale. Considerată de-a lungul timpului o condiție a reușitei școlare, lectura oferă acces la cunoaștere generală și de specialitate. În procesul educațional, elevul citește pentru a se informa, a învăța, a înțelege și a interpreta sensurile textului, îmbinând astfel nevoia de cunoaștere cu dezvoltarea gândirii și a creativității.

Activitatea de lectură școlară poate fi privită ca o formă generală de învățare, prezentă în toate disciplinele, dar adaptată specificului fiecărui domeniu. Din acest motiv, competența de lectură trebuie considerată una transversală și transdisciplinară, deoarece sprijină înțelegerea și aplicarea cunoștințelor în contexte variate.

Pornind de la caracterul său general, specialiștii din domeniul didacticii lecturii disting mai multe tipuri de lectură: cea de informare, documentare sau cercetare, utilizată în științele socio-umane și naturale; lectura literară, întâlnită în studiul limbii și literaturii, care poate fi explicativă, interpretativă sau metodică; lectura simbolurilor, schemelor și formulelor, specifică disciplinelor exacte; lectura notelor muzicale sau a imaginilor, proprie artelor; precum și lectura recreativă, destinată relaxării și plăcerii personale.

În școală, lectura reprezintă o activitate intelectuală fundamentală, prezentă în toate disciplinele, dar cu o importanță prioritară în aria curriculară „Limbă și comunicare” – limba și literatura română, limbile străine și materne, literatura universală. Procesul de formare a competenței de lectură este dinamic și flexibil, implicând înțelegerea, decodarea, interpretarea și producerea de noi sensuri.

Astfel, implicarea elevului într-o activitate autentică de lectură presupune stimularea și dezvoltarea structurilor cognitive – cunoștințe despre text, diferențierea textelor literare de cele nonliterare, recunoașterea structurilor fundamentale, precum și înțelegerea conceptelor de subiect, temă, idee principală sau secundară, personaj principal sau secundar. De asemenea, este necesară exersarea constantă a abilităților de identificare, decodificare, interpretare și rezumare, de la recunoașterea unui cuvânt sau a ideii principale până la construirea sensului global al textului, precum și dezvoltarea atitudinilor și trăirilor proprii față de ceea ce se citește.

Pentru a putea valorifica aceste competențe și în viața adultă, elevul trebuie să învețe să citească între rânduri, să reflecteze asupra textelor, să recunoască poziția autorului și să își formeze propriile opinii și reacții față de conținutul citit.

În acest sens, înțelegerea unui text depinde în mare măsură de dezvoltarea în școală a unor capacități lingvistice, precum înțelegerea vocabularului, decodarea cuvintelor necunoscute din context, recunoașterea structurilor gramaticale și elaborarea de noi sensuri. Limba și literatura română, prin varietatea textelor și abordarea comunicativ-funcțională, contribuie la dezvoltarea competențelor de literație pe tot parcursul școlarizării, fiind strâns legată de „cititul și scrisul cu sens”, esențial pentru înțelegerea, evaluarea și reflecția asupra textului.

Ca limba maternă, limba română permite interacțiunea constantă cu ceilalți și cu diverse texte și imagini, iar pentru ca literația să se dezvolte și să susțină gândirea critică și învățarea autonomă, rolul profesorului este esențial.

Limba și literatura română nu se predă independent de literație, aceasta dezvoltându-se prin activități legate de texte scrise și orale, imagini sau filme. Profesorul urmărește ca elevul să citească, să înțeleagă textul și să își exprime opiniile corect, consolidând astfel competențele de comunicare. Pe măsură ce elevii avansează, diversitatea conținuturilor și activităților facilitează dezvoltarea literației. În schimb, dificultățile de înțelegere a unui text pot împiedica formarea unor competențe esențiale și utilizarea corectă a informațiilor obținute.

Evaluarea literației trebuie să fie obiectivă și adaptată nivelului elevului, folosind instrumente eficiente, cum sunt testele online. Rezultatele oferă informații despre capacitatea de a localiza, înțelege și sintetiza informațiile din texte. Astfel, evaluarea competențelor de literație devine esențială pentru succesul educațional, dar și pentru dezvoltarea personală, profesională și socială a copilului.

Bibliografie:

1. Popescu C., Stănescu A. Ghid metodic interdisciplinar „Educație prin lectură”, Proiectul e-formare Competențe integrate pentru societatea cunoașterii, 2013.
2. Ilie E. Didactica limbii și literaturii române. Iași: Polirom, 2014
3. Limba și literatura română: Curriculum școlar. cl. a V-IX-a, Chișinău: Ed. Lyceum, 2010.
4. Pamfil A. Didactica lecturii. Reorientări. București: Art, 2016.

LECTURA, O PROVOCARE PENTRU CEI MICI

Prof. înv. primar, Bălăcian Mihaela

Școala Gimnazială "Petru Comarnescu", Gura Humorului

Particularitățile de vârstă și psihice, climatul familiar, preferințele copiilor pot transforma lectura într-o necesitate, o foame de carte, o delectare sau nu. Dacă gustul pentru lectură, cultul pentru carte, s-au format din primii ani de șală, aceasta rămâne pentru toată viața o obișnuință utilă. La elevii mici, gustul pentru citit nu vine de la sine, ci se formează printr-o muncă a factorilor educaționali (familia și școala), o muncă caracterizată prin răbdare, perseverență și voință.

Ca opțional, "Literatura pentru copii" are ca scop să-i facă pe elevi să iubească și să respecte cartea care le poate satisface interesul pentru a cunoaște viața. De aceea copilul trebuie să fie atras de conținutul textelor literare. Învățătorul are menirea de a alege cele mai bune creații literare pentru lectură, să fie accesibile elevilor și potrivite puterii lor de înțelegere. Acestea trebuie să aibă o valoare literară evidentă, să rămână în memoria elevilor și să constituie modele de folosire a limbii române literare.

Dezvoltarea gustului pentru lectură se face, în primul rând, cu ajutorul metodei didactice *lectura explicativă*. Să ne închipuim o lecție cu titlul „Căsuța din oală” sau „Fata babei și fata moșneagului”. Învățătorul prezintă la început volumul în care se află aceste povești și dă câteva date biografice despre scriitori. Apoi *citește* povestea sau se poate folosi de audierea poveștilor cu ajutorul unui CD sau a unei casete.

Pentru a asigura înțelegerea profundă a textului este necesar să se *explice cuvintele și expresiile noi*. Prin *întrebări*, elevii descoperă care sunt personajele poveștii și trăsăturile fizice și morale ale acestora, motivul care a determinat desfășurarea acțiunii, fixează principalele etape ale desfășurării acțiunii, sesizează care este momentul cel mai important și valorile morale pe care ni le transmite povestea. Subiectul poveștii se organizează pe urmărirea profilului fizic și moral al celor două personaje tipice categoriilor morale pe care le evidențiază, dezvoltând o temă generală, aceea a luptei dintre bine și rău. Învățătorul evidențiază intriga care se brodează pe aspecte conflictuale morale, prezentate antitetic: lenevie-hărnicie, îngâmfare-modestie, viclenie-cinste, egoism-generozitate.

Se poate constitui și *formarea bibliotecii de clasă, precum și a bibliotecii personale acasă*. Biblioteca de clasă se formează din cărți aduse de copii și învățător ca o altă formă de a atrage elevul spre citit. Învățătorul fixează un bibliotecar elev care răspunde de împrumutarea cărților.

Alte forme de a atrage elevii pot fi: *expoziția de cărți noi* apărute determină dezvoltarea interesului copiilor pentru literatură, astfel copii fiind puși la curent cu cărțile noi apărute; *ghicitorile literare* care îi invită pe copii la lectură unde învățătorul citește un fragment iar copiii indică opera din care face parte acest fragment; *jocul cu versurile* este foarte apreciat de elevi; astfel învățătorul recită unul sau două versuri dintr-o poezie iar elevii continuă poezia; *cd-urile* ilustrează operele literare studiate și sunt foarte atractive pentru copii, iar datorită lor, elevii vin la rapid în contact cu conținutul lecturii. Dezvoltarea interesului pentru lectură se poate realiza și cu ajutorul unor *medalioane literare*, dedicate unor scriitori cunoscuți, dar și prin *excursii și vizitele la casele-muzeu* din localitățile unde s-au născut scriitori români studiați în clasele primare întăresc interesul pentru lectură.

Dar cea mai atractivă formă de desfășurare a orei de literatură pentru copii este *șezătoarea literară*. Șezătoarea literară reprezintă o formă atractivă, recreativă și

dinamizatoare, foarte potrivită pentru realizarea cu succes a obiectivelor propuse în cadrul orelor de limba și literatura română. Șezătoarea este un joc și concentrează în structura ei toate funcțiile formative ale jocului extins însă la dimensiuni mult mai mari. Aici copilul se manifestă liber și cultivă relațiile de prietenie, de colaborare, de încredere.

Valențele formative ale șezătorii sunt:

- ✓ solicită funcția de comunicare a limbajului: datorită cadrului festiv și dând o notă distractivă vor comunica chiar și acei elevi care, în cadrul altor lecții manifestă reticențe;
- ✓ reprezintă o modalitate foarte eficientă de îmbogățire a cunoștințelor și de cultivare a capacităților de vorbire: elevii află, culeg multe idei, impresii, trăiesc autentic, spontan și sincer anumite situații, toate acestea fixându-se în memorie mult mai ușor și mai puternic;
- ✓ memorarea se realizează într-un cadru plăcut, cu stimulări variate și, de aceea, este mai temeinică;
- ✓ se dezvoltă și se educă atenția : varietatea răspunsurilor, intervenția cu răspunsurile sau rolul pe care îl are de îndeplinit fiecare elev contribuie la mărirea stabilității atenției și sporește capacitatea rezistenței la efort;
- ✓ contribuie la realizarea laturii estetice și morale ale personalității.

Șezătoarea implică respectarea unor cerințe de ordin pedagogic:

- se planifică la anumite intervale de timp pentru ca elevii să-și acumuleze cunoștințele necesare în legătură cu tematica propusă;
- învățătorul trebuie să-și aleagă din timp materialul și să-l ordoneze într-un repertoriu cu o temă centrală;
- trebuie să se comunice din timp data când are loc șezătoarea și tema șezătorii, pentru a orienta și a menține interesul pentru tematica aleasă;
- desfășurarea șezătorii cuprinde, de asemenea, mai multe momente:

Pregătirea cadrului corespunzător;

Amenajarea unei mici expoziții de carte;

Deschiderea șezătorii printr-un cuvânt scurt al învățătorului;

Participarea efectivă a elevilor conform rolului pe care l-a avut de îndeplinit fiecare;

Încheierea șezătorii, cu aprecierea în termeni laudativi a elevilor.

Repertoriul șezătorii este alcătuit din lecții cunoscute elevilor și cuprind: dramatizări, poezii, cântece, ghicitori, glume, dansuri. Astfel, șezătoarea poartă amprenta de originalitate a învățătorului și fiecare dintre noi o poate realiza în mai multe moduri.

Bibliografie:

Ioan Șerdean, *Didactica Limbii și literaturii române în învățământul primar*, Ed. Corint, București, 2005;

Georgeta Munteanu, Elena Bolog, Vistian Goia, *Literatura pentru copii*, manual pentru liceele pedagogice, Editura didactică și pedagogică, București, 1977.

LITERAȚIA DIGITALĂ – O PREOCUPARE A DASCĂLULUI DE AZI

Prof. Morar Carmen Maria

Școala Gimnazială „Lucian Blaga” Ocna Mureș

În contextul educațional actual, se acordă o atenție deosebită conceptului de literație digitală.

Literația contribuie la formarea culturală și personală a elevului. „Literația digitală reprezintă un ansamblu de competențe care permit unei persoane să acceseze și să utilizeze informația digitală în scopurile în care îi sunt necesare, să opereze cu informațiile găsite în raport cu evaluarea și gândirea critică, realizând toate procesele de lucru cu informația într-un mod securizat, corect, optim și productiv”¹. Legate de literația digitală sunt competențele digitale și alfabetizarea informațională.

„De asemenea, dezvoltarea abilităților de comunicare și relaționare, de a identifica și de a selecta canalele adecvate pentru schimbul de mesaje și informații, dezvoltarea abilităților de a construi relații interpersonale, dezvoltarea creativității, a originalității și a spiritului competitiv, fac parte din setul efectelor pe care îl produce literația digitală”². Alfabetizarea informațională este prioritară într-o lume în care bariera dintre adevăr și minciună este tot mai dificil de observat. Folosită corect, alfabetizarea media permite accesul, evaluarea, crearea și distribuirea informației în mod critic și responsabil, prin intermediul platformelor media – inclusiv social-media, televiziune, știri online, podcasturi sau bloguri. Folosirea responsabilă a informațiilor oferite de internet este esențială. Din acest motiv site-urile și platformele educaționale trebuie să fie surse informaționale sigure. Școala, în primul rând, trebuie să creeze contextul pentru dezvoltarea competențelor de care au nevoie elevii atât în viața școlară, cât și în societate. Acest lucru se poate realiza prin stimularea interesului pentru lectură, prin dezvoltarea abilităților digitale și prin cursuri pentru utilizarea adecvată a mediului online. Lectura constituie o modalitate de conturare a personalității elevului. Ea deschide accesul acestuia spre cunoașterea lumii, dar și spre autocunoaștere. Reflectând asupra mesajului transmis prin intermediul textului literar, elevul își dezvoltă gândirea critică, empatizează mai ușor, își consolidează încrederea în sine.

Dezvoltarea competențelor de comunicare și de înțelegere a textului reprezintă un obiectiv major al dascălului. Dincolo de importanța citirii fluente, înțelegerea textului este esențială.

Ghidarea elevilor spre o informare obiectivă, spre descoperirea unor device-uri și surse informaționale sigure constituie un obiectiv important al activității didactice. Prin intermediul unui proiect de grup, elevii au învățat să analizeze critic informațiile și să descopere informațiile corecte din mediul online (materiale vizate: știri din ziare, bloguri, postări pe rețele sociale). Înțelegând textele pe care le citesc, elevii vor putea să-și exprime liber ideile și să își susțină puncte de vedere pertinente, bazate pe argumente solide. Educația media dezvoltă capacitățile elevilor în a distinge informațiile adevărate de cele false. Trebuie menționat în acest sens că mass-media joacă un rol destul de important în modelarea caracterului uman (inclusiv al elevilor)³. Din acest motiv, informațiile oferite de mass-media trebuie filtrate cu atenție, întrucât „mijloacele de comunicare în

¹ D. Iliescu, M. Airinei, *Raport privind nivelul de literație digitală al elevilor din România*, BRIO, București, 2022, p. 7.

² *Ibidem.*

³ Acest lucru se bazează pe cele cinci funcții importante ale educației media: „funcția de informare (distribuirea unor informații variate populației, de natură științifică, tehnică, politică, economică etc.), funcția de culturalizare (prin mediatizarea marilor valori ale culturii naționale și universale), funcția de socializare, funcția educativă (noile mijloace de difuzare a informației pot duce la rezultate educaționale semnificative dacă sunt folosite eficient), funcția de divertisment și educație” (*Pedagogie, suporturi pentru formarea profesorilor*, volum coordonat de Miron Ionescu și Vasile Chiș, Presa Universitară Clujeană, 2001, pp. 294-295).

masă fac deseori publice secretele și trebuințele intime ale indivizilor, fără o prelucrare adecvată din punct de vedere educațional al acestora. Sunt prezentate astfel, de o manieră explicită, informații, situații sau comportamente având un impact negativ considerabil asupra devenirii morale a elevului”⁴.

Proiect de grup Profesor: Morar Carmen; Clasa: a VIII-a A;

Scop: stimularea interesului pentru lectură, prin utilizarea de noi tehnici de literație, în vederea reducerii analfabetismului funcțional la elevi și dezvoltării abilităților digitale ale acestora;

Obiectiv: formarea unor elevi responsabili, bine informați și implicați în activități educative. Inițierea proiectului a plecat de la câteva întrebări:

- *Ce informații au elevii despre personalitățile culturii românești ?* (Mihai Eminescu, Bartolomeu Anania, Nicolae Iorga și Constantin Brâncuși)
- *Ce autori au scris articole despre personalitățile menționate ?*
(titlul articolului, data publicării, autorul - persoană cu pregătire în domeniu)
- *Ce fel de surse au folosit ?*
(surse multiple, conținutul trebuie să aibă dovezi clare)
- *Cât de relevantă este informația prezentată ?*
(știrile să fie corecte, conținutul nu trebuie să dezvolte emoții negative, informația oferită să îmbunătățească universul cultural al elevului).

Resurse materiale:

- cărți și reviste;
- dispozitive conectate la internet (calculator, telefon, tabletă);
- proiector și ecran;
- fișe digitale;
- coli albe și colorate, carton, hârtie, autocolant de diferite culori, creioane colorate, acuarele, pensule, lipici.

Descrierea activității: Elevii au fost împărțiți în patru grupe și au avut de căutat informații despre câteva mari personalități ale culturii românești: Mihai Eminescu, Bartolomeu Anania, Nicolae Iorga și Constantin Brâncuși. Muncind în echipă, elevii au căutat și au analizat informațiile găsite în diverse surse (cărți, reviste sau pagini de internet). Aceștia au creat propriile prezentări și au purtat discuții interesante despre temele dezbătute. Pe baza sarcinilor primite, cele patru grupe de elevi au realizat materiale cu ajutorul calculatorului, apoi le-au prezentat și dezbătut în clasă.

Modalități de evaluare:

- expoziție cu realizările elevilor;

- chestionar de satisfacție.

După terminarea proiectului, s-a observat că „literația digitală în actul predării dezvoltă anumite avantaje, cum ar fi: motivația și implicarea elevilor datorită interesului pe care deja aceștia îl au pentru tehnologie. Profesorii pot adapta anumite conținuturi pentru fiecare elev cu ajutorul unor platforme interactive, permițând totodată și colaborarea dintre elevi în timp real (munca în echipă realizată cu ajutorul Google Docs)”⁵.

Concluzie: Literația digitală are o mare importanță în sistemul de educație. Aceasta îi ajută

⁴ *Pedagogie, suporturi pentru formarea profesorilor*, p. 295.

⁵ Alex-Cristian Giosu, *Literația digitală. Noi metode de predare*, material pe edict.ro din 31 august 2025 consultat în data de 6 noiembrie 2025.

pe elevi să devină consumatori critici de informații, stimulându-le munca în echipă, gândirea critică și consolidarea cunoștințelor.

Profesorii sunt agenți ai schimbării care au menirea de a-i ajuta pe elevi să-și dezvolte competențele-cheie necesare dezvoltării personale. Astfel, ca viitori adulți aceștia vor putea să ia decizii informate și să acționeze responsabil în viața socială. „Dependența de tehnologie digitală este în creștere rapidă și trebuie tratată cu atenție sporită asupra modului în care elevii o utilizează. Mai mult, cererea din ce în ce mai mare pe piața muncii pentru calificări ale forței de muncă, bazată pe competențe digitale, a obligat instituțiile de învățământ să faciliteze elevilor accesul cât mai multor resurse online, pentru a-i adapta la o lume digitală,

inovatoare”⁶.

Bibliografie:

- Giosu, Alex-Cristian, *Literația digitală. Noi metode de predare*, material pe edict.ro din 31 august 2025;
- Iliescu, D.; Airinei, M., *Raport privind nivelul de literație digitală al elevilor din România*, BRIOP, București, 2022;
- *Pedagogie, suporturi pentru formarea profesorilor*, volum coordonat de Miron Ionescu și Vasile Chiș, Presa Universitară Clujeană, 2001.

⁶ *Ibidem.*

LITERAȚIA ȘI ROLUL BIBLIOTECARULUI ÎN FORMAREA UNEI CULTURI A LECTURII

Bibl. Adriana Corina Gheorghe

Liceul Teoretic ” Alexandru Ghica” Alexandria, Teleorman

Introducere

Într-o societate aflată în continuă schimbare, educația nu mai poate fi privită doar ca o etapă a vieții, ci ca un proces permanent, susținut de capacitatea fiecărui individ de a învăța, de a interpreta și de a aplica informația. Această capacitate poartă numele de literație, un concept care depășește simpla alfabetizare și care definește abilitatea de a înțelege, analiza și utiliza informația în diverse contexte de viață.

Pentru bibliotecari, literația reprezintă fundamentul activității profesionale: nu doar accesul la informație contează, ci formarea utilizatorului capabil să o interpreteze critic și să o folosească responsabil. Biblioteca devine astfel un spațiu de formare continuă, un laborator al gândirii reflexive și al participării culturale active.

1. Literația – de la teorie la practică educațională

Potrivit definiției OECD, literația este „abilitatea de a înțelege, de a folosi și de a reflecta asupra textelor scrise pentru a-și atinge obiectivele și a participa eficient la viața societății”. Această perspectivă confirmă faptul că literația nu este doar o competență școlară, ci una socială și profesională, cu impact direct asupra dezvoltării personale.

Cercetările recente (Conley, 2019) arată că procesul de literație implică trei niveluri interconectate: literația de jos în sus (bottom-up), literația de sus în jos (top-down) și literația interactivă. Bibliotecarul poate stimula toate aceste niveluri: la nivelul de bază facilitează accesul la resurse și dezvoltă competențe de citire; la nivelul interactiv creează contexte de interpretare și dialog – cluburi de lectură, ateliere de gândire critică, sesiuni de alfabetizare digitală.

2. Rolul bibliotecarului în dezvoltarea competențelor de literație

Bibliotecarul modern este mai mult decât un custode al cărților – el este mediator cultural și pedagog al învățării pe tot parcursul vieții. Misiunea bibliotecii se extinde în trei direcții principale:

- a) Literația informațională – ateliere de „lectură a ecranului”, instruire privind fake news, ghiduri de utilizare a bazelor de date academice.
- b) Literația de lectură și reflecție – cluburi de lectură, proiecte „Citește cu mine”, activități de booktalk care cultivă gândirea critică.
- c) Literația digitală – formarea competențelor de utilizare a platformelor online și a resurselor open-access, mai ales în mediul rural.

3. Exemple de bune practici în formarea literației prin bibliotecă

În multe biblioteci școlare și publice din România s-au implementat programe inspirate de strategiile de literație aplicate în mediul didactic. Două dintre acestea sunt deosebit de eficiente:

- Modelul Frayer – organizator grafic pentru înțelegerea conceptelor prin exemple, nonexemple și caracteristici.

• Metoda Cornell – metodă de notițe și reflecție folosită în cluburile de lectură, care dezvoltă capacitatea de analiză și sinteză a textului. Prin asemenea exerciții, biblioteca devine un loc al neuroplasticității cognitive, unde lectura se transformă într-un proces de reflecție și (auto)formare.

4. Concluzii

Literația, ca proces complex de învățare, nu mai este doar un obiectiv al școlii, ci un proiect de societate. Bibliotecarul are rolul de punte între carte, cititor și comunitate, între tradițional și digital, între informație și sens. Activitățile de literație realizate în biblioteci contribuie la reducerea analfabetismului funcțional, la creșterea motivației pentru lectură și la dezvoltarea unei culturi a învățării continue.

Așa cum afirma Alvin Toffler, „analfabetul viitorului nu va fi cel care nu știe să citească, ci cel care nu știe să învețe”. Biblioteca este locul în care învățarea redevine o bucurie, iar bibliotecarul – facilitatorul acestei bucurii.

Bibliografie

1. Conley, Mark W. – Înțelegerea textelor și ariile curriculare, Editura Polirom, Iași, 2019.
2. Dănăilă, Leon – Neuroplasticitatea. Secretul longevității creierului, Editura Bookzoom, București, 2023.
3. Dispenza, Joe – Antrenează-ți creierul. Strategii și tehnici de transformare mentală, Editura Cartea Veche, București, 2007.
4. Nicolescu, Basarab – Transdisciplinaritatea. Manifest, Editura Junimea, Iași, 2007.
5. UNESCO – Global Alliance for Literacy. <https://uil.unesco.org/literacy/global-alliance>
6. Cambridge Dictionary. Definiția termenului literacy. <https://dictionary.cambridge.org>

LITERAȚIA TIMPURIE – PAȘI MICI SPRE MARILE COMPETENȚE DE COMUNICARE

Prof. educație timpurie: Cernătescu Larisa

Prof. educație timpurie: Necula Mihaela

Liceul de Arte Victor Giuleanu/ Grădinița PP Nord 2, Rm. Vâlcea

Literația reprezintă una dintre cele mai importante competențe-cheie pentru viață. Ea nu se limitează la capacitatea de a citi și scrie, ci include înțelegerea, exprimarea, ascultarea activă și utilizarea limbajului în contexte variate.

În perioada preșcolară, copilul se află în etapa literației emergente, în care învață să iubească poveștile, să recunoască sunetele limbii, să se exprime coerent și să se familiarizeze cu simbolurile grafice.

Rolul educatoarei este esențial: ea creează un climat stimulat, în care copilul descoperă bucuria comunicării și își dezvoltă treptat deprinderile care vor susține procesul de alfabetizare.

Dezvoltarea literației are loc prin experiențe de viață, jocuri și interacțiuni reale, nu prin activități formale de citire sau scriere. Conform lui Vygotsky (1978), învățarea este un proces social: copilul își dezvoltă limbajul în comunicare cu ceilalți. Piaget (1969) subliniază că învățarea are loc prin acțiune și explorare, iar educatoarea trebuie să creeze contexte autentice care să favorizeze exprimarea liberă. Curriculumul pentru educația timpurie (MEC, 2019) recomandă abordări integrate ale dezvoltării limbajului, prin activități care combină jocul, povestea, arta, muzica și mișcarea.

Bune practici pentru dezvoltarea literației la preșcolari

„Povestea care prinde viață” – lectură interactivă

Educatoarea citește o poveste cunoscută (ex. Scufița Roșie), iar copiii anticipează întâmplările, formulează întrebări și interpretează emoțiile personajelor.

După lectură, fiecare copil își alege un personaj și îl reprezintă prin desen, teatru de păpuși sau joc de rol.

Scop: dezvoltarea gândirii logice, a vocabularului și a exprimării orale.

„Cuvinte care zboară” – joc fonologic

Educatoarea aruncă o minge ușoară spunând un cuvânt („soare”), iar copilul care o prinde trebuie să spună un alt cuvânt care începe cu aceeași literă („sanie”).

Se pot face variante: cuvinte care rimează, cu același număr de silabe, sau legate de o temă (ex. „toamnă”).

Scop: dezvoltarea conștiinței fonemice, a auzului fonematic și a atenției auditive.

„Scrisoare pentru ursulețul din clasă” – scriere emergentă

În colțul de lectură, educatoarea plasează o cutie poștală și un ursuleț de pluș „destinatar”. Copiii îi „scriu” bilețele cu simboluri, desene și litere inventate, pe care educatoarea le citește și le interpretează împreună cu grupul.

Scop: familiarizarea cu funcția comunicativă a scrierii și stimularea imaginației.

„Călătoria literelor” – activitate integrată

Fiecare săptămână este dedicată unei litere. Se caută obiecte care încep cu acea literă, se cântă cântecele corespunzătoare și se realizează un colaj vizual („Litera S și prietenii ei: soare, sare, șarpe”).

Scop: recunoașterea vizuală a literelor și asocierea lor cu obiecte familiare.

„Cartea familiei mele” – proiect tematic

Copiii aduc poze de acasă și povestesc despre membrii familiei. Educatoarea le transcrie poveștile, iar la final se realizează o carte colectivă, pe care copiii o răsfoiesc mândri.

Scop: dezvoltarea limbajului narativ, a stimei de sine și implicarea familiei în educație.

Ghicește povestea!” – joc de comprehensiune

Educatoarea descrie o scenă dintr-o poveste cunoscută, iar copiii trebuie să ghicească titlul.

Exemplu: „Este o fetiță cu o pelerină roșie care duce un coș bunicii...” → Scufița Roșie.

Scop: dezvoltarea atenției, memoriei și înțelegerii mesajului oral.

„Cartea grupei noastre” – activitate colectivă

Fiecare copil desenează o pagină inspirată dintr-un eveniment petrecut în grădiniță („ziua jucăriilor”, „vizita la bibliotecă”). Educatoarea notează sub fiecare desen o scurtă poveste dictată de copil. La sfârșit, paginile se leagă într-o carte comună.

Scop: dezvoltarea expresivității și înțelegerii relației dintre imagine și text.

Pentru a sprijini literația timpurie, grădinița trebuie să ofere un mediu bogat în cuvinte: etichete pe mobilier, postere, rafturi de cărți ilustrate, materiale de scris, un colț de lectură confortabil.

Implicarea părinților este vitală. Activități precum „Săptămâna poveștilor de acasă”, „Cartea călătorească” sau „Citim împreună cu mami și tati” consolidează interesul copilului pentru limbajul scris și oral.

În concluzie, literația timpurie se construiește prin joc, emoție și relație. Copilul preșcolar nu „învăță să citească”, ci descoperă sensul limbajului, își dezvoltă vocabularul și se bucură de poveste.

Prin activități variate, adaptate nevoilor copiilor și integrate în viața de zi cu zi a grădiniței, educatoarea devine un model de comunicare și un facilitator al învățării autentice.

În acest fel, grădinița devine primul spațiu al bucuriei de a citi și a se exprima — o bază solidă pentru dezvoltarea competențelor de literație din școală și din viață.

Bibliografie

- Comisia Europeană (2018). Cadrul european al competențelor-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții. Bruxelles.
- Ministerul Educației (2019). Curriculum pentru educația timpurie. București: MEC.
- Neacșu, I. (2015). Strategii de predare-învățare. Teorie și practică educațională. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Piaget, J. (1969). The Psychology of the Child. New York: Basic Books.
- Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press.
- Whitehurst, G. J., & Lonigan, C. J. (1998). Child Development and Emergent Literacy. Child Development, 69(3), 848–872.

DEZVOLTAREA LITERAȚIEI MATEMATICE PRIN ABORDĂRI VIZUALE ȘI INTERACTIVE LA ELEVII CU DEFICIENȚE AUDITIVE

(Studiu de specialitate)

Prof. Andrei Doina

Liceul Tehnologic Special pentru Copii cu Deficiențe Auditive Buzău

Introducere

Într-o lume în care comunicarea este fundamentul oricărei forme de învățare, dezvoltarea competențelor de literație nu se rezumă doar la domeniul limbii și literaturii române. Literația, în sensul său extins, presupune capacitatea de a înțelege, interpreta, utiliza și crea sens din diferite forme de limbaj – scris, oral, vizual, simbolic sau numeric. În activitatea mea de profesor de matematică la o școală specială pentru copii cu deficiențe auditive și alte cerințe educaționale speciale (CES), am descoperit că literația matematică este un proces complex, care depășește simpla învățare a algoritmilor și formulelor.

Elevii cu deficiențe auditive sau cu deficiențe asociate se confruntă cu provocări specifice în înțelegerea limbajului verbal, iar matematica, cu simbolistica sa abstractă, devine adesea o barieră suplimentară. Totuși, prin abordări vizuale, interactive și adaptate nevoilor individuale, această barieră poate fi transformată într-o oportunitate de dezvoltare. În acest studiu, voi prezenta câteva practici concrete care s-au dovedit eficiente în dezvoltarea competențelor de literație matematică și funcțională, în special în contextul elevilor cu deficiențe auditive și alte cerințe educaționale speciale.

1. Rolul literației în predarea matematicii

Dezvoltarea competențelor de literație în matematică înseamnă, în primul rând, formarea capacității elevilor de a înțelege limbajul matematic, de a interpreta corect enunțurile problemelor și de a utiliza termenii specifici în mod adecvat. Pentru elevii cu deficiențe de auz, această dimensiune lingvistică este esențială, deoarece deficiența auditivă afectează în mod direct achiziția limbii orale și, implicit, înțelegerea limbajului matematic.

Astfel, literația matematică nu trebuie privită doar ca un set de competențe cognitive, ci ca o punte între limbaj și gândire. În acest sens, profesorul are rolul de mediator între limbajul simbolic al matematicii și limbajul vizual, gestual sau scris pe care elevii îl folosesc. Scopul nu este doar ca elevul să rezolve o problemă, ci să înțeleagă sensul procesului matematic și să-l poată comunica prin mijloacele sale proprii.

2. Matematica vizuală – un limbaj universal

Pentru copiii cu deficiențe auditive, componenta vizuală devine canalul principal de învățare. În predarea matematicii, aceasta se poate valorifica prin utilizarea imaginilor, a reprezentărilor grafice, a obiectelor concrete și a resurselor digitale interactive. Spre exemplu, în predarea fracțiilor, folosirea unor cercuri colorate împărțite în părți egale (materiale tactile sau aplicații digitale) îi ajută pe elevi să înțeleagă conceptul de „parte din întreg” fără a se baza exclusiv pe explicația verbală.

În cazul elevilor cu deficiențe asociate, abordarea vizuală trebuie dublată de o învățare prin acțiune. Manipularea obiectelor, desenul, pictura matematică sau dramatizarea problemelor simple contribuie la construirea sensului matematic. De exemplu, pentru a înțelege noțiunea de „perimetru”, elevii pot măsura efectiv marginile unui obiect din clasă, apoi pot reprezenta rezultatul printr-un desen sau o fotografie adnotată.

Astfel, matematica devine un limbaj universal – vizual, concret și accesibil, iar literația se dezvoltă în paralel prin citirea imaginilor, a simbolurilor și a relațiilor spațiale.

3. Literația prin semne: limba semnelor ca instrument pedagogic

În predarea matematicii elevilor cu deficiențe de auz, limba semnelor este un instrument esențial. Totuși, aceasta nu are echivalente perfecte pentru toți termenii matematici, ceea ce impune o dublă strategie: pe de o parte, traducerea termenilor esențiali în semne clare, vizuale, ușor de reținut; pe de altă parte, dezvoltarea unui vocabular în limbaj mimico-gestual adaptat disciplinei.

În activitatea mea, am creat un „dicționar vizual de matematică” în format digital, care conține imagini, semne și definiții simple ale termenilor: adunare, scădere, fracție, unghi, proporție etc. Elevii contribuie activ la completarea acestuia, desenând simbolurile și explicând prin semne sensul lor. Acest proces îi implică nu doar cognitiv, ci și afectiv, consolidând motivația și înțelegerea profundă a limbajului matematic.

Astfel, literația devine o construcție comună între profesor și elev, bazată pe semnificații împărtășite, nu doar pe transmiterea unilaterală a informației.

4. Adaptarea limbajului matematic pentru elevii cu CES

Elevii cu CES, indiferent de natura deficienței, au nevoie de o abordare pedagogică individualizată. În contextul matematicii, adaptarea limbajului este crucială. Termenii tehnici trebuie explicați prin exemple vizuale și situații din viața cotidiană. De exemplu, noțiunea de „proporție” poate fi introdusă prin comparația între pahare de diferite mărimi sau prin prepararea unei rețete simple (două linguri de zahăr la un pahar de apă). În acest fel, matematica devine funcțională și relevantă.

Pentru elevii cu dificultăți de învățare asociate, textele problemelor trebuie simplificate, dar fără a le diminua valoarea educativă. Este important ca enunțurile să fie clare, concise, cu un limbaj familiar și cu suport vizual. În plus, formularea întrebărilor deschise („Ce observi?”, „Cum putem verifica?”) dezvoltă gândirea critică și competențele de literație funcțională.

5. Tehnologia – partener în dezvoltarea literației

Instrumentele digitale oferă oportunități remarcabile pentru învățarea elevilor cu deficiențe auditive și alte cerințe educaționale speciale. Tabletele, aplicațiile educaționale vizuale, jocurile interactive și platformele care permit traducerea în limbaj mimico-gestual pot transforma procesul de învățare într-o experiență dinamică și incluzivă.

De exemplu, aplicațiile care oferă reprezentări vizuale ale operațiilor matematice sau care transformă textele în imagini animate sunt extrem de utile. Utilizarea programelor de tip GeoGebra sau a aplicațiilor AR (realitate augmentată) stimulează interesul și facilitează înțelegerea noțiunilor abstracte. În plus, elevii pot lucra colaborativ, ceea ce dezvoltă nu doar competențele matematice, ci și abilitățile de comunicare și cooperare.

În activitatea mea, folosesc frecvent jocuri educative digitale pentru consolidarea conceptelor. Spre exemplu, un joc interactiv de tip „asociază imaginea cu operația” îi ajută pe elevii cu deficiențe de auz să coreleze simbolurile matematice cu reprezentările vizuale, consolidând astfel înțelegerea sensului.

6. Integrarea interdisciplinară – punți între literație și matematică

O bună practică pentru dezvoltarea literației este abordarea interdisciplinară. Matematica poate fi integrată cu activități de limbă română, arte vizuale, științe sau TIC, pentru a crea contexte autentice de învățare. De exemplu, un proiect intitulat „Magazinul clasei” poate

combina noțiuni de matematică (prețuri, măsurare, adunare, rest) cu competențe de comunicare (scrierea etichetelor, formularea de întrebări și răspunsuri), toate adaptate în limbaj vizual și prin semne.

Prin astfel de activități, elevii învață să utilizeze limbajul matematic în contexte reale, își dezvoltă vocabularul activ și își consolidează încrederea în propriile abilități de comunicare. Mai mult, interdisciplinaritatea favorizează transferul de competențe – elevii descoperă că matematica nu este o disciplină izolată, ci un instrument pentru înțelegerea lumii.

7. Evaluarea ca proces formativ și comunicativ

Evaluarea elevilor cu deficiențe auditive sau alte cerințe educaționale speciale trebuie să aibă un caracter formativ și să țină cont de particularitățile de comunicare. În locul testelor exclusiv scrise, se pot folosi portofolii, fișe vizuale, prezentări grafice, jocuri de rol sau explicații prin semne. Astfel, elevii își pot exprima cunoștințele prin mijloace adaptate propriilor canale de comunicare.

O practică eficientă este autoevaluarea vizuală – elevul colorează simboluri sau emoticoane care indică nivelul său de înțelegere („înțeleg bine”, „mai am nevoie de ajutor”). Aceasta dezvoltă metacogniția și responsabilitatea față de învățare, componente esențiale ale literației funcționale.

8. Concluzii

Dezvoltarea competențelor de literație la elevii cu deficiențe auditive și alte cerințe educaționale speciale presupune o pedagogie centrată pe vizual, pe experiență și pe comunicare alternativă. Matematica, aparent un domeniu abstract, poate deveni un teren fertil pentru cultivarea acestor competențe dacă este abordată ca un limbaj viu, semnificativ și accesibil.

Profesorul nu este doar un transmițător de cunoștințe, ci un creator de punți între lumi – între limbajul simbolic al matematicii și realitatea concretă a elevilor. Prin adaptare, empatie, creativitate și utilizarea tehnologiei, putem transforma procesul de învățare într-o experiență autentică de descoperire și comunicare.

Într-o școală incluzivă, fiecare elev are dreptul nu doar să învețe, ci și să fie înțeles. Iar literația, în sensul ei cel mai profund, înseamnă tocmai această capacitate de a da sens lumii, indiferent de canalul prin care comunicăm.

Bibliografie:

1. Bulat, Galina, Rusu, Nadia, *Suportul educațional. Asistența copiilor cu cerințe educaționale speciale. Ghid metodologic*, Lumos Foundation Moldova, Chișinău, 2015;
2. Cornea, Alexandra (coord.), *CES Ghid pentru profesori*, București, 2019;
3. Danii, Nina, *Aspecte ale modernizării metodologiei formării comunicării verbale la elevii cu deficiențe de auz. Ghid metodic*, Editura „Bostan Vera”, Chișinău, 2006.

ÎNVĂȚARE PRIN JOC LA ELEVUL CU CES

Profesor 1 Cîrmaci Alina

Profesor 2 Bedrulea Andreea

Liceul Special Câmpulung Moldovenesc

"JOCUL RĂMÂNE PENTRU DEFICIENȚII MINTAL FORMA PERMANENTĂ A PROCESULUI DE RECUPERARE"

Una dintre cele mai importante forme de manifestare a copilului este jocul. Lucian Blaga spunea că „înțelepciunea și iubirea copilului este jocul”. În mod obișnuit o asemenea activitate este considerată ca izvorâtă din nevoia de acțiune de mișcare a copilului — o modalitate de a-și consuma energia — sau de a se distra; un fel plăcut de a utiliza timpul. Punctele de vedere în abordare sunt diferite: unii l-au considerat activitate intelectuală, alții ca o activitate fizică, iar alții ca o activitate agreabilă, plăcută, distractivă. Așa se explică de ce și până astăzi terminologia referitoare la problematica jocului este destul de vaga, ambiguă. Acest amalgam de opinii a generat multe neajunsuri educative.

Jocul didactic este o activitate foarte accesibilă, care rezolvă una sau mai multe sarcini didactice pe baza îmbinării tehnicii de realizare a acestor sarcini cu elementul de joc.

Jocul este una dintre activitățile prin care copilul învață să cunoască lumea reală. Pe măsură ce copilul se dezvoltă, conținutul jocurilor se extinde cuprinzând și relațiile sociale dintre oameni.

În jocurile sale, copilul reflectă viața și activitatea socială a adultului, pentru că aceasta este ambianța *în care își duce existența*. Încă de timpuriu, copilul simte nevoia unei comunicări active cu cei din jur, în primul rând cu părinții care îl îngrijesc, îi procură jucării și se joacă cu el.

Ce este jocul didactic? Jocul didactic constituie o formă de activitate foarte accesibilă, care rezolvă una sau mai multe sarcini didactice pe baza îmbinării tehnicii de realizare a acestor sarcini cu elementul de joc.

Folosind jocul didactic pentru a rezolva o sarcină didactică într-un chip nou, deosebit, atractiv. Fiecare joc didactic are un specific al său și anume, acela că urmărește un scop intrinsec, este o activitate suficientă sie însăși, fără să constituie un mijloc pentru atingerea altui țel.

Învățarea care implică jocul devine plăcută și atrăgătoare. De aceea o motivație intrinsecă de mare valoare a învățării se realizează prin joc. Iată motivul principal pentru care, în anumite faze ale învățării și ale dezvoltării copilului, procesul instruirii este necesar să se desfășoare prin intermediul jocului. Prin joc elevii pot ajunge la descoperiri de adevăruri, își pot antrena capacitățile lor de a acționa creativ, pentru că strategiile jocului sunt în fond strategii euristice, în care se manifestă istețimea, spontaneitatea inventivitatea, inițiativa, răbdarea, îndrăzneala etc.

Jocurile copiilor devin metodă de instruire în cazul în care ele capătă o organizare și se succed în ordinea implicată de logica cunoașterii și învățării. Jocurile imaginate cu un scop educativ bine precizat și organizate în concordanță cu el devin metodă de instruire. Intenția principală a jocului nu este divertismentul rezultat din încercarea puterilor, ci învățarea care pregătește copilul pentru muncă și viață. Fiecare joc didactic trebuie să instruiască pe copii, să

le consolideze cunoștințele despre lumea înconjurătoare, să îmbine armonios elementul instructiv cu elementul distractiv.

Îmbinarea armonioasă a elementului instructiv cu cel de divertisment duce la apariția unor stări emoționale complexe, care intensifică procesele de reflectare directă și nemijlocită a realității.

Jocul didactic rămâne joc numai dacă conține elemente de așteptare, de surpriză, de întrecere, elemente de comunicare reciprocă între copii etc. Toate acestea fac ca elementul instructiv să se îmbine cu cel distractiv. În procesul desfășurării jocului, copilul are posibilitatea să-și aplice cunoștințele, să-și exerseze priceperile și deprinderile ce și le-a format în cadrul diferitelor activități. Deci, jocul capătă o valoare practică. Folosirea jocului didactic ca activitate în completare cu întreaga clasă, aduce variația în procesul de instruire a copiilor făcându-l, mai atractiv.

O caracteristică esențială a jocului didactic constă în crearea unor condiții favorabile pentru aplicarea multilaterală a cunoștințelor și pentru exersarea priceperilor și deprinderilor sub forma unor activități plăcute și atractive.

Jocul didactic rămâne pentru elevii cu nevoi speciale forma permanentă a procesului de învățare.

La copiii cu cerințe educative speciale, jocul didactic se poate organiza cu succes la toate disciplinele școlare, în orice moment al lecției, într-o anumită etapă a ei, sau întreaga activitate se poate desfășura pe baza lui, urmărindu-se fie dobândirea noilor cunoștințe priceperi și deprinderi, fie fixarea și consolidarea acestora, fie verificarea și aprecierea nivelului de pregătire a elevilor, cu condiția ca în cadrul lui să primeze obiectivele instructiv-educative.

Deși educatorul nu participă direct la joc, el trebuie să urmărească cu atenție îndeplinirea sarcinilor jocului, comportarea elevilor și menținerea atmosferei, ritmul și intensitatea jocului trebuie să crească treptat. Pentru a menține și mări interesul pentru jocul respectiv este bine să se introducă unele reguli noi și în special să se complice sarcina didactică.

În joc are loc dezvoltarea tuturor laturilor personalității – a capacității lor intelectuale, a calităților morale, a creativității. Prin joc, toate aceste însușiri se modelează în unitatea și interacțiunea lor. Jocul este mijlocul prin care se educă la cel mai înalt nivel relațiile de grup, favorizând manifestarea inițiativei, independenței și a responsabilității. Prin intermediul jocului omul se obișnuiește să suporte cu demnitate înfrângerile și să guste satisfacțiile victoriile. De asemenea jocul are o importanță deosebită pentru deconectarea jocul este cea mai bună formă de odihnă activă, prin intermediul lui utilizându-se la maxim timpul liber.

În continuare prezentăm un proiect didactic, în care învățarea de realizează prin intermediul jocului didactic.

Bibliografie

1. Constatntin Cocoș , 2014 , Pedagogie , ediția a III a revăzută și adăugită , Editura Polirom București.
2. Alois Gherguț , 2013, Sinteze de psihopedagogie Specială , ediția a III a , Editura Polirom București.

TRADIȚII DE PAȘTE ÎN VALEA JIULUI

prof. Malairos Alexandru-Simon, prof. Bratu Alina

Liceul Teoretic „Ion Constantin Brătianu” Hațeg

Studiul etnografic al tradițiilor locale, cum sunt cele ale **momârlanilor din Valea Jiului**, reprezintă o excelentă **bună practică** pentru dezvoltarea unui spectru larg de competențe de literație, ancorând procesul de învățare în contextul cultural autentic

Prezenta lucrare explorează tradițiile de Paște ale **momârlanilor**, o comunitate distinctă din România, considerată de unii cercetători ca fiind urmașii dacilor așezați în **Valea Jiului**. Această zonă etnografică, parte a **Transilvaniei**, care include Depresiunea Transilvaniei și versantele carpatice, este caracterizată de un relief de platou fragmentat de văi, oferind un cadru natural propice conservării vechilor obiceiuri. Termenul *momârlan* se presupune că derivă din limba latină, de la *momo* (țăran) și *lan* (băștinaș).

Ocupațiile tradiționale ale momârlanilor sunt bazate pe **creșterea animalelor și agricultura**. Arhitectura lor este distinctivă, cu case construite din **bârne necioplite**, încheiate cu îmbucături și de formă pătrată sau dreptunghiulară, amintind de structurile dacice.

Transilvania cuprinde partea centrală a României, respectiv Depresiunea Transilvaniei și versantele carpatice ce se înclină spre aceasta, iar printre zonele etnografice ale sale se numără și Valea Jiului.

Aceasta are aspect general de platou fragmentat, de văi care o străbat de la E spre V. În centru sunt prezente șiruri de dealuri, iar la contactul cu munții s-au format unități depresionare și culoare. Ca urmare s-au diferențiat unitatea centrală și unitatea marginală a depresiunii Transilvaniei.

Momârlanii sunt o comunitate mică din România, o populație despre care se spune ca ar fi urmașii dacilor așezați în Valea Jiului. Unii cercetători spun că termenul derivă din limba latină, de la *momo* (țăran) și *lan* (băștinaș).

Fig. 1. Momârlanii din Valea Jiului-Uricani

Momârlanii își construiesc casele așa cum o făceau odinioară dacii care stăpâneau munții: din bârne necioplite, încheiate la capete cu îmbucături și de formă pătrată sau dreptunghiulară. În ani 1960, Vlad Marin, constructor, și-i amintește pe momârlani ca “niște

oameni foarte harnici, ușor de recunoscut după pantalonii tradiționali, cioarecii, și care se ocupă de păstorit. Pamântul, însemnat cu morții îngropați în curte. ”

Ocupațiile casnice tradiționale sunt bazate pe creșterea animalelor și agricultura. În cadrul orașului Uricani, precum în multe alte spații românești, varietatea resurselor naturale (ape, soluri, vegetație, faună) și abundența acestora, au servit din totdeauna localnicilor drept mijloace de existență, satisfăcându-le cerințele pentru activitățile productive (creșterea animalelor, pomicultura, activități forestiere etc.).

Obiceiuri preluate de la Imperiul Bizantin sunt păstrate cu sfințenie în rândul momârlanilor din Valea Jiului. Sărbătorile de Paști coincid cu sosirea primăverii, poate cel mai frumos anotimp, anotimpul trezirii la viață a naturii, anotimpul revigorării. Gospodarii își făceau curățenie și rânduială prin curți, ogrăzi, grădini și prin case.

Pregătirile pentru Paști au fost întotdeauna un prilej de bucurie pentru toți membrii comunității care, după puterile lor economice sau culturale, au încercat să se mențină la un nivel cât mai apropiat de normele ce priveau organizarea măreței sărbători care începea cu vopsitul ouălor. Ouăle adunate din cuibar se spală și pe coaja lor umedă se lipesc frunzulițe (trifoi, pătrunjel, mărar, leuștean, etc.) și flori. Ouăle astfel decorate se învelesc într-o bucată de ciorap și mai apoi se leagă strâns cu ață. Se pune apă la fiert într-o oală închisă la culoare, se adaugă o lingură de sare și o lingură de oțet, apoi cojile de la circa 4-5 cepe roșii mari. Ouăle se introduc la fiert în oală, unul câte unul. După ce apa dă în clocot, se lasă la foc mic aproximativ 15 minute, ca să se prindă culoarea. Se scot mai apoi cu o lingură de lemn, pe o tavă sau farfurie și le lasă la răcit fără să fie șterse. După ce s-au răcit puțin se ung cu o bucățică de slănină sau un șervețel îmbibat în ulei.

Fig. 2. Vopsirea ouălor tradiționale în coji de ceapă

Pe rând, oamenii continuau să pregătească diverse preparate tradiționale pentru masa de Paște. Ele sunt preparate în ceaune, la foc mic. În vechime la pomeni, mâncarea era servită în castroane de argilă, apoi în cele din lemn însă de Paști acestea le servesc în vase de pământ.

Fig. 3. Ceaun Momârlănesc din carne de oaie

Masa de Paște este servită afară în terasa casei sau la iarbă verde, acolo unde se desfășurau nedeile imediat după sfintele zile de sărbătoare. Preparatul la cazan dă un gust deosebit alimentelor. Carnea este tăiată în bucăți mici, fiartă în apă, îndepărtându-se tot timpul spuma de deasupra fiertului. Se adaugă mirodenii, cum ar fi cimbru, piper și altele. La sfârșit se face rântaș cu grăsime, ceapă și boia. Pâinea tradițională este coaptă în cuptor, de mamele care le și pe fetele tinere întregul proces pentru a-l duce mai departe, de la frământare până la produsul finit.

De la masa de Paște nu pot lipsi produsele tradiționale momârlănești precum: sângerete, slănină, brânză de oaie, ceapă roșie, drob, cozonac sau autenticele plăcinte momârlănești.

Fig.4. Masa Tradițională de Paște servită în terasa casei

În a doua zi de Paște, în ținutul Momârlanilor se păstrează obiceiul udatului fetelor. Copiii și flăcăii din comunitățile de momârlani, așa cum fac și cei din Transilvania, în general, pleacă cu udatul, un obicei străvechi care simbolizează viața și fertilitatea. Tradiția datează din perioada precreștină, dar în timp apa a fost înlocuită cu sprayuri și, mai nou, cu parfumuri scumpe. Îmbrăcați în straie de sărbătoare și chiar în costume populare în cătunele ardelenesti, feciorii se adună în cete și pleacă pe la casele codanelor. Tradiția spune că toate fetele tinere trebuie stropite pentru a avea noroc, iar cine uita de acest obicei va avea un an de ghinioane. După ce gazda le deschide ușa, feciorii recită câteva versuri transmise din generație în generație: „Am auzit că aveți o floare frumoasă/Am venit să o ud să nu se veștejească”. În schimb, primesc ouă roșii, cozonac și un pahărel de țuică.

Fig. 5. Udatul fetelor

Activități educative desfășurate de elevi

1. Documentare etnografică locală

Elevii au desfășurat activități de documentare în comunitate, realizând interviuri cu persoane vârstnice din satele momârlănești Uricani și Petrila.

Au completat fișe de observație și jurnale de teren, notând termeni regionali, expresii populare și rețete tradiționale.

Astfel, și-au dezvoltat competențele de înțelegere și prelucrare a informațiilor din surse orale și scrise.

2. Atelier de lectură și interpretare a textului etnografic

În cadrul orelor de limba română, elevii au citit și interpretat texte despre obiceiurile pascale din Transilvania.

Au redactat eseuri și articole culturale, pe teme precum „*Paștele la momârlani – simboluri și tradiții*”, dezvoltând exprimarea scrisă și gândirea critică.

3. Film educativ – „Tradiții de Paște în Valea Jiului”

Pentru a valorifica informațiile obținute, elevii au realizat un filmuleț documentar de prezentare a zonei, combinând interviuri, imagini, texte narate și muzică tradițională.

Activitatea a contribuit la dezvoltarea literației digitale și vizuale, precum și la abilitățile de colaborare, editare și comunicare multimodală.

4. Atelier culinar tradițional

Sub îndrumarea profesorilor și a părinților, elevii au realizat preparate culinare tradiționale de Paște, precum ouă vopsite în coji de ceapă, cozonaci și plăcinte momârlănești, platouri tradiționale.

În cadrul atelierului, elevii au scris rețetele, au creat fișe descriptive și au prezentat semnificația simbolică a fiecărui preparat, consolidând competențele de scriere funcțională și comunicare culturală.

5. Interpretarea de piese autentice și cântece populare

Elevii au pregătit și interpretat piese folclorice autentice din Valea Jiului, însoțite de texte poetice tradiționale. Ba chiar datorită elevilor talentați au fost interpretate „jiene” tradiționale zonei la fluier.

Această activitate a contribuit la dezvoltarea literației auditive și expresive, la cunoașterea limbajului artistic și la transmiterea valorilor locale prin intermediul artei.

6. Realizarea de machete tematice și expoziție etnografică

Inspirându-se din arhitectura și peisajul momârlănesc, elevii au creat machete

reprezentative ale zonei, ilustrând casele tradiționale, bisericile de lemn și spațiile rurale.

Expoziția rezultată a inclus și panouri descriptive, afișe și texte explicative, consolidând abilitățile de sinteză, prezentare și exprimare vizuală.

7. Prezentare publică și dezbateri

Toate activitățile s-au finalizat printr-o expoziție interactivă și o sesiune de prezentări orale, unde elevii și-au argumentat alegerile, au explicat procesul de documentare și au răspuns întrebărilor colegilor.

Astfel, și-au exersat competențele de comunicare orală, argumentare și gândire critică.

Rezultate și impact educativ

Prin derularea acestor activități:

- elevii au **dezvoltat competențe de literație funcțională, digitală, culturală și artistică**;
- au învățat să **creeze, să interpreteze și să prezinte informații în multiple forme de expresie**;
- au dobândit **conștiința valorilor culturale locale** și respectul pentru tradițiile românești;
- au devenit **ambasadori ai identității culturale** din Valea Jiului.

Activitățile educative dedicate tradițiilor de Paște ale momârlanilor din Valea Jiului demonstrează că dezvoltarea competențelor de literație poate fi realizată eficient prin valorificarea patrimoniului cultural local. Elevii devin nu doar receptori ai informației, ci autori, creatori și promotori ai propriei culturi, învățând să comunice autentic prin text, imagine, sunet și emoție.

În concluzie, momârlanii din Valea Jiului păstrează o serie de tradiții specifice în perioada Paștelui. Pe lângă păstrarea cu sfințenie a rețetelor tradiționale aceștia păstrează inclusiv elementele de folclor ale zonei „Junii”, „Călușarii” și „Cobza”. Aceste tradiții implică dansuri, cântece și mișcări acrobatice și sunt considerate a fi unele dintre cele mai importante tradiții ale momârlanilor.

Tradițiile de Paște ale momârlanilor, cu specificul lor local, reprezintă o parte esențială a identității lor culturale. Aceste obiceiuri, transmise din generație în generație, le oferă un sentiment de apartenență și îi diferențiază de alte comunități din țara noastră. Pierderea acestor tradiții ar însemna o diminuare a bogăției culturale a poporului nostru iar continuarea acestor tradiții an de an reprezintă o formă de omagiu adus strămoșilor și o modalitate de a menține o legătură spirituală cu trecutul comunității.

Bibliografie:

1. <http://cnipturicani.ro/wp-content/uploads/2020/03/Strategia-de-dezvoltare-turistic%C4%83-a-ora%C8%99ului-Uricani-2020-2027.pdf>;
2. <https://cnipturicani.ro/>;
3. <http://orasuluricani.ro/>.

BUNE-PRACTICI PRIVIND IMPLEMENTAREA PROIECTULUI JUDEȚEAN DE LECTURĂ „VOCEA CĂRȚILOR-PERSONALITĂȚI ALE CULTURII NAȚIONALE”

Prof. Popescu Elena-Grădinița cu Program Prelungit Nord 2, Rm. Vâlcea

Prof. Ancuța Giorgiana- Grădinița cu Program Prelungit Nord 2, Rm. Vâlcea

Grădinița cu Program Prelungit Nord 2 din Râmnicu Vâlcea a implementat în anul școlar 2024–2025, la grupele de preșcolari, Proiectul județean „Vocea Cărților – Personalități ale culturii naționale”, ca parte a demersului educativ de apropiere timpurie a copiilor de valorile culturale românești. Activitățile derulate au fost adaptate particularităților de vârstă ale preșcolarilor și au urmărit stimularea interesului pentru lectură, familiarizarea cu personalități marcante ale culturii naționale, dezvoltarea exprimării orale și artistice, precum și cultivarea sentimentului de apartenență la identitatea națională. Copiii au răspuns cu entuziasm la poveștile și poeziile propuse, la atelierile de creație și activitățile tematice, dovedind că, încă din grădiniță, pot fi formați în spiritul respectului față de limba română, tradiții și valori autentice. Activitățile au avut un caracter interdisciplinar, antrenând resurse variate – literare, plastice, muzicale – și oferind copiilor contexte de învățare activă și semnificativă.

Toate educatoarele din unitate s-au implicat activ în organizarea și desfășurarea activităților, demonstrând creativitate, profesionalism și dăruire. Prin lecții interactive, atelier de creație, recitări, audiții muzicale și expoziții tematice, cadrele didactice au creat contexte variate prin care copiii au intrat în contact cu operele și figurile emblematice ale culturii românești. Această implicare colectivă a dus la un impact pozitiv semnificativ, vizibil atât în rândul copiilor, cât și în rândul părinților și al comunității.

Proiectul a urmărit:

- „Stimularea interesului pentru lectură în perioada preșcolarității și școlarității mici în vederea dezvoltării limbajului și a comunicării, a îmbogățirii vocabularului, dezvoltării imaginației și a creativității verbale, precum și consolidarea relațiilor de parteneriat între cadrele didactice, familiile copiilor și invitații din comunitatea educațională și locală.”
- „Cultivarea interesului pentru a cunoaște, explora și aprecia personalitățile culturii românești și creațiile lor din domeniul artelor și a științei.”

Beneficiarii acestui proiect au fost, în primul rând, preșcolarii, alături de familiile acestora, cât și cadrele didactice din grădiniță și invitații din comunitate.

De asemenea, proiectul a contribuit la consolidarea colaborării între educatori, părinți și comunitate, oferind un exemplu de bune practici în promovarea valorilor culturale naționale în educația timpurie. Considerăm că acest tip de inițiative are un impact durabil asupra formării identității copiilor și reprezintă o investiție valoroasă în educația generațiilor viitoare.

Activitățile desfășurate au stimulat curiozitatea copiilor, dezvoltându-le limbajul, imaginația și dorința de a se exprima în mod artistic și emoțional, prin desen, joc de rol sau recitare. Colaborarea între cadrele didactice, copii și părinți a fost esențială în reușita proiectului, contribuind la construirea unui mediu educațional în care valorile naționale sunt trăite, nu doar predate.

Proiectul a oferit un cadru propice pentru integrarea educației culturale și a educației pentru cetățenie în activitățile preșcolare, într-un mod accesibil și plăcut. Implicarea copiilor în activități centrate pe marile personalități ale culturii românești a reprezentat un prilej pentru

formarea unei identități culturale timpurii și pentru consolidarea sentimentului de mândrie națională.

Participarea copiilor la activitățile din cadrul proiectului a demonstrat că, încă de la vârste fragede, aceștia pot învăța să aprecieze valorile culturale, personalitățile marcante și simbolurile naționale, dacă li se oferă contexte educaționale adecvate și creative.

REZULTATELE OBȚINUTE ÎN URMA DERULĂRII PROIECTULUI EDUCAȚIONAL JUDEȚEAN:

La nivel cognitiv, copiii au reținut numele și domeniul de activitate al personalităților prezentate și au înțeles, la nivelul lor de vârstă, importanța contribuției acestora în cultura și istoria României. Au putut asocia informații esențiale cu imagini, simboluri (portretul lui Eminescu cu poezia, vioara pentru George Enescu, etc.), au început să recite fragmente din poezii sau să reproducă povești populare cunoscute .

La nivel afectiv, s-a observat interes și entuziasm în rândul copiilor pentru activitățile care implicau povestirea sau jocul de rol. Preșcolarii au manifestat curiozitate și bucurie în descoperirea unor povești din trecutul țării și și-au exprimat verbal empatia și admirația față de anumite trăsături ale personalităților (curaj, inteligență, creativitate).

La nivel comportamental, copiii au participat activ la activități, au respectat regulile în timpul acestora, au colaborat în cadrul lucrului în echipă și s-au implicat în expoziții tematice sau mici spectacole organizate cu această ocazie.

În concluzie, proiectul a atins obiectivele propuse și a fost apreciat de întreaga comunitate educațională.

PLANIFICAREA ACTIVITĂȚILOR

NR. CRT.	PERSONALITATE	LECTURĂ
Săptămâna 0	Prezentarea proiectului preșcolarilor și familiilor lor	
Săptămâna 1	Ziua mondială a dicționarului – 16 octombrie	"Răsfoim dicționare – carte de non-ficțiune"
Săptămâna 2	Emil Racoviță – 15 noiembrie	"Străbunicul meu, Emil Racoviță", scrisă de Andreia Petcu și ilustrată de Eugen Berlo
Săptămâna 3	1 Decembrie 1918	"Am fost și eu la Alba Iulia și am văzut Unirea cea Mare", scrisă de Dumitru Almaș și ilustrată de Ovidiu Tănase
Săptămâna 4	Mihai Eminescu – 15 ianuarie	"Somnoroase păsărele"
Săptămâna 5	Constantin Brâncuși – 19 februarie	"Ceea ce nu s-a mai văzut" scrisă și ilustrată de Ashley Spires
Săptămâna 6	Ion Creangă – 1 martie	"Ursul păcălit de vulpe"
Săptămâna 7	Ana Blandiana – 25 martie	"Într-o zi pe când lucrăm" din volumul "Întoarcerea lui Arpagic", scrisă de Ana Blandiana și ilustrată de Livia Coloji
Săptămâna 8	Nicolae Grigorescu – 15 mai	"Art și Max", scrisă și ilustrată de David Wiesner
Săptămâna 9	George Enescu – 19 august	"Pe aripile muzicii", scrisă de Beatrice Bujan și Ileana Ciobanu și ilustrată de Roma Gavrilă
Săptămâna 10	Evaluarea proiectului	

ZIUA MONDIALĂ A DICȚIONARULUI

EMIL RACOVIȚĂ

MIHAI EMINESCU – 15 IANUARIE

NICOLAE GRIGORESCU- 15 MAI

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR ÎN CADRUL ORELOR DE EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT

Autor: prof. Rusu Elena

Unitatea de învățământ: Liceul Teoretic „Emil Racoviță” Baia Mare

Autor: prof. Baniță Elena

Unitatea de învățământ: Colegiul Național “Dr Ioan Meșotă” Brașov

Introducere

Într-un context educațional modern, competențele de literație nu se limitează doar la domeniul limbii și literaturii române, ci devin un obiectiv transversal, care trebuie dezvoltat în toate disciplinele școlare. Educația fizică și sportul oferă oportunități autentice pentru formarea literației funcționale, vizuale, digitale și sociale, prin activități care implică învățare activă, colaborare, reflecție și comunicare.

Prin intermediul mișcării, elevii nu doar își dezvoltă abilitățile motrice, ci și capacitatea de a înțelege, interpreta și aplica informații în contexte variate. Astfel, ora de educație fizică devine un cadru complex de formare integrală a elevului, atât din punct de vedere fizic, cât și cognitiv și socio-emoțional.

1. Conceptul de literație în educația fizică

Literația reprezintă abilitatea de a utiliza limbajul și informația în mod eficient pentru a comunica, a învăța și a participa activ în societate. În educația fizică, literația capătă valențe particulare, referindu-se la înțelegerea termenilor specifici, a regulilor de joc, a instrucțiunilor, dar și la capacitatea de a reflecta asupra propriei activități fizice și de a comunica eficient cu colegii și profesorul.

Prin folosirea limbajului sportiv adecvat, prin citirea și interpretarea datelor (scoruri, timpi, statistici), elevii își dezvoltă gândirea critică și capacitatea de analiză. Activitățile sportive îi învață să identifice și să înțeleagă informațiile esențiale, să le interpreteze și să ia decizii rapide, aspecte ce țin de competențele de literație aplicată.

2. Rolul profesorului de educație fizică în dezvoltarea literației

Profesorul de educație fizică are un rol esențial în stimularea competențelor de literație prin:

- utilizarea limbajului clar, precis și adaptat nivelului de înțelegere al elevilor;
- solicitarea de răspunsuri verbale argumentate (de ce alegi această strategie, cum poți îmbunătăți execuția?);
- introducerea reflecției scrise sau orale asupra progresului individual;
- integrarea activităților interdisciplinare, care combină mișcarea cu lectura, scrierea sau exprimarea creativă.

Prin aceste abordări, ora de sport devine un spațiu de învățare activă, în care elevul este stimulat să gândească, să comunice și să își exprime opiniile, nu doar să execute mișcări mecanice.

3. Exemple de bune practici

a) Jurnalul sportiv al elevului
Elevii clasei a IX-a pot ține un jurnal sportiv, în care notează obiectivele personale, progresul, dificultățile întâmpinate și soluțiile găsite. Astfel, ei își dezvoltă capacitatea de exprimare scrisă și reflexivă, învățând să-și analizeze performanțele.

b) Lectura motivațională în context sportiv
La începutul orei, profesorul poate prezenta scurte texte inspiraționale despre perseverență,

spirit de echipă sau succes, urmate de discuții interactive. Aceasta contribuie la formarea literației emoționale și la cultivarea valorilor pozitive.

c) Proiect interdisciplinar „Jocurile Toleranței”
Elevii pot realiza eseuri sau prezentări despre sportivi de performanță, reguli de joc sau importanța activității fizice. Acest tip de proiect stimulează exprimarea orală, scrisă și digitală.

d) Analiza video a unei secvențe sportive
Elevii pot urmări înregistrări video ale unor exerciții sau jocuri, descriind apoi acțiunile și strategiile folosite. Această activitate dezvoltă literația vizuală și gândirea critică.

e) Elaborarea unui afiș cu teme sportive

În cadrul activităților extracurriculare, elevii pot crea afișe clasice sau digitale de promovare a unui eveniment sportiv în școală sau a unui proiect educațional. Acest demers stimulează creativitatea, colaborarea și competențele de literație vizuală și digitală.

4. Impactul asupra elevilor

Implementarea acestor bune practici contribuie la formarea unor elevi activi, reflexivi și comunicativi. Elevii își îmbunătățesc capacitatea de a înțelege și utiliza limbajul specific, de a exprima opinii argumentate și de a colabora eficient. Totodată, activitățile propuse dezvoltă gândirea critică, încrederea în sine, responsabilitatea și respectul față de reguli și colegi. Într-un context educațional centrat pe competențe, educația fizică devine un spațiu interdisciplinar, în care se dezvoltă nu doar corpul, ci și mintea și spiritul elevilor.

Concluzii

Literația, ca abilitate esențială a învățării pe tot parcursul vieții, se poate forma și consolida prin activitățile desfășurate la orele de educație fizică și sport. Profesorul are misiunea de a valorifica fiecare moment al lecției pentru a dezvolta nu doar competențele motrice, ci și cele cognitive, comunicative și sociale. Prin abordări moderne, creative și interdisciplinare, ora de sport devine un instrument de alfabetizare funcțională, emoțională și socială, contribuind la formarea unui elev echilibrat, capabil să învețe, să comunice și să se adapteze în diverse contexte de viață.

Bibliografie

1. Ministerul Educației (2022). Competențe-cheie și literație în curriculumul național. București.
2. OECD (2018). PISA 2018 Assessment and Analytical Framework: Reading, Mathematics and Science. Paris: OECD Publishing.
3. Dumitru, C. (2021). Educația prin mișcare – Perspective interdisciplinare. Editura Didactică și Pedagogică.
4. Dascălu, L. (2020). Strategii inovative în predarea educației fizice. Editura Universitară, București.
5. European Commission (2019). Key Competences for Lifelong Learning. Brussels.

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR PRIN SPORTUL MINȚII – ȘAHUL

Autor: Dîrle Mirabela

Unitatea de învățământ: Școala Gimnazială „Lucian Blaga”, Baia Mare

Disciplina: Educație Fizică și Sport

Rezumat

Lucrarea de față își propune să evidențieze modalități moderne și eficiente de dezvoltare a competențelor de literație ale elevilor, cu accent pe integrarea activităților educaționale nonformale, în special a șahului – sportul minții. Șahul stimulează gândirea logică, planificarea strategică, capacitatea de analiză și concentrare, dar și exprimarea clară a raționamentelor. Într-un context educațional care urmărește formarea gândirii critice și a competențelor de comunicare, șahul devine un instrument valoros pentru dezvoltarea literației funcționale, digitale și critice.

1. Introducere

Literația, în sensul modern al termenului, depășește sfera cititului și scrisului, integrând competențe de înțelegere, analiză și aplicare a informației în contexte variate. Elevii au nevoie de activități care să le dezvolte aceste competențe într-un mod atractiv, prin joc, competiție și gândire strategică. În acest sens, șahul oferă un cadru perfect pentru formarea gândirii analitice, a răbdării și a perseverenței, valori care se reflectă direct în dezvoltarea literației.

2. Conceptul de literație și legătura cu șahul

Literația presupune capacitatea de a utiliza cunoștințele dobândite pentru a comunica eficient, a înțelege mesaje complexe și a gândi critic. În jocul de șah, elevii decodifică simboluri (piesele și mișcărilor), interpretează informații vizuale, formulează ipoteze, argumentează decizii și își exprimă gândirea strategică într-o manieră clară. Astfel, șahul contribuie la dezvoltarea tuturor dimensiunilor literației:

- ****Literația funcțională:**** elevii urmează reguli, formulează planuri și își exprimă deciziile în mod logic;
- ****Literația digitală:**** utilizarea platformelor online de șah (Chess.com, Lichess.org) pentru analiză și autoevaluare;
- ****Literația critică:**** analiza partidelor, identificarea greșelilor, evaluarea alternativelor și gândirea independentă;
- ****Literația vizuală:**** recunoașterea tiparelor de joc, înțelegerea configurațiilor vizuale și anticiparea mutărilor.

3. Exemple de bune practici

- a) ****Integrarea șahului în orele de Educație Fizică și Sport**** – ca activitate de concentrare și relaxare intelectuală între exercițiile fizice. Aceasta susține echilibrul dintre mișcarea fizică și cea mentală, contribuind la dezvoltarea armonioasă a elevilor.
- b) ****Clubul de șah al școlii**** – organizarea unui club extracurricular dedicat șahului, unde elevii își pot dezvolta gândirea logică, spiritul competitiv și capacitatea de colaborare. Profesorii pot organiza mini-turnee, concursuri interne și activități interșcolare.
- c) ****Proiecte interdisciplinare**** – legarea șahului de discipline precum limba română (analiza

partidelor descrise în text), matematica (strategii și probabilități), informatică (platforme digitale) sau educația civică (respectul față de adversar și fair-play-ul).

d) ****Lectura reflexivă și analiza de situații**** – elevii sunt invitați să comenteze partide celebre, să explice mutări sau să scrie jurnale de învățare. Această activitate stimulează exprimarea clară și argumentată, dezvoltând competențele de scriere și vorbire.

e) ****Tehnici moderne**** – utilizarea platformelor Kahoot, Wordwall, Genially sau Jamboard pentru evaluarea cunoștințelor despre reguli, strategii și istoria șahului.

4. Impactul șahului asupra dezvoltării elevilor

Practicarea șahului are multiple beneficii asupra dezvoltării cognitive și emoționale a elevilor. Studiile educaționale arată că elevii care practică șahul manifestă o concentrare mai bună, o gândire analitică mai dezvoltată și o capacitate sporită de a rezolva probleme complexe. În același timp, aceștia își îmbunătățesc comunicarea, capacitatea de a lua decizii și încrederea în propriile forțe. Prin natura sa strategică, șahul îi învață pe elevi să gândească înainte de a acționa, să anticipeze consecințele și să evalueze rațional opțiunile.

5. Rezultate observate

Aplicarea activităților bazate pe șah a condus la creșterea implicării elevilor în activitățile de învățare, la îmbunătățirea vocabularului și a exprimării, precum și la dezvoltarea empatiei și a respectului reciproc. Elevii au început să manifeste interes pentru texte explicative, articole despre șah și povești despre marii maeștri, ceea ce a crescut implicit competențele lor de lectură și scriere.

6. Concluzii

Șahul, considerat sportul minții, nu este doar un joc, ci un instrument educațional de mare valoare. El contribuie la dezvoltarea competențelor de literație prin stimularea gândirii critice, a exprimării clare și a capacității de reflecție. Integrarea șahului în activitățile școlare, formale și nonformale, oferă elevilor șansa de a-și exersa mintea, de a comunica mai eficient și de a dobândi abilități transferabile în viața cotidiană. Profesorul devine un mentor care ghidează elevii spre descoperirea propriului potențial intelectual, iar literația devine o punte între cunoaștere și acțiune.

7. Bibliografie

1. Ministerul Educației (2022). Strategia națională de dezvoltare a competențelor de literație.
2. Ciochină, M. (2021). Literația în școală – de la teorie la practică. Editura Didactică și Pedagogică.
3. OECD (2019). PISA Framework for Reading Literacy.
4. Negreș-Dobridor, I. (2020). Metodologia dezvoltării competențelor de comunicare.
5. Kasparov, G. (2018). Deep Thinking: Where Machine Intelligence Ends and Human Creativity Begins. Hachette Books.
6. UNESCO (2023). Chess in Education: Cognitive and Social Benefits of the Game.

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR ÎN CONTEXT INTERDISCIPLINAR

Profesor: Stroia Letiția

Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Târgu Jiu, Jud. Gorj

Lucrarea prezintă o serie de bune practici privind dezvoltarea competențelor de literație ale elevilor, în special în contextul educației incluzive și interdisciplinare. Sunt evidențiate strategii inovative care pot fi aplicate în activitatea didactică de către profesori pentru a stimula gândirea critică, creativitatea și autonomia elevilor. Abordarea interdisciplinară oferă oportunități variate de învățare activă și cooperare.

Dezvoltarea competențelor de literație reprezintă o prioritate a sistemului educațional actual, întrucât acestea constituie baza tuturor proceselor de învățare. Într-o societate bazată pe cunoaștere, capacitatea de a citi, de a scrie și de a înțelege texte complexe este esențială pentru integrarea socială și profesională a individului. În școlile pentru educație incluzivă, această misiune devine și mai complexă, necesitând o adaptare a strategiilor didactice la nevoile și potențialul fiecărui elev.

1. Abordarea interdisciplinară a competențelor de literație

Literația nu se reduce la domeniul limbii și literaturii române. Ea se formează prin activități integrate, care implică discipline precum științele naturii, istoria, arta sau tehnologia. Proiectele interdisciplinare le oferă elevilor posibilitatea de a aplica abilitățile de lectură, scriere și comunicare în contexte variate. Astfel, literația devine o competență transversală, susținută de toate ariile curriculare.

2. Bune practici educaționale

Printre cele mai eficiente strategii se numără: lectura interactivă, dezbaterile tematice, realizarea de jurnale de lectură digitale, proiectele de tip „text și imagine” sau activitățile de scriere creativă colectivă. Acestea pot fi adaptate pentru elevi cu nevoi educaționale speciale, prin utilizarea materialelor vizuale, a suporturilor audio sau a tehnologiilor asistive. În plus, colaborarea între profesori din diferite arii curriculare stimulează gândirea critică și învățarea prin cooperare.

3. Implicarea comunității și a familiei

Proiectele educaționale interdisciplinare pot include activități comune cu părinții, bibliotecile și ONG-urile locale. De exemplu, atelierele de lectură, expozițiile tematice sau campaniile „Cartea săptămânii” contribuie la formarea unei culturi a lecturii și la crearea unui climat educațional incluziv. Profesorii au rolul de a fi mediatori între școală, familie și comunitate.

Concluzii

Dezvoltarea competențelor de literație prin abordare interdisciplinară reprezintă un proces complex, dar extrem de valoros. Bunele practici prezentate demonstrează că elevii pot atinge performanțe semnificative atunci când sunt implicați activ și motivați. Profesorii devin facilitatori ai învățării, iar colaborarea între discipline, familii și comunitate asigură coerența și eficiența procesului educațional.

Bibliografie:

1. OECD (2019). PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do. Paris: OECD Publishing.
2. UNESCO (2017). Global Education Monitoring Report: Accountability in Education. Paris: UNESCO.
3. Ministerul Educației Naționale (2017). Profilul de formare al absolventului. București: MEN.
4. Stan, E. (2020). Literația – concept, practici și politici educaționale. București: Editura Didactică și Pedagogică.
5. Ciolan, L. (2018). Învățarea integrată și competențele pentru societatea cunoașterii. Iași: Polirom.

METODE DE DEZVOLTARE A COMPETENȚEI DE LITERAȚIE LA CICLUL PRIMAR

Prof. înv. primar: Crăciun Ana

„Niciodată doi oameni nu vor citi la fel una și aceeași carte.” Edmund Wilson

Deși cei care suntem cititori competenți n-am crede că e așa, literația este o competență complexă care stă la baza tuturor celorlalte competențe-cheie.

Conform definiției oferite de Asociația Internațională de Literație, literația este abilitatea de a identifica, înțelege, interpreta, crea și comunica, folosind materiale scrise, audio și digitale în toate disciplinele și în orice context.

Dezvoltarea abilităților de literație la elevi presupune dobândirea treptată a competenței de comunicare. Conceptul de competență comunicativă reprezintă un nivel de performanță bazată pe cunoștințe, capacități, atitudini și un optim motivațional care determină eficiența subiectului în activitatea de comunicare. (A.Pamfil, 2003)

La debutul școlarității, copilul deține abilități de comunicare dobândite prin exersarea comunicării și a vorbirii în familie și la grădiniță. Acesta a învățat limba vorbită, fiind capabil să descifreze mesaje orale, spuse sau transmise nonverbal. Capacitățile de comunicare verbală se dezvoltă pe fondul deprinderilor verbale. Capacitatea copilului de a comunica prin limbaj depinde de structura creierului, de curiozitatea acestuia, receptivitatea față de influențele sociale, de capacitatea de imitație și de măsura în care acestuia i se oferă prilejul exersării vorbirii.

În ciclul primar, pentru dezvoltarea capacității de comunicare se planifică și se desfășoară lecții specifice. Lecțiile de comunicare orală au ca obiectiv fundamental formarea și dezvoltarea la elevi a capacității de receptare a mesajului oral și a capacității de exprimare orală. În programele școlare destinate claselor I – a IV-a, domeniul „comunicare” (formarea capacității de comunicare, potrivit formulării din programa școlară) se împarte în două subdomenii – comunicarea orală și, respectiv, comunicarea scrisă. Ca obiect de studiu, comunicarea orală contribuie la dezvoltarea capacității de exprimare orală și la formarea atitudinii comunicative, dezvoltă ascultarea activă, învățarea prin cooperare, gândirea critică a elevilor. În ciclul achizițiilor fundamentale, clasele I și a II-a, conținuturile comunicării orale vizează, potrivit programei școlare, formularea mesajului oral (cuvântul, enunțul, dialogul), aplicativ, fără teoretizări, preferându-se situații de comunicare concrete, actuale, pe baza unui suport vizual (se ține seama de gândirea concret-intuitivă a elevilor), construirea de dialoguri în situații concrete (în familie, la școală, în mijloacele de transport în comun etc.), intonarea propozițiilor enunțiative, interogative și exclamative. Comunicarea scrisă, spre deosebire de comunicarea orală, presupune mai multă rigoare, datorată tocmai naturii canalului de vehiculare a mesajului.

Metodele aplicate la lecții au un rol hotărâtor în dezvoltarea competenței de comunicare. Câteva exemple de metode pot fi:

Două adevăruri și o minciună (metodă nonformală adaptată)

Se împart participanții în perechi sau echipe. Fiecare trebuie să spună trei informații despre textul citit / studiat / cunoscut, dintre care două sunt adevărate și una este o minciună. Apoi, partenerul sau coechipierii încearcă să ghicească minciuna sau informația falsă. Participanții

trebuie să se asculte cu atenție. La sfârșit se prezintă informațiile grupului și se verifică dacă pot ghici care a fost minciuna.

Pânza de păianjen (metodă nonformală adaptată)

Materiale necesare: ghem de sfoară și fâșii de hârtie.

Se împarte clasa de elevi în trei grupe așezate în cercuri concentrice. Elevii din primul cerc citesc textul în lanț, aruncând ghemul de ață. Elevii din al doilea cerc continuă pânza de păianjen, formulând ideile principale ale fragmentelor citite de colegii din primul cerc și notându-le pe fâșia de hârtie primită inițial. Elevii celui de-al treilea cerc vor trebui să dezvolte ideile principale, realizând povestirea fragmentului. Elevii vor concluziona că asemeni lor, care au țesut o pânză de păianjen și autorul textului „țese” povestea înlănțuind întâmplările și personajele.

Îmbinarea metodelor și mijloacelor de învățământ conduc către o strategie didactică adecvată și eficientă. Dezvoltarea literației este crucială pentru învățarea continuă permițând elevilor și nu lor ci și adulților, să identifice, să înțeleagă, să exprime și să creeze concepte și idei.

METODE MODERNE DE STIMULARE A CREATIVITĂȚII ELEVILOR PRIN ÎNVĂȚARE EXPERIENȚIALĂ

Buloiu Marina-Georgiana
Școala Gimnazială „Profesor Grozea Nicu” Răstoaca

Ținică Simona
Școala Gimnazială Slobozia Bradului

Cuvântul "creație", care înseamnă "a concepe, a crea, a da naștere", este locul unde a apărut pentru prima dată ideea de creativitate. Potrivit etimologiei cuvântului, creativitatea este un proces, un act dinamic care evoluează, se perfecționează și cuprinde atât punctul de plecare, cât și obiectivul final. Având în vedere că tinerii cu talent excepțional sunt capabili să vină cu idei și produse noi, se crede că creativitatea este o condiție prealabilă pentru dotarea sau aptitudinea intelectuală. În mod firesc, cu ajutorul intervențiilor educaționale – care de obicei nu fac parte din sistemele standard de pregătire – copiii supradotați vor crește și vor profita de aceste potențialități.

Creativitatea este amplificată de inteligență, iar bunurile unice demonstrează gradul valoros de manifestare intelectuală. În acest sens, Stenberg amintește că evaluarea activității și produselor creative ale copiilor supradotați trebuie să se raporteze la următorii indicatori: perfecțiunea, raritatea, productivitatea, demonstrabilitatea, valoarea socială.

Echipa didactică are șansa de a dezvolta și implementa o tehnologie didactică, o metodă tehnologică care ajută la educarea creativității elevilor și la creșterea potențialului lor creativ, datorită materialului multidisciplinar și interdisciplinar. Modul eficient în care un profesor îi ajută pe elevi să dobândească cunoștințe și să își dezvolte capacitatea intelectuală, abilitățile, aptitudinile, sentimentele și emoțiile este cunoscut sub numele de abordare didactică. Pentru a realiza învățarea eficient, aceasta constă într-o colecție complexă și circulară de metode, strategii, mijloace didactice și forme de organizare a activității pe care profesorul le folosește pentru a crea un plan de lucru cu elevii. Corpul profesoral creează un mediu în care spontaneitatea și inițiativa elevilor pot fi exprimate prin metoda de predare acceptată, declanșată, permisivă. Pentru a promova un mediu afectiv, pozitiv și a încuraja exprimarea creativă a elevilor, legătura profesor-elev trebuie să fie reciprocă și deschisă comunicării continue. Acest lucru va duce la o îmbunătățire a performanței academice.

Munca mea în departament m-a determinat să abordez activitățile didactice folosind metode participative atât în grupuri, cât și individual, deoarece, practic vorbind, încurajează generarea de idei, elimină cenzura sau autocenzura ideilor exprimate și elimină atitudinile negative sau negativiste.

Metode moderne de stimulare a creativității elevilor:

✓ *Metoda creativă brainstorming sau asaltul de idei*

Termenul englez "brainstorming" este derivat din cuvintele "brain", care înseamnă "creier", și "storm", care înseamnă "furtună", și sufixul "-ing". Asta înseamnă "furtună în creier". Conform conceptului de brainstorming, cantitatea produce calitate. Este cea mai populară și semnificativă tehnică pentru a încuraja creativitatea copiilor. De asemenea, obiectivul urmărit de această metodă îi provoacă și îi solicită pe copii să se implice activ la numeroase activități, devenind astfel mai activi, mai capabili să se concentreze în diferite grupuri creative. Cadrul didactic nu trebuie să intervină în discuțiile participanților, el doar ascultă cu atenție.

✓ *Jocuri de rol*

Îi ajută să-și dezvolte abilitățile de analiză și evaluare a informațiilor, precum și capacitatea de a rezolva dileme morale sau de a lua decizii în situații ambigue.

✓ *Explozia stelară*

Este o metodă ce stimulează creativitatea, este o modalitate de relaxare a copiilor și se bazează pe formularea de întrebări pentru rezolvarea de probleme și noi descoperiri. Începe din centrul conceptului și se împrăștie în afară, cu întrebări : „CINE?”, „UNDE?”, „CÂND”, „DE CE”?

✓ *învățarea bazată pe proiecte sau învățarea experiențială*

Prin proiecte de grup sau activități practice, elevii pot să-și aplice cunoștințele într-un context real și să-și dezvolte abilitățile de lucru în echipă, comunicare și rezolvare de probleme. Astfel, ei nu doar învață informații teoretice, ci dobândesc și competențe practice care le vor fi utile în viața de zi cu zi.

✓ *utilizarea tehnologiei se creează un mediu educațional dinamic și motivant, care îi ajută pe elevi să-și descopere potențialul și să-și atingă obiectivele învățării.*

În concluzie, creativitatea didactică modernă reprezintă o abordare inovatoare a procesului de învățare și predare, care pune accent pe stimularea creativității, gândirii critice.

Bibliografie:

- Dulamă, M. E., Metode, strategii și tehnici didactice activizante, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2002;
- Ionescu, M., Demersuri creative în predare și învățare, Presa Universală Clujeană, 2000;
- Mihăescu, M., Metode activ-participative aplicate în învățământul primar, București, Editura Didactica, Publishing House, 2010.

MODELAREA GÂNDIRII (THINK-ALOUD)

Prof. ec. Silaghi Adriana Orhidea—Colegiul Economic "Gheorghe Dragoș" Satu Mare

Prof. ing. Silaghi Răzvan Alin—Liceul Tehnologic "Unio-Traian Vuia" Satu Mare

Literația (sau alfabetizarea) nu se limitează doar la abilitatea de a citi și scrie. Conform definiției moderne, literația reprezintă capacitatea unei persoane de a interacționa cu un text scris, în sensul înțelegerii, evaluării, utilizării informațiilor și reflecției asupra acestora, pentru a-și atinge scopurile, a-și dezvolta cunoștințele și potențialul și a participa activ în societate (conform cadrului PISA).

Dezvoltarea competențelor de literație este esențială în contextul actual, deoarece un nivel scăzut de literație funcțională este asociat cu rate mai mari de abandon școlar, dificultăți pe piața muncii și limitarea participării civice.

Modelarea Gândirii este o tehnică de predare în care **profesorul verbalizează procesele sale cognitive** în timp ce citește un text sau rezolvă o problemă. În contextul literației, aceasta înseamnă că profesorul rostește cu voce tare întrebările, inferențele, predicțiile și conexiunile pe care le face în mod natural un cititor experimentat.

SCOPUL

Obiectivul principal este de a le arăta elevilor **cum ar trebui să gândească** în timp ce citesc și cum să aplice activ strategiile de înțelegere. Le demonstrează că nu este suficient doar să citească cuvintele, ci și să le *proceseze*.

ETAPELE MODELĂRII GÂNDIRII

Etapa	Acțiune profesor	Exemplu de exprimare (Textul este despre o pădure)
1. Setarea scopului	Anunță strategia care va fi modelată (ex: "Astăzi vă voi arăta cum îmi fac eu predicții când citesc").	"Citesc acest paragraf și o să mă opresc din când în când pentru a vă spune exact la ce mă gândesc. Vreau să vedeți cum predicțiile mele mă ajută să înțeleg povestea."
2. Citirea cu voce tare	Citește cu voce tare o porțiune scurtă, pre-	<i>(Citește primul paragraf care descrie o zi ploioasă și un copil cu rucsac)</i>
Etapa	Acțiune profesor	Exemplu de exprimare (Textul este despre o pădure)
	selectată a textului (1-3 paragrafe).	
3. Modelarea strategiei	Se oprește la un punct critic și verbalizează gândurile, aplicând strategia vizată.	(Predicție): "Hmm, văd că plouă și copilul are un rucsac mare. E târziu. Mă gândesc că el ori fuge de acasă, ori merge într-o excursie lungă. Cred că o să fugă, pentru că pare trist. Voi citi mai departe să

		văd dacă am dreptate."
4. Repetarea procesului	Citește o nouă porțiune și modelează altă strategie sau aceeași strategie.	(Conexiune): "Aici scrie că s-a simțit singur în pădurea deasă. Asta îmi amintește de o vacanță la munte când m-am rătăcit puțin, și eu m-am simțit anxios. Asta mă ajută să înțeleg emoția personajului."
5. Transferul treptat	După modelare, încurajează elevii să exerseze aceeași strategie în grup sau individual.	"Acum, voi citi următorul paragraf. Vreau ca fiecare dintre voi să facă o predicție. Scrieți-o pe un post-it."

Beneficii și bune practici

- **Demistifică cititul:** Le arată elevilor că *toți* cititorii întâmpină dificultăți, dar folosesc strategii pentru a le depăși.
- **Contextualizează strategiile:** Nu le predă elevilor strategii ca simple liste de pași, ci le arată **când** și **de ce** sunt utile.
- **Focalizare:** Profesorul ar trebui să modeleze **o singură strategie** pe sesiune (ex: doar formularea de inferențe) pentru a nu copleși elevii.
- **Varietate:** Modelarea trebuie aplicată pe o gamă largă de texte (istorie, știință, literatură) pentru a sublinia natura **cross-curriculară** a literației.

Modelarea gândirii este o practică **esențială** în instruirea explicită a strategiilor de literație, deoarece oferă un șablon mental pe care elevii îl pot internaliza și aplica în mod autonom.

Gândirea critică merge dincolo de înțelegere și implică **evaluarea, judecarea și formularea de opinii** bazate pe dovezi.

1. EVALUAREA CREDIBILITĂȚII ȘI SCOPULUI (EVALUATING CREDIBILITY AND PURPOSE)

- **Identificarea punctului de vedere:** Înțelegerea perspectivei și a intenției autorului (de a informa, de a convinge, de a distra).
- **Distincția fapt/opinie:** În special în textele de non-ficțiune sau sursele online.
- **Analiza propagandei:** Identificarea tehnicilor persuasive (emoții, generalizări, argumente *ad hominem*).
 - **Practică recomandată: analiza surselor online (Metoda SIFT):** Stop (Oprește-te), Investigate the Source (Investighează Sursa), Find Better Coverage (Găsește Acoperire Mai Bună), Trace Claims to Original Context (Urmărește Afirmațiile în Contextul Original).

Dezvoltarea eficientă a competențelor de literație necesită o **abordare holistică**,

integrată și bazată pe dovezi. Prin implementarea acestor bune practici – de la instruirea explicită a componentelor fundamentale, la integrarea citit-scrisului în toate disciplinele și implicarea activă a comunității – școala poate contribui semnificativ la formarea unor elevi competenți, capabili să învețe pe tot parcursul vieții și să participe activ la societate.

✚ Bibliografie

I. REFERINȚE NAȚIONALE ȘI CADRE EDUCAȚIONALE

1. **PISA (Programme for International Student Assessment) – România.**-- Rezultatele și Rapoartele Naționale PISA (cele mai recente, de ex., PISA 2022/2025).
2. **MEC (Ministerul Educației și Cercetării)**--Curriculum Național (ciclul primar și gimnazial) pentru disciplina Limba și literatura română.
3. **Bocoș, Mușata**--*Didactica disciplinelor pedagogice. Ediția a II-a revizuită și adăugită.*
Editura Paralela 45, Pitești (sau o ediție recentă).

II. PSIHOPEDAGOGIE ȘI STRATEGII DE PREDARE A LITERAȚIEI

4. **Pressley, Michael și Hilden, Gina.**--*Cognitive Strategy Instruction: From Lab to Classroom.* Guilford Press, 2009 (sau articolele asociate).
5. **Harvey, Stephanie și Goudvis, Anne**--*Strategies That Work: Teaching Comprehension for Understanding and Engagement.* Stenhouse Publishers, 2017 (sau o ediție anterioară).
6. **Vygotsky, Lev S.**--*Gândire și limbaj.* Editura Didactică și Pedagogică (sau o altă ediție).

III. REFERINȚE GENERALE ȘI GÂNDIRE CRITICĂ

7. **Fisher, Alec.**--*Critical Thinking: An Introduction.* Cambridge University Press, 2011.
8. **UNESCO.**--Documente și Rapoarte privind *Media and Information Literacy (MIL)* și literația digitală.

POVEȘTILE PENTRU COPII DESCHID NOI ORIZONTURI

G.P.N Cionești-Liceul Tehnologic "Țara Moșilor"Albac, Alba

Prof.înv.preșc.Morar Cristina Adriana

Cartea este foarte importantă în viața copilului. Ea este o comoară fără preț, este îndrumătorul care face copilul să se bucure, să râdă și să plângă. O carte îl trimite la alte cărți și împreună formează bază puternică și de durată a culturii unui copil. Cartea, nu doar dezvoltă vocabularul, ci ea ne face să fim mai buni, ne ajută să trecem mai ușor peste greutățile vieții, ne întărește prin exemplele pozitive ale personajelor.

În cărți, generații de copii au descoperit o lume fascinantă care le-a fermecat copilăria și i-a făcut să viseze frumos, să își imagineze că sunt niște pitici, ieduți, prinți și prințese sau.... orice poate un copil în mintea lui a-și imagina! Din păcate, din ce în ce mai mult, locul cărților a fost luat de tot felul de alte mijloace de informare și destindere. Stresul de zi cu zi ne afectează viața și funcționarea noastră ca indivizi la toate nivelurile. Pe nesimțite acest lucru aduce consecințe neplăcute și asupra modului în care ne educăm copiii; dacă înainte se petrecea mai mult timp alături de ei, acum parcă timpul ne a dat în urmărite și tot alergăm "neștiind unde, de cine urmăriți, de ce și până unde...!"

Povestirea, lectura și imaginile care le însoțesc rămân una din cele mai intense, mai educative, mai răspândite activități pentru copilul preșcolar, dar și pentru cel antepreșcolar. La grădiniță, educatoarea le stârnește curiozitatea copiilor în ceea ce privește cărțile, poveștile și lectura. Povestirea este una dintre cele mai îndrăgite activități dirijate din grădiniță care satisface nevoia de cunoaștere și de afectivitate a copiilor, le stimulează imaginația și le creează cadru optim de comunicare. Povestirile educatoarei contribuie totodată la familiarizarea copiilor cu structura limbii, cu bogăția și expresivitatea ei; își însușesc cuvinte și expresii noi, plastice, construcții ritmate și rimate, zicale, proverbe și structuri gramaticale corecte. Cu cât copilul se apropie mai devreme de lectură, cu atât mai importante și mai durabile vor fi efectele ei în domeniul limbajului, al comunicării, al comportamentului și al socializării lui. Trăind într-o lume contemporană dominată de tehnologii moderne, copilul epocii noastre este mai mult un copil al mass-media și mai puțin un copil al cărții. Televizorul, calculatorul, tableta, telefonul, jocurile video sunt cele care au „furat” interesul copiilor și chiar al adulților pentru a citi o carte. Grădinița și școala, au menirea de a forma un ascultător competent, dar și un cititor care să-și formeze gustul propriu pentru lectură, astfel încât să fie un cititor activ pe tot parcursul vieții. De aceea, poveștile, cărțile cu povești, trebuie să devină prietenele copilului de la cea mai fragedă vârstă. Cu ajutorul acestora, copiii intră în lumea cunoașterii, a curiozităților, descoperă realitatea înconjurătoare, descoperă lumea.

Poveștile reprezintă un mijloc de cunoaștere care le creează copiilor trăiri contradictorii, prin intermediul lor ei putând experimenta sentimente de iubire, ură, teamă, fericire, tristețe sau pot asista la confruntarea dintre bine și rău. Aceste redări ale sentimentelor sunt uneori greu de înțeles la vârsta preșcolară, însă tocmai acesta este rolul poveștilor în grădiniță, ele îmbogățind viața afectivă a copiilor, oferindu-le oportunitatea, prin intermediul lecturii, de a experimenta, alături de personajele prezentate, diverse circumstanțe desfășurate în cele mai diverse ipostaze.

În continuare permiteți-mi să ofer câteva sugestii pe care e bine să la aveți la îndemână pentru a încerca să apropiați copilul de carte.

În funcție de vârsta copilului puteți răsfoi cartea și să comentați împreună imaginile sau să citiți câte un paragraf la fiecare răsfoire. După ce ați terminat de parcurs cartea încercați să

comentați conținutul acesteia, întrebați-l care au fost pasajele lui preferate, ilustrațiile care i-au plăcut cel mai mult sau ce personaje i-au plăcut ori nu. Aceste discuții îl ajută pe copil să își dezvolte simțul de observație, imaginația și simțul critic. Dacă are un personaj preferat în mod deosebit (și dvs. îl agreeați și vreți să-l apropiați mai mult copilului), veți putea să îl căutați în cărțile pentru copii sau în multitudinea de fișe de ne internet.

Jocul cu subiect din povești este puțin mai pretențios decât alte tipuri de joc deoarece pentru acest tip de joc, este nevoie să se creeze o atmosferă specifică poveștii alese; atmosfera specifică se creează dacă se folosesc în joc piese vestimentare care să semene cât mai mult cu cele ale personajelor văzute de copil în ilustrații/imagini (se poate folosi un batic roșu pentru Scufița Roșie, o pelerină și o coroană pentru prinț, șapte bostani/cartofi/castraveți/cilindri din lemn numerotați pentru cei șapte pitici, etc)

Chiar dacă vă aflați la cumpărături, la plimbare, în parcul de joacă, puteți aminti –în treacă- de câte un personaj din povestea pe care i-ați citit-o cel mai curând: fetița de acolo are părul negru ca și al Albei ca Zăpada, hai să cumpărăm căpșuni/cireșe roșii ca și buzele Albei ca Zăpada, tu ești o fetiță hărnicuță întocmai ca și fata moșneagului, trebuie să fim ascultători de părinți ca să nu pățim ca și Scufița Roșie care după cum știm din poveste nu a ascultat de sfatul mamei ei, etc.

Ca și moment de delectare sau de amuzament, din jurul vârstei de 4 ani se pot purta cu copilul tot felul de discuții despre personajele cu care a făcut cunoștință din diferite povești, urmând ca apoi în jurul vârstei de 6 ani chiar să amestecați (intenționat) personajele și întâmplările între ele, amuzându-vă împreună! De exemplu: "Ce ar fi discutat Alba ca Zăpada dacă s-ar fi întâlnit cu Scufița Roșie? Dar cu Cenușăreasa?", "Ce s-ar fi întâmplat dacă mama vitregă ar fi dat mărul cel otrăvit să-l mănânce unul dintre ieduți? Ce ar fi discutat lupul dacă s-ar fi întâlnit cu vânătorul în pădure înainte de a o întâlni pe Scufița Roșie?" Ca să poți ajunge la astfel de activități este un drum lung în care fiecare poveste trebuie bine "bătătorită" și înțeleasă.

Din cărțile de colorat cu personaje cunoscute de copii se pot da copilului spre colorare aceste personaje, pentru a fi colorate conform cu ilustrațiile din povestea ilustrată sau pentru a fi colorate cu alte culori (alese de el sau sugerate de adult); dacă Scufița Roșie e îmbrăcată cu roșu, copilului i se va sugera să o coloreze în culorile hainelor Albei ca Zăpada. Pentru copil va fi foarte distractiv, dar și instructiv și motivant deoarece va învăța că nu tot timpul trebuie să fi fixat între niște limite sau granițe, iar creativitatea poate să zboare frumos și departe în funcție de fiecare.....! În librării, pe internet și la chioșcurile de difuzare a presei asistăm la o explozie de cărți și reviste destinate copiilor, unele cu un caracter educativ ridicat, altele cu atribute îndoielnice. Datoria noastră, ca educatoare este de știi cum să le alegem pe cele care să ajute copiii să își dezvolte un caracter pozitiv, dar mai ales să știm cum să le insuflăm dragostea față de povești și lectură, în general, începând de la o vârstă fragedă.

În unele povești există cântece, în altele sunt folosite onomatopee, mișcări, gesturi; copiii trebuie îndemnați și încurajați să fredoneze și să exerseze pentru că așa trăiesc și ei povestea, sentimentele personajelor pe care le întruchipează.

Indiferent după ce criteriu ar fi alese cărțile, fie că sunt citite înainte de culcare, în timpul zilei, de către părinți, bunici sau educatoare, sau alt membru al familiei, consider că este importantă atât calitatea textului, cât și a imaginilor prezentate. Eu pledez pentru respectarea *textului original* al poveștilor; adaptările de multe ori conținând uneori cuvinte nepotrivite textului sau vârstei copiilor cărora se adresează.

Atunci când alegem o carte, fie că este pentru copilul nostru sau pentru cei de la grădiniță, să ne gândim la faptul că rolul cărții este de a le dezvolta imaginația, creativitate,

darul oratoriei, un limbaj bogat și nuanțat, încrederea în propria persoană, în cei din jur și chiar spiritul umorist/teatral!

BIBLIOGRAFIE

CONSTANȚA CUCINIC, *În căsuța cu povești*, Editura Aramis, 2004.

www.didactic.ro

ȘCOALA ROMÂNEASCĂ ȘI DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE COPIILOR

Moroiu Melania, Școala Gimnazială Radu Tudoran

Teoria generală a educației- scopuri și obiective. Educația în România are ca scop formarea cetățenilor responsabili și bine informați, capabili să contribuie activ la dezvoltarea societății. Principalele obiective ale educației sunt dezvoltarea competențelor, cunoștințelor, abilităților și atitudinilor necesare pentru adaptarea la schimbările sociale și economice. Educația se bazează pe principiile de echitate, accesibilitate, calitate și relevanță, asigurând că toți elevii au dreptul la o educație de calitate, indiferent de statutul socio-economic, etnie, gen sau alte caracteristici personale. Valorile democratice, respectul pentru diversitate, drepturile omului și dezvoltarea personală integrală sunt esențiale pentru sistemul educațional.

Elevii, părinții, profesorii și comunitatea au roluri specifice în procesul educațional, iar implicarea activă a tuturor părților este crucială pentru succesul educației.

Instruirea eficientă se bazează pe metode interactive și centrate pe elev, precum învățarea bazată pe probleme, proiecte și colaborare. Programul de studii trebuie să fie adaptat nevoilor și intereselor elevilor, oferindu-le competențele necesare pentru piața muncii și pentru viață. Evaluarea trebuie să fie continuă și formativă, oferind feedback constructiv și îmbunătățind procesul de învățare. Instruirea modernă trebuie să integreze tehnologiile informaționale și comunicaționale (TIC) pentru a îmbunătăți accesul la resurse și pentru a facilita învățarea interactivă. Cadrele didactice trebuie să beneficieze de formare continuă pentru a se adapta la noile cerințe educaționale și pentru a-și îmbunătăți competențele pedagogice.

Idealul educației în România este formarea cetățenilor activi, responsabili și competenți, capabili să contribuie la dezvoltarea societății și să facă față provocărilor vieții moderne. Acest ideal include sprijinirea dezvoltării intelectuale, emoționale, sociale și fizice a fiecărui elev, respectul pentru drepturile omului, diversitate, toleranță și participare activă în comunitate.

Finalitățile școlii românești includ dezvoltarea competențelor de bază prin alfabetizare, calcul, abilități științifice și tehnologice, formarea abilităților sociale și civice, dezvoltarea gândirii critice și creativității, utilizarea TIC în procesul educațional și promovarea unui stil de viață sănătos și a responsabilității față de mediu.

Obiectivele și structura sistemului de învățământ. Noua lege a educației din România urmărește asigurarea accesului egal la educație de calitate, dezvoltarea unei oferte educaționale diversificate și modernizarea școlilor cu resurse adecvate. De asemenea, se pune accent pe combaterea discriminării și promovarea unui mediu educațional incluziv.

Sistemul de învățământ este organizat pe *trei niveluri: primar, secundar și superior/universitar*, cu trepte incluse în fiecare nivel (preșcolar, primar, gimnazial, liceal, profesional, licență, masterat, doctorat). Învățământul general obligatoriu cuprinde nivelurile primar și gimnazial. Planul de învățământ fixează disciplinele și este conceput global, iar programele școlare sunt elaborate pe trepte și ani de învățământ. Conform legii educației, *competențele școlare reprezintă* un set de cunoștințe, abilități și atitudini pe care elevii trebuie să le dobândească pe parcursul școlarizării. Aceste competențe sunt esențiale pentru pregătirea elevilor pentru viața personală, socială și profesională, permițându-le să se adapteze și să contribuie într-o lume în continuă schimbare.

Noua lege a educației din România, deși propune multe principii și obiective laudabile, poate avea și unele puncte slabe, care ar putea afecta implementarea sa eficientă și atingerea scopurilor propuse. Iată câteva posibile puncte slabe:

- Resurse insuficiente: Implementarea eficientă a noilor metode interactive și a tehnologiilor TIC necesită investiții substanțiale în echipamente, infrastructură și formare continuă a cadrelor didactice. Resursele financiare limitate pot fi un obstacol major. Chiar și atunci când există fonduri disponibile, o gestionare ineficientă a resurselor poate duce la alocări nepotrivite și utilizarea suboptimală a acestora.
- Lipsa personalului calificat: Cadrele didactice trebuie să fie bine pregătite pentru a utiliza noile tehnologii și metodologii de predare. Formarea continuă a profesorilor este esențială, dar poate fi dificil de realizat pe scară largă din cauza lipsei de formatori și resurse.
- Inechități în accesul la educație: Elevii din zonele rurale sau din comunități dezavantajate ar putea avea acces limitat la resursele educaționale moderne și la cadre didactice bine pregătite. Acest lucru poate perpetua inegalitățile existente în sistemul de învățământ.
- Deși legea promovează un mediu educațional incluziv, implementarea măsurilor anti-discriminare poate fi dificilă în practică, din cauza prejudecăților culturale și a lipsei de formare adecvată a personalului.
- Suprasolicitarea elevilor. Introducerea de noi materii sau competențe fără a elimina sau adapta corespunzător altele existente poate duce la un curriculum supraîncărcat, punând presiune suplimentară asupra elevilor și profesorilor.
- Trecerea de la o evaluare sumativă la una formativă necesită o schimbare semnificativă de paradigmă, care poate întâmpina rezistență din partea profesorilor obișnuiți cu metodele tradiționale de evaluare.
- Fără un plan de implementare clar și detaliat, există riscul ca măsurile propuse să rămână doar pe hârtie. Este nevoie de strategii concrete pentru a asigura punerea în practică a principiilor și obiectivelor legii.
- Sistemul de învățământ poate fi rigid și rezistent la schimbări rapide. Introducerea de noi metodologii și tehnologii necesită flexibilitate și deschidere la inovație, ceea ce poate fi o provocare într-un sistem tradițional.
- Deși se subliniază importanța implicării active a părinților și comunității, în practică, participarea acestora poate fi limitată de diverse bariere, inclusiv lipsa de timp, resurse sau interes. Colaborarea eficientă între diferite instituții și parteneri educaționali este esențială, dar poate fi dificil de realizat din cauza diferențelor de viziune și priorități.
- Instabilitatea politică și schimbările frecvente în politicile educaționale pot crea un mediu incert și pot submina continuitatea și coerența implementării reformelor.
- Factorii socio-economici, precum sărăcia și migrația, pot afecta negativ participarea și performanța școlară a elevilor

Deși noua lege a educației din România stabilește o serie de principii și obiective ambițioase și necesare pentru modernizarea sistemului educațional, succesul său depinde în mare măsură de abordarea acestor puncte slabe. Investițiile adecvate, planificarea strategică și implicarea activă a tuturor părților interesate sunt esențiale pentru a transforma aceste idealuri în realitate.

Bibliografie:

- Minodora, S. & Istrate, O. (2020). *Educația pentru literație: perspective teoretice și practice*. Editura Universitară, București.
- Institutul de Științe ale Educației (ISE) (2018). *Strategii de dezvoltare a competențelor de literație la elevi. Ghid metodologic pentru cadrele didactice*. București.
- Ministerul Educației (2022). *Strategia națională pentru dezvoltarea competențelor de lectură și literație 2022–2027*. București.
- Preda, V. (2019). *Dezvoltarea competențelor de literație prin activități integrate*. Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Stan, C. (2021). *Literația în școala contemporană: concepte, strategii, evaluare*. Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu.

LITERAȚIA ÎN FORMAREA VIITORULUI GHID TURISTIC: DE LA LECTURĂ LA COMUNICARE PUBLICĂ

Moza Diana Miruna, Liceul Tehnologic „Felix” Sânmartin

Literația, în accepțiunea educației contemporane, reprezintă capacitatea de a utiliza limbajul pentru a înțelege, interpreta, evalua, crea și comunica informații în contexte variate ale vieții personale, sociale și profesionale. Nu este vorba doar despre abilitatea de a citi și a scrie, ci despre construirea sensului și exprimarea unei poziții personale. Conform recomandărilor europene privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (European Commission, 2019), literația este o competență fundamentală pentru integrarea individului într-o societate în continuă schimbare.

La nivel psihologic, adolescența este etapa în care se consolidează gândirea abstractă, capacitatea de analiză critică și formarea unei identități profesionale coerente (Papalia & Martorell, 2021). Elevul de clasa a X-a se află în procesul de tranziție de la cunoaștere reproductivă la învățare reflexivă și aplicată. El devine capabil să își exprime ideile, să argumenteze, să aleagă și să își asume responsabilități cognitive și sociale. Din această perspectivă, școala nu poate rămâne un spațiu al expunerii frontale, ci trebuie să ofere experiențe de învățare autentice, relevante și conectate la viață și profesie.

În domeniul Turismului, literația capătă o dimensiune profesională directă. Ghidul turistic nu transmite doar informații, ci mediază sensuri, construiește experiențe și facilitează înțelegerea identității culturale a unui spațiu. El selectează informația din surse variate, o interpretează, o sintetizează și o adaptează interlocutorilor săi. La fel, agentul de turism trebuie să poată analiza oferte, să comunice clar și profesionist și să redacteze materiale de promovare accesibile și convingătoare. Prin urmare, literația devine instrument de lucru, competență profesională și trăsătură identitară.

Pornind de la aceste premise, la clasa a X-a am organizat o activitate educativă integrată, care să depășească limitele lecției tradiționale și să pună accent pe învățarea experiențială. Activitatea s-a desfășurat în parteneriat cu biblioteca orașului, spațiu simbolic al cunoașterii și reflecției. Elevii au consultat ghiduri turistice recente, lucrări de interpretare a patrimoniului, atlase culturale și volume vizuale privind identitatea locală. Printre resurse s-au numărat și lucrări precum „Interpretarea patrimoniului: repere contemporane” (Ispas, 2020) și „Turism cultural și experiențial” (Neacșu, 2021), care au oferit modele actuale de structurare și comunicare a informației turistice.

Lectura nu a fost pasivă, ci interactivă: elevii au comparat perspective, au analizat valoarea informațiilor, au selectat elemente semnificative pentru promovarea patrimoniului local și au discutat modalități de construire a unui discurs turistic credibil și captivant. Ei au înțeles că literația nu înseamnă reproducerea textului, ci procesul prin care cititorul extrage sens și îl transformă în mesaj propriu.

În etapa următoare, elevii au reformulat conținutul în limbaj personal, exersând expresivitatea, coerența și vocabularul specific domeniului. Pentru a integra literația vizuală și digitală, au realizat prezentări în platforma Canva, structurând vizual informația, selectând imagini relevante și formulând mesaje clare și adaptate publicului. Acest demers a stimulat creativitatea, autonomia decizională și capacitatea de reprezentare vizuală a ideilor.

Activitatea s-a finalizat prin organizarea unui tur ghidat în oraș, susținut de elevi, în prezența invitaților. Această etapă a reprezentat momentul de transpunere a cunoașterii în

acțiune. Elevii au vorbit în public, au gestionat emoții, au răspuns la întrebări și au adaptat discursul în funcție de interlocutor, demonstrând trecerea reală de la teorie la competență.

Activitatea desfășurată a evidențiat faptul că literația este un proces complex de formare a capacității de a gândi, de a înțelege și de a comunica. În domeniul Turismului, aceasta devine matricea identității profesionale: elevii învață să transforme informația în mesaj, iar mesajul în experiență. Procesul educativ devine, astfel, nu doar o acumulare de cunoștințe, ci o construcție de sens personal și profesional.

Prin lectura ghidată, reflecția asupra conținutului, prelucrarea creativă a informației în format digital și comunicarea în spațiu public, elevii au experimentat în mod direct ceea ce înseamnă să fii mediator între oameni și cultură. Ei au înțeles că viitorul ghid turistic nu este doar un „transmițător de date”, ci un povestitor, un interpret al locului și un constructor al dialogului dintre turist și patrimoniu. Astfel, literația nu rămâne o abilitate școlară, ci devine fundamentul unei identități profesionale autentice.

Bibliografie

European Commission (2019). *Key Competences for Lifelong Learning*. EU Publications.

Ispas, A. (2020). *Interpretarea patrimoniului: repere contemporane*. Editura Tracus Arte.

Neacșu, N. (2021). *Turism cultural și experiențial*. Editura Universitară.

Papalia, D., & Martorell, G. (2021). *Development across the Life Span*. McGraw-Hill.

Walker, J., & Walker, R. (2020). *Tourism: Concepts and Practices*. Pearson.

LECTURA OPEREI LITERARE ȘI VALORIFICAREA EI ÎN PROCESUL DIDACTIC

prof. înv. primar Negru Larisa
Școala Gimnazială „Înv. Clemeța Beșchea” Căpățânești

Opera literară se instituie drept una dintre cele mai valoroase resurse în ceea ce privește actul lecturii. Studii numeroase au demonstrat existența unui declin al lecturii literare, favorizat de preocupările tinerilor, de tehnologie și de accesul nelimitat la informații. În acest sens, Hans Robert Jauss aduce în discuție următoarea problemă: „Cum poate experiența estetică să-și recâștige importanța practică într-un timp în care arta, apanajul unei elite a culturii, care nu încetează să se restrângă, bate în retragere în fața industriei culturii, cu masa mereu crescătoare a consumatorilor ei?”.

Analizând importanța lecturii în viața unui cititor, consider că aceasta exercită o influență pozitivă în plan cognitiv, dar și afectiv. Putem asemăna lectura cu un joc intelectual, în urma căruia se produce învățarea, astfel încât este veridică ideea conform căreia pentru a fi un veritabil cititor de literatură nu este suficient să descifrezi scrisul. Lectura semnifică mai mult decât atât, aceasta presupune interpretare și înțelegere, identificarea sinelui cititorului cu anumite aspecte.

Lectura deține și o funcție simbolică, deoarece ne transportă dincolo de realitate, devenind o împletire între realitate și ficțiune. Nu puține au fost situațiile în care, scriitorii dezamăgiți sau contrariați de realitatea în care se simt captivi, i-au adus acesteia transformări, modificări substanțiale, astfel încât să trezească interesul pentru cartea lor. Lectura se constituie ca fiind rezultatul, respectiv suma resorturilor interioare și creative de care dispune individul. O lectură conștientă deschide noi orizonturi pentru literatura vremii, surprinzând prin abordarea pe care o conferă, aceea de a suscita inițiativa, creativitatea și latura reflexivă/critică a gândirii cititorului, stimulându-l să își pună întrebări.

Uneori există posibilitatea ca lectura practică de un cititor să fie guvernată de căutarea unui nou sine, de o dorință de a explora și găsi interpretări cât mai profunde ale cuvântului, de a descoperi refugiu într-o lume creată de el. Pasiunea pentru lectură poate fi atât de puternică pentru cineva încât să îi schimbe cititorului întreaga existență, ajungând să uite de sinele real și să se cufunde în iluzia unei închipuirii efemere, astfel devenind captiv în propria imaginație creatoare.

Referitor la aspectul consemnat mai sus, Gadamer afirmă la un moment dat că pentru a înțelege o operă de artă, chiar și un text, trebuie să fii prins ca într-un joc. Ceea ce individualizează actul lecturii spre deosebire de alte acțiuni ale cititorului de literatură este proprietatea prin care opera poate căpăta noi sensuri și interpretări la fiecare contact cu aceasta.

Astfel, prin intermediul tuturor funcțiilor pe care lectura le îndeplinește și având în vedere citatul menționat anterior, acest act dezvoltă personalitatea cititorului, invitându-l la reflecție prin intermediul problematizărilor pe care le construiește.

Un exemplu de bună practică privind dezvoltarea competențelor de literatură ale elevilor este următorul:

Exemplu de bună practică: „Matilda și puterea cărților”

Clasa: a III-a

Disciplina: Limba și literatura română

Durata: 2 ore

Tipul activității: activitate integrată de lectură, înțelegere și exprimare scrisă

Obiective specifice / operaționale:

- O1. Să identifice personajele și trăsăturile Matildei din fragmentul citit;
- O2. Să răspundă la întrebări de înțelegere a textului;
- O3. Să exprime o opinie despre atitudinea Matildei față de cărți și familie;
- O4. Să redacteze un scurt text creativ: „Dacă aș fi prietenul Matildei...”.

Mijloace de învățământ:

- fragment din „Matilda” – scena vizitei la bibliotecă (adaptat pentru vârsta elevilor), fișe de lectură, cartonașe colorate pentru activitatea finală („Biblioteca visurilor mele”), imagini din filmul/ilustrațiile cărții, dicționar explicativ ilustrat pentru cuvintele necunoscute.

1. Moment introductiv – „Ce pot face cărțile?”

Activitatea debutează cu o conversație dirijată despre rolul și importanța cărților, precum și despre poveștile preferate ale elevilor. Ideile exprimate sunt notate pe tablă, formând un „nor de cuvinte”. În acest mod se activează cunoștințele anterioare și se creează motivația pentru lectură.

2. Lectura fragmentului

Învățătoarea citește expresiv fragmentul ales, în timp ce elevii subliniază cuvintele necunoscute. Termenii dificili sunt apoi explicați cu ajutorul imaginilor și al exemplelor, pentru a facilita înțelegerea textului.

3. Discuție de înțelegere

Prin intermediul unor întrebări-ghid („Cine este Matilda?”, „Ce simte când descoperă biblioteca?”, „Cum este tratată de părinți?”, „Ce o face specială?”, „Ce ai face tu în locul ei?”), elevii își exprimă opiniile și își dezvoltă capacitatea de interpretare și empatie față de personaj.

4. Activitate de scriere creativă – „Dacă aș fi prietenul Matildei...”

Elevii redactează un scurt text (5–8 rânduri) în care își imaginează că sunt prietenii Matildei. Cei mai mici pot realiza un desen reprezentativ, completat de 2–3 propoziții explicative.

5. Activitate ludică – „Biblioteca visurilor mele”

Fiecare elev desenează o carte pe un cartonaș și notează titlul unei cărți pe care ar dori să o citească. Toate cartonașele sunt expuse pe un panou comun intitulat „**Biblioteca clasei noastre**”, promovând interesul pentru lectură și colaborarea.

6. Evaluare și reflecție

Elevii completează o fișă de reflecție cu întrebările: „Ce am învățat?”, „Ce mi-a plăcut?”, „Ce carte vreau să citesc în continuare?”. Activitatea se încheie cu feedback pozitiv și cu o expoziție a lucrărilor realizate de elevi.

BIBLIOGRAFIE:

- Gadamer, Hans-Georg. (2001). *Adevăr și metodă*. Traducere: Gabriel Cercel, Larisa Dumitru, Gabriel Kohn & Călin Petcana. București: Teora.
- Jauss, Hans-Robert. (1983). *Experiență estetică și hermeneutică literară*. Traducere și prefață: Andrei Corbea. București: Editura Univers.

POVEȘTI PE SCENĂ

Prof. Palcu Florentina

Grădinița P.N. Nădab, jud. Arad

Copilul preșcolar trăiește intens în lumea imaginației. Pentru el, povestea este viață, iar jocul este mijlocul firesc de exprimare. Literatura pentru copii oferă materialul ideal pentru activități de expresie artistică, deoarece combină emoția, acțiunea și simbolul.

Prin dramatizare, desen, modelaj și creație plastică, copiii își exprimă trăirile și înțeleg mesajul poveștii. Astfel, activitățile literare devin adevărate punți între gândire, limbaj și artă.

Expresivitatea este capacitatea copilului de a transforma emoția în acțiune, în gest, în desen sau în cuvânt. Activitățile artistico-plastice și dramatice contribuie la dezvoltarea acestei capacități și la formarea unei personalități armonioase.

Literatura oferă conținutul, iar arta oferă forma de manifestare. În procesul educațional, această legătură creează o unitate între intelect, afect și acțiune.

„Povești pe scenă” este o cale de dezvoltare a expresivității integrale a copilului:

- Limbajul se dezvoltă prin recitare și dialog;
- Motricitatea și gestul se formează prin jocul de rol;
- Imaginația vizuală se exprimă prin desen, pictură, costume și décor;
- Afectivitatea se cultivă printrăirea emoțională a personajului.

Copiii din diferite grupe de vârstă, pot pregăti momente literar-artistice inspirate din opere pentru copii (povești, poezii, fabule, legende).

Scop: Valorificarea expresivității literare prin artă, mișcare, culoare și costum.

Obiective:

- Dezvoltarea expresiei verbale și nonverbale;
- Formarea gustului estetic și a spiritului de echipă;
- Încurajarea creativității și a imaginației;
- Promovarea culturii tradiționale prin reinterpretare artistică.

Desfășurarea activității:

1. Alegerea textului literar potrivit vârstei;
2. Împărțirea rolurilor și repetițiile;
3. Realizarea decorului și a costumelor;
4. Interpretarea pe scenă în fața colegilor și părinților;
5. Expoziție de desene și colaje inspirate din momentul artistic.

Exemplu: dramatizarea basmului „Punguța cu doi bani” – copiii interpretează personajele, realizează costume din materiale reciclabile, confecționează decorul fermei și expun desenele proprii cu scenele din poveste.

- Povestea în mișcare – dramatizarea ca mijloc de expresivitate în „Punguța cu doi bani”

Povestea „Punguța cu doi bani” este una dintre cele mai îndrăgite creații ale lui Ion Creangă și oferă un material educativ extrem de valoros pentru activitățile dramatice la nivel preșcolar.

Narațiunea simplă, personajele bine conturate, dialogurile amuzante și succesiunea logică a întâmplărilor fac din această poveste o sursă excelentă pentru dramatizare.

Copiii pot fi implicați în roluri active: narator, personaje principale și secundare, animale sau obiecte personificate, fiecare având posibilitatea de a se exprima liber.

Dramatizarea oferă o învățare prin acțiune: copiii nu doar ascultă povestea, ci o trăiesc, își exersează memoria, își controlează emoțiile, comunică și cooperează.

- Culoare și cuvânt – expresivitatea artistică inspirată din „Punguța cu doi bani”

După audierea sau dramatizarea poveștii, copiii pot fi invitați să transpună emoțiile trăite în activități artistico-plastice. Artă devine o prelungire a cuvântului – o modalitate prin care copilul își exprimă viziunea proprie asupra poveștii.

Educatorea poate organiza un atelier de creație plastică intitulat „Lumea cocoșului harnic”, în care copiii să picteze, să deseneze sau să realizeze colaje reprezentând momente semnificative din poveste. Se pot folosi materiale variate: hârtie colorată, bucăți de stofă, pene artificiale, plastilină etc. Prin aceste materiale, copiii interpretează vizual povestea, redând în culori propriile emoții. La final, lucrările pot fi expuse într-o expoziție intitulată „Punguța cu doi bani – poveste în culori”.

- Costumul – între artă, meșteșug și identitate în dramatizarea „Punguța cu doi bani”

Unul dintre cele mai captivante momente pentru copii în pregătirea unei scenete este realizarea costumelor. Povestea lui Ion Creangă oferă o varietate de personaje care permit explorarea creativității vestimentare: moșul, baba, cocoșul, boierul.

Copiii pot participa activ la crearea costumelor sub îndrumarea educatoarei, folosind materiale simple: bucăți de pânză, hârtie creponată, material reciclabile.

Costumele devin o expresie a identității personajelor și o activitate interdisciplinară ce îmbină designul vestimentar, arta decorative, meșteșugurile și educația morală.

În momentul final, când povestea prinde viață pe scenă, costumul devine un limbaj nonverbal, un simbol vizual al expresivității și creativității.

Povestea lui Ion Creangă nu este doar un text literar, ci o resursă interdisciplinară care permite explorarea limbajului, artei, meșteșugurilor și valorilor morale.

Prin dramatizare, copilul devine personaj și învață prin acțiune. Prin artă, își exprimă emoțiile și viziunea personală. Prin costumație, creează, meșteșurește și descoperă identitatea culturală.

Bibliografie:

1. Căprioară D. (2020). Învățarea creativă și interdisciplinară în grădiniță. Iași: Editura Polirom;
2. Dulamă M. E. (2014). Dramatizarea – metodă activă în educația timpurie. Cluj-Napoca: Editura Eikon;
3. Petrescu, A. (2021). Integrarea artelor în educația timpurie. București: Editura Sigma;
4. Stănescu, E. (2019). Expresivitatea copilului preșcolar prin joc și artă. București: Editura Universitară.

IMPORTANȚA ACTIVITĂȚILOR DE EDUCARE A LIMBAJULUI ÎN GRĂDINIȚĂ

POPESCU CLAUDIA,

Liceul de Arte Victor Giuleanu/ G. P.P. NORD 2, Rm. Vâlcea, Vâlcea

Prin natura ei, limba este un sistem de semne organizate riguros și determinate de scopul suprem al comunicării. Copilul se deprinde cu aceste semne intuitiv, la vârsta când i se formează primele abilități de comunicare.

După cum știm, o achiziție nouă se clădește pe un sistem de cunoștințe și deprinderi sedimentate deja și nu pe un teren gol. Copilul vine deci în grădinița cu o anumită competență lingvistică, grație a integrării sociale și condiție a dobândirii performanței lingvistice.

Copilul nu-și poate crea singur limbajul, ci îl deprinde din cea mai fragedă vârstă. Introducerea în limbaj este anterioară conștientizării raporturilor lingvistice dintre oameni și chiar propriei vorbiri. Deprinderea limbajului este posibilă, căci copilul vine pe lume cu predispoziția de a vorbi, cu structuri sau tipare mintale care îi permit exersarea acestei activități sociale. Predispoziția nu este unilaterală, către o limbă anume. Copilul posedă potențial tiparelor oricărei limbi. Modalitatea prin care copilul își însușește limbajul este contactul nemijlocit cu vorbitorii din mediul familial și cel extrafamilial, comunicarea cu aceștia adică prin continua ascultare și răspuns. De aici rezultă dependentă limbajului de calitatea mediului lingvistic înconjurător, de codul lingvistic mai restrâns sau mai evoluat în care se dezvoltă copilul.

Dacă în familie se vorbește puțin, sumar, copilul capătă o competență lingvistică elementară. Dacă se vorbește corect, îngrijit, copilul capătă o competență lingvistică sporită. Copiii în general manifestă o nevoie crescândă de comunicare și chiar plăcere în producerea limbajului. Modalitatea de producere, de constituire a limbajului de către copii este **imitarea**. În perioada gânguritului, imitarea aparent fără sens a sonorităților din mediul înconjurător, duce la constituirea treptată a limbajului. La început, sub forma unor sunete abia articulate, el este lipsit de expresivitate și exprimă nevoi fiziologice imediate sau stări psihice. Între 1 și 3 ani copilul mic se exprimă prin „holofraze”, adică cuvinte sau sintagme investite cu funcții gramaticale ale unei propoziții sau fraze întregi. Vocabularul său este constituit din cuvinte ce denumesc ființe, lucruri, fenomene din lumea înconjurătoare care îi cad sub simțurile lui directe. Până la vârsta de 6 ani, vocabularul său va număra între 1 500 - 2 500 de cuvinte. Receptând prin continuă ascultare diferite scheme sintactice inițiale, copilul le imită la început. Apoi, intuind raporturile logico-sintactice între cuvinte, își creează în minte modele generative proprii. Ele îi permit să unească cuvintele în propoziții și fraze, alcătuind fragmente de comunicare, unități logico-sintactice cu înțeles mai precis decât înțelesul fiecărui cuvânt luat în parte. *Până la vârsta de 6 ani copilul dobândește în mod empiric o parte hotărâtoare a deprinderilor de folosire a limbii materne. Prin limbajul însușit el poate emite și recepta mesaje la nivelul nevoilor de comunicare și al experienței cognitive specifice vârstei. Se impune atenție în studierea raportului care există între cele două părți constitutive ale semnului lingvistic care este cuvântul, semnificant și semnificat⁸.*

Golu, P., Zlate, Mielu, Verza, Emil , 1993, *Psihologia copilului*, Manual pentru clasa a XI-a, școli normale, București: E.D.P.

În limba română între semnificant și semnificat se stabilește o legătură definitivă și nemotivată. Copilul mic, învățând cuvinte crește cu iluzia că fiecare lucru poartă un nume care-i constituie însăși esența. De la o justificare oarecum „onomatopeică” el va trece mult timp printr-o fază a „etimologiilor”, subconștient atribuite denumirilor, în funcție de împrejurarea în care cuvântul a fost învățat. Copilul își motivează relația sunet - sens printr-o trimitere concretă a imaginii sonore la un obiect real în legătură cu care el a receptat cuvântul. Numai pe măsura îmbogățirii experienței cognitive, care prin același semnificant vor fi semnalizați succesiv mai mulți referenți, se va produce pe plan mintal „clasa conceptuală”, noțiunea, sensul general al unui cuvânt, posibilitatea de a înțelege o varietate în raport cu o constantă. Totodată copilul își poate confrunta propria experiență cu experiența altora.

Un alt aspect își relevă importanța în limbajul copilului mic: distincția între semn și simbol. Dacă relația nemotivată socializată între semnificat și semnificant produce semnul lingvistic propriu-zis, *simbolul* este dimpotrivă produsul unei relații motivate. Motivarea poate fi făcută individual (de exemplu copilul mic încalcă un băț și spune că este călare pe cal) sau prin tradiție (de exemplu porumbelul alb este simbolul păcii).

J. Piaget considera că până la 7—8 ani copilul îmbină sistemul semnelor lingvistice cu cel al unor simboluri, sistem relativ stabilizat. Acest din urmă sistem este nou-lingvistic și paralel cu limbajul însuși. Este constituit din gesturi, imitând pe cele ce însoțesc o acțiune determinată. Copilul mic, atunci când face un gest ca și cum face un adult, o mașinărie, el imită. Imitația sa indică posibilitatea de reprezentare pe plan mintal, prin imagine, a unei acțiuni care nu este nici prezentă, nici actuală. Apariția imagisticii mintale, nou-lingvistice, se manifestă atunci când începe să fie posibilă o imitație interiorizată. Un asemenea fond simbolic trebuie să fie valorificat, integrându-l în vorbire prin echivalare în termenii semnelor și simbolurilor lingvistice.

Sentimentele incipiente de simpatie sau antipatie, senzațiile de plăcere sau neplăcere se exprimă la copilul mic mai ales non-verbal prin râs, plâns, gesturi, atitudini. Mama verbalizează conduitele și sentimentele copilului folosind persoana a III-a: „fetița râde (plânge, se poartă frumos, urât)”. Copilul o imită pe mama și spune ceva despre el folosind persoana a III-a. Treptat copilul se distinge pe sine ca subiect al vorbirii și în raport cu obiectivul ei va folosi persoana I pentru a spune ceva despre el însuși. În jocurile sale copilul ajunge să folosească un *monolog* care se deosebește de adevăratul monolog al adultului. Monologul preșcolarului, este mai intens în forme colective, nu exprimă gândurile sale. El indică necesitatea unui destinatar. Prezența destinatarului, căruia copilul nu-i spune nimic care să-l privească, sau care nici măcar nu-l ascultă, prilejuiește exteriorizarea limbajului.

Copiii mici nu știu să discute între ei. În colectivitate, multă vreme, interlocuțiunea rămâne redusă la o alternare a afirmațiilor fiecăruia, ca și cum fiecare și-ar vorbi sieși cu glas tare ignorându-l pe cel care îi prilejuiește exteriorizarea. Piaget numește „monolog colectiv” monologul copiilor adunați laolaltă și vorbind concomitent, dar nu între ei, ci fiecare „pe limba lui”, deși aparent codul este comun. În atmosfera prielnică a monologului colectiv se produce treptat adevărata interlocuțiune. Ea are loc la început „cu glas tare” apoi „în gând”. Atunci când, într-o fază evoluată copilul poate să treacă de la vorbirea „cu glas tare” la vorbirea „în gând”, prin mijlocirea limbajului interior, se spune că este posibil adevăratul monolog.

Educarea limbajului are o importanță deosebită pentru individ și societate. În școala de cultură generală din țara noastră, educarea limbajului este un obiectiv de bază, iar începând cu ciclul preșcolar un obiectiv prioritar. Educarea limbajului copilului asigură acestuia progresul la toate nivelele intelectuale. Copiii care își însușesc și își dezvoltă capacitatea de exprimare corectă sunt scoși în afara pericolului de a întâmpina greutăți în ciclul primar. Exprimarea corectă este un instrument de baza al muncii intelectuale.

Vorbirea corectă este „instrumentul” de care copilul nu se va despărți niciodată, indiferent de profesiunea pe care și-o va alege, indiferent de mediul în care va trăi și va lucra. Acest *instrument de baza* – limba -- noi ca educatori avem obligația de a-l învăța să-l mânuiască cu ușurință, ajutându-l să-și exprime limpede gândurile în legătură cu lumea înconjurătoare.

Limbajului i se atribuie trei funcții: cea de reprezentare (a unui obiect, a unei situații), cea de expresie a stării subiectului și cea de apel, la cei care ne ascultă. Acestea sunt implicate în comunicarea verbală într-o măsură mai mare sau mai mică. După A. Ombredane sunt cunoscute cinci funcții: semnificativă, dialectică, practică, afectivă, și ludică.

Între gândire și limbaj există un raport care a fost subiect controversat între psihologi, existând puncte de vedere diferite. Conform unei concepții monoiste între cele două procese există o singură realitate și anume că limbajul este aspectul exterior al gândirii, iar gândirea fiind latura sa interioară. Mentalitatea dualistă notează două poziții: unii consideră gândirea și limbajul ca fiind funcții esențial diferite, vorbirea având rolul doar de a exterioriza, a comunica rezultatele obținute de gândire în mod independent, iar alții aduc argumentul că, deși nu sunt activități identice, vorbirea și raționamentul sunt interdependente, în strânsă relație atât din punct de vedere genetic cât și structural. Cel din urmă punct de vedere este susținut de cercetările din ultimele decenii.

La început cuvintele sunt simple sonorități care nu spun nimic copilului ca apoi, prin asociere repetată cu obiecte sau ființe, ele direcționează atenția și înlesnesc operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparația. Fiecare termen devine treptat un punct de cristalizare, de fixare a semnificațiilor, pentru că, spre deosebire de imagini care sunt variabile, cuvântul este un complex de sunete stabil. Gândirea nu poate să progreseze dacă nu realizează centre de organizare a sistemului de relații în jurul cuvintelor.

Semnificațiile sunt legate de experiența fiecărui individ în parte dar pe parcurs ele sunt precizate și corectate de societate, vocabularul condensează de altfel experiența milenară a unei societăți.

Înțelesul unui cuvânt este cu atât mai bogat cu cât acesta se află în relație cu mai multe imagini, fapte, noțiuni. *Termenii și noțiunile sunt în raporturi strânse formând ceea ce se poate denumi ”memoria fonetică”, indisolubil legată de memoria semantică. Importanța unor obiecte și fenomene în viața unei comunități face ca un termen sau altul să devină bogat.*⁹

Limbajul obligă la raționalizarea și socializarea gândirii. Pentru a ne face înțeleși trebuie să învățăm să eliminăm tot ceea ce e prea individual, afectiv, personal, iar exprimarea să fie clară și precisă.

Gândirea preșcolarului este preconceptuală sau cvasiconceptuală ceea ce înseamnă că ea operează cu o seamă de constructe care nu sunt nici noțiuni individualizate dar nici noțiuni generale. Cu ajutorul cuvintelor care sunt simboluri copilul reușește să își reprezinte realitatea, treptat preconceptele câștigă în generalitate, în precizie, ajungându-se astfel la constituirea claselor logice. Gândirea are totuși un caracter intuitiv rămânând legată de imagine și de demersurile individuale, de aceea, uneori este incomunicabilă. Cu toate acestea, preșcolarul mare este capabil să sesizeze configurația ansamblului, acest fapt conducându-l spre debutul logicii.

Gândirea preconceptuală și intuitivă a preșcolarului este o gândire magică și egocentrică. Egocentrismul său derivă din incapacitatea lui de a distinge suficient de bine realitatea obiectivă de cea personală. Copilul se crede centrul universului, își atribuie o forță mare, crede cu tărie că totul este însuflețit și că tot ceea ce îl înconjoară este realizat de om (artificialismul). Pentru el

Boca, C., (coord.), , *Educația timpurie și specificul dezvoltării copilului*, București, E.D.P., 2009, pag.89

un adult face să apară tot ceea ce își dorește, poate opri durerea, face să se oprească sau să curgă apa sau să se miște lucrurile din jurul său, cu un singur gest face să apară mâncarea, întunericul, lumina. Această particularitate a gândirii pune în evidență slăbiciunea psihismului copilului care pentru a progresa trebuie să iasă din egocentrismul în care s-a închis măsurându-se cu gândirea altui copil. Conștientizând că fiecare gândește altfel, va începe să admită că perspectiva sa particulară nu este posibilă, distingând așadar puncte de vedere diferite. Compararea unor astfel de perspective îl va obliga pe preșcolar să renunțe la propria sa subiectivitate, să treacă de la egocentrismul inițial la reciprocitate. Odată cu socializarea conduitei sale, cu descoperirea perspectivei altora asupra propriei realități, gândirea preșcolarului face progrese mari dar rămâne totuși o gândire sincretică, bazată pe relaționarea, mai mult sau mai puțin la întâmplare a însușirilor obiectelor și nu după logica lor. Copilul face confuzii între parte și întreg, combină însușirile obiectelor iar acestea își pierd identitatea proprie.

O caracteristică importantă a gândirii copilului este aceea a organizării structurilor operative și apariția noțiunilor empirice în gândirea copilului ca niște "insule" așa precum le vedea Wallon. *Deși necoordonate și neorganizate în sisteme coerente aceste noțiuni empirice au o importanță deosebită în cunoașterea realității. Alături de aceste "insule" se vor contura primele operații ale gândirii.*¹⁰ Piaget consideră că preșcolarul este o etapă importantă de organizare și pregătire a dezvoltării gândirii abia între 7 – 8 ani ca apoi, la 11 – 12 ani să se desăvârșească operațiile concrete. În tot acest timp copilul își consolidează experiențele asimilate și relațiile sale cu universul și anturajul.

Dezvoltarea limbajului este strâns legată de evoluția gândirii căreia îi impune exigențele sale culturale contribuind astfel la restructurarea ei. Preșcolarul face apel la realitate dar prin limbaj se depărtează de ea, își amintește situațiile trecute, face deducții valide, stabilește raporturi. Independența sporită a copilului, extinderea și complicarea raporturilor sale cu lumea înconjurătoare, caracterul puțin mai organizat al activității sale se răsfrâng în mod direct asupra limbajului care se îmbogățește sub raport cantitativ. De la 1600 cuvinte la 3 ani, copilul ajunge la 6 ani la un vocabular cu 3500 cuvinte. În același timp se dezvoltă coerența limbajului, caracterul său încheșat, structurat. De la limbajul situativ, specific antepreșcolarăității se face treptat trecerea la limbajul contextual. Inițial limbajul lua forma dialogului având un caracter extrem de concret fiind legat de situațiile și împrejurările particulare la care participau cei implicați, ca apoi să ia înfățișarea monologului, copilul putând să povestească ce a văzut, ce a făcut, fără ca ascultătorii să cunoască neapărat situația despre care se vorbește. Aceste două forme de limbaj se întâlnesc pe toată perioada preșcolarăității însă predominanța, locul și rolul lor se schimbă în funcție de sarcinile și condițiile în care are loc comunicarea. Atunci când un copil face referiri la experiența sa nemijlocită limbajul este situativ, iar când reproduce poveștile auzite de la adult caracterul situativ se diminuează. Spre 5 ani apare limbajul interior care sporește mult posibilitățile copilului de a-și planifica mintal activitatea, de a și-o regla permanent. Copilul caută și găsește soluții atunci când se află în situații problematice, dificile, își ordonează acțiunile, își stabilește punctele modale ale activității. Prin toate acestea limbajul interior reprezintă mecanismul fundamental în mecanismul fundamental al gândirii, fiind foarte important pentru dezvoltarea intelectuală a copilului.

Deși datorită particularităților aparatului fonator, ale analizatorului verbo-motor și ale analizatorului auditiv pronunția încă nu este perfectă, în preșcolarăitate se dezvoltă mult latura fonetică a limbajului. La 3 ani sunt posibile omisiuni, inversiuni, substituirii de sunete ca spre 6 ani toate acestea să dispară. Copiii își însușesc fondul lexical și semnificația cuvintelor și prin învățare și partea cea mai importantă, însușirea gramaticală a limbajului. La această vârstă copiii

Jean, Piaget, *Psihologia copilului*, Editura Cartier, 2011, pag.67

formează independent, inventează cuvinte pe baza creșterii capacității de generalizare a unor relații gramaticale deja consolidate.

O particularitate specifică preșcolarității este apariția defectelor de vorbire, care reprezintă o abatere de la dezvoltarea normală a limbajului (articularea incorectă, pronunția defectuoasă a unor foneme, înlocuirea unui sunet, alterarea patologică a vocii și a majorității sunetelor, absența totală sau denaturarea unor sunete). Aceste defecte nu sunt fiziologice și trebuie corectate cu ajutor din partea unor specialiști, prin tratament logopedic.

Gândirea și limbajul au nevoie pentru desfășurare normală dar mai ales pentru dezvoltare de material care este furnizat de realitate, de povestirile adulților dar și de memoria lor proprie. Contactul cu lumea din jur, cu colegii din grădiniță, facilitează formarea capacității de a întipări, păstra, reactualiza experiența de viață a copilului. Astfel, alături de memorarea spontană, datorită în mod special gândirii și limbajului interior apare memoria logică, alături de memoria involuntară se dezvoltă memoria voluntară. Performanțele în memorare cresc, crește de asemenea și timpul în care este posibilă recunoașterea unui material după o singură percepție. Totuși, memoria este difuză, nediferențiată, are un caracter incoerent, nesistematizat, haotic.

Dezvoltarea limbajului și gândirii nu este posibilă fără prezența atenției (capacitatea de orientare, focalizare și concentrare asupra obiectelor, fenomenelor în vederea reflectării lor adecvate). Sub influența gândirii și limbajului pe lângă atenția involuntară și voluntară de la începutul preșcolarității crește stabilitatea și concentrarea atenției voluntare, i se mărește volumul și capătă caracter activ și selectiv. Predominantă, rămâne însă, atenția involuntară. Menținerea atenției voluntare este posibilă dacă se face apel la îmbogățirea cunoștințelor, la lărgirea sferei intereselor, la dezvoltarea voinței, care trebuie formate la rândul lor. Educarea atenției voluntare se face prin stabilirea precisă a unor sarcini, prin precizarea clară a obiectivelor unor activități, prin exprimare clară, caldă, expresivă.

Progresul învățării limbajului se face concomitent cu progresul gândirii și doar prin comunicare putem încerca să elucidăm altora noțiuni, să ne precizăm nouă înșine înțelesurile și să eliminăm neclaritățile.

BIBLIOGRAFIE

- Alexandru, Julieta, Filipescu, Valentin, *Instrumente și modele pentru activitate în sprijinul pregătirii preșcolarilor pentru integrarea în clasa I*, E.D.P., București, 1983
- Barbu, H., Popescu, E., Șerban, F., *Activități de joc și recreativ distractive*, E.D.P., București, 1990
- Bonchiș, Elena *Psihologie generală*, Editura Universității din Oradea, 2006
- Cazacu, Tatiana Slama, *Dialogul la copii*, Editura Academiei R.S.R., București, 1961
- Cazacu, Tatiana Slama, *Probleme ale dezvoltării limbii române ca limbă maternă în grădinițe și clasele primare în culegerea metodică*, București, 1975
- Cerghit, Ioan, *Metode de învățământ*, Editura Polirom, Iași, 2006
- Claparede, Edouard, *Psihologia copilului*, București, EDP, 1994
- Debesse, M., *Psihologia copilului de la naștere la adolescență*, EDP, București, 1970
- Dumitrana, Magdalena, *Educarea limbajului în învățământul preșcolar*, 1999, vol.2, *Comunicarea scrisă*, Ed. Compania, Colecția Metodidact
- Duțu, Olga, Jinga, Ioan, *Dezvoltarea comunicării orale*, Revista învățământului preșcolar, Nr. 1-2/1993
- Gherghina, D-tru (coord.), *Metodica activităților instructive-educative în învățământul preșcolar*, Craiova, 2007, Ed. Didactica Nova

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE PREȘCOLARILOR

Prof. Popescu Gabriela & Prof. Alexandrescu Gabriela

Liceul de Arte "Victor Giuleanu"/Grădinița cu P.P. Nord 2 Rm. Vâlcea

Dezvoltarea competențelor de literație în rândul copiilor preșcolari reprezintă o prioritate în educația timpurie, deoarece constituie fundamentul pentru reușita școlară ulterioară și pentru formarea unor deprinderi de comunicare eficientă, gândire critică și exprimare coerentă. Literația nu se reduce doar la învățarea literelor și a cuvintelor, ci înseamnă capacitatea de a înțelege, utiliza și crea mesaje orale și scrise, într-un mod adaptat situației de comunicare.

În grădiniță, dezvoltarea literației se realizează prin activități ludice, experiențe de învățare integrate și prin stimularea curiozității copilului față de limbaj, simboluri și povești. Rolul cadrului didactic este esențial, deoarece el devine ghid, partener de conversație și model de exprimare corectă.

Principiile generale ale dezvoltării competențelor de literație sunt:

- Învățarea prin joc- orice activitate de literație trebuie să pornească de la joc, curiozitate și plăcerea de a descoperi.
- Experiențe variate de comunicare- copiii trebuie să asculte, să vorbească, să povestească, să pună întrebări și să primească răspunsuri.
- Învățarea contextualizată- literația se dezvoltă natural în contexte autentice: citirea unui meniu, a numelui de pe dulapuri, eticheta unui ambalaj, o scrisoare imaginară, o rețetă cu ingrediente.
- Parteneriatul cu familia- părinții sunt parteneri esențiali în stimularea interesului copilului pentru povești și cărți.

În continuare voi prezenta exemple de bune practici și activități concrete, ce se pot realiza în grădiniță:

- *Colțul poveștilor interactive*

Amenajarea unui spațiu dedicat lecturii cu pernute, rafturi joase și cărți atractive. Educatoarea citește zilnic, folosind tehnica lecturii dialogate: pune întrebări, invită copiii să anticipeze, să comenteze ilustrațiile sau să modifice finalul poveștii. Beneficiile colțului lecturii sunt: dezvoltarea vocabularului, a atenției și a înțelegerii textului.

- *Literele în lumea mea*

Activitate practică de recunoaștere a literelor în mediul apropiat: copiii caută litere pe etichete, panouri, ambalaje, reviste și le decupează pentru a crea un „Colaj al literelor din jurul nostru”. Beneficiul major al acestei activități este conștientizarea prezenței limbajului scris în viața cotidiană.

- *Povestea creată împreună*

Pornind de la imagini, jetoane sau jucării, copiii inventează o poveste colectivă. Fiecare adaugă o propoziție, iar educatoarea o transcrie vizibil. La final, textul se citește împreună.

Exercițiul acesta ajută la dezvoltarea exprimării orale și a conștiinței fonologice, deoarece copiii încep să observe sunetele și cuvintele.

- *Corespondență între copii*

Se poate realiza prin implementarea unui proiect educațional între două grupe sau prin participarea la un proiect ETwinning, prin care își trimit scrisori sau felicitări tematice (de exemplu, „Scrisoare pentru Moș Crăciun” sau „Mesaj pentru grupa mare”). Aceste acțiuni ajută la dezvoltarea motivației pentru scriere, înțelegerea funcției comunicative a textului.

- *Jocurile de sunete și rime*

Jocuri precum „Găsește cuvântul care începe cu același sunet” sau „Completează rima” derulate în cadrul domeniului Limbă și comunicare, stimulează percepția auditivă și pregătesc terenul pentru învățarea citirii, ajutând la dezvoltarea conștiinței fonologice, componentă de bază a literației.

- *„Jurnalul grupei”*

O activitate de final de săptămână: educatoarea și copiii notează, desenează și povestesc ce s-a întâmplat în grupă într-o săptămână sau în cadrul unui proiect tematic. Jurnalul devine un material comun, recitat frecvent. Astfel se consolidează relația copil-text și motivația pentru lectură.

Educatoarea are rolul de mediator și facilitator al comunicării, deoarece poate crea contexte de învățare bogate, încurajează exprimarea liberă, validează răspunsurile copiilor și oferă modele corecte de limbaj. În plus, adaptarea la nivelul de dezvoltare al fiecărui copil este esențială: unii pot recunoaște litere, alții doar sunete sau imagini.

Colaborarea cu familia, amenajarea mediului educațional atractiv și folosirea resurselor vizuale (carte ilustrată, imagini, marionete) sporesc semnificativ impactul activităților de literație.

Dezvoltarea competențelor de literație la vârsta preșcolară nu înseamnă alfabetizare precoce, ci formarea unei relații pozitive cu limbajul și textul. Prin joc, poveste, dialog și explorare, copilul descoperă bucuria comunicării și se pregătește natural pentru școală. Educația timpurie centrată pe literație sprijină nu doar viitorul cititor, ci și viitorul cetățean capabil să înțeleagă, să gândească critic și să se exprime liber.

Bibliografie:

- Teodorov, I., *”Strategii și activități de dezvoltare a limbajului și literației la preșcolari”*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2015.

PRACTICI ȘI METODE PENTRU A AJUTA ELEVII SĂ ÎȘI DEZVOLTE ABILITĂȚILE DE LITERAȚIE LA RECUNOAȘTEREA DIFERITELOR TIPURI DE VIȚĂ DE VIE DIN JUDEȚUL MARAMUREȘ

Prof. Tiță Anca

Prof. Mic Valeria

Liceul Teoretic Emil Racoviță Baia Mare

În contextul educației moderne, competențele de literație nu se rezumă doar la citirea și scrierea corectă, ci includ capacitatea elevilor de a înțelege, analiza și utiliza informațiile din diverse domenii.

Maramureșul, cunoscut mai ales pentru peisajele sale pitorești și pentru tradițiile autentice, a fost de-a lungul timpului și o zonă viticolă importantă. În special în zonele Baia Mare, Satulung, Seini și Ardușat, vița de vie era cultivată în gospodării sau pe versanți însoriți, unde condițiile de climă și sol favorizau coacerea strugurilor. Soiurile tradiționale, precum Feteasca albă, Feteasca regală, Riesling italian sau Muscat Ottonel, erau folosite atât pentru producerea vinului de casă, cât și pentru consumul de masă. Transmisă din generație în generație, arta cultivării viței de vie reflectă legătura maramureșenilor cu natura și cu valorile lor culturale.

Studiul viței de vie, o plantă cu o semnificație economică, culturală și ecologică importantă în județul Maramureș, oferă o oportunitate excelentă pentru formarea competențelor interdisciplinare și pentru valorificarea patrimoniului natural local.

Pe lângă rolul economic, vița de vie are o semnificație simbolică puternică în cultura locală. Ea apare în obiceiuri, în expresii populare și chiar în motive decorative tradiționale. În ultimii ani, tradiția viticolă este revitalizată prin proiecte educaționale și prin activități desfășurate în cadrul școlilor și liceelor din zonă, care valorifică patrimoniul natural și agricol al județului.

Pentru dezvoltarea competențelor de literație, se propune o activitate practică de identificare și documentare a tipurilor de viță de vie din județul Maramureș. Elevii vor lucra în echipe pentru a culege date din teren și din surse științifice, urmărind să realizeze o clasificare a soiurilor și o prezentare finală a rezultatelor.

Etaple activității propuse sunt următoarele:

- Documentarea teoretică despre vița de vie și importanța sa în ecosistem;
- Observarea directă în teren (vizită la o plantație sau grădină viticolă locală);
- Completarea unei fișe de identificare pentru fiecare soi observat (denumire, tip, culoarea boabelor, perioada de coacere, utilizare);
- Redactarea unui text informativ individual despre un soi de viță de vie;
- Realizarea unei prezentări digitale sau a unui poster cu titlul „Vița de vie în Maramureș – tradiție și știință”.

Aceste activități dezvoltă competențele de literație funcțională, științifică și digitală, contribuind la formarea unei atitudini pozitive față de cunoaștere și față de valorile locale. De asemenea, ele oferă oportunități de colaborare, de învățare prin descoperire și de exprimare creativă.

Vița de vie ocupă un loc important în viața și cultura maramureșenilor, fiind un simbol al muncii, al răbdării și al legăturii omului cu natura. Prin îmbinarea tradiției cu știința, elevii pot înțelege mai bine rolul acestei plante în ecosistem și în viața comunității. Activitățile educative dedicate studiului viței de vie contribuie la formarea competențelor de literație, la dezvoltarea spiritului de cercetare și la promovarea identității locale.

Prin abordarea interdisciplinară și prin implicarea elevilor în activități de cercetare locală, se consolidează competențele de literație se dezvoltă interesul pentru studiul mediului natural. Identificarea soiurilor de viță de vie din județul Maramureș îi ajută pe elevi să înțeleagă legătura dintre știință, tradiție și economie locală. Activitatea are, de asemenea, un rol formativ important, contribuind la responsabilizarea elevilor față de mediul înconjurător și la cultivarea respectului pentru valorile locale.

Bibliografie

1. Manual de Biologie, clasa a X-a, Editura Didactică și Pedagogică, 2022.
2. Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație – Ghidul soiurilor de viță de vie din România, 2023.
3. www.maramures.ro – Secțiunea Agricultură și Tradiții.
4. www.icvv.ro – Resurse științifice privind cultura viței de vie

PROMOVAREA LITERAȚIEI METODE DE BUNE PRACTICI EDUCAȚIONALE

-articol de specialitate-

Prof. ANDREI FLORENTINA/GHIOCULESCU DENISA

**LICEUL DE ARTE”VICTOR GIULEANU,,- GRĂDINIȚA CU P.P NORD 2,
RM.VÂLCEA**

Într-o lume aflată într-o continuă schimbare, competențele de literație reprezintă fundamentul formării elevilor ca cetățeni activi, informați și capabili să participe în societatea cunoașterii. Literația nu se limitează doar la abilitatea de a citi și scrie, ci implică înțelegerea, interpretarea și utilizarea critică a informațiilor din diverse surse. Dezvoltarea acestor competențe este o prioritate a educației moderne și necesită strategii adaptate nevoilor fiecărui elev.

Literația este definită ca ansamblul competențelor care permit unei persoane să acceseze, să înțeleagă, să utilizeze și să creeze informații în contexte variate. Ea include:

de a folosi lectura și scrierea în viața cotidiană;

Literația funcțională – capacitatea

digitală – abilitatea de a folosi tehnologia pentru a accesa și evalua informații;

Literația

Literația media – capacitatea de a analiza critic mesajele transmise prin mass-media;

Literația informațională – competența de a identifica, evalua și utiliza surse de informații relevante.

Bune practici în dezvoltarea competențelor de literație:

Citirea zilnică și lectura plăcută: Organizarea momentelor zilnice de lectură, în care elevii aleg singuri ce doresc să citească, stimulează autonomia și bucuria lecturii. Profesorii pot crea „colțuri de lectură” în clasă și pot organiza cluburi de carte.

Proiecte interdisciplinare: Integrarea lecturii și scrierii în toate disciplinele – de exemplu, scrierea de jurnale științifice, rezumate la istorie sau prezentări digitale – ajută elevii să înțeleagă utilitatea reală a competențelor de literație.

Lectura interactivă și discuțiile în grup : Citirea în grup, urmată de conversații, jocuri de rol sau dezbateri, stimulează înțelegerea textului și dezvoltă abilități de comunicare orală.

Utilizarea resurselor digitale: Platformele educaționale, aplicațiile de lectură interactivă și podcasturile oferă modalități moderne de învățare, adaptate nevoilor elevilor din generația digitală.

Scrierea creativă: Exercițiile de compunere, realizarea de reviste școlare, bloguri sau povești ilustrate contribuie la dezvoltarea expresivității, a vocabularului și a gândirii logice.

Implicarea familiei și comunității: Parteneriatele cu bibliotecile, părinții și instituțiile culturale pot extinde mediul de învățare al elevilor și pot încuraja obiceiul lecturii și în afara

școlii. Profesorul are un rol esențial în formarea competențelor de literație: el devine ghid, facilitator și model. Prin abordări personalizate, feedback constructiv și activități atractive, cadrul didactic poate motiva elevii să devină cititori și comunicatori competenți.

Dezvoltarea competențelor de literație este un proces continuu, care necesită colaborare între elevi, profesori și comunitate. Prin aplicarea unor bune practici adaptate vârstei și intereselor elevilor, școala devine un spațiu al descoperirii, al gândirii critice și al creativității. Investiția în literație este, de fapt, o investiție în viitorul fiecărui copil.

Competențele de literație stau la baza tuturor formelor de învățare. Prin activități variate, colaborative și creative, elevii pot descoperi plăcerea lecturii și pot învăța să comunice eficient în scris și oral. Bunele practici în domeniul literației nu reprezintă doar metode didactice, ci pași către formarea unor cetățeni educați, critici și empatici – capabili să înțeleagă lumea în care trăiesc și să contribuie activ la dezvoltarea ei.

BIBLIOGRAFIE:

1. European Commission – Key Competences for Lifelong Learning, 2018
2. Ministerul Educației – „Strategia Națională de Îmbunătățire a Competențelor de Literație 2023–2030
3. UNESCO – Global Literacy Framework, 2022

EDUCAREA LIMBAJULUI PREȘCOLARILOR PRIN INTERMEDIUL POVEȘTIILOR

**Prof. ed. timpurie Rada Andreea
GPP Șc. Gimn. „Sfânta Maria” Botoșani**

Copilul își însușește de la cea mai fragedă vârstă limba română în care vorbesc adulții din jurul său. Pe baza ei se asigură comunicarea copilului cu adulții, prin intermediul ei copiii dobândesc cunoștințe și își împărtășesc experiența și gândurile sau dorințele lor.

Totodată, însușirea limbii române, permite lărgirea orizontului de cunoștințe ale copiilor, atât pe baza experienței personale cât și pe baza asimilării experienței sociale.

Însușirea limbii se face treptat, în strânsă legătură cu activitatea desfășurată de copii, cu procesul de cunoaștere a mediului înconjurător, în contactul permanent cu adulții.

Până la intrarea în școală, copilul face progrese însemnate în ceea ce privește însușirea limbii române. Vocabularul copiilor la sfârșitul vârstei preșcolare este de circa 4000 cuvinte, înregistrând o creștere de aproximativ 3000 de cuvinte, cărora copiii le înțeleg sensul, folosindu-le ca mijloc de exprimare a gândurilor și a sentimentelor lor.

Dar nu numai aspectul cantitativ al vorbirii copiilor impresionează în mod deosebit, ci și aspectul ei calitativ.

Copiii ajung treptat, la sfârșitul grupei pregătitoare, să pronunțe corect toate sunetele caracteristice limbii române, să se exprime în propoziții simple sau mai dezvoltate, corect construite, cu legăturile firești între cuvinte. Totodată ei pot să redea o poveste, să facă o descriere despre un fapt sau o întâmplare petrecută mai de mult, deci se folosesc de limbajul contextual. Limbajul începe să aibă coloratură, exprimă anumite stări sufletești, care sunt un indiciu al poziției lor față de momentul relatat sau luat în discuție.

Prin intermediul limbii materne, copiii află tainele mediului înconjurător și pe care le descoperă treptat. Astfel devine cunoscut copiilor că fiecare obiect sau fenomen are o denumire și diferite însușiri, că omul poate acționa asupra lor. Toate acestea duc spre acumularea treptată a cunoștințelor și spre dezvoltarea atât a percepțiilor și reprezentărilor cât și spre dezvoltarea gândirii, a operațiilor ei de bază, analiza, sinteza, comparația, generalizarea.

Cu ajutorul cuvântului, educatoarea dirijează percepția copiilor, le formează spiritul de observație, învățându-i ce să observe și cum să observe. Prin întrebări le stimulează gândirea, care la rândul ei se exteriorizează tot cu ajutorul limbajului.

Unele din obiectivele propuse la categoria de educare a limbajului la grupa mică sunt: perceperea și pronunțarea clară și corectă a tuturor sunetelor și grupurilor de sunete ale limbii române, integrate în cuvinte; dezvoltarea capacității de diferențiere perceptiv-fonematică a sunetelor și a grupurilor de sunete situate în poziții diferite în structura cuvântului în vederea pregătirii pentru însușirea citirii și scrierii în clasa I; observarea critică a vorbirii altor copii sau persoane; sesizarea greșelilor de pronunție în vorbirea altor copii și controlul exprimării fiecărui copil; îmbogățirea vocabularului activ și pasiv, ca urmare a experienței cognitive proprii și a transferului de informații în comunicarea dintre copii în colectivitatea preșcolară și dintre adult și copil în grădiniță, în familie, în mediul social; explicarea semnificației unor cuvinte noi, în forme accesibile înțelegerii copiilor; consolidarea deprinderilor de a despărți cuvintele în silabe și silabele în sunete; formarea spiritului de observație și a priceperii de a selecta și exprima cât mai multe cuvinte care încep cu un anumit sunet sau cu anumită silabă, ca perioadă preabecedară; îmbogățirea și precizarea sistemului de noțiuni cu caracter

generalizator; consolidarea priceperilor și deprinderilor de exprimare orală corectă în structuri gramaticale mai ample, în propoziții și fraze; cultivarea vorbirii adresative, reproductivă, a dialogului în comunicare; stimularea creativității copiilor în exprimarea orală.

Cu cât limbajul copiilor va fi mai bogat, cu atât mai ușor vor înțelege și își vor însuși noile cunoștințe, cu atât mai clar și mai precis își vor exprima gândurile și dorințele, și invers, cu cât gândirea lor va fi mai dezvoltată cu atât mai ușor își vor îmbogăți limbajul, modalitățile de exprimare verbală.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE PRIN PRACTICI DIDACTICE INOVATOARE

Prof. înv. primar: Cioi Georgiana-Florentina

Școala Gimnazială “Mircea Eliade”, Craiova

Într-o societate în continuă schimbare, marcată de dezvoltarea tehnologică, de diversificarea surselor de informare și de nevoia permanentă de adaptare, competențele de literație au devenit esențiale în procesul de formare al elevilor. Literația nu mai înseamnă doar capacitatea de a citi și de a scrie, ci reprezintă un ansamblu de abilități complexe, care includ înțelegerea, analiza critică, interpretarea și utilizarea informațiilor în diferite contexte. Elevii care posedă un nivel ridicat de literație sunt capabili să gândească critic, să comunice eficient și să participe activ la viața socială și profesională. Scopul acestui referat este de a evidenția importanța literației în educația contemporană și de a prezenta modalități eficiente de dezvoltare a acestor competențe în școală, pe baza unor exemple și practici reale.

Conform definiției oferite de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD), literația reprezintă abilitatea de a citi, scrie, utiliza numere și de a înțelege și folosi informațiile în viața de zi cu zi. În România, rezultatele obținute de elevi la testele de literație sunt îngrijorătoare. Raportul național realizat de platforma BRIO arată că doar unsprezece la sută dintre elevii din clasele I–VIII se situează la nivelul funcțional, în timp ce patruzeci și doi la sută sunt la nivel nefuncțional. Aceste date confirmă nevoia urgentă de a reevalua modul în care școala românească dezvoltă competențele de literație și de a implementa intervenții didactice adecvate.

Dezvoltarea literației nu se limitează la orele de limba și literatura română, ci reprezintă un obiectiv transversal care vizează toate disciplinele. Abilitatea de a înțelege un text științific, de a interpreta date, de a formula concluzii și de a comunica ideile proprii este la fel de importantă la matematică, istorie sau biologie. Din acest motiv, literația trebuie privită ca o competență-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții.

Experiențele didactice de succes arată că dezvoltarea literației presupune implicarea elevului într-un proces activ de descoperire și reflecție asupra textului. Lectura interactivă și ghidată s-a dovedit o metodă eficientă, deoarece stimulează dialogul profesor–elev și încurajează formularea de întrebări, interpretarea ideilor principale și exprimarea opiniilor personale. Jurnalul de lectură, utilizat frecvent în ciclul gimnazial, contribuie la formarea gândirii reflexive și la cultivarea plăcerii de a citi. Învățarea prin proiecte este o altă abordare valoroasă, întrucât oferă elevilor ocazia de a aplica în contexte autentice cunoștințele dobândite prin lectură și de a le transforma în competențe reale.

Un alt aspect relevant este integrarea tehnologiei în procesul de formare a literației. În ultimii ani, platforme digitale precum ALFABETAR au oferit profesorilor instrumente concrete pentru diagnosticarea și reducerea decalajelor de literație în rândul elevilor din ciclul primar. Resursele online, aplicațiile educaționale și textele multimodale – care combină imaginea, sunetul și textul – pot transforma lectura într-o experiență interactivă, adaptată intereselor actuale ale copiilor. În același timp, dezvoltarea literației digitale devine o componentă tot mai importantă a educației moderne, vizând nu doar utilizarea tehnologiei, ci și capacitatea de a evalua critic informațiile disponibile în mediul online.

Dezvoltarea competențelor de literație este eficientă atunci când implică întreaga comunitate educațională. Familia are un rol esențial în formarea obiceiurilor de lectură, iar parteneriatele cu biblioteci, edituri și organizații culturale pot crea contexte atractive de învățare. Un exemplu pozitiv îl reprezintă proiectul „Caravana Literației”, inițiat de Teach for Romania, care sprijină copiii din comunități vulnerabile prin activități dedicate dezvoltării literației. De asemenea, proiectul-pilot „Abordare diferențiată a dezvoltării competențelor de literație și numeratie la ciclul primar”, implementat în cinci școli din România, implică peste nouă sute de elevi și două sute douăzeci de cadre didactice, oferind modele concrete de intervenție adaptate nevoilor individuale ale copiilor.

Evaluarea competențelor de literație trebuie să fie continuă, complexă și centrată pe progresul elevului. Instrumentele utilizate pot include fișe de lucru, portofolii, rubrici de evaluare sau aplicații digitale. Evaluarea formativă, bazată pe feedback constant, ajută profesorul să identifice dificultățile elevilor și să ajusteze strategiile de predare. Testările standardizate, promovate la nivel național de Ministerul Educației, pot oferi o imagine realistă asupra nivelului de literație și pot contribui la formularea unor politici educaționale adecvate. Este important ca evaluarea să țină cont de diversitatea elevilor și de contextul socio-cultural, având în vedere că elevii din mediul rural se confruntă adesea cu obstacole suplimentare în accesul la resurse educaționale.

Literația reprezintă una dintre cele mai importante competențe pentru reușita școlară și integrarea socială. Dezvoltarea acesteia nu este o sarcină izolată a profesorului de limba română, ci un proces complex care implică toate cadrele didactice, familia și comunitatea. Bunele practici prezentate demonstrează că succesul depinde de creativitatea profesorului, de folosirea metodelor interactive, de integrarea resurselor digitale și de colaborarea cu mediul extrașcolar. Pentru viitor, este necesară formarea continuă a cadrelor didactice în domeniul literației, extinderea programelor de sprijin pentru elevii din medii dezavantajate și consolidarea politicilor educaționale care promovează cititul și gândirea critică drept instrumente de dezvoltare personală și socială.

Bibliografie:

1. Raportul național privind nivelul de literație al elevilor din România – Edupedu.ro; <https://www.edupedu.ro/42-din-elevi-se-plaseaza-in-zona-nefunctional-doar-11-din-elevi-se-plaseaza-in-zona-functional-arata-raportul-national-de-literatie>;
2. Competența de literație a personajului – Edict.ro; <https://edict.ro/competenta-de-literatie-a-personajului>;
3. Program de formare „Citesc pentru a învăța – strategii de literație” – ARL România; <https://www.arlromania.ro/programe-de-formare-arl>;
4. Platforma ALFABETAR – NonGuvernamental.org; <https://www.nonguvernamental.org/comunitate/alfabetar-continua-sa-sustina-reducerea-si-prevenirea-decalajelor-de-literatie-la-elevii-din-romania>;
5. Caravana Literației – Teach for Romania; <https://www.romaniapozitiva.ro/educatie/caravana-literatiei-teach-for-romania-dezvolta-un-proiect-de-interventie-la-nivel-de-scoala>;
6. Programă Limba și Literatura Română – Evaluarea Națională 2025; <https://www.libertatea.ro/stiri/programe-romana-evaluare-nationala-2025-materia-de-studiu-5298944>.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ÎN PERIOADA PREȘCOLARITĂȚII

Prof. Ignat Ana

Prof. Lepoiev Gabriela-Marinela

Grădinița cu Program Prelungit Nr.26 Timișoara

În contextul educației timpurii, dezvoltarea literației reprezintă o condiție esențială pentru formarea competențelor de comunicare și pentru succesul ulterior în învățarea formală. Literația timpurie depășește simpla achiziție a citirii și scrierii, incluzând capacitatea copilului de a înțelege, interpreta și utiliza limbajul în mod eficient în diverse contexte sociale și educaționale. Perioada preșcolară (3–6 ani) este considerată critică pentru dezvoltarea acestor abilități, deoarece copilul începe să exploreze activ limbajul și să manifeste curiozitate față de lumea literelor, a semnelor și a simbolurilor.

Dezvoltarea literației la copii implică sprijinirea capacității lor de a citi, a scrie și de a înțelege informațiile scrise. Acest proces începe de la o vârstă fragedă și continuă de-a lungul întregului parcurs școlar. Literația funcțională este esențială pentru succesul academic și personal.

Conceptul de *literație* derivă din termenul englez „literacy”, care desemnează ansamblul competențelor lingvistice, cognitive și socio-culturale prin care individul folosește limbajul scris și oral pentru a comunica și învăța. Literatura de specialitate (Vygotsky, 1978; Garton, 2004) subliniază că dezvoltarea literației are loc în contextul interacțiunilor sociale și al mediului educațional stimulat. În acest sens, copilul nu „învață” pur și simplu să citească și să scrie, ci își construiește treptat înțelesuri despre funcția și structura limbajului scris.

În educația timpurie, literația este un proces emergent, în care copiii dobândesc, prin joc și experiențe autentice, conștiința fonologică, interesul pentru lectură și motivația pentru exprimare.

Literația este piatra de temelie pe care se construiește întregul proces de învățare. Ca părinți și educatori, înțelegerea semnificației literației și a rolurilor noastre în dezvoltarea acesteia este crucială. Să explorăm împreună, deci, ce implică literația, cum evoluează aceasta, care este rolul părinților și cum putem cultiva colaborarea între școală și părinți pentru binele copiilor.

Literația se extinde dincolo de simpla abilitate de a citi și scrie; ea cuprinde un set de abilități complexe și esențiale pentru navigarea cu succes a oricărei discipline sau situații de viață. Literația se referă și la înțelegerea lecturii, exprimarea coerentă în scris, gândirea critică și comunicarea eficientă. În esență, prin literație, copiii ajung adulți capabili și dornici să înțeleagă, să analizeze și să argumenteze idei.

Dezvoltarea literației începe mult înainte ca un copil să rostească primele sale cuvinte. De la naștere, bebelușii sunt expuși unei lumi în care absorb, printre altele, sunete, ritmuri și modele de exprimare. Pe măsură ce cresc, copiii parcurg etapele literației emergente - conștientizare fonemică, extinderea vocabularului și înțelegerea sintactică. Până când copiii ajung la gimnaziu, literația devine un catalizator pentru gândire critică, analiză și exprimarea propriilor idei.

Etapele dezvoltării literației la copilul preșcolar:

Etapa prealfabetică (3–4 ani)

- copilul recunoaște simboluri și semne familiare (logo-uri, etichete);
- observă că scrisul are sens și transmite mesaje;
- ascultă cu plăcere povești și descrie imagini.

Etapa emergentă (4–5 ani)

- copilul începe să asocieze litere cu sunete;
- imită scrierea adulților prin „scrisuri” simbolice;
- participă activ la citirea poveștilor, punând întrebări.

Etapa pregătitoare pentru alfabetizare (5–6 ani)

- recunoaște litere și cuvinte simple, în special numele propriu;
- segmentează cuvintele în sunete;
- scrie și citește cuvinte scurte, demonstrând interes crescut pentru lectură.

Educatorea are un rol formativ central în dezvoltarea literației, fiind responsabilă de:

- crearea unui mediu educațional bogat în stimuli vizuali și verbali (colț de lectură, afișe, etichete);
- utilizarea metodelor ludice și interactive (jocuri de rime, povești dramatizate, conversații dirijate);
- încurajarea exprimării libere și a curiozității față de carte.

Familia contribuie la continuitatea procesului educațional prin:

- citirea zilnică de povești;
- implicarea copilului în activități de scriere și desen;
- oferirea de modele pozitive de utilizare a limbajului.

Colaborarea dintre grădiniță și familie este esențială pentru crearea unui mediu coerent și stimulativ de învățare a limbajului.

Dezvoltarea literației timpurii contribuie la:

- creșterea competenței lingvistice și comunicative;
- stimularea gândirii critice și a creativității;
- facilitarea tranziției spre școală;
- formarea unei atitudini pozitive față de învățare și lectură.

Un copil expus constant la limbaj scris și oral de calitate va manifesta o motivație intrinsecă pentru cunoaștere și un nivel superior de dezvoltare cognitivă și socio-emoțională.

Etapele dezvoltării literației

- **Preșcolari (Educația timpurie):** Literația timpurie se axează pe dezvoltarea limbajului, a auzului fonematic și pe familiarizarea cu alfabetul. Nu este recomandată forțarea copiilor să învețe să citească și să scrie înainte de a ajunge la școală, pentru a preveni plictiseala sau aversiunea față de învățare.
- **Școlari (Ciclul primar):** În clasa pregătitoare și în ciclul primar, se pune accentul pe decodare, corespondența fonem-grafem, vocabular, fluentă și comprehensiune. Strategiile didactice structurate contribuie la o învățare eficientă a cititului și scrisului.

- **Ciclul gimnazial:** Se continuă dezvoltarea literației, prin accent pe comprehensiune, vocabular și coerența exprimării.

În România, statisticile arată că un număr semnificativ de elevi se confruntă cu dificultăți de literație, în special în mediul rural sau în comunitățile vulnerabile.

O combinație de predare la clasă cu intervenții specializate, adaptate nevoilor fiecărui elev, poate aduce îmbunătățiri semnificative. O colaborare eficientă între părinți, cadre didactice și specialiști (cum ar fi terapeuții logopezi) este esențială. Utilizarea unor metode pedagogice eficiente, cum ar fi învățarea prin joc, ajută la creșterea motivației și la dezvoltarea abilităților de literație.

Dezvoltarea literației la vârsta preșcolară este un proces complex și continuu, care se realizează prin interacțiune, joc și experiență. Educația timpurie are misiunea de a oferi copiilor ocazii variate de explorare a limbajului, de descoperire a plăcerii lecturii și de exprimare liberă a gândurilor. Succesul în formarea literației depinde de colaborarea permanentă dintre educatori, părinți și comunitate, precum și de valorizarea comunicării ca fundament al dezvoltării umane.

Bibliografie

Garton, A. (2004). *Exploring Literacy in Early Childhood Education*. Routledge.

Jolley, R. (2019). *Children's Early Literacy Development*. Cambridge University Press.

Ministerul Educației (2021). *Curriculum pentru educația timpurie*. București.

Stan, E. (2017). *Dezvoltarea competențelor de comunicare la vârsta preșcolară*. Editura Didactică și Pedagogică.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR

Prof. Cozuplean Lucica, prof. Chioran Ionița

Liceul Tehnologic Ocna Șugatag

În contextul actual al educației, dezvoltarea competențelor de literație reprezintă una dintre prioritățile majore ale procesului de învățare. Literația nu se mai limitează doar la capacitatea de a citi și a scrie, ci presupune abilitatea de a înțelege, interpreta și utiliza informațiile din diverse tipuri de texte, de a comunica eficient și de a gândi critic. O bună literație este esențială pentru participarea activă în societatea contemporană bazată pe cunoaștere.

Termenul de literație derivă din englezescul literacy și are o accepțiune largă, incluzând:

- literația funcțională – capacitatea de a folosi cititul și scrisul în situații cotidiene;
- literația digitală – utilizarea responsabilă și eficientă a tehnologiilor informaționale;
- literația critică – analiza și interpretarea mesajelor, identificarea intențiilor autorului și formarea unei opinii proprii;
- literația media – înțelegerea și producerea conținutului mediatic.

Școala are misiunea de a crea contexte autentice de învățare prin care elevii să-și dezvolte aceste competențe. Profesorul devine un facilitator al învățării, care stimulează reflecția, curiozitatea și exprimarea personală.

Practici eficiente includ:

- proiecte interdisciplinare ce conectează lectura cu științele, arta sau educația civică;
- activități bazate pe texte variate: literare, jurnalistice, științifice, vizuale;
- utilizarea metodelor active – jurnalul de lectură, lectura predictivă, dezbateră, portofoliul de lecturi;
- încurajarea lecturii autonome și a utilizării bibliotecilor fizice sau digitale.

Bune practici în dezvoltarea competențelor de literație includ:

a) Lectura interactivă

Profesorul implică elevii în procesul de interpretare prin întrebări, discuții și activități creative (ex. reconstituirea textului, schimbarea finalului, dramatizarea scenelor).

b) Clubul de lectură și parteneriatele educaționale

Organizarea de cluburi de lectură în școală, colaborarea cu biblioteci locale sau autori contemporani stimulează interesul pentru lectură și comunicare.

c) Proiecte interdisciplinare

Integrarea literaturii în proiecte STEAM (știință, tehnologie, inginerie, artă, matematică) consolidează învățarea prin conexiuni reale între domenii.

d) Utilizarea resurselor digitale

Platforme educaționale, aplicații interactive și bloguri de lectură dezvoltă literația digitală și motivația elevilor. Exemple: Padlet, Kahoot, Canva, StoryJumper.

e) Strategii de scriere reflexivă și creativă

Jurnale personale, scrisori către personaje, recenzii, texte argumentative sau poezii dezvoltă expresivitatea și gândirea critică.

Evaluarea competențelor de literație are un rol esențial în procesul educațional, deoarece permite profesorului să identifice nivelul real de înțelegere, exprimare și gândire critică al elevilor. În același timp, oferă elevilor ocazia de a conștientiza propriul progres și de a deveni parteneri activi în procesul de învățare.

Evaluarea competențelor de literație trebuie să fie formativă și autentică, urmărind progresul elevilor. Se pot folosi:

- fișe de reflecție - scurte instrumente de autoanaliză prin care elevii notează ce au învățat, ce le-a fost dificil și ce vor să îmbunătățească;
- rubrici de evaluare - grile clare care descriu nivelurile de performanță (de exemplu: incipient – în dezvoltare – competent – avansat);
- autoevaluarea – elevii reflectează asupra propriului parcurs;
- evaluarea între colegi - elevii oferă feedback colegilor, în baza unor criterii stabilite de comun acord;
- portofoliul de lecturi - include texte scrise, fișe de lectură, reflecții personale, proiecte, produse digitale
- proiecte - elevii realizează produse finale (prezentări, interviuri, bloguri de lectură, afișe persuasive) prin care demonstrează competențe de citire, scriere, gândire critică și creativă.

Feedbackul reprezintă o componentă esențială a procesului de evaluare. Un feedback eficient trebuie să fie:

- specific, indicând exact ce a fost realizat bine și ce poate fi îmbunătățit;
- constructiv, încurajând elevul să reflecteze și să acționeze;
- orientat spre progres, nu doar spre notă.

Pentru dezvoltarea competențelor de literație, este esențial ca procesul educațional să includă activități variate, atractive și relevante pentru elevi. **Bunele practici în domeniu** pornesc de la ideea că literația se formează în contexte autentice, în care elevul este implicat activ, colaborează, reflectează și creează.

Mai jos sunt prezentate câteva exemple de activități și proiecte educaționale care s-au dovedit eficiente în dezvoltarea literației funcționale, critice, media și digitale:

- „Săptămâna lecturii altfel”: elevii prezintă cărți preferate prin afișe, scurte scenete sau filmulețe.
- „Lectura în curtea școlii”: amenajarea unui colț de lectură în aer liber.
- „Cuvinte care ne unesc”: proiect colaborativ între clase sau școli, în care elevii scriu și citesc texte despre valori universale.
- „Scriitori pentru o zi”: elevii devin autori, redactând propriile povești, poezii sau articole inspirate din viața cotidiană.

- „Lectura și mass-media” – dezvoltarea literației media: elevii analizează articole de presă, reclame, postări din social media sau fragmente de știri pentru a identifica intenția comunicativă, tipul de mesaj și tehnicile persuasive utilizate.
- „Cititori și creatori digitali”: proiect centrat pe dezvoltarea literației digitale prin utilizarea resurselor online și a instrumentelor multimedia.

Dezvoltarea competențelor de literație nu se realizează doar prin orele de limba și literatura română, ci printr-o abordare transversală și continuă. O școală care promovează literația formează cetățeni activi, capabili să gândească critic, să comunice eficient și să se adapteze la schimbările societății moderne

Bibliografie:

1. Ministerul Educației – *Strategia Națională pentru Dezvoltarea Competențelor de Literație 2021–2027*, București, 2021
2. Bocoș, Mușata & Jucan, Dana – *Teoria și practica cercetării pedagogice*, Editura Paralela 45, Pitești, 2019
3. Cerghit, Ion – *Metode de învățământ*, Editura Polirom, Iași, 2006
4. Cucuș, Constantin – *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași, 2014.
5. Pânișoară, Ion-Ovidiu – *Comunicarea eficientă*, Editura Polirom, Iași, 2017.

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA ELEVII DIN CICLUL PRIMAR

p.i.p. Cernat Monica-Iuliana

Școala Gimnazială Luizi-Călugăra

Loc. Luizi-Călugăra, jud. Bacău

Dezvoltarea competențelor de literație în învățământul primar constituie baza formării personalității elevilor și a reușitei lor școlare viitoare. Literația, în sens larg, presupune nu doar citirea și scrierea corectă, ci și capacitatea de a înțelege, interpreta, evalua și utiliza informații în diverse contexte.

În primii ani de școală, activitățile de literație trebuie să fie atractive, ludice și ancorate în experiențele copiilor, pentru a cultiva plăcerea de a citi și a scrie. Profesorul are rolul de mediator între copil și text, iar activitățile trebuie să dezvolte simultan interesul, vocabularul, creativitatea și gândirea critică.

Conform Curriculumului național pentru învățământul primar, dezvoltarea competențelor de literație se realizează prin: lectură funcțională – înțelegerea mesajelor din texte uzuale (instrucțiuni, anunțuri, texte narative simple); exprimare orală și scrisă – formularea clară a ideilor și opiniilor; utilizarea limbajului în contexte reale – conversație, dialog, joc de rol, descriere, povestire; integrarea tehnologiei – folosirea resurselor digitale pentru lectură și scriere.

Competențele de literație reprezintă un pilon fundamental al formării elevilor, deoarece stau la baza tuturor celorlalte competențe-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții. În sens larg, literația nu se reduce doar la abilitatea de a citi și a scrie, ci implică și capacitatea de a înțelege, interpreta și utiliza informația în contexte variate – educaționale, sociale și profesionale.

În contextul actual, în care elevii sunt expuși unui volum mare de informații digitale, școala are rolul esențial de a-i sprijini în dezvoltarea unei literații funcționale și critice, prin metode moderne, interactive și incluzive.

Prezentăm în continuare câteva exemple de bună practică realizate cu elevii:

Lectura interactivă „Citim și ne jucăm” (clasele I-II)

Elevii citesc împreună cu învățătorul un text scurt (poveste, poezie). După fiecare fragment, sunt încurajați să anticipeze ce urmează, să exprime emoțiile personajelor și să formuleze întrebări.

Exemplu practic: După lectura poveștii „Ridichea uriașă”, elevii confecționează figurine din hârtie ale personajelor și reiau textul prin dramatizare. Scopul este consolidarea înțelegerii și exersarea exprimării orale.

Colțul de lectură „Cartea mea preferată”

Se amenajează în clasă un colț dedicat lecturii, unde elevii aduc și expun cărțile preferate. În fiecare săptămână, un elev devine „povestitorul clasei” și prezintă o carte citită acasă.

Exemplu practic: Copilul prezintă cartea „Pippi Șosețica” și povestește o întâmplare amuzantă, apoi colegii formulează întrebări („De ce ți-a plăcut personajul?”).

Atelierul „Cuvinte colorate” (scriere creativă)

Elevii primesc un cuvânt-cheie (ex: „curaj”, „ploaie”, „zâmbet”) și compun propoziții, versuri sau mici povestiri. Activitatea poate fi integrată în ora de arte sau de comunicare în limba română.

Exemplu practic: Cuvântul „ploaie” inspiră elevii să scrie o poezie scurtă:

„Picuri mici și jucăuși,
Bat pe frunze și pe uși...”

Povestiri ilustrate (integrare artă–limbă română)

După ascultarea unei povești, elevii realizează desene care redau momentele principale. Fiecare copil scrie o propoziție explicativă sub desen.

Exemplu practic: După „Capra cu trei iezi”, elevii desenează scena întâlnirii cu lupul și scriu: „Lupul a venit cu voce groasă la ușă.”

Scrisoare către un personaj

Elevii scriu o scrisoare imaginară către un personaj dintr-o carte citită. În acest fel, exersează formularea de întrebări și exprimarea empatiei.

Exemplu practic: Scrisoare către „Albă-ca-Zăpada”:

„Dragă Albă-ca-Zăpada, îți mulțumesc că ai avut curaj. Mi-ar plăcea să te cunosc și să învăț de la tine cum să fiu bună.”

Jurnalul meu de lectură (digital sau pe hârtie)

Elevii țin un jurnal simplu, unde notează titlul cărții, personajele și o propoziție despre ce au învățat din lectură. Se poate realiza în caiet sau pe platforme precum Padlet.

Exemplu practic: După lectura „Zâna Zorilor”, elevii notează: „Am învățat că binele învinge mereu.”

Jocuri de vocabular și ortografie

Literația se dezvoltă și prin jocuri ludice care îmbunătățesc exprimarea scrisă și orală: „Cine găsește mai multe cuvinte cu litera R?”, „Ghicește cuvântul din descriere!”, „Formează propoziții din trei cuvinte date.”

Exemplu practic: Jocul „Lanțul cuvintelor” – fiecare elev adaugă un cuvânt care începe cu ultima literă a celui anterior, consolidând vocabularul și atenția auditivă.

Povestea în 5 imagini (dezvoltarea exprimării orale)

Elevii primesc o succesiune de imagini (de exemplu: o floare care crește, o albină, o fetiță care udă florile) și inventează o poveste scurtă, exprimându-se liber.

Exemplu practic: „Albinuța Daria” – o poveste inventată de copii despre prietenia dintre o albină și o floare.

Proiectul „Cititorul lunii”

Fiecare lună are o temă (ex: „Eroii poveștilor”, „Animale fantastice”). Elevii citesc o carte pe tema respectivă, realizează un desen și o scurtă prezentare orală. Cei mai implicați primesc diplome simbolice.

Activitate comunitară: „Lectura în familie”

Părinții sunt invitați să participe o dată pe lună la o oră specială de lectură. Cititul împreună întărește relația copil–adult și cultivă dragostea pentru carte.

Exemplu practic: Mama unui elev citește povestea „Hansel și Gretel”, iar copiii desenează casa de turtă dulce.

Dezvoltarea competențelor de literație la nivelul ciclului primar se bazează pe activități interactive, ludice și creative. Cititul trebuie prezentat ca o aventură, nu ca o obligație. Elevul devine astfel participant activ la propria învățare, iar profesorul – facilitator și model de cititor pasionat.

Activitățile de literație, atunci când sunt integrate în viața de zi cu zi, contribuie la formarea unei gândiri critice, la dezvoltarea vocabularului și la creșterea încrederii în sine a elevilor.

Bibliografie:

Ministerul Educației (2021). Programa școlară pentru Comunicare în limba română. Clasele I–IV

OECD (2019). PISA Reading Framework

Bocoș, M. (2020). Metodica predării limbii române în învățământul primar. Editura Casa Cărții de Știință

Ciolan, L. (2019). Învățarea activă și dezvoltarea competențelor. Editura Polirom

Manolescu, M. (2018). Strategii didactice moderne pentru ciclul primar. Editura DPH

FORMAREA ȘI DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ÎN RÂNDUL ELEVILOR CU CES

Prof. Ciurescu Cristina

Prof. Stroe Mădălina

Centrul Școlar de Educație Incluzivă “Sfânta Filofteia”, Ștefănești, Argeș

„Cărțile sunt purtători ai civilizației. Fără cărți, istoria este tăcută, literatura toantă, știința schiloadă, gândurile și imaginația în repaos”, Barbara Tuchman

În epoca modernă, performanța profesională și socială, dar și satisfacțiile personale nu țin doar de acumularea unor anumite abilități specifice unui domeniu, ci și de dezvoltarea unor competențe utile în orice context. Un exemplu concludent sunt competențele de literație. În ultimii ani, specialiștii în științele educației au ajuns la concluzia că impactul acestora asupra parcursului unei persoane este semnificativ. Copiii cu competențe de literație dezvoltate au un potențial mai mare de evoluție, atât la vârsta școlară, cât și mai târziu.

O persoană cu competențe de literație este capabilă să utilizeze un text la prima vedere pentru a rezolva niște sarcini date, dar și ca să formeze alt text, să emită și să argumenteze opinii.

Pe scurt, competențele de literație reprezintă capacitatea unei persoane de:

- a citi un text cu înțelegere;
- a interpreta textul prin prisma conexiunilor dintre text și ceea ce știa înainte de a-l citi;
- a-și forma și exprima o părere despre text;

De ce sunt importante competențele de literație?

Îmbunătățesc rezultatele școlare

Un copil care este capabil să utilizeze un text fără dificultăți va învăța mult mai repede, indiferent de materie. El are șanse să înțeleagă ușor sarcinile de lucru și să le rezolve corect. Atinge obiectivele de învățare și poate deprinde abilitățile solicitate de curriculum și programă. Rezultatele școlare vor fi pe măsură, astfel că, pe termen lung, copilul are șansa de a ajunge la centre educaționale de prestigiu.

Cum poți exersa competențele de literație?

1.Citește

Cărțile trebuie să fie adecvate nivelului de dezvoltare mentală și intelectuală a elevilor. Sunt utile și cărțile cu cerințe sau jocuri la final, pentru că stimulează lectura activă.

2.Scrie

Scrișul ajută la organizarea informației și îmbunătățirea exprimării, dar antrenează și abilitatea de a înțelege un text. De aceea, este important să scrii des texte organizate, fie că e vorba de pagini de jurnal sau recenzii de filme ori cărți.

Biblioteca poate fi considerată centrul sistemului educațional, deoarece oferă elevilor resurse actualizate permanent. O școală, casă fără o bibliotecă ar fi ca un trup fără suflet, cele două fiind elemente inseparabile, care ar înceta să funcționeze una fără cealaltă, deoarece servesc aceluiași scop : școala, prin cadrele didactice, educă elevii, iar biblioteca, prin

intermediul cărților, educă elevii oferind suport în procesul învățării. Școala și biblioteca se află așadar într-o relație de complementaritate, încurajând studiul individual.

Obiectivele generale ale unei bibliotecii:

1. Susținerea procesului educativ prin resursele oferite;
2. Ghidarea elevilor care îi solicită ajutorul, atât la școală cât și acasă
3. Dezvoltarea competențelor de lectură și literație.

Rolurile bibliotecii școlare:

1. Promovarea și dezvoltarea competențelor de lectură
2. Încurajarea învățării prin descoperire
3. Stimularea studiului individual prin varietatea de resurse pe care le oferă.
4. Motivarea elevilor, astfel încât aceștia săși dezvolte gândirea critică și analitică
5. Oferirea de oportunități de lectură
6. Oferirea de informații actualizate pentru corpul profesoral și pentru elevi
7. De a oferi informații actualizate atât pentru corpul profesoral cât și pentru elevi.
8. Dezvoltarea pleneră a personalității și culturii elevilor
9. Consolidarea deprinderilor unei vieți independente

Este cunoscut faptul că lectura este capabilă să transforme viața omului și întreaga societate. Cu toate acestea, statisticile actuale susțin faptul că un număr alarmant de copii au pășit în secolul al XXI-lea fără să știe să citească sau să își scrie numele. Astăzi, când navigatul pe internet, utilizarea gadgeturilor și comunicarea prin SMS și Messenger sunt la ordinea zilei, când AI prinde tot mai mult teren în viața copiilor noștri, cititul unei cărți în liniște într-un colț de bibliotecă a devenit o idee ce ar părea învechită pentru tânăra generație, suprasaturată de caruselul imaginilor, asaltată de informații din toate părțile, dar care, paradoxal, nu deține cunoștințe solide de cultură generală.

Beneficiile lecturii

Lectura implică elemente importante, ea nu se rezumă doar la un hobby, ci este o necesitate, un instrument primar al educației. Prin lectură copilul poate să-și înțeleagă mai bine propriile experiențe de viață și în același timp prin lectură el pornește într-o călătorie aventuroasă spre autocunoaștere.

Cititul stimulează creierul, lucru demonstrat prin studii științifice care au evidențiat că participanții care au desfășurat constant activități creative ori intelectuale precum cititul, au avut o deteriorare a vieții cognitive cu 32% mai lentă decât cei care nu au avut astfel de activități.

Lectura dezvoltă empatia datorită faptului că cititorul reușește să se transpună în „pielea” personajelor, participând la acțiune o dată cu eroii preferați. Totodată, cititul reduce stresul și depresia, contribuind la starea de bine generală a organismului uman.

Pe lângă toate celelalte beneficii pe care le are, lectura este și un exercițiu excelent de îmbunătățire a memoriei, deoarece este necesar a fi reținute numele personajelor, relațiile dintre acestea.

Resurse bibliografice

Curs online: Dezvoltarea literației timpurii prin metoda Abel. Fundația Noi Orizonturi

Caietul de evaluare a nivelului de literație, www.noi-orizonturi.ro
www.brio.ro

PUTEREA CUVINTELOR – CUM INFLUENȚEAZĂ LIMBAJUL MODUL ÎN CARE GÂNDIM ȘI ACȚIONĂM

PROF. BĂDESCU DANIELA CODRUȚA
COLEGIUL TEHNIC CIBINIUM SIBIU

Tema: „*Puterea cuvintelor – cum influențează limbajul modul în care gândim și acționăm*”

Disciplina: Limba și literatura română

Clasa: a IX-a

Tipul activității: Lecție aplicativă / Atelier de literație și gândire critică

Durata: 50 minute

Scopul activității: *Dezvoltarea competențelor de lectură critică, interpretare a mesajului și exprimare argumentată, prin analizarea modului în care limbajul modelează percepțiile, emoțiile și comportamentele noastre.*

COMPETENȚE VIZATE:

- Receptarea și interpretarea textelor de diverse tipuri (informativ, argumentativ, publicitar);
- Exprimarea clară și coerentă a ideilor în scris și oral;
- Argumentarea unei opinii personale pe baza unui text;
- Utilizarea conștientă a limbajului în comunicarea cotidiană și online;
- Gândire critică și discernământ față de mesaje mediatice.

Obiective de învățare: Elevii vor fi capabili să:

1. Identifice intenția comunicativă și tonul unui text;
2. Analizeze efectele emoționale și persuasive ale limbajului;
3. Elaboreze un text argumentativ scurt („Cuvintele pot schimba lumea?”);
4. Colaboreze în grup pentru interpretarea unui mesaj vizual și verbal.

RESURSE:

- Text scurt (ex. articol de opinie sau fragment motivațional);
- Videoclip scurt (reclamă socială / discurs TED despre puterea cuvintelor);
- Fișe de lucru;
- Laptop, proiector, Padlet / Mentimeter/ Canva .

DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII:

Pasul 1 – Captarea atenției (10 min)

Profesorul afișează un citat: „*Cuvintele pot răni sau pot vindeca.*” Discuție ghidată: Ce înseamnă acest lucru pentru tine?

Elevii scriu 3 cuvinte care au avut un impact pozitiv sau negativ asupra lor. Se folosește aplicația Mentimeter pentru acest tip de exercițiu. (elevii vor folosi telefonul, vor intra în aplicație, vor scrie cele 3 cuvinte care vor apărea instantaneu (Brainstorming digital) – urmează o serie de discuții pe marginea cuvintelor cheie afișate.

Pasul 2 – Explorarea textului (15 min) – Elevii sunt împărțiți în grupe de 4. Se oferă un text scurt (ex. un articol sau un discurs motivațional).

1.Exemplu: „Cuvintele sunt semințe.” (Andrei Pleșu)

„Unele cresc în inimă și aduc lumină. Altele rănesc și lasă umbre adânci. De fiecare dată când vorbim, alegem ce să sădim în mintea celor din jur: speranță sau teamă, curaj sau îndoială.”

Uneori, un simplu „poți reuși” schimbă o zi întreagă. Alteori, un „nu ești bun de nimic” rupe aripi.

Puterea cuvintelor nu stă în glas, ci în intenție. Alege cu grijă ceea ce dăruiești prin ele.”

ÎNTREBĂRI PENTRU REFLECȚIE:

1. Care este mesajul central al textului?
2. Ce emoții transmite autorul?
3. Ce expresii arată efectele pozitive și negative ale cuvintelor?
4. Cu ce experiență personală poți face o legătură?
5. Cum te influențează ca cititor?

2.Exemplu: Fragment adaptat după Ben Okri, scriitor nigerian:

„Cuvintele sunt spirite. Ele pot ridica un om sau îl pot doborî. Ele pot construi poduri sau pot ridica ziduri între oameni. Fiecare cuvânt rostit este o alegere morală. De aceea, folosește cuvintele ca să luminezi, nu ca să întuneci.”

3.Exemplu: *„Pe internet, cuvintele circulă mai repede decât gândul. Un comentariu grăbit poate răni mai mult decât o palmă. Dar tot acolo, un mesaj sincer – „Sunt alături de tine” – poate vindeca o zi întreagă. În era digitală, literația nu înseamnă doar să știi să scrii, ci să știi să alegi ce merită scris.”*

4.Exemplu:

„Cuvântul e o forță.

Poate mângâia, poate zdrobi.

Poate ridica un om din praf sau îl poate împinge în abis. Iar puterea lui e cu atât mai mare, cu cât vine din inimă.”

(Mihai Eminescu – ideea cuvântului ca „formă de viață spirituală”)

Pasul 3 – Activitate aplicativă (20 min) – elevii păstrează grupele de la începutul lecției.

Atelier: „Cuvintele care schimbă lumea” – grupurile primesc teme diferite (încurajare, manipulare, persuasiune, recunoștință).

Creează o mini-campanie (slogan + afiș digital / text scurt) care să arate „puterea cuvintelor”. – Se folosește un Padlet pentru această secvență de lecție. Pot folosi text, imagini, emoji, muzică.

Pasul 4 – Reflecția (10 min)

Discuție ghidată: **Cum pot fi folosite cuvintele pentru a influența pozitiv oamenii?**

Elevii completează o fișă de reflecție:

„Am învățat că...”,

„Mi-a plăcut...”,

„Voi folosi altfel cuvintele când...”

EVALUARE:

- Observarea participării și implicării;
- Produsul de grup (afiș / text / slogan) – evaluare prin rubrică (claritate, originalitate, mesaj, coerență);
- Autoevaluare scrisă;
- Feedback oral.

Extindere / teme pentru acasă:

- Scrierea unui text argumentativ: „*Cuvintele pot schimba lumea?*”;

sau

- Crearea unui colaj digital cu tema „*Cuvinte care inspiră*” (Canva / Padlet).

REZULTATE AȘTEPTATE:

- Capacitatea de analiză critică a mesajelor;
- Exprimare empatică și responsabilă;
- Motivație pentru lectură și comunicare conștientă;
- Creativitate și colaborare.

ABORDĂRI ÎN DEZVOLTAREA LITERAȚIEI ÎN CICLUL PRIMAR

Prof. Stroe Maria Mădălina

Prof. Ciurescu Mariana Cristina

Centrul Școlar de Educație Incluzivă Sfânta Filofteia, Ștefănești

„Alfabetizarea este un drept al omului, un instrument de împuternicire personală și un mijloc de dezvoltare socială și umană, oportunitățile educaționale depind de alfabetizare, alfabetizarea este în centrul educației de bază pentru toți și esențială pentru eradicarea sărăciei, reducerea mortalității infantile, limitarea creșterii populației, atingerea egalității de gen și asigurarea dezvoltării durabile, a păcii și a democrației.” (UNESCO, 2010)

Învățământul primar reprezintă o etapă fundamentală în formarea și dezvoltarea competențelor de literație ale copiilor. Literația, în sensul său larg, nu se rezumă doar la capacitatea de a citi și scrie, ci include și înțelegerea și interpretarea textelor, capacitatea de a comunica eficient în scris și oral, precum și abilitatea de a evalua critic informațiile. Dezvoltarea acestor competențe începe în clasele primare și joacă un rol crucial în pregătirea elevilor pentru succesul lor în viață.

Una dintre cele mai importante aspecte ale dezvoltării competențelor de literație în învățământul primar este **crearea unei atmosfere propice în clasă**, care să stimuleze interesul și dorința copiilor de a citi și scrie. Învățătorii trebuie să fie creativi în metodologiile lor și să folosească diverse tehnici și materiale pentru a face procesul de învățare cât mai captivant și interactiv posibil. De exemplu, pot folosi povești, jocuri de rol, proiecte tematice și tehnologii moderne pentru a-i implica pe elevi și pentru a le dezvolta abilitățile de lectură și scriere în mod plăcut și eficient.

Cluburile de lectură: Elevii pot fi încurajați să participe la cluburi de lectură în care să discute cărți preferate sau să descopere împreună noi titluri.

Proiecte de scriere creativă: Profesorii pot organiza sesiuni de scriere creativă în care elevii să-și folosească imaginația pentru a crea povești, poezii sau eseuri.

Teatru și dramatizări: Elevii pot fi implicați în activități de dramatizare a poveștilor sau a scenariilor proprii, ceea ce îi va ajuta să-și dezvolte abilitățile de exprimare orală și înțelegere a textului. O altă componentă esențială a dezvoltării competențelor de literație în școala primară este acordarea unei atenții deosebite **abilității de a citi fluent și de a înțelege textele**. Pentru a atinge acest obiectiv, este important ca elevii să aibă acces la o varietate de materiale de lectură adecvate nivelului lor de dezvoltare și intereselor lor. Bibliotecile școlare și clasele de lectură ar trebui să ofere o gamă diversificată de cărți, reviste, articole și alte resurse care să le permită elevilor să exploreze diferite genuri literare și să-și dezvolte gustul pentru lectură.

De asemenea, învățământul primar ar trebui să se concentreze pe **dezvoltarea abilităților de scriere ale elevilor**. Prin practica scrisului creativ, a compunerilor și a jurnalelor, elevii își pot îmbunătăți exprimarea și capacitatea de a-și transmite gândurile și ideile în mod clar și coerent. De asemenea, este important ca elevii să fie încurajați să revizuiască și să editeze propriile lor texte, învățând astfel procesul de scriere ca pe unul iterativ și îmbunătățindu-și abilitățile de autoevaluare și autocorectare. Exemple de activități care pot promova aceste abilități includ:

Sesiuni de citit în clasă: Profesorii pot organiza sesiuni regulate de citire în clasă, în care fiecare elev să citească cu voce tare un fragment dintr-o carte sau să împărtășească o experiență de lectură.

Jurnale de lectură și scriere: Elevii pot fi încurajați să țină jurnale în care să-și noteze gândurile și impresiile despre cărțile pe care le citesc sau să-și înregistreze propriile lor experiențe de viață.

Scrisori și corespondență: Profesorii pot organiza proiecte în care elevii să scrie scrisori către colegi din alte școli sau către autori preferați, ceea ce îi va ajuta să-și dezvolte abilitățile de exprimare în scris și să înțeleagă importanța comunicării scrise.

Pe lângă dezvoltarea abilităților de citire și scriere, învățământul primar ar trebui să promoveze și alte aspecte ale literației, cum ar fi **competențele de gândire critică și analitică**. Elevii ar trebui să fie încurajați să pună întrebări, să exploreze diverse perspective și să-și exprime propriile opinii în legătură cu textele pe care le citesc. De asemenea, ar trebui să li se ofere ocazii să învețe să identifice și să evalueze sursele de informații, să analizeze mesajele media și să dezvolte abilități de argumentare și persuasiune. Exemple de activități care pot contribui la acest aspect includ:

Dezbaterile textelor: Elevii pot fi încurajați să participe la dezbateri și discuții despre teme și ideile prezentate în texte, ceea ce îi va ajuta să-și dezvolte abilitățile de argumentare și de înțelegere a diferitelor perspective.

Analiza textelor non-ficționale: Elevii pot fi ghidați să analizeze articole de știri, eseuri sau alte texte non-ficționale pentru a-și dezvolta abilitățile de evaluare critică a informațiilor și a argumentelor prezentate.

Proiecte de cercetare: Profesorii pot organiza proiecte în care elevii să-și aleagă subiecte de interes și să cerceteze în profunzime aceste teme, învățând să identifice surse credibile și să-și exprime propriile lor concluzii în mod argumentat.

Ca o completare a celor enunțate mai sus, adaug câteva exemple concrete de activități și strategii care pot fi adaptate în funcție de nivelul de înțelegere și de interesele specifice ale elevilor din ciclul primar pentru a le oferi o experiență educativă bogată și motivantă în dezvoltarea competențelor de literație:

-*Lectura cu voce tare* a unor cărți potrivite vârstei lor, urmată de discuții despre personaje, acțiuni și mesaje morale;

-*Sesiuni de citire în parteneriat*, unde elevii citesc împreună cu un coleg sau cu profesorul, luând alternativ rândurile de text;

-*Scrierea unei povești colective*, unde fiecare elev adaugă un segment la o poveste începută de altcineva;

-*Folosirea jurnalelor de scris* pentru a-și exprima gândurile, emoțiile și experiențele personale într-un mediu sigur și personal;

-*Organizarea unor piese de teatru scurte* în clasă, unde elevii pot juca roluri și pot experimenta cu dialogul și expresia scenică;

-*Lectura și analiza unor poezii simple*, urmată de încercarea de a scrie poezii proprii pe același subiect sau cu aceeași structură;

-*Jocuri de cuvinte*, precum "Ghicește cuvântul", unde elevii trebuie să ghicească cuvinte folosind indicii;

-*Concursuri de ortografie* în care elevii se întrec pentru a scrie corect cuvinte pe tablă sau pe hârtie.

-*Utilizarea aplicațiilor educaționale interactive* care încorporează lecturi, jocuri și activități de scriere;

-*Accesul la platforme online* care oferă cărți electronice pentru copii, audiobook-uri și alte resurse digitale;

-*Sesiuni individuale sau în grup* în care elevii își citesc lucrările unii altora și oferă feedback constructiv.

-*Evaluări periodice* care includ teste de lectură, compuneri și exerciții practice pentru a evalua progresul în literație.

În concluzie, dezvoltarea competențelor de literație în învățământul primar este un proces complex și crucial pentru formarea unei baze solide pentru succesul academic și personal al elevilor. Prin crearea unui mediu stimulat și prin utilizarea unor metodologii variate, precum și prin acordarea unei atenții deosebite abilităților de citire, scriere și gândire critică, școlile pot contribui semnificativ la formarea unei generații de indivizi alfabetizați și autonomi din punct de vedere intelectual.

BIBLIOGRAFIE:

1. UNESCO , 2010, *De ce este importantă alfabetizarea?*
2. Barton, D., 2006, *Alfabetizarea: o introducere în ecologia limbii scrise*
3. Ong, W. J. Ong, 1982, *Oralitatea și literația: tehnologizarea cuvântului*

REPORTER ÎN LUMEA TEXTULUI

Prof. STĂNESCU MIHAELA VERONICA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ BĂRĂȘTII DE VEDE

Clasa: a VII-a

Durata: 50 minute

Disciplina: Limba engleză

Competență vizată:

Dezvoltarea competenței de literație — înțelegerea, interpretarea, analiza și exprimarea prin limbaj oral și scris.

Obiective de învățare:

La finalul activității, elevii vor fi capabili să:

- citească activ un text literar și să identifice informațiile esențiale;
- extragă idei principale și să formuleze întrebări relevante;
- interpreteze semnificațiile textului și să își exprime opiniile personale;
- utilizeze strategii de exprimare clară și coerentă, oral și în scris.

Materiale necesare

Fragment dintr-o operă literară potrivită vârstei (ex: „The Lord of the Rings” sau „The Hobbit” de J.R.R. Tolkien – scurt fragment descriptiv sau narativ);

Fișe de lucru pentru elevi;

Cartonașe / markere;

Tablă sau flipchart.

Desfășurarea activității

1. Captarea atenției – „Jurnalist pentru o zi”

Profesorul le spune elevilor: „Astăzi vom deveni reporteri. Vom citi un fragment și vom extrage informațiile importante exact ca într-un reportaj. Vom descoperi ce mesaj transmite autorul și vom adresa întrebări ca niște jurnaliști curioși.”

Elevii primesc textul și scopul lecturii.

2. Lectura și înțelegerea textului (10 min)

Profesorul citește un fragment scurt, elevii urmăresc în text;

Unii elevi citesc paragrafe;

Elevii notează pe foaie: cuvinte necunoscute / idei importante / personaje / fapte.

Exemplu de sarcină:

„Sublinează cuvintele pe care nu le înțelegi și notează ipoteza ta despre sensul lor.”

„Identifică personajul principal și situația de la începutul fragmentului.”

3. Analiza textului – „Reporterii în acțiune”

Elevii lucrează în grupuri de 3–4 persoane.

Fiecare grup primește o sarcină diferită:

Grup 1: formulează titlul potrivit al fragmentului + ideea principală.

Grup 2: identifică 5 cuvinte-cheie și explică sensul lor.

Grup 3: formulează 3 întrebări către autor / text.

Grup 4: identifică mesajul transmis și reacția personală.

La final, fiecare grup prezintă rezultatele.

4. Interpretare și exprimare personală

Elevii formulează o opinie personală: „Ce ai fi făcut în locul personajului?” sau „Ce mesaj transmite acest fragment?”

Se face o mini-dezbatere în clasă: fiecare elev are 30 secunde să exprime un punct de vedere.

Exemplu de întrebări de reflecție:

„Ce ai învățat despre personaj / situație din acest fragment?”

„Cum se leagă mesajul textului de lumea de azi?”

5. Consolidare – Scrisoare către autor

Elevii redactează un mini-text (5–6 rânduri): o întrebare sau o reacție adresată autorului sau unui personaj.

Pot semna ca „reporteri” și lipesc scrisoarea pe tablă / panou.

„Stimate domnule J.R.R. Tolkien, dacă ați fi scris acest fragment astăzi, credeți că personajul ar fi luat aceeași decizie? Eu cred că...”

Evaluare

Participarea activă la discuții;

Fișa de lucru completată;

Calitatea întrebărilor formulate și a opiniei personale;

Mini-textul redactat.

De ce este o activitate eficientă pentru dezvoltarea literației?

Elevii nu doar citesc pasiv, ci interacționează cu textul (identificare, interpretare, reflecție);

Dezvoltă vocabularul și capacitatea de exprimare orală și scrisă;

Sunt puși în rol activ (reporter, analist), ceea ce stimulează gândirea critică;

Activitatea este colaborativă și motivantă.

ROLUL FOLOSIRII STRATEGIILOR DIDACTICE INTERACTIVE ÎN ORELE DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Prof. înv. primar Stavre Camelia
Școala Gimnazială „Ion Pillat” Pitești

Strategia didactică este un „ansamblu de procedee prin care se realizează conlucrarea dintre profesor și elevi în vederea predării și învățării unui volum de informații, a formării unor priceperi și deprinderi, a dezvoltării personalității umane” (Nicola, 2003, p. 441)

Pornind de la această definiție, trebuie să ținem seama de faptul că procesul de predare – învățare - evaluare este un proces de comunicare și cooperare, în care elevul nu este un simplu spectator, ci are un rol activ. De aceea, întregul demers se impune să fie centrat pe cel care învață, pe nevoile, interesele sale.

Voi prezenta unele dintre strategiile interactive pe care le-am folosit într-o lecție de lectură, în care am folosit un alt fragment din romanul „Moromeții”.

Prima metodă folosită, menită să ajute la dezvoltarea gândirii critice, este *Ghidul de anticipație*. Este o tehnică menită „să readucă în mintea elevilor cunoștințe anterioare legate de o anumită temă, să le stârnească interesul și să îi determine să-și stabilească scopuri pentru investigația care urmează să o realizeze” (Steele, Meredith, Temple, 1998, p.7)

Etapele metodei:

- a) Reactualizarea cunoștințelor și stabilirea scopurilor. În această etapă are loc reactualizarea cunoștințelor anterioare ale elevilor și stabilirea scopurilor pentru investigația ce urmează a fi realizată.
- b) Prezentarea termenilor cheie – învățătorul alege patru-cinci termeni-cheie, pe care îi notează pe tablă.
- c) Gruparea elevilor în perechi.
- d) Anticiparea – în această etapă li se solicită elevilor ca, timp de cinci minute, să decidă, prin brainstorming, ce relație poate exista între acești termeni și cum vor fi puși ei în relație în textul pe care urmează să-l citim.
- e) Lectura textului și controlul reprezintă momentul în care perechile ajung la o concluzie privind relația dintre termeni, învățătorul le cere să citească textul cu atenție, pentru a putea vedea dacă termenii apar în relația anticipată de ei. (Steele, Meredith, Temple, 1998, p.7)

Avantaje ale acestei metode:

- dezvoltarea capacității de anticipare;
- valorificarea cunoștințelor anterioare ale elevilor;
- dezvoltarea capacităților de comunicare și de lucru în perechi;
- valorificarea experienței elevilor;
- dezvoltarea gândirii și a operațiilor acesteia.

Limite:

- lipsa exercițiului poate conduce la ineficiența metodei, la primele aplicări;

- cadrul didactic trebuie să aleagă cu grijă termenii – cheie, pentru că pot apărea dificultăți în a stabili relații între aceștia.

O altă metodă interactivă pe care am folosit-o în activitate a fost *Cubul*, o metodă bazată pe rezolvarea de probleme.

Etape:

- a) Propunerea temei activității
- b) Împărțirea clasei de elevi în 6 grupuri
- c) Oferirea de explicații elevilor. Se va realiza din carton un cub, iar pe fiecare față a acestuia se va nota câte o cerință: *Describe!*, *Compară!*, *Asociază!*, *Analizează!*, *Aplică!*, *Argumentează pro și contra!*
- d) Rezolvarea sarcinilor activității – fiecare grup va rezolva tema propusă dintr-o anumită perspectivă.
- e) Prezentarea temei din perspectiva fiecărui grup
- f) Discuții finale în legătură cu tema abordată.

Avantaje:

- dezvoltarea capacităților de analiză, sinteză, aplicare, transfer ale elevilor;
- motivarea elevilor pentru participarea la activitate;
- activizarea elevilor;
- dezvoltarea capacităților de comunicare.

Limite:

- consum mare de timp;
- posibilitatea apariției dezordinii în timpul activității;
- neimplicarea tuturor elevilor în rezolvarea sarcinilor în cadrul fiecărui grup.

În cadrul orei de Limba și literatura română am studiat un fragment din „Moromeții” – M. Preda.

Voi prezenta cubul, care are scris pe fiecare față câte o cerință:

1. Describe – cadrul natural în care se petrece acțiunea.
2. Compară - îmbrăcămintea lui Niculae cu cea a colegilor voștri.
3. Asociază – replica „- Ce vrei tu, Niculae? Vrei la școală? Un băiat deștept spune o dată lucrul pe care îl are de spus, a doua oară nu-l mai repetă. Mi-ai spus o dată: gata!”, cu personajul căruia îi aparține.
4. Analizează răspunsul tatălui.
5. Aplică: pornind de la comparația „flori albastre de cicoare, mai curate ca adâncul cerului”, creați și voi alte comparații.
6. Argumentează pro/contra dorința de a învăța a lui Niculae.

Cea de-a treia metodă, de învățare interactiv-creativă, este cea a *Pălăriilor gânditoare*. Propusă de Edward de Bono, metoda „presupune interpretarea de roluri de către elevi care își alege una dintre cele 6 pălării, simple simboluri, de culori diferite, cărora le corespund semnificații și modalități diferite de interpretare” (Ilie, 2008, p.183).

Elevii trebuie să cunoască bine semnificația fiecărei culori.

a) *Pălăria albă* oferă o privire obiectivă asupra faptelor, relatează conținutul în mod obiectiv, informează atunci când i se cere, nu oferă interpretări. Ea semnifică gândirea obiectivă.

b) *Pălăria galbenă* semnifică gândirea optimistă. Ea urmărește să facă aprecieri, să dea valoare informațiilor și faptelor, să ofere o perspectivă pozitivă asupra situației.

c) *Pălăria roșie* pune în valoare emoțiile și sentimentele, care influențează gândirea. Enunțurile celor care poartă această pălărie pot începe cu „Îmi place că...” sau „Eu am simțitcând...”. Elevii nu trebuie să-și justifice sentimentele și nici să găsească explicații pentru acestea.

d) *Pălăria verde* semnifică gândirea creativă. Exprimă idei noi și presupune un efort de creație.

e) *Pălăria albastră* este cea care supraveghează întregul demers.

f) *Pălăria neagră* simbolizează gândirea critică. Aceasta judecă faptele și evidențiază latura negativă a lucrurilor.

Avantaje:

- stimulează capacitatea de interrelaționare;
- dezvoltă capacitatea de comunicare;
- dezvoltă gândirea.

Limite:

- există riscul ca metoda să fie percepută ca un joc și să nu fie luată în serios, ca o activitate de învățare;
- pot apărea conflicte între elevi.

În continuare, le-am propus elevilor să studiem textul folosind metoda „Pălăriilor gânditoare”.

Le explic rolul și simbolul fiecărei pălării. De asemenea, specific faptul că pălăriile pot fi purtate pe rând de elevi. De asemenea, elevii grupului care interpretează rolul unei pălării lucrează împreună pentru a realiza o bună interpretare.

- Pălăria albă informează, relatează obiectiv.
- Pălăria roșie spune ce simte despre...
- Pălăria galbenă face aprecieri
- Pălăria neagră găsește greșelile
- Pălăria verde oferă idei noi
- Pălăria albastră definește problema și formulează concluziile.

Utilizarea strategiilor didactice moderne sunt de folos în procesul de predare-învățare, deoarece îi stimulează și îi implică activ pe elevi.

Bibliografie:

1. Manolescu, Nicolae, *Prelegeri de literatură română contemporană*, București, 1974
2. Micu, D., *Romanul românesc contemporan*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1959
3. Ungureanu, Cornel, *Proză și reflexivitate*, Editura Eminescu, București, 1977

ROLUL LITERELOR ȘI CUVINTELOR ÎN FORMAREA GÂNDIRII CRITICE ȘI A PROCESELOR EMOTIONALE ALE ELEVILOR

Eduard Eleodor TRĂILESCU

Colegiul Național Economic „Theodor Costescu”

„Cuvintele sunt expresia cea mai concretă a gândurilor inconștiente; în ele se ascund atât rațiunea, cât și emoțiile care ne modelează întreaga experiență.” – Sigmund Freud

Cuvintele nu sunt doar simple instrumente de comunicare; ele constituie fundamentul pe care se construiesc gândirea critică și inteligența emoțională. În contextul educației moderne, limbajul nu mai servește exclusiv pentru transmiterea informațiilor, ci devine un vector esențial al dezvoltării cognitive și afective. Prin intermediul cuvintelor, elevii își formează structuri mentale complexe, care le permit să analizeze, să interpreteze și să creeze conexiuni între idei, dar și să exprime trăiri emoționale profunde, stimulând atât autonomia intelectuală, cât și sensibilitatea socială. Astfel, educația bazată pe utilizarea conștientă a limbajului nu doar modelează minți analitice, ci și inimi empaticе, pregătind elevii să facă față provocărilor unei lumi caracterizate de complexitate și diversitate.

Gândirea critică presupune capacitatea de a identifica, evalua și interpreta informațiile într-o manieră rațională, obiectivă și argumentată. Aceasta se dezvoltă prin expunerea la texte complexe, prin provocări intelectuale și prin experiențe de învățare care solicită elevilor analiza, compararea și sinteza cunoștințelor. Limbajul reprezintă elementul central al acestui proces, deoarece permite elevilor să structureze idei, să exprime concepte abstracte și să construiască argumente coerente.

Dezvoltarea vocabularului, a preciziei exprimării și a capacității de a utiliza concepte complexe se corelează direct cu performanțele cognitive și cu abilitatea de a lua decizii fundamentate. Cercetările psihologice arată că elevii cu competențe lingvistice bine dezvoltate realizează conexiuni mai subtile între idei, formulează judecăți independente și sunt mai bine pregătiți pentru cerințele academice și profesionale ale secolului XXI. În plus, capacitatea de a articula gândurile cu precizie stimulează raționamentul logic, promovează discernământul și facilitează procesul de soluționare a problemelor complexe.

Inteligența emoțională, definită de Daniel Goleman, implică conștientizarea propriilor emoții, reglarea acestora și capacitatea de a empatiza cu ceilalți. Limbajul este instrumentul esențial care permite aceste procese. Prin exprimarea verbală a trăirilor interioare, elevii învață să recunoască emoțiile proprii și să le gestioneze, dar și să interpreteze și să răspundă adecvat la emoțiile celorlalți. Astfel, cuvintele devin un instrument al autorefecției, al dezvoltării empatiei și al consolidării relațiilor interpersonale sănătoase.

Prin articularea emoțiilor în cuvinte, experiențele afective sunt transformate în resurse pentru învățare, sporind atât eficiența procesului educațional, cât și bunăstarea psihologică a elevilor. Această relație între limbaj și emoție evidențiază importanța cultivării comunicării expresive și reflexive în școală, nu doar pentru performanța academică, ci și pentru formarea unui echilibru interior și a unei sensibilități sociale autentice.

Vygotsky subliniază că gândirea este mediată social și că limbajul reprezintă mecanismul prin care cunoștințele sunt internalizate și transformate în procese cognitive complexe. Prin dialog și comunicare, elevii învață să structureze raționamente și să dezvolte gândirea abstractă. Piaget accentuează rolul limbajului în tranziția de la gândirea concretă la

cea abstractă, facilitând înțelegerea conceptelor și dezvoltarea capacității de rezolvare a problemelor. Freud adaugă o dimensiune afectivă, evidențiind că limbajul reflectă structurile inconștiente și emoțiile ascunse ale individului, oferind o perspectivă profund psihologică asupra rolului său în educație.

Această interdependență între rațiune și emoție subliniază necesitatea unei abordări integrate, care să valorifice cuvintele nu doar pentru transmiterea de informații, ci și pentru cultivarea gândirii analitice și a sensibilității afective.

Experiențele educaționale internaționale oferă dovezi solide privind eficiența integrării limbajului în dezvoltarea gândirii critice și a competențelor emoționale ale elevilor. În Finlanda, de exemplu, programele de literatură critică sunt concepute astfel încât elevii să fie provocați să analizeze texte complexe din multiple perspective, să identifice nuanțe și implicații subtile și să formuleze argumente coerente în cadrul discuțiilor de grup. Această abordare nu doar că dezvoltă abilitatea de a evalua informații și de a construi judecăți independente, ci stimulează și autonomia intelectuală a elevilor, deoarece îi învață să-și susțină opiniile în mod logic și rațional. Mai mult, profesorii finlandezi acordă un rol central dialogului și reflecției critice, astfel încât procesul de învățare devine interactiv și participativ, iar elevii își dezvoltă atât capacitatea de a raționa, cât și curiozitatea intelectuală.

În Canada, accentul pus pe literatura comparată oferă elevilor oportunitatea de a analiza perspective diverse, culturale și ideologice, într-un mod critic și structurat. Compararea textelor din diferite contexte istorice sau culturale permite elevilor să observe contrastele și similitudinile între valori, norme și argumente, dezvoltând astfel o gândire analitică mai rafinată. Această experiență le oferă instrumentele necesare pentru a evalua informațiile cu discernământ și pentru a formula opinii independente, dar fundamentate pe analiză critică, ceea ce se traduce în abilități esențiale pentru succesul academic și profesional.

În Japonia și Coreea de Sud, curriculumul pune accent pe reflecția scrisă și pe dezbaterea argumentată, încurajând elevii să articuleze ideile într-un limbaj clar și structurat. Exercițiile de reflecție scrisă nu se limitează la relatarea unor fapte sau opinii; ele solicită elevilor să analizeze cauzele, consecințele și implicațiile unei situații sau ale unui text. Acest tip de activitate dezvoltă atât rațiunea, prin analiza critică a informațiilor, cât și abilitățile de rezolvare a problemelor, deoarece elevii trebuie să identifice soluții, să propună alternative și să argumenteze în mod coerent. Prin această metodă, limbajul devine un instrument de gândire activă, nu doar de comunicare pasivă.

Pe planul dezvoltării **emoționale**, experiențele internaționale subliniază rolul limbajului în cultivarea inteligenței emoționale. În Statele Unite, programele de Social Emotional Learning (SEL) demonstrează că elevii care învață să își exprime emoțiile și să comunice experiențele interioare dobândesc atât performanțe academice mai bune, cât și relații sociale mai sănătoase. Prin activități precum discuțiile ghidate, jurnalizarea emoțională și exercițiile de comunicare empatică, elevii învață să recunoască emoțiile proprii și pe cele ale colegilor, să gestioneze conflictele și să dezvolte relații bazate pe respect reciproc. Rezultatele studiilor arată că elevii care participă la programe SEL manifestă o mai mare reziliență, un control emoțional mai bun și o mai mare implicare în procesul de învățare.

În Singapore, curriculumul integrează scrierea creativă și tehnici de mindfulness pentru a dezvolta conștiința de sine și empatia. Prin exerciții de scriere reflexivă, elevii explorează emoțiile personale și le transformă în instrumente de înțelegere a lumii și a relațiilor interpersonale. Practicile de mindfulness sprijină autoreglarea emoțională, iar combinarea acestora cu exprimarea verbală sau scrisă ajută la formarea unui echilibru între rațiune și emoție. Elevii învață astfel să gestioneze stresul, să manifeste empatie și să interacționeze

constructiv cu ceilalți, demonstrând cum limbajul devine un vector al dezvoltării emoționale și sociale, nu doar cognitive.

❖ **În practică, strategiile didactice care valorifică cuvintele includ:**

- dezbateri și discuții argumentate,
- analiza critică a textelor literare și științifice,
- scriere creativă și jurnalizare reflexivă,
- povestirea narativă și exerciții de exprimare emoțională.

Aceste activități stimulează simultan gândirea critică și empatia, oferind elevilor oportunitatea de a exersa argumentarea logică, analiza complexă și autoreflexia emoțională. Tehnologiile digitale – forumuri online, bloguri educaționale și aplicații interactive – extind aceste posibilități, permițând elevilor să comunice, să reflecteze și să își dezvolte gândirea critică într-un mediu sigur și structurat.

Integrarea limbajului în procesul educațional transformă învățarea într-un demers holistic, în care elevii dobândesc atât competențe cognitive solide, cât și abilități emoționale remarcabile. Cuvintele devin instrumente de construcție a minții și a emoțiilor, pregătind elevii să facă față complexității lumii contemporane, să relaționeze empatic și să ia decizii responsabile. Într-o societate globalizată, educația care valorifică limbajul ca instrument central contribuie la formarea cetățenilor critici, autonomi și empatici.

Astfel, cuvintele nu sunt doar semne grafice sau sunete; ele constituie arhitectura gândirii și a emoțiilor, fiind indispensabile în formarea unei educații integrale. Prin lectură critică, scriere reflexivă și exprimare emoțională, elevii învață să gândească independent, să simtă profund și să interacționeze constructiv cu ceilalți, pregătindu-se pentru provocările intelectuale și emoționale ale secolului XXI.

BIBLIOGRAFIE:

- Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. Bantam Books.
- Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL). (2020). *What the Research Says About SEL*
- Finnish National Agency for Education. (2016). *National Core Curriculum for Basic Education 2014*

ROLUL ACTIVITĂȚILOR STEAM ÎN EDUCAȚIA TIMPURIE

„Copiii sunt precum cimentul ud:
toate lucrurile cu care aceștia intră
în contact lasă o urmă asupra lor.”

(dr. Haime Ginot)

Prof.ed. timpurie: Tumurug Maricela
Școală Gimnazială “Emil Racoviță”, Onești

Educația STEAM, combină patru științe și arta a căror inițiale îi compun denumirea.

S- Science (Știință)

T- Tehnology (Tehnologie)

E- Engineering (Inginerie)

A- Arts (Artă)

M- Mathematics (Matematică)

În locul educației clasice, în care fiecare disciplină este studiată separat, o activitate STEAM presupune o abordare concomitentă și aplicată a acestor 4 discipline. Activitățile STEAM se aseamănă cu experimentele științifice, însă aici nu este inclusă doar știința, ci și alte elemente din jurul copilului, stârnind astfel curiozitate și interes în a explora lumea înconjurătoare.

De ce este bine să începem de la grădiniță cu metoda STEAM?

O introducere timpurie în conceptele de bază poate ajuta copiii să dezvolte gândirea critică. Această metodă de învățare trebuie aplicată încă de la o vârstă fragedă a copilului. Grădinița este locul ideal, iar educatorii o aplică folosind mai multe jocuri interesante pentru a integra primele concepte. Învățarea se va baza pe curiozitatea naturală a copiilor permițându-le să participe activ la activități: explorarea, adresarea întrebărilor, manipularea. Cu cât un concept este promovat mai devreme, cu atât copilului îi va fi mai ușor să-l folosească.

Cum se implementează STEAM?

Pentru a pune în practică această metodă, educatorii trebuie să predea folosind instrumente adecvate, inclusiv jocuri de logică adaptate vârstei. Copiilor le va plăcea să învețe astfel, făcând predarea mai distractivă și astfel să învețe mai rapid. De exemplu, jocurile de logică ajută la dezvoltarea inteligenței spațiale, promovează rezolvarea problemelor și copilul își exersează astfel simțul logic și planificarea. Știm, sună complicat, însă pentru copii va fi o simplă joacă și totul va deveni natural.

Activități pentru preșcolari

Cei mai mici dintre exploratori pot deveni ingineri proiectanți și constructori pricepuți încercând să ridice poduri din pietre și plastilină. Vor face bolți sub forma unor arcuri de cerc? Vor folosi un carton sau o bucată de lemn pentru a susține partea superioară a podului? Soluțiile găsite de ei vor fi, cu siguranță, surprinzătoare!

Amenajarea unui spațiu cu flori.

Semințele sunt relativ ieftine și se găsesc inclusiv la supermarketuri. Dacă grădinița are o curte proprie, poți delimita o suprafață în care să vă amenajați grădina. O variantă este să plantați semințele în ghivece, apoi să mutați răsadurile în curte. Această activitate le dă copiilor posibilitatea să observe schimbările prin care trece o plantă, de la stadiul de sămânță și până când înflorește și, de asemenea, îi responsabilizează cu privire la îngrijirea unei alte vieți.

Vânătoarea de animăluțe!

Cei mici sunt încântați să descopere universul micilor nevertebrate, precum melcii, insectele și păianjenii. Pentru că nu au schelet intern, acestea au dezvoltat alte mijloace externe de protecție, precum cochiliile, în cazul melcilor, sau exoscheletul, în cazul unor insecte. Pentru a ține evidența animăluțelor întâlnite, oferă fiecărui copil câte o listă – o poți printa pe cea din materialul de mai jos. Dacă dorești să o refolosești, o poți lamina.

Capcana

Adresează-le copiilor provocarea de a concepe și realiza o capcană! Este o activitate care le solicită atât mușchii mâinilor și coordonarea ochi-mână, cât și capacitățile de la nivelurile de ordin superior ale gândirii, analiza și creația. Poți folosi ca punct de plecare povestea Omului de turtă dulce.

Beneficiile educației STEAM:

- trezește interesul copiilor prin faptul că împletește știința cu arta,
- intervine în dezvoltarea abilităților de rezolvare a problemelor,
- copiii se implică în procesul de învățare,
- împărtășesc cu ceilalți ideile proprii sau descoperirile, fac asta cu plăcere,
- dezvoltă abilitățile de comunicare,
- dezvoltă sentimentul de empatie,
- dezvoltă preșcolarii din punct de vedere cognitiv,
- dezvoltă creativitatea și imaginația,
- clădește baza unui viitor adult ce deține capacități, deprinderi și soluții,
- formează „inovatori, educatori, lideri și cursanți ai secolului XXI.”

Copiii noștri vin în această lume ca niște mici oameni de știință. Vor să înțeleagă cum funcționează lucrurile. Alătură-te experimentării lor dacă poți. Reîncadrează ceea ce arată ca un comportament negativ într-o mentalitate de cercetare. Configurează situații în care pot turna lichide, răsuca / arunca lucruri, sau gusta. Oprește-te să miroși păpădia, uită-te la nori și la stele. Folosește STEAM.

Bibliografie

1. Cerghit, Ioan, Neacșu Ion, Prelegeri pedagogice, Polirom, Iași, 2001
2. Cucuș, Constantin, Pedagogie, Polirom, Iași, 2002
3. Sălăvăstru, Dorina, Didactica psihologiei, Polirom, Iași 2002
4. Tomșa, Gheorghe, Psihopedagogie preșcolară și școlară, M.E.C, București, 2005

BUNE PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA LITERAȚIEI LA PREȘCOLARII DE 5–6 ANI

Prof. educație timpurie Săliște Ioana-Mihaela & Dragomirescu Emilia-Maria
Liceul de Arte „Victor Giuleanu” / Grădinița cu P.P. Nord 2 Rm. Vâlcea

Literația timpurie reprezintă ansamblul de competențe, atitudini și cunoștințe care sprijină copilul în procesul de formare a abilităților de citire și scriere. La vârsta preșcolară, dezvoltarea literației este un proces natural, integrat în activitățile cotidiene și în joc, fiind strâns legat de experiențele de comunicare, de interacțiunile sociale și de mediul educațional stimulat. Educația timpurie are rolul esențial de a pune bazele competențelor de comunicare, de gândire critică și de expresie creativă.

La nivelul grupei mari, dezvoltarea literației urmărește consolidarea competențelor de comunicare verbală și nonverbală, formarea interesului pentru lectură și scriere, precum și dezvoltarea capacității de înțelegere și utilizare a limbajului scris. Obiectivele majore includ:

- ✚ Dezvoltarea vocabularului activ și pasiv;
- ✚ Creșterea capacității de exprimare orală coerentă;
- ✚ Formarea conștiinței fonologice;
- ✚ Stimularea interesului pentru carte și text;
- ✚ Promovarea scrierii emergente și a comunicării prin simboluri grafice.

Dezvoltarea literației la preșcolari trebuie să se bazeze pe principii pedagogice clare și coerente, centrate pe copil și pe nevoile sale de dezvoltare. Printre cele mai relevante bune practici se numără:

- ❖ Crearea unui mediu alfabetizat, bogat în stimuli vizuali și textuali;
- ❖ Îmbinarea învățării cu jocul și activitățile experiențiale;
- ❖ Promovarea lecturii zilnice și a dialogului despre text;
- ❖ Încurajarea exprimării libere și a scrierii spontane;
- ❖ Implicarea activă a educatoarei ca model de comunicare corectă și expresivă.

Strategii și activități educaționale recomandate

Dezvoltarea limbajului oral presupune organizarea de conversații tematice, povestiri, jocuri de rol; exersarea ascultării active și a răspunsurilor elaborate; încurajarea exprimării opiniilor și a formulării de întrebări.

În ceea ce privește promovarea lecturii interactive, putem folosi lectura expresivă zilnică, urmată de discuții și întrebări deschise; analiza imaginilor și anticiparea evenimentelor din poveste; relatarea poveștilor din perspectivă personală.

Dacă ne referim la conștiința fonologică, atunci vizăm jocuri cu sunete inițiale, rime, despărțiri în silabe; activități de potrivire între sunet și literă; identificarea literelor din numele propriu și al colegilor.

Pentru scrierea emergentă facem apel la exersarea trasării literelor prin jocuri grafice; crearea de mesaje, semnături sau liste sau încurajarea desenului narativ ca premergător al scrierii.

Educatoarea are rolul de facilitator al învățării, mediator al comunicării și model de limbaj. Ea creează contextul potrivit pentru învățarea activă, sprijină copilul în exprimarea ideilor, corectează cu delicatețe și oferă feedback constructiv. Mediul educațional trebuie să fie accesibil, atractiv și organizat astfel încât să stimuleze curiozitatea și autonomia copilului.

Exemple de activități:

Activitatea 1: „Povestea din sac”

Scop: dezvoltarea vocabularului și exprimării orale.

Materiale: un săculeț cu obiecte mici (jucării, figurine, fructe din plastic etc.).

Desfășurare: copiii extrag pe rând un obiect din sac și povestesc ce este, unde l-au văzut, la ce folosește, construind propoziții complete.

Variantă: se pot inventa scurte povești folosind mai multe obiecte extrase succesiv.

Activitatea 2: „Ghicește ce poveste spun”

Scop: exersarea înțelegerii și exprimării narative.

Materiale: imagini din povești cunoscute (Scufița Roșie, Capra cu trei iezi etc.).

Desfășurare: educatoarea descrie o secvență fără a numi titlul poveștii, iar copiii ghicesc. Apoi ei descriu, pe rând, alte fragmente, pentru colegi.

Activitatea 3: „Lectură cu opriri”

Scop: dezvoltarea înțelegerii și a gândirii predictive.

Materiale: o carte ilustrată adaptată vârstei.

Desfășurare: educatoarea citește povestea și se oprește din loc în loc, întrebând: „Ce credeți că se va întâmpla?” „Cum se simte personajul acum?” Copiii formulează ipoteze și motivează răspunsurile.

Activitatea 4: „Biblioteca vie”

Scop: cultivarea interesului pentru carte și povestire.

Desfășurare: fiecare copil „devine o carte” – are un titlu („Ziua mea preferată”, „Cățelul meu”), iar colegii îi pun întrebări despre „cartea” lui. Activitatea stimulează limbajul și imaginația.

Activitatea 5: „Cuvinte care încep cu...”

Scop: identificarea sunetului inițial.

Desfășurare: educatoarea spune o literă („S”) și copiii numesc obiecte care încep cu acel sunet. Se pot folosi imagini sau obiecte reale.

Variantă: competiție în echipe („cine spune mai multe cuvinte cu litera M?”).

Activitatea 6: „Găsește rima”

Scop: recunoașterea și formarea rimelor.

Desfășurare: educatoarea spune un cuvânt („floare”), iar copiii găsesc un cuvânt care rimează („soare”). Se pot crea și „poezii-joc” improvizate în grup.

Activitatea 7: „Scrisoare pentru un prieten imaginar”

Scop: stimularea scrierii simbolice și a exprimării emoționale.

Materiale: coli, creioane, plicuri.

Desfășurare: copiii „scriu” (prin desene, semne sau litere) o scrisoare către un prieten imaginar sau un personaj preferat. Educatoarea citește intențiile copiilor și le „traduce” în cuvinte scrise.

Activitatea 8: „Meniul din restaurantul copiilor”

Scop: aplicarea scrierii în contexte funcționale.

Materiale: coli, imagini cu alimente, creioane colorate.

Desfășurare: copiii realizează un meniu ilustrat pentru un restaurant imaginar, notând (după modelul educatoarei) numele preparatelor.

Activitatea 9: „Povestea de seară”

Scop: consolidarea legăturii familie–grădiniță.

Desfășurare: părinții citesc o poveste scurtă acasă și notează titlul pe o fișă. A doua zi, copilul povestește în grădiniță ce a auzit.

Activitatea 10: „Albumul cu literele familiei”

Scop: identificarea literelor în contexte reale.

Desfășurare: părinții ajută copilul să caute și să decupeze din reviste literele care compun numele membrilor familiei. Se realizează un colaj cu titlul „Familia mea în litere”.

Colaborarea cu familia este esențială pentru continuitatea experiențelor de învățare. Părinții pot fi implicați prin activități de lectură acasă, prin discuții zilnice despre ziua copilului, prin încurajarea exprimării orale și prin oferirea de materiale care susțin jocul simbolic și scrierea emergentă.

Dezvoltarea literației la preșcolarii de 5–6 ani este un proces complex, care necesită o abordare integrată, centrarea pe copil și colaborarea strânsă între educatoare și familie. Implementarea bunelor practici prezentate contribuie la formarea unei baze solide pentru succesul școlar ulterior și pentru dezvoltarea competențelor de comunicare necesare pe tot parcursul vieții.

Bibliografie selectivă

1. Snow, C. E., Burns, M. S., & Griffin, P. (Eds.). (1998). Preventing Reading Difficulties in Young Children. National Academy Press.
2. Whitehurst, G. J., & Lonigan, C. J. (2001). Emergent literacy: Development from prereaders to readers. In Neuman & Dickinson (Eds.), Handbook of Early Literacy Research.
3. Ministerul Educației (2019). Curriculum pentru educația timpurie. București.

CĂLĂTORIE PRIN POVEȘTI ȘI TRADIȚII

Prof. Sârbu Liliana

Grădinița P.N.Nădab, jud. Arad

Literatura pentru copii reprezintă o lume aparte – o lume a inocenței, a imaginației și a emoțiilor curate, prin care copilul își descoperă sinele, valorile și identitatea culturală. La vârsta preșcolară, povestea este una dintre cele mai complexe și eficiente forme de educație, pentru că reunește în mod firesc jocul, emoția, limbajul și cunoașterea.

În contextul educației moderne, literatura devine un instrument interdisciplinar de mare valoare, prin care se pot aborda teme din domenii diverse: istorie, geografie, arte, religie, turism și meșteșuguri tradiționale. Printr-o poveste, copilul poate călători imaginar prin ținuturi necunoscute, poate descoperi tradițiile poporului său și poate învăța să aprecieze frumosul sub toate formele lui.

Literatura pentru copii are o funcție multiplă: formativă, educativă, estetică și socială. Ea dezvoltă limbajul, gândirea, imaginația și empatia, dar totodată devine un mijloc de transmitere a valorilor morale și spirituale.

Educația prin povești este o metodă intuitivă și emoțională prin care copilul învață despre bine și rău, despre curaj și prietenie, despre tradiții și apartenență.

Prin activitățile literare se poate realiza cu ușurință interdisciplinaritatea – concept central al educației contemporane. Astfel, poveștile și legendele pot fi conectate cu alte domenii:

- Istoria și geografia: prin prezentarea locurilor și eroilor din trecut (ex. „Legenda Mănăstirii Putna”, „Baba Dochia și Dragobetele”);
- Turismul: prin stimularea interesului pentru descoperirea locurilor legate de poveste (mănăstiri, cetăți, sate tradiționale);
- Artă și designul vestimentar: prin redarea vizuală a personajelor și confecționarea costumelor;
- Religia și meșteșugurile: prin evidențierea simbolurilor spirituale și culturale ale poporului român (icoane, cruci, țesături, ceramică).

Copilul preșcolar nu separă domeniile de cunoaștere; pentru el, lumea este un tot unitar. De aceea, literatura, prin forța ei de a unifica emoția, frumosul și cunoașterea, devine mediul ideal pentru o învățare integrată.

„Călătorie prin povești și tradiții” invită copiii să „călătorească” prin lumea poveștilor și tradițiilor românești.

Scop:

Stimularea interesului pentru lectură, artă și cultură populară prin activități creative și educative.

Obiective:

- Formarea gustului pentru frumos și a spiritului de echipă;
- Dezvoltarea limbajului expresiv și a capacității de comunicare;
- Promovarea valorilor culturale și spirituale românești;
- Încurajarea exprimării artistice și a imaginației.

Structura călătoriei:

1. Secțiunea literară – recitare, dramatizare, creații proprii inspirate din povești;
2. Secțiunea artistică – desen, colaj, pictură, costume tradiționale;
3. Secțiunea cultural-turistică – prezentarea unui loc legat de o poveste sau legendă;
4. Secțiunea de meșteșug – confecționarea unor obiecte inspirate din povești.

Exemplu:

Echipele de copii, coordonate de educatoare, aleg o poveste populară (ex. „Fata babei și fata moșneagului”). Copiii vor dramatiza fragmentul preferat, vor realiza costumele personajelor, vor desena scena principală și vor prezenta locul din care se spune că provine povestea.

Interdisciplinaritate:

◆ „Povestea – punte între artă și identitate culturală”

Prin poveste, copilul învață să aprecieze frumusețea limbajului, a culorilor și a tradițiilor. Literatura devine liant între artă și cultură, între trecut și prezent. Activitățile de citire și povestire stimulează gustul estetic și îi ajută pe copii să înțeleagă valorile naționale.

◆ „Călătoria imaginară – de la basm la realitate”

Copiii sunt fascinați de ideea de călătorie. Prin intermediul basmelor, educatorul îi poate conduce în călătorii imaginare prin locuri reale, familiarizându-i cu noțiuni de geografie, istorie și turism cultural. Astfel, povestea devine o fereastră spre lume.

◆ „Eroul din poveste – model de viață și moralitate”

Personajele pozitive din povești sunt modele de comportament moral. Prin identificare cu eroul, copilul învață despre curaj, sinceritate, prietenie și dreptate. Povestea contribuie la dezvoltarea caracterului și a conștiinței morale.

„Călătorie prin povești și tradiții” arată că literatura nu este doar o activitate de lectură, ci o poartă către toate domeniile cunoașterii. Prin activități interdisciplinare, preșcolarii descoperă nu doar frumusețea cuvântului, ci și valorile culturale, istorice și artistice ale poporului lor.

Integrarea literaturii cu turismul, arta, meșteșugurile și religia contribuie la formarea unei personalități echilibrate, creative și sensibile. Călătoria interdisciplinară devine, astfel, o formă complexă de învățare prin experiență, prin emoție și prin joc.

Bibliografie

1. Ciolan L. (2019). *Învățarea integrată*. Iași: Editura Polirom;
2. Rădulescu M. (2017). *Educația prin literatură la vârsta preșcolară*. București: Editura Universitară;
3. Stanciu E. (2016). *Literatura pentru copii – mijloc de formare morală*. Cluj-Napoca: Editura Eikon.

SHAPING YOUNG MINDS: MY PERSPECTIVE ON DEVELOPING STUDENTS' LITERACY SKILLS

Râșco Carmen Maria, Colegiul Național Vasile Lucaciu

When I think about education and what truly empowers students for the future, I always come back to one essential idea: literacy. To me, literacy is much more than reading and writing — it is the foundation of understanding the world, expressing one's thoughts, and communicating effectively. I believe that helping students develop their literacy skills should not be limited to language classes, but rather, it should be part of every subject and every learning experience. In this essay, I want to share my perspective on what I consider good practices for improving students' literacy competencies, based on my own reflections and classroom experience.

First of all, I think that literacy development begins with creating a culture of reading. In my opinion, students need to see reading not as a school task but as a meaningful and enjoyable activity. I always encourage students to choose books that truly interest them — whether it's a fantasy novel, a biography, or even a comic book. I believe that when students have the freedom to choose, they are more likely to engage with the text and develop a habit of reading. For example, in one of my classes, I introduced a "reading corner" where every student could bring a book of their choice and share a short summary or favorite quote with the class once a month. I noticed that this simple activity not only improved their reading comprehension but also built their confidence in speaking and expressing ideas.

Another good practice, in my view, is integrating literacy into other subjects. Literacy should not stop at the door of the English classroom. Every subject — from Science to History and Maths — offers opportunities for students to read, analyze and write in meaningful ways. I remember once asking my students to write a short article describing how climate change affects their local community. At first, some of them found it difficult to express their thoughts clearly, but after a few guided discussions and peer feedback sessions, their writing became much more structured and coherent. I believe that such interdisciplinary activities not only strengthen literacy skills but also make learning more relevant and connected to real life.

The third example of a good practice that I strongly support is using technology to enhance literacy learning. I know that many teachers worry that technology can distract students, but I think that, when used wisely, it can be a powerful tool for literacy development. For instance, I once introduced a class blog where students could post short reflections on what they read each week. They were free to comment on each other's posts, share recommendations, and even use multimedia elements like images or short videos. I noticed that students who were usually quiet in class became more active in this digital space. They enjoyed expressing their opinions online, and over time, their written communication became clearer and more structured. I believe that digital platforms can help students see writing as a social and interactive process rather than an isolated task.

In addition to these practices, I think that feedback plays a crucial role in literacy development. It is not enough to correct mistakes; students need constructive feedback that helps them understand what they did well and what they can improve. Personally, I always try to balance correction with encouragement. When I comment on a student's writing, I highlight at least one strong point before mentioning what could be improved. I find that this approach motivates students and makes them more open to revising their work. I also

encourage peer feedback, as I believe students can learn a lot from each other's perspectives and writing styles.

Another aspect I consider important is connecting literacy to students' real lives. If students can see how reading and writing matter outside school, they will be more motivated to improve these skills. For example, I once asked my students to write letters to local authorities about an issue they cared about in their community. Many of them chose topics like recycling, stray animals, or public safety. They were proud to send their letters, and a few even received replies. I think that such authentic tasks make literacy meaningful and empower students to use their voices in society.

Finally, I believe that developing literacy is a continuous process that requires patience, creativity, and collaboration. Teachers, parents, and students all play a part in this journey. I consider it essential to create an environment where mistakes are seen as part of learning and where every student feels encouraged to express themselves. Literacy is not only about mastering grammar or vocabulary — it is about understanding, thinking critically, and communicating ideas effectively.

In conclusion, I strongly believe that good practices for developing students' literacy skills include creating a positive reading culture, integrating literacy into all subjects, using technology wisely, offering constructive feedback, and connecting learning to real life. From my perspective, literacy is the key that opens doors to knowledge, empathy and opportunities. As educators, our mission is to guide students not only to read and write, but also to think and express themselves with confidence and purpose.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE ELEVILOR ÎN REALIZAREA UNUI PLAN DE EXCURSIE ÎN TURUL MARAMUREȘULUI

Profesor Baci Loredana Roxana

Liceul Teoretic „Emil Racoviță”

Baia Mare

Planificarea unei excursii reprezintă o oportunitate excelentă pentru dezvoltarea competențelor de literație ale elevilor. Aceasta implică nu doar redactarea unor documente scrise, ci și citirea, înțelegerea și organizarea informațiilor din diverse surse.

În contextul unui tur al Maramureșului, elevii pot combina activitățile practice cu explorarea patrimoniului cultural și natural, dezvoltând abilități de comunicare, organizare și gândire critică.

Literația presupune capacitatea de a accesa, interpreta și utiliza informații în diverse contexte. În cadrul activităților de planificare a unei excursii, elevii folosesc literația funcțională pentru a citi ghiduri turistice, hărți și descrieri de obiective, literația digitală pentru a căuta informații online și a folosi aplicații de planificare, și literația orală pentru a comunica și prezenta planul excursiei.

Realizarea unui plan de excursie în Maramureș implică mai multe etape:

- **Documentarea:** elevii citesc despre obiective turistice, tradiții și obiceiuri din Maramureș (de exemplu: Sighetu Marmației, Cimitirul Vesel de la Săpânța, Mănăstirea Bârsana, Valea-Izei);
- **Planificarea traseului:** stabilirea ordinii vizitelor, a timpului necesar pentru fiecare obiectiv și a mijloacelor de transport;
- **Calculul bugetului și resurselor:** estimarea costurilor, pregătirea listei de obiecte necesare și verificarea disponibilității elevilor;
- **Redactarea planului:** elevii scriu un document clar și structurat care include itinerariul, obiectivele, descrieri și observații;
- **Prezentarea planului:** elevii prezintă excursia colegilor sau profesorilor, folosind suporturi vizuale sau digitale.

Pentru a stimula competențele de literație, profesorul poate utiliza următoarele metode:

- Exerciții de citire și selecție a informațiilor relevante din ghiduri și surse online;
- Elaborarea de fișe de lucru pentru fiecare obiectiv turistic;
- Activități de redactare și corectare a textului pentru claritate și coerență;
- Prezentări orale și digitale ale traseului;
- Dezbateri despre importanța patrimoniului cultural și a respectului față de mediul înconjurător.

Profesorul are un rol central în ghidarea elevilor, oferind suport în utilizarea surselor de informații, explicând criteriile de selecție a obiectivelor și încurajând reflecția asupra procesului.

De asemenea, profesorul promovează colaborarea între elevi și feedback-ul constructiv, pentru a dezvolta competențele de literație într-un mod integrat și aplicat.

Planificarea unei excursii în turul Maramureșului reprezintă un exemplu practic de dezvoltare a competențelor de literație.

Elevii își dezvoltă abilități de lectură, scriere, comunicare și utilizare a informațiilor digitale și culturale. Astfel, literația devine o competență activă, aplicată într-un context real și motivant, care integrează cultura locală, creativitatea și gândirea critică.

Excursiile școlare reprezintă o metodă de învățare activă, oferind elevilor oportunitatea de a-și dezvolta competențele de literație, culturale și sociale. Planificarea unei excursii în Maramureș permite elevilor să exploreze patrimoniul local, tradițiile și obiceiurile, în timp ce își exersează abilitățile de organizare și comunicare.

Principii de bază în realizarea planului de excursie:

- Documentare temeinică: identificarea obiectivelor turistice, tradiții și obiceiuri.
- Planificare clară și realistă: traseu, timp alocat, mijloace de transport, buget.
- Siguranța și responsabilitatea: evaluarea riscurilor și măsuri preventive.
- Participare activă a elevilor: implicarea lor în toate etapele planului.
- Integrarea componentelor interdisciplinare: istorie, geografie, educație civică, tehnologie.

Etape și bune practici:

1. Documentarea:

- Consultarea ghidurilor turistice și a site-urilor oficiale.
- Analiza imaginilor, hărților și descrierilor obiectivelor (ex.: Sighetu Marmăției, Cimitirul Vesel de la Săpânța, Valea Izei, Mănăstirea Bârsana).
- Crearea unei fișe pentru fiecare obiectiv: descriere, program, costuri, relevanță culturală.

2. Planificarea traseului:

- Stabilirea itinerariului cu timpii estimați între obiective.
- Alegerea modalităților de transport și cazare.
- Implicarea elevilor în elaborarea traseului.

3. Redactarea planului:

- Crearea unui document structurat: itinerariu, obiective, program, buget, echipamente necesare.
- Utilizarea limbajului clar și coerent.

4. Prezentarea și evaluarea planului:

- Prezentări orale sau digitale.
- Feedback constructiv și corectarea planului.

Rolul profesorului:

- Facilitator al învățării: oferă ghidare și resurse, monitorizează progresul.
- Încurajează colaborarea și reflecția asupra experienței.
- Valorifică interesele elevilor și le oferă autonomie în luarea deciziilor.

Beneficiile aplicării bunelor practici:

- Dezvoltarea competențelor de literație (citire, scriere, organizare de informații).
- Stimularea gândirii critice și creative.
- Consolidarea cooperării și responsabilității.
- Îmbunătățirea cunoștințelor culturale și geografice despre Maramureș.

Bibliografie

1. Ministerul Educației Naționale (2013). Programa școlară pentru disciplina Educație Tehnologică.
2. OECD (2018). PISA Reading Literacy Framework.
3. M. Bocoș (2017). Teoria și practica cercetării pedagogice. Editura Paralela 45.
4. I. Cerghit (2006). Metode de învățământ. Editura Polirom.
5. Portalul Educațional Edu.ro – resurse pentru dezvoltarea competențelor de literație.
6. Ghid turistic Maramureș – obiective culturale și naturale.
7. Ministerul Educației Naționale (2013). Programa școlară – Educație Tehnologică.
8. OECD (2018). PISA Reading Literacy Framework.
9. Ghid turistic Maramureș – obiective culturale și naturale.
10. Portalul Educațional Edu.ro – resurse pentru dezvoltarea competențelor de literație.

„CITITORUL DE MÂINE SE FORMEAZĂ ASTĂZI – STRATEGII ȘI BUNE PRACTICI PENTRU DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR”

AUTOR: PROF. ÎNV. PRIMAR IONESCU PAULA ADINA
LICEUL TEORETIC „ GABRIEL ȚEPELEA” BOROD

Rezumat:

Lucrarea își propune să evidențieze importanța dezvoltării competențelor de literație la elevii din ciclul primar, pornind de la ideea că abilitatea de a citi, a înțelege și a utiliza informația este fundamentală pentru formarea gândirii critice și a autonomiei în învățare. Sunt prezentate metode, activități și exemple de bune practici care pot fi integrate în demersul didactic pentru a transforma lectura într-o experiență plăcută, relevantă și formativă.

1. Introducere

Competențele de literație reprezintă baza pe care se clădește întreaga formare intelectuală a elevilor. În contextul actual, când informația circulă rapid și sub diverse forme, a ști să citești nu mai înseamnă doar decodarea textului, ci și capacitatea de a interpreta, analiza și utiliza critic conținutul.

La ciclul primar, profesorul are un rol esențial: el nu doar îi învață pe copii să citească, ci le cultivă dragostea pentru lectură, curiozitatea și plăcerea descoperirii prin cuvânt.

2. Literația – concept și relevanță

Conform documentelor curriculare, literația presupune **utilizarea limbajului scris și oral pentru a înțelege, a exprima idei și a interacționa eficient cu lumea.**

Dezvoltarea literației nu se limitează la orele de limba română, ci implică o abordare transversală – toate disciplinele contribuie la formarea competenței de a citi, înțelege și comunica eficient.

3. Bune practici în dezvoltarea competențelor de literație

3.1. Lectura interactivă

Profesorul citește împreună cu elevii, punând întrebări predictive, explicative și reflexive. Această strategie:

- dezvoltă vocabularul activ;
- stimulează gândirea critică;
- implică emoțional elevii.

Exemplu: „Oprirea strategică” în timpul lecturii pentru anticiparea acțiunii sau formularea de ipoteze.

3.2. Jurnalul de lectură personalizat

Elevii notează impresii, cuvinte noi, personaje preferate și concluzii. Astfel, lectura devine un proces conștient, iar scrierea sprijină înțelegerea.

3.3. Tehnici ludice de stimulare a citirii

- „*Vânătoarea de cuvinte*” – joc de identificare a cuvintelor într-un text.
- „*Citește și desenează*” – stimularea reprezentării vizuale a conținutului.
- „*Cercul povestitorilor*” – citire și povestire colaborativă.

3.4. Integrarea tehnologiei

Aplicațiile digitale (StoryJumper, BookCreator, Wordwall, Kahoot) pot transforma lectura într-o activitate atractivă, contribuind la formarea competențelor digitale simultan cu cele de literație.

3.5. Proiecte tematice și parteneriate educaționale

Organizarea de „*Săptămâni ale lecturii*”, **cluburi de carte**, **schimburi de scrisori între clase**, implicarea părinților în activități de lectură acasă – toate contribuie la crearea unei comunități a cititorilor.

4. Exemple din practică

În cadrul clasei a III-a, proiectul „*Cartea mea preferată*” a avut ca scop stimularea interesului pentru lectură prin activități creative: realizarea de afișe, benzi desenate și mini-scenete inspirate din operele citite. Rezultatul a fost o creștere vizibilă a motivației pentru lectură și o îmbunătățire a exprimării orale și scrise.

5. Concluzii

Literația este cheia succesului școlar și personal al fiecărui elev. Rolul cadrului didactic este de a descoperi potențialul fiecărui copil și de a-l ghida, prin activități variate, spre bucuria lecturii.

Bunele practici prezentate demonstrează că **lectura devine eficientă atunci când este trăită, discutată și valorizată.**

Bibliografie orientativă:

- Ministerul Educației – Curriculum pentru învățământul primar, 2023
- OECD (2020), *PISA Reading Framework*
- A. Cucoș (coord.), *Pedagogie pentru formarea profesorilor*, Iași, Polirom
- E. Jolibert, *Formarea competenței de a citi și a scrie*, Ed. Didactică și Pedagogică

POVEȘTI CARE PRIND VIAȚĂ: TRANSFORMAREA EXPONATELOR DIN MUZEE ÎN NARAȚIUNI EDUCATIVE ȘI CAPTIVANTE PRIN STORYTELLING ȘI INTERPRETARE CREATIVĂ

Prof. Raluca-Otilia Năsui

Școala Gimnazială nr. 8 Borșa MM

Introducere

Într-o eră caracterizată de abundența informației și de o atenție tot mai fragmentată, arta de a transforma datele și obiectele în povești coerente și semnificative devine o competență esențială. Educația muzeală, deși ancorată în cunoaștere și patrimoniu, riscă adesea să fie percepută ca un demers static, limitat la expunerea unor obiecte și texte descriptive. Totuși, prin integrarea **storytelling-ului** și a **interpretării creative**, exponatele pot fi aduse la viață, devenind instrumente educaționale vii, capabile să inspire emoții, reflecție și curiozitate.

Învățarea prin poveste (*story-based learning*) permite publicului să se conecteze emoțional cu informația, oferind un context uman și narativ care depășește simpla cunoaștere factuală. O poveste bine spusă nu doar transmite, ci **trăiește** – creează sensuri, provoacă întrebări și invită la dialog. Astfel, muzeul se transformă dintr-un spațiu de expunere într-un **spațiu al trăirii și interpretării culturale**.

1. Fundamentele teoretice ale învățării prin poveste

Învățarea prin poveste are rădăcini profunde în tradițiile orale și în modurile naturale prin care oamenii au transmis cunoașterea de-a lungul istoriei. Bruner (1990) afirmă că mintea umană funcționează narativ, iar poveștile sunt forme prin care individul își organizează experiențele și înțelege lumea. Ele oferă o structură logică pentru a explica cauzalitatea, intenția și consecințele, facilitând învățarea activă și participativă.

În mediul educațional, povestea este considerată un **vehicul de învățare holistică**, deoarece implică simultan dimensiuni cognitive, emoționale și sociale. Spre deosebire de învățarea bazată pe memorare, storytelling-ul stimulează gândirea critică și empatia, ajutând elevii și vizitatorii să se raporteze personal la temele abordate (Hein, 2002).

În muzee, Falk și Dierking (2016) subliniază că experiența de învățare este un construct personal influențat de contexte multiple — fizic, social și cultural. Povestea devine liantul care conectează vizitatorul cu exponatul, permițându-i să vadă dincolo de formă și să pătrundă în semnificația sa culturală.

2. Exponatul ca sursă narativă

Fiecare obiect expus într-un muzeu poartă în el o poveste latentă — o biografie materială care reflectă istoria, tradițiile și valorile unei comunități. În loc să fie privit doar ca un artefact, exponatul poate fi recontextualizat ca **personaj principal** într-o narațiune culturală.

Transformarea unui obiect în poveste presupune un proces de interpretare atentă, bazat pe întrebări precum:

- Cine a creat acest obiect și de ce?
- În ce context social, economic sau spiritual a fost folosit?
- Ce semnificație are pentru comunitatea din care provine?
- Cum se raportează el la experiențele vizitatorului contemporan?

De exemplu, o **rochie tradițională** expusă într-un muzeu etnografic poate fi mai mult decât un artefact textil. Ea devine o mărturie despre:

- **identitatea locală** – simbolizând apartenența și mândria comunității;
- **meșteșugurile pierdute** – evocând creativitatea și manualitatea generațiilor trecute;
- **rolul femeii în societate** – sugerând norme sociale, statut și expresii ale feminității.

În acest mod, vizitatorul nu mai este un simplu observator, ci un **participant la povestea obiectului**, capabil să-i descopere sensuri și emoții.

3. Strategii pentru transformarea exponatelor în narațiuni captivante

a) Perspectiva personalizată

Prezentarea obiectului dintr-un unghi uman – vocea creatorului, a utilizatorului sau chiar a obiectului însuși – creează o conexiune emoțională imediată. O astfel de strategie folosește povestea ca metodă de empatie și identificare (Hodges, 2019).

b) Storytelling participativ

În această abordare, vizitatorul devine co-autor al poveștii. Prin activități interactive, jocuri de rol sau decizii narative, el contribuie la construirea sensului. Această metodă sporește implicarea cognitivă și favorizează învățarea prin descoperire (Hein, 2002).

c) Interpretare creativă prin tehnologie

Tehnologiile digitale – realitatea augmentată (AR), realitatea virtuală (VR) și aplicațiile mobile – pot transforma un exponat static într-o experiență narativă imersivă. Studiile lui Pujol-Tost și Economou (2020) arată că digital storytelling-ul facilitează învățarea contextualizată și oferă accesibilitate sporită pentru publicuri diverse.

d) Narațiunea tematică și metaforică

Poveștile pot fi organizate în jurul unor teme universale (călătoria, transformarea, speranța, conflictul). Exponatul devine astfel un simbol al unei experiențe umane mai ample, iar muzeul – un spațiu al reflecției interculturale (Hooper-Greenhill, 2007).

e) Învățarea multisenzorială

Aducerea poveștii la viață prin sunete, lumini, mirosuri sau texturi creează o experiență de învățare complexă. Muzeele moderne includ tot mai frecvent instalații senzoriale care permit vizitatorilor să „simtă” povestea, nu doar să o audă.

4. Impactul educațional al storytelling-ului muzeal

Implementarea strategiilor narrative are multiple beneficii educaționale:

- **Crește implicarea și motivația** prin stimularea curiozității și a emoțiilor pozitive;
- **Facilitează reținerea informațiilor** prin asocierea lor cu structuri narrative logice;
- **Promovează gândirea critică și reflexivă**, întrucât vizitatorii sunt provocați să interpreteze și să conecteze sensurile;
- **Încurajează empatia și dialogul intercultural**, permițând publicului să înțeleagă perspective diferite asupra lumii.

Conform UNESCO (2019), storytelling-ul este una dintre metodele cheie pentru educația culturală contemporană, contribuind la dezvoltarea unei societăți incluzive și a unei conștiințe istorice active.

5. Exemple de bune practici

- **Muzeul Național al Țăranului Român**, București – folosește expoziții narrative în care obiectele sunt prezentate în contexte de viață reală, nu doar în vitrine.
- **Muzeul ASTRA**, Sibiu – propune vizitatorilor trasee tematice narrative („povestea lemnului”, „viața satului transilvănean”), conectând tradițiile la prezent.
- **The Museum of Broken Relationships**, Zagreb – transformă obiectele personale în povești universale despre iubire, pierdere și identitate.
- **The British Museum**, Londra – oferă ghiduri audio în care exponatele „vorbesc” la persoana întâi, implicând vizitatorul într-o conversație cu istoria.

Concluzii

Învățarea prin poveste reprezintă una dintre cele mai eficiente modalități de a transforma experiența vizitatorului într-o călătorie intelectuală și emoțională. Prin storytelling și interpretare creativă, exponatele devin purtătoare de sens, conectând trecutul cu prezentul, individul cu cultura, obiectul cu trăirea. Într-un muzeu narativ, fiecare exponat este o poartă către o lume, iar fiecare vizitator devine un narator al propriei experiențe. Astfel, **educația prin poveste** nu doar transmite cunoaștere, ci cultivă empatie, înțelegere și respect față de diversitatea umană.

Bibliografie

- Bruner, J. (1990). *Acts of Meaning*. Harvard University Press.
- Falk, J. H., & Dierking, L. D. (2016). *The Museum Experience Revisited*. Routledge.
- Hein, G. (2002). *Learning in the Museum*. Routledge.
- Hodges, S. (2019). *Storytelling for Museums: Strategies for Engagement*. MuseumNext Journal.
- Hooper-Greenhill, E. (2007). *Museums and Education: Purpose, Pedagogy, Performance*. Routledge.
- Pujol-Tost, L., & Economou, M. (2020). Digital storytelling in museums: Connecting narratives and visitors. *Museum Management and Curatorship*, 35(3), 245–262.
- UNESCO. (2019). *Museums, Creativity and Education: Report on Cultural Learning Practices*. UNESCO Publishing.

LITERAȚIA LA COPII

Prof. Gulin Amalia

Prof. Tudorescu Maria

Grădinița cu Program Prolungit Nr. 26 Timișoara

Într-o lume în continuă schimbare, în care informația este disponibilă în cantități imense, competențele de literație au devenit mai importante ca oricând. În procesul educațional, dezvoltarea abilităților de literație este fundamentală pentru succesul școlar și personal al copiilor.

Perioada pe care o traversăm impune activități educaționale ce urmăresc pregătirea elevilor pentru viață, pentru rezolvarea creativă a problemelor care există și care abia urmează să se contureze. Pentru ca elevul modern să corespundă timpurilor moderne, trebuie să fie instruit să observe lumea, să pună întrebări, să o descopere, să se integreze armonios în societate, să învețe a lua decizii importante, a construi relații cu cei din jur etc.

Literația este definită ca abilitatea de a citi și a scrie. Explicația este însă prea simplistă și creează confuzie, pentru că și alfabetizarea are aceeași definiție. Competențele de literație țin de relaționarea cu un text, adică de un ansamblu de acțiuni care presupun mai mult decât receptarea unor semne. O persoană literată înțelege textul pe măsură ce îl parcurge. Chiar după prima lectură, ea este capabilă să selecteze, interpreteze și utilizeze informații din text. De asemenea, poate forma alte texte sau opinii pe baza celui citit.

Un copil care are dificultăți în a înțelege un text de la prima lectură va învăța mai greu sau chiar nu va reuși să-și formeze anumite competențe. Este dificil pentru un elev să evolueze, dacă după lectură nu reușește să obțină informații specifice și să le folosească. Pe termen lung, consecințele sunt la fel de îngrijorătoare. Abilitățile slabe de a interacționa cu un text predispun la eșecuri profesionale. De aceea, literația trebuie să fie o prioritate în educația copilului.

Pentru motivarea lecturii de plăcere, este important, în calitate de profesor, să determinăm atitudinea elevilor față de lectură, preferințele literare/nonliterare ale elevilor, timpul acordat citirii. Analiza datelor unui asemenea chestionar permite ajustarea listei de lecturi astfel încât aceasta să includă și domeniile de interes ale elevilor, să respecte principiile relevanței, al accesibilității, al atractivității.

Deoarece calculatorul ocupă un loc important în viața elevului modern, am integrat în activitățile educaționale resursele digitale, care să schimbe perspectiva elevilor cu privire la utilizarea calculatorului, acesta devenind un instrument de învățare, nu doar un mijloc de distracție.

O metodă deosebit de eficientă în dezvoltarea abilităților de literație este predarea reciprocă. Aceasta solicită munca în echipe sau perechi, reliefează activitatea colaborativă și învățarea prin experiență. Cuprinde 5 etape:

- Predicția – formulare de opinii/predicții pe baza unui nou text
- Formularea de întrebări – lectura pe echipe și dezbateră de tipul „exploziei stelare”
- Clarificarea – însușirea vocabularului, redarea neclarităților și completarea acestora cu argumentări clare și concrete.
- Rezumarea – formulare de idei principale, lectură selectivă, povestire, argumentări.
- Evaluarea – controlul asupra activității, care se realizează permanent.

În concluzie, strategiile didactice prezentate fac parte dintr-un ansamblu de experiențe, dar și tehnici dispuse în vederea eficientizării demersului didactic, implicit pentru valorificarea literației la toate disciplinele școlare.

Bibliografie:

1. Popescu C., Stănescu A. Ghid metodic interdisciplinar „Educație prin lectură”
2. <https://edict.ro/exemple-practice-care-sustin-literatia-aplicatii-utile-pentru-ciclul-primar/>

ȘCOALA ÎN DOUĂ LUMI - EXERCİTIU DE LECTURĂ ȘI REFLECȚIE

Lazar Daria Doroftea

Liceul Tehnologic Elisa Zamfirescu Satu Mare

Am ales tema școlii pentru că rămâne un spațiu esențial de formare, indiferent de epocă, și literatura oferă un prilej ideal pentru a explora asemănări și diferențe între experiențe de elevi.

Fundamentare didactică: activitatea se sprijină pe principiile învățării active și colaborative - idei susținute de John Dewey (învățarea prin experiență și reflecție) și Lev Vygotsky (rolul interacțiunii și al colaborării în construirea cunoașterii). Elevii înțeleg textul prin rezumare, construiesc sensuri împreună, compară perspective, își vizualizează ideile într-un produs comun (planșa de grup) și oferă/ primesc feedback între echipe într-o sarcină ulterioară.

Experiența și reflecția sunt componente fundamentale ale procesului de învățare. Ele lucrează împreună pentru a transforma evenimentele trăite în cunoștințe durabile și înțelepciune.

Învățarea prin experiență (sau învățarea experiențială) este un proces activ prin care individul învață direct din interacțiunile sale cu mediul sau din sarcinile pe care le îndeplinește. Se bazează pe premisa că oamenii învață cel mai bine făcând, nu doar ascultând sau citind.

Ciclul Experienței: Cel mai cunoscut model al acestui tip de învățare este Ciclul de Învățare Experiențială al lui David Kolb, care include, de obicei, patru etape:

Experiența concretă: Individul participă la o activitate sau trăiește un eveniment.

Observarea reflexivă: Individul analizează ce s-a întâmplat, din perspective diferite.

Conceptualizarea abstractă: Individul dezvoltă idei, reguli sau teorii generale pe baza observațiilor.

Experimentarea activă: Individul aplică noile cunoștințe în situații noi.

Reflecția este elementul crucial care transformă simpla experiență în învățare. Fără reflecție, experiențele ar rămâne doar o serie de evenimente izolate, fără o conexiune clară sau o semnificație profundă.

Procesul de reflecție: Implică un examen introspectiv și critic al experienței. Întrebările cheie în timpul reflecției sunt:

Ce s-a întâmplat? (Descriere)

De ce s-a întâmplat așa? (Analiză cauzală)

Ce am simțit în timpul experienței? (Aspecte emoționale)

Ce aș fi putut face diferit? (Evaluare critică)

Ce voi face data viitoare într-o situație similară? (Planificare/Aplicare)

Combinarea experienței cu reflecția permite:

Consolidarea cunoștințelor: Cunoștințele dobândite prin experiență directă și analiză sunt reținute mai bine decât cele învățate teoretic.

Dezvoltarea gândirii critice: Reflecția forțează individul să analizeze situații, să identifice tipare și să tragă concluzii logice.

Învățarea adaptativă: Permite ajustarea comportamentelor și strategiilor viitoare pe baza lecțiilor desprinse din trecut.

Conștientizarea de sine: Reflecția asupra propriilor acțiuni și reacții contribuie la o mai bună înțelegere personală și la dezvoltarea inteligenței emoționale.

Proiectele educaționale facilitează interacțiunea dintre elevi, promovând munca în echipă și colaborarea. Participarea la proiecte comune le oferă elevilor șansa de a-și dezvolta abilități sociale și de comunicare, esențiale pentru integrarea în societate. Prin colaborarea în cadrul echipelor, elevii învață să asculte și să respecte opiniile colegilor, să-și exprime ideile și să negocieze soluții. Această dinamică contribuie la construirea unor relații interpersonale sănătoase și durabile. Proiectele implică adesea prezentări, discuții și dezbateri, prin care elevii își îmbunătățesc abilitățile de comunicare verbală și nonverbală.

BIBLIOGRAFIE.

https://api.whatsapp.com/send/?text=https%3A%2F%2Fwww.facebook.com%2Fprintrearte%2Fposts%2Fpfbid0QNCFU6yyH1GNGkiTf3sw6JsvKjCHBnHzdEonXSxsocfy5n9VV4McqL7MznzP8m9l&type=custom_url&app_absent=0#:~:text=https%3A//www.facebook.com/printrearte/posts/pfbid0QNCFU6yyH1GNGkiTf3sw6JsvKjCHBnHzdEonXSxsocfy5n9VV4McqL7MznzP8m9l

<https://luceafarul.net/importanta-proiectelor-si-parteneriatelor-educationale-scolare-in-formarea-personalitatii-elevilor>

STIMULAREA LECTURII ÎN RÂNDUL PREȘCOLARILOR

Profesor Educație Timpurie Opreșcu Elena,

Liceul Tehnologic Voinești, Grădinița cu Program Normal Voinești

Cărțile aduc bucurie, nu doar copiilor ci și nouă adulților. Cu cât noi ca și cadre didactice dar și părinții le citim mai mult copiilor, cu atât mai mare devine bucuria momentelor împărtășite și plăcerea de a lectura zilnic atât la grădiniță cât și în familie. Conform noului curriculum, printre activitățile desfășurate în grădiniță trebuie să existe momentul de lectură. Vârsta preșcolară este cea mai potrivită vârstă pentru a le insufla copiilor dragostea pentru citit. Cititul de la vârste fragede ajută la dezvoltarea creierului, limbajului, dezvoltă creativitatea dar consolidează și relația copil-părinte, copil-educatoare. Cărțile ne oferă posibilitatea de a ne conecta cu cei mici.

Preșcolăritatea este percepută tot mai mult ca vârstă ce cuprinde cea mai importantă experiență educațională din viața oricărei persoane. Pe parcursul ei, se înregistrează ritmurile cele mai accelerate în dezvoltarea individualității umane și unele din cele mai semnificative achiziții ale limbajului, cu ecouri evidente pentru etapele ulterioare ale dezvoltării adolescentului dar și a adultului. Pornind de la noul curriculum și datorită unui curs la care am participat am amenajat în grupă o „Insulă a lecturii”, unde în fiecare zi copiii au posibilitatea să aleagă cartea pe care doresc să o citim împreună. În amenajarea insulei de lectură am ținut cont de vârsta copiilor, am aranjat cărțile pe rafturi astfel încât preșcolarii să aibă acces la ele. Poveștile joacă un rol important în dezvoltarea personalității copiilor, de aceea am selectat cu atenție cărțile puse la dispoziția acestora. În cadrul acestui curs am descoperit și cât de important este cititul cu voce tare. Cititul cu voce tare le antrenează preșcolarii memoria și atenția. Când începem să le citim copiilor pentru prima dată cu voce tare ei nu se pot concentra mai mult de câteva minute, dar tot continuând să citim zilnic concentrarea lor se va extinde de la cele câteva minute la o jumătate de oră, poate chiar mai mult. Prin această rutină copilul devine interesat de lectură mult mai mult. „Cititul cu voce tare este o parte esențială a dezvoltării literației timpurii la copii, precum și a abilităților lor cognitive și emoționale.” Ora de lectură ar trebui să fie o rutină și în mediul familiar, nu doar la grădiniță. Părinții sunt persoane cheie în dezvoltarea abilităților de literație ale copiilor lor. A citi cu voce tare este o chestiune foarte importantă nu doar în grădiniță ci și în familie. Educația părinților, timpul limitat sau conștientizarea scăzută a felului în care se dezvoltă abilitățile de literație îi pot împiedica pe părinți să citească cu copiii acasă și să creeze o rutină a cititului împreună măcar câteva minute pe zi. Prin activitățile pe care le desfășurăm în parteneriat cu familia, încurajăm familiile să înceapă să citească împreună cu copiii de la o vârstă fragedă, indiferent de mediul social, cultural, economic sau limba vorbită acasă. Cărțile pentru copii trebuie alese cu multă atenție, acestea trebuie să fie cărți ilustrate de calitate. Ilustrațiile realizate artistic, contribuie la transmiterea poveștii și receptarea mult mai ușoară a acesteia de către preșcolari. Ilustrațiile sunt parte integrantă a poveștii, oferind informații despre acțiune, precum și indicii despre trăsăturile personajelor, locul acțiunii și starea lor de spirit. Copiii trebuie să perceapă cartea ca pe un domeniu care merită să fie cucerit, ca pe un prieten adevărat care e mereu alături, un prieten care îi vorbește, îi dă sfaturi importante și îi este mereu alături. Ca această rutină să continue și în familie, am decis să invităm lunar un părinte care să le citească copiilor din grupă. Suntem dispuse chiar să le împrumutăm cărți de la grupă pentru a le citi copiilor și acasă. Noi, educatoarele ne folosim de fiecare dată creativitatea pentru a fi cu părinții pe aceeași lungime de undă, doar împreună vom reuși ceea ce ne-am propus.

Importanța lecturii în viața preșcolarilor se va oglindi în timp, în imaginea copilului adolescent educat, sensibil și inteligent. Părinții sunt cei care trebuie să înceapă din familie această rutină care continuă în grădiniță pentru a avea la final satisfacții pe măsură.

Bibliografie

Curriculum pentru educație timpurie 2019 ;

Tătaru Iolanda, Glava Adina, Chiș Olga „Piramida cunoașterii” Diamant, Pitești 2014 ;

Tomșa, Gheorghe, „Psihopedagogie preșcolară și școlară”, Ministerul Educației și Cercetării, București 2005;

STRATEGII DE DEZVOLTARE A COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ALE COPIILOR DIN CICLUL PRIMAR

prof.înv.primar Daniela Chițescu

Școala Gimnazială “Ștefan cel Mare” Galați

În contextul actual, caracterizat de un flux informațional intens și de nevoia permanentă de adaptare la schimbare, competențele de literație devin fundamentale pentru formarea viitorului adult. Literația nu se mai reduce la capacitatea de a citi și a scrie, ci presupune înțelegerea, interpretarea, utilizarea și producerea informațiilor în diverse contexte. La vârsta școlară mică, dezvoltarea acestor competențe reprezintă un proces complex, în care cadrele didactice au rolul de a stimula curiozitatea, gândirea critică și exprimarea personală a elevilor.

La ciclul primar, dezvoltarea literației implică:

- **formarea deprinderilor de citire corectă și conștientă,**
- **dezvoltarea vocabularului activ,**
- **exersarea exprimării orale și scrise,**
- **dezvoltarea gândirii critice și a creativității lingvistice.**

În viziunea lui Lev Vygotsky, învățarea este un proces social și interactiv — competențele de literație se dezvoltă eficient în contexte de comunicare autentică, prin colaborare și explorare.

Profesorul are rolul de **facilitator al învățării**, iar strategiile utilizate trebuie să implice elevii activ, să stimuleze reflecția, imaginația și înțelegerea profundă a textelor. Dintre metodele eficiente se remarcă:

- **Lectura interactivă** – elevii sunt implicați în procesul de anticipare, formulare de întrebări, clarificare de sensuri și rezumare.
- **Jurnalul de lectură** – sprijină exprimarea personală, reflecția și înțelegerea mesajului textului.
- **Scrierea creativă** – povești rescrise, finaluri alternative, compuneri inspirate din texte cunoscute.
- **Jocurile de rol și dramatizările** – favorizează empatia, expresivitatea și utilizarea adecvată a limbajului.
- **Abordarea interdisciplinară** – literația integrată în activități de științe, arte, TIC sau educație civică.

Exemple de activități practice

„Povestea călătoare”

- **Clasa:** a II-a
- **Obiectiv:** dezvoltarea capacității de exprimare orală și scrisă coerentă.
- **Desfășurare:** elevii primesc începutul unei povești („Într-o dimineață ploioasă, un băiețel a găsit o cheie ciudată în curtea școlii...”). Fiecare elev adaugă câteva propoziții, continuând firul narativ. La final, povestea este citită integral și analizată.

- **Competențe vizate:** exprimare coerentă, utilizarea corectă a limbii române, colaborare.

„Sacul cu povești”

- **Clasa:** I – a II-a
- **Obiectiv:** dezvoltarea capacității de exprimare orală și a imaginației narative.
- **Materiale:** un săculeț cu obiecte simbolice (cheie, pană, măr, scoică, carte miniaturală etc.)
- **Desfășurare:** profesorul extrage 3–4 obiecte din săculeț, iar elevii trebuie să construiască oral o poveste în care să le integreze. Activitatea se poate face pe echipe, iar poveștile se transcriu ulterior.
- **Competențe vizate:** gândire divergentă, exprimare coerentă, vocabular activ.

„Detectivii de cuvinte”

- **Clasa:** a III-a
- **Obiectiv:** îmbogățirea vocabularului și înțelegerea sensurilor multiple ale cuvintelor.
- **Desfășurare:** elevii primesc un text scurt și trebuie să descopere cuvinte necunoscute, să le caute sensul în dicționar, apoi să le folosească în propoziții noi.
- **Competențe vizate:** înțelegerea textului, utilizarea instrumentelor lingvistice, gândire critică.

„Cartea clasei noastre”

- **Clasa:** a IV-a
- **Obiectiv:** dezvoltarea competențelor de redactare și colaborare.
- **Desfășurare:** elevii, grupați pe echipe, creează capitole dintr-o carte comună („Aventurile în lumea cunoașterii”). Textele sunt adunate într-un volum ilustrat, care se expune în bibliotecă.
- **Competențe vizate:** literație funcțională, comunicare scrisă, spirit de echipă, creativitate.

„Jurnalul personajului preferat”

- **Clasa:** a III-a – a IV-a
- **Obiectiv:** dezvoltarea capacității de a înțelege trăirile personajelor și de a transpune în scris o perspectivă narativă.
- **Desfășurare:** după lectura unei povești cunoscute (ex. *Amintiri din copilărie*, *Heidi*, *Habarnam*), fiecare elev își alege un personaj și redactează o pagină de jurnal în care descrie o zi din viața acestuia („Ce a simțit Ionel când a pierdut mingea?”, „Ce ar scrie Heidi dacă ar avea un jurnal?”).
- **Competențe vizate:** exprimare scrisă coerentă, empatie, gândire critică, creativitate.
- **Extindere:** elevii pot ilustra paginile și realiza un „Jurnal colectiv al personajelor”.

„Detectivii de texte media”

- **Clasa:** a IV-a
- **Obiectiv:** dezvoltarea literației funcționale și digitale, prin interpretarea mesajelor din mediul online sau din reclame.

- **Desfășurare:** elevii analizează un afiș, o reclamă sau o postare educativă (selectate de profesor), discută intenția autorului, publicul țintă și mesajul transmis. Apoi, în echipe, creează propriul afiș cu un mesaj pozitiv („Citim pentru a crește!”, „Fii prietenul cărților!”).
- **Competențe vizate:** literație media, gândire critică, comunicare vizuală și scrisă.
- **Extindere:** afișele pot fi expuse pe holul școlii sau publicate pe site-ul instituției.

„Cercul povestitorilor”

- **Clasa:** I – a IV-a
- **Obiectiv:** stimularea exprimării orale și a ascultării active.
- **Desfășurare:** la începutul fiecărei zile de vineri, câte un elev devine „povestitorul săptămânii” și relatează un eveniment trăit sau o poveste inventată. Colegii pot adresa întrebări pentru clarificare sau pot adăuga idei alternative.
- **Competențe vizate:** exprimare orală, ascultare activă, respectarea regulilor de comunicare, coeziune de grup.
- **Extindere:** se poate realiza o „Carte a povestitorilor clasei”, cu textele transcrise de elevi.

„Cuvinte-pod”

- **Clasa:** a II-a – a III-a
- **Obiectiv:** dezvoltarea vocabularului și a capacității de asociere semantică.
- **Desfășurare:** profesorul scrie pe tablă două cuvinte aparent fără legătură (ex. *mare – carte*). Elevii trebuie să găsească un lanț de cuvinte care leagă cele două prin sensuri intermediare (ex. *mare – val – poveste – carte*).
- **Competențe vizate:** gândire asociativă, înțelegerea sensurilor, creativitate lexicală.

Prin varietatea acestor activități, elevii sunt motivați să se exprime liber, să înțeleagă rolul limbajului în comunicare și să descopere plăcerea lecturii. Literația devine astfel nu doar o competență academică, ci o **abilitate de viață**, care susține autonomia, creativitatea și gândirea critică a copilului.

Dezvoltarea competențelor de literație la ciclul primar reprezintă o prioritate educațională, deoarece asigură baza formării personalității și a gândirii critice a copilului. Activitățile de lectură și scriere nu trebuie privite doar ca exerciții școlare, ci ca experiențe de viață, menite să stimuleze curiozitatea, exprimarea liberă și dorința de cunoaștere. Prin utilizarea metodelor interactive, a învățării prin joc și a abordărilor integrate, elevii devin participanți activi la propria formare, iar literația devine o competență vie, utilă și durabilă.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL ROMÂNESC

Stroe Steluța, CJRAE Brăila

În contextul actual al transformărilor profunde din domeniul educației, dezvoltarea competențelor de literație reprezintă o prioritate esențială pentru formarea unor cetățeni activi, critici și capabili să participe la viața socială și profesională. Noua lege a educației din România propune o serie de principii și obiective menite să modernizeze sistemul de învățământ, să promoveze echitatea și incluziunea, precum și să sprijine utilizarea noilor tehnologii și a metodelor interactive de învățare. În acest cadru, literația – înțeleasă nu doar ca abilitate de a citi și scrie, ci și ca formă complexă de gândire critică, comunicare eficientă și utilizare a informației în contexte variate – devine un obiectiv transversal al întregului proces educațional.

Totuși, pentru ca aceste deziderate să se concretizeze în rezultate reale, este necesar ca noua legislație să fie susținută de resurse adecvate, de formarea continuă a cadrelor didactice și de o abordare integrată, centrată pe elev. Deși legea enunță principii valoroase, implementarea sa poate întâmpina obstacole semnificative, care, dacă nu sunt gestionate corespunzător, pot afecta atingerea scopurilor propuse. În continuare, sunt prezentate câteva dintre posibilele puncte slabe ale noii legi a educației, analizate din perspectiva aplicării sale eficiente și a impactului asupra dezvoltării competențelor de literație ale copiilor.

Noua lege a educației din România, deși propune multe principii și obiective laudabile, poate avea și unele puncte slabe, care ar putea afecta implementarea sa eficientă și atingerea scopurilor propuse. Iată câteva posibile puncte slabe:

- Resurse insuficiente: Implementarea eficientă a noilor metode interactive și a tehnologiilor TIC necesită investiții substanțiale în echipamente, infrastructură și formare continuă a cadrelor didactice. Resursele financiare limitate pot fi un obstacol major. Chiar și atunci când există fonduri disponibile, o gestionare ineficientă a resurselor poate duce la alocări nepotrivite și utilizarea suboptimală a acestora.
- Lipsa personalului calificat: Cadrele didactice trebuie să fie bine pregătite pentru a utiliza noile tehnologii și metodologii de predare. Formarea continuă a profesorilor este esențială, dar poate fi dificil de realizat pe scară largă din cauza lipsei de formatori și resurse.
- Inechități în accesul la educație: Elevii din zonele rurale sau din comunități dezavantajate ar putea avea acces limitat la resursele educaționale moderne și la cadre didactice bine pregătite. Acest lucru poate perpetua inegalitățile existente în sistemul de învățământ.
- Deși legea promovează un mediu educațional incluziv, implementarea măsurilor anti-discriminare poate fi dificilă în practică, din cauza prejudecăților culturale și a lipsei de formare adecvată a personalului.
- Suprasolicitarea elevilor. Introducerea de noi materii sau competențe fără a elimina sau adapta corespunzător altele existente poate duce la un curriculum supraîncărcat, punând presiune suplimentară asupra elevilor și profesorilor.
- Trecerea de la o evaluare sumativă la una formativă necesită o schimbare semnificativă de paradigmă, care poate întâmpina rezistență din partea profesorilor obișnuiți cu metodele tradiționale de evaluare.
- Fără un plan de implementare clar și detaliat, există riscul ca măsurile propuse să rămână doar pe hârtie. Este nevoie de strategii concrete pentru a asigura punerea în practică a principiilor și obiectivelor legii.

- Sistemul de învățământ poate fi rigid și rezistent la schimbări rapide. Introducerea de noi metodologii și tehnologii necesită flexibilitate și deschidere la inovație, ceea ce poate fi o provocare într-un sistem tradițional.
- Deși se subliniază importanța implicării active a părinților și comunității, în practică, participarea acestora poate fi limitată de diverse bariere, inclusiv lipsa de timp, resurse sau interes. Colaborarea eficientă între diferite instituții și parteneri educaționali este esențială, dar poate fi dificil de realizat din cauza diferențelor de viziune și priorități.
- Instabilitatea politică și schimbările frecvente în politicile educaționale pot crea un mediu incert și pot submina continuitatea și coerența implementării reformelor.
- Factorii socio-economici, precum sărăcia și migrația, pot afecta negativ participarea și performanța școlară a elevilor

Deși noua lege a educației din România stabilește o serie de principii și obiective ambițioase și necesare pentru modernizarea sistemului educațional, succesul său depinde în mare măsură de abordarea acestor puncte slabe. Investițiile adecvate, planificarea strategică și implicarea activă a tuturor părților interesate sunt esențiale pentru a transforma aceste idealuri în realitate.

Pentru ca noua lege a educației să își atingă potențialul și să contribuie cu adevărat la dezvoltarea competențelor de literație ale copiilor, este esențial ca reformele propuse să fie însoțite de măsuri concrete și sustenabile. Investițiile în infrastructură, formarea cadrelor didactice, sprijinirea comunităților defavorizate și implicarea activă a părinților trebuie să devină priorități strategice. Doar printr-o colaborare reală între instituțiile educaționale, autorități și societate se poate construi un sistem echitabil, flexibil și orientat spre nevoile reale ale elevilor. În acest fel, literația nu va rămâne doar un obiectiv teoretic, ci va deveni o competență fundamentală, formând generații capabile să gândească critic, să comunice eficient și să se adapteze unei lumi în continuă schimbare.

1. Bocoș, M. (coord.) (2013). *Instruirea interactivă. Repere pentru reflecție și acțiune didactică*. Editura Polirom, Iași.
2. Cucuș, C. (2014). *Pedagogie. Repere pentru orientarea educațională*. Editura Polirom, Iași.
3. Cerghit, I. (2006). *Metode de învățământ*. Editura Polirom, Iași.
4. Vlăduțescu, Ș. (2017). *Competențe de comunicare și literație funcțională*. Editura Sitech, Craiova.

STUDIU PRIVIND LITERAȚIA ÎN CICLUL PRIMAR ÎN JUDEȚUL BACĂU

p.i.p. Cernat Monica-Iuliana
Școala Gimnazială Luizi-Călugăra
Loc. Luizi-Călugăra, jud. Bacău

1. Introducere

Acest studiu prezintă o imagine generală asupra nivelului de literație în ciclul primar în județul Bacău, punând accent pe contextul local, provocările întâmpinate de elevi și posibile direcții de îmbunătățire. Datele provin din surse publice precum UNICEF, Eurostat, World Bank și rapoarte naționale publicate în perioada 2021–2025.

2. Context demografic și educațional

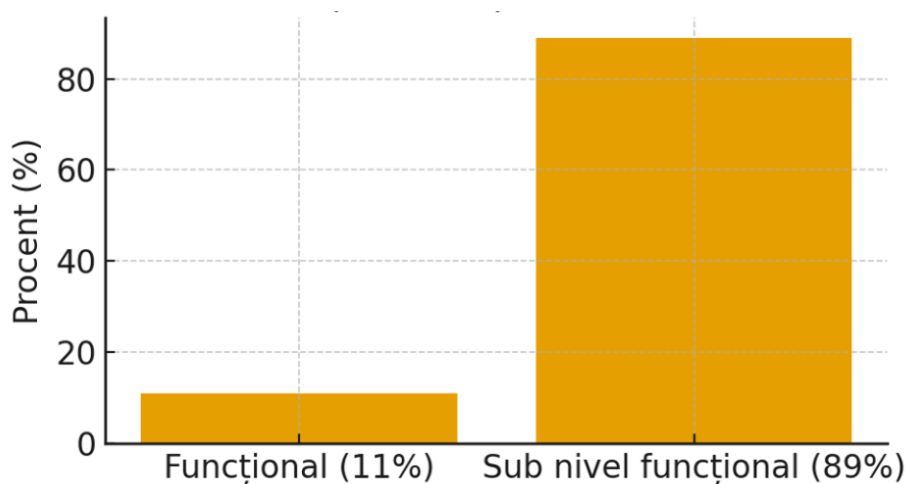
Județul Bacău are o populație de aproximativ 595.000 de locuitori (estimare 2025), dintre care o parte semnificativă locuiește în mediul rural. Scăderea natalității și migrația afectează structura de vârstă și implicit populația școlară. În mediul rural, accesul la resurse educaționale moderne este adesea limitat.

În anul școlar 2017–2018, rata de părăsire a învățământului primar și gimnazial în județul Bacău era de aproximativ 2%, valoare relativ redusă, dar care ascunde dificultăți de performanță la nivelul competențelor de bază.

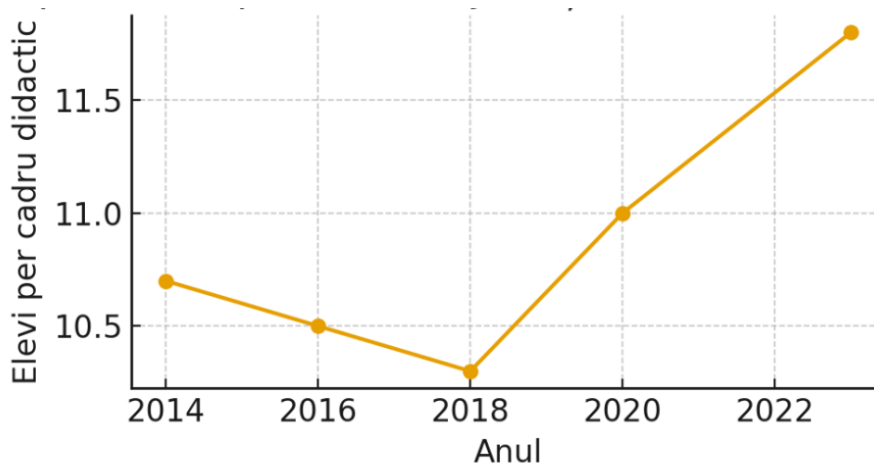
3. Situația literației în ciclul primar

La nivel național, aproximativ 11% dintre elevii din clasele 1–8 ating un nivel considerat „funcțional” al literației, adică pot citi, înțelege și utiliza informațiile dintr-un text. În rest, majoritatea copiilor se află în zona minim funcțională sau nefuncțională.

În județul Bacău, datele specifice nu sunt publicate separat, dar se estimează că nivelul literației este apropiat de media națională sau ușor mai scăzut, având în vedere ponderea ridicată a mediului rural.

Raportul elev/profesor este în jur de 11,8 elevi la un cadru didactic (date 2019–2023), ceea ce arată o încărcare rezonabilă, dar și nevoia de programe de formare și resurse didactice adaptate. Provocările majore rămân legate de infrastructura școlară, accesul la materiale educative și implicarea părinților.

Pentru dezvoltarea literației în ciclul primar (și nu doar) există mai multe obstacole, care pot fi grupate pe categorii: socio-economice, școlare, familiale și individuale.

- Obstacole socio-economice:

- Sărăcia și resursele limitate: Copiii din familii cu venituri reduse au acces mai limitat la cărți, materiale educative, activități extracurriculare și tehnologie.
- Dezvoltarea rurală inegală: În zonele rurale infrastructura școlară poate fi insuficientă (biblioteci, laboratoare, internet), afectând posibilitatea de a exersa citirea și scrierea.
- Migrația părinților: Copiii lăsați în grija bunicilor sau a altor rude pot primi mai puțin sprijin educațional acasă.

- Obstacole școlare:

- Raport elev-profesor prea mare: Deși în Bacău raportul este relativ bun (~11 elevi per profesor), în alte zone sau clase aglomerate, profesorul nu poate acorda atenție individuală suficientă.
- Metode de predare tradiționale: Predarea bazată pe memorare, fără accent pe înțelegerea textului, reduce dezvoltarea competențelor funcționale de citire și scriere.
- Lipsa evaluărilor formative: Dacă nu există teste sau exerciții regulate pentru a identifica copiii cu dificultăți, aceștia rămân în urmă.
- Lipsa materialelor adecvate: Manuale, cărți atractive, jocuri educative sau suport digital insuficient.

- Obstacole familiale

- Nivel scăzut de alfabetizare al părinților: Copiii preiau deprinderi și atitudini față de citit/scriș de acasă; părinții care nu citesc sau nu pot ajuta la teme afectează progresul.
- Lipsa sprijinului acasă: Timp limitat, lipsa de implicare sau prioritizarea altor activități în detrimentul lecturii.

- Obstacole individuale

- Diferențe de ritm de învățare: Fiecare copil are capacități diferite de procesare a textului și a limbajului.
- Dificultăți specifice de învățare: Dislexie, dificultăți de atenție sau probleme cognitive pot limita progresul.
- Motivație și atitudine: Lipsa interesului pentru citit, sentimentul de eșec sau lipsa modelelor poate descuraja copiii.

- Obstacole contextuale

- Lipsa politicilor educaționale eficiente: Programe insuficiente de sprijin pentru elevii vulnerabili sau lipsa evaluărilor standardizate la nivel local.
- Dezvoltarea tehnologică neuniformă: Accesul la tablete, internet și platforme educaționale este inegal, ceea ce poate crea decalaje între elevi.

4. Concluzii și recomandări

Dezvoltarea literației nu depinde doar de prezența la școală, ci de un ansamblu de factori: calitatea predării, sprijinul familiei, resursele disponibile și caracteristicile individuale ale elevului. Intervențiile eficiente trebuie să abordeze simultan mai multe dintre aceste obstacole.

Deși majoritatea copiilor din județul Bacău finalizează ciclul primar, nu toți dobândesc competențele necesare pentru a înțelege și folosi informațiile scrise. Este important ca școlile să identifice din timp elevii cu dificultăți de literație și să intervină cu programe de sprijin personalizate.

Recomandări principale:

- Organizarea unor evaluări periodice de literație în clasele mici.
- Dezvoltarea de programe remediale și cluburi de lectură în școlile din mediul rural.
- Implicarea părinților în activități de lectură acasă.
- Dotarea bibliotecilor școlare cu materiale atractive și accesibile.
- Instruirea continuă a cadrelor didactice în metode moderne de predare a citirii și scrierii.

5. Surse utilizate

- World Bank – Romania Learning Poverty Brief, 2021
- Eurostat – Primary Education Statistics, 2023
- UNICEF – Rapoarte privind educația copiilor din România, 2018–2022
- România Insider, Raport privind competențele de literație, 2023
- AVE România – Analize privind literația funcțională, 2024–2025

ROLUL BASMELOR ÎN DEZVOLTAREA COMPETENȚEI DE LITERAȚIE A ELEVILOR DIN CICLUL PRIMAR

Szilaghi Szekely Melinda

Școala Gimnazială Lopadea Nouă, județul Alba

Basmelor oferă ajutor în înțelegerea și soluționarea problemelor interioare ale omului. În timp ce adulții din jurul copiilor sugerează că în lume totul este în regulă, basmele comunică pentru prima dată copilului că există rău în lume. Și acest rău, de multe ori puternic, poate fi totuși învins. Chiar cel mai mic fiu de împărat sau tânărul sărac, despre care nimeni nu se gândește, ale cărui haine sunt zdrențuite, va fi capabil să se lupte cu răul și să învingă. În acest sens, basmul informează, oferă o viziune asupra lumii.

Basmelor vorbesc despre realitate, despre întâmplările și dificultățile vieții cotidiene, despre problemele și relațiile umane, transmițând experiențe care în alte situații de viață nu ar fi disponibile. Magia basmelor, filosofia optimistă care răzbate din ele, oferă putere copilului în luptele zilnice, astfel încât în povești se reflectă realitatea, iar trăirea realității devine mai ușoară prin intermediul basmelor. Basmelor ne ajută să trăim.

Copilul de multe ori se simte anxios, scrie psihologul Vekerdy Tamas, pentru că nu înțelege multe din lumea care îl înconjoară. Lumea din jurul lui este proporțională cu adulții, are dimensiunea adulților. Basmul îi validează anxietatea: știm că ești anxios, îi transmit, pentru că lumea din jur este așa cum este, dar eroi din basm se luptă cu toate acestea, și tu trebuie să lupți, pentru că totul poate fi învins. Povestea dezleagă anxietatea existentă, care provine din faptul că viața micuțului depinde complet de adulți; el însuși este slab, mic și vulnerabil în fața întorsăturilor surprinzătoare ale unei lumi haotice și necunoscute. Tot ceea ce i se întâmplă lui și celor din jurul lui necesită explicație. Încă nepregătit pentru interpretări raționale și logice, prin povești, în limbajul dorințelor și imaginației, reușește să perceapă și să înțeleagă multe. Basmul oferă o întregă viziune asupra lumii.

În copil există impulsuri puternice. Furia și imaginile asociate provoacă anxietate și vinovăție. Basmul desface și aceste emoții. Există impulsuri ucigăse în lume, dar și modalități de a le stăpâni și de a le elibera, îi transmit.

Basmelor pot vorbi simultan despre diferitele straturi interioare ale personalității umane, adresându-se atât adulților, cât și copiilor. Ele îi vorbesc eu-ului în formare al copilului, încurajându-i dezvoltarea și ameliorând tensiunile subconștiente și inconștiente. Acestea își exercită influența la nivelul real al stării sale psihice și emoționale. Vorbesc despre tensiuni interne profunde, astfel încât copilul să înțeleagă inconștient, și oferă exemple pentru soluționarea temporară sau definitivă a grijilor apăsătoare. Deschid noi orizonturi imaginației copilului, pe care acesta nu le-ar fi putut explora altfel. Forma și structura poveștilor pot servi drept model pentru visarea copilului și, prin intermediul acestora, pot direcționa viața acestuia într-o direcție bună. Scopul este ca omul să poată accepta natura problematică a vieții și să nu fie învins de dificultăți sau descurajat de acestea. Basmelor transmit exact acest lucru copiilor: că aceste lucruri fac parte din viața noastră și problemele pot fi rezolvate. Basmul îl confruntă deschis pe copil cu condițiile fundamentale ale existenței umane. Multe povești încep, de exemplu, cu moartea mamei sau a tatălui — pierderea unui părinte reprezintă cea mai dureroasă problemă, așa cum în viața reală, frica de a pierde un părinte este cel mai greu de suportat. Alte povești vorbesc despre părintele îmbătrânit care consideră că este timpul să lase locul noii generații. Dar urmașul trebuie mai întâi să dovedească că merită încrederea.

Copiii nu percep basmele populare ca fiind crude, pentru că, deși ororile se întâmplă, întotdeauna există un final fericit. Dacă nu altundeva, în ceruri se vor întâlni din nou, iar protagonistul va primi compensații și recunoaștere pentru nedreptățile suferite.

Basmele transmit mesajul copilului în forme variate: dificultățile grave din viață nu pot fi evitate, ci trebuie combătute, pentru că lupta face parte din existența umană. Dar, dacă omul nu se dă bătut, poate depăși orice obstacol și poate ieși victorioasă din confruntare. Modul de prezentare al basmelor este simplu, direct, neimpunând nicio măsură ascultătorului, nu cere nimic; dimpotrivă, oferă siguranță și speranță, promițând că, în cele din urmă, totul va fi bine. De aceea, Lewis Carroll a numit basmul un „dar” venit din inimă.

Basmul garantează un final fericit, de aceea copilul poate visa cu încredere, știind că, indiferent cum își formează inconștientul țesătura poveștii, el va „trăi fericit până la adânci bătrâneți”.

Deși basmele par să nu ofere multe despre circumstanțele societății moderne, deoarece au fost create într-o epocă complet diferită, ele oferă totuși mult ajutor în înțelegerea și soluționarea problemelor interioare ale omului.

Basmul poate ajuta copilul să înțeleagă și să își găsească locul în lume, să găsească legături în lumea sentimentelor. Basmul nu încântă oamenii pentru că formulează adevăruri psihologice, ci pentru că are valori literare, fiind o operă de artă. Copilul înțelege basmul mai bine decât orice altă operă de artă; fiecare copil primește un mesaj diferit, dar aceeași poveste poate însemna lucruri diferite în funcție de vârstă, oferind un mare ajutor băieților și fetelor de toate vârstele.

În alegerea basmelor, este cel mai bine să ne ghidăm după nevoile copiilor. Copilul nu înțelege de ce îi place atât de mult o poveste, dar vrea să o asculte din nou și din nou. Basmul îl ajută să își ducă luptele personale, să își rezolve singur problemele pe care le recunoaște în poveste. Potrivit psihologului Vekerdy Tamás, copiii adesea iubesc să audă același lucru, deoarece fiecare repetare are un efect de întărire. Copilul are nevoie de un spațiu familiar, atât în realitate, cât și în fantezie, în care să se simtă în siguranță. Oamenii cresc și își găsesc sensul vieții înțelegându-și problemele personale și rezolvându-le cu propriile forțe.

Basmele pot învăța atât copiii talentați, cât și pe cei cu abilități medii să recunoască valorile superioare ale vieții, ajutându-i să ajungă la un moment dat să se bucure de cele mai mari opere literare și artistice. Potrivit criticilor G. K. Chesterton și C. S. Lewis, povestea este o „cale de descoperire spirituală”, și din această cauză este „cea mai realistă”, deoarece dezvăluie viața umană „așa cum sufletul nostru o percepe, o simte sau o digeră”.

Basmul este singurul gen care arată copilului cum să își descopere identitatea și cum să își găsească locul în viață. Sugerează că oricine poate duce o viață fericită, dar doar dacă nu se teme de pericole. De asemenea, avertizează că cei fricoși, care se tem să își descopere sinele, vor avea o viață sterpă.

Basmul lasă fiecare decizie în seama cititorului sau ascultătorului. Depinde de noi dacă ne raportăm la ceva din poveste sau pur și simplu ne bucurăm de evenimentele minunate. Miturile și poveștile oferă răspunsuri la întrebări eterne: cum este, de fapt, lumea? Cum ar trebui să trăiesc în ea? Răspunsul miturilor este clar și precis, în timp ce răspunsul poveștilor este sugestiv. Răspunsurile pot fi incluse în povești, dar nu sunt niciodată exprimate direct. Povestea lasă imaginația copilului să decidă ce să facă cu ceea ce povestea spune despre viață, dacă se raportează la sine și, dacă da, cum.

Basmul, în anumite situații, îl consolează mult mai bine pe copil decât argumentele raționale ale adulților. Exagerările fantastice care apar în basm oferă un ecou psihologic adevărat, în timp ce explicațiile realiste ale adulților, referitoare la o situație, sună psihologic fals.

Copilul crede în basm, deoarece viziunea lui asupra lumii este similară cu a sa. Din perspectiva adulților, răspunsurile din povești conțin mai mult fantastic decât adevăr, dar copilului ar trebui să i se ofere doar explicații pe care le poate înțelege în funcție de cunoștințele și starea sa emoțională.

Basmul începe acolo unde se află copilul în procesul său de dezvoltare și de unde, fără ajutorul poveștii, nu poate progresa. Copilul simte care dintre numeroasele povești este „adevărată” din perspectiva problemelor sale interioare și, de asemenea, percepe ce ajutor îi oferă în rezolvarea problemei. Basmul îl ajută să înțeleagă atât pe sine, cât și lumea, dar acest ajutor vine doar dacă copilul ascultă povestea de mai multe ori și are timp să se gândească la ea. Povestitorul trebuie să îi ofere copilului timp să reflecteze asupra poveștii, să se scufunde în atmosfera ei și, prin asociațiile sale, să își facă povestea proprie.

De aceea, cărțile ilustrate nu servesc cu adevărat interesele copilului. Ilustrațiile adesea fac mai mult rău decât bine, deoarece imaginile nu îi permit copilului să trăiască el însuși povestea. Dacă ascultătorul sau cititorul își reprezintă povestea în minte folosind imagini specifice din propria viață, va avea parte de o experiență mult mai personală.

Copilul care ascultă povestea își îndreaptă atenția în două direcții, scrie psihologul Vekerdy Tamás. Pe de o parte, se concentrează pe povestitor, iar pe de altă parte, se poate observa că își îndreaptă privirea în interior, fiind atent și la sine. Cu cât povestea este mai familiară, cu atât privirea sa interioară devine mai intensă. El își creează o imagine interioară a celor auzite, vizualizând în imaginația sa ceea ce a ascultat. Această activitate este relaxantă, reduce anxietatea și tensiunea, având în același timp un efect de întărire a sinelui. Acesta este adevăratul început al educării cititorilor; nu va deveni niciodată un cititor autentic cine nu știe să își creeze imagini interioare în legătură cu textul citit. De asemenea, nu va deveni un vorbitor veritabil, deoarece gândirea sa este formată din elemente vizuale. Ascultarea poveștilor este o ascultare dialogică, deoarece copilul care ascultă în acest mod nu este pasiv; nu acceptă direct învățătura, ci participă la crearea – un proces care nu se încheie niciodată.

Înțelegerea poveștii în această formă îi oferă copilului o experiență despre sine, și anume despre sinele său creator și înțelegător. Atât în joc, cât și în ascultarea și citirea poveștilor, copilul încorporează în personalitatea sa din lumea din jur tot ceea ce are nevoie pentru a-și crea armonia psihică. Basmul aduce bucurie și frumusețe și răspunde gândurilor neexprimate. Este un răspuns la ceea ce îl neliniștește în acel moment.

Basmele prezintă dilemele existențiale într-o manieră concisă, astfel încât copilul se confruntă doar cu esența întrebării. Fiecare situație din poveste este simplificată. Personajele sunt desenate cu linii clare, având puține trăsături individuale; ele reprezintă mai degrabă tipuri. Spre deosebire de multe povești moderne pentru copii, în basme există atât răul, cât și virtutea. Răul are un anumit atractiv, dar copilul care se identifică cu personajul principal suferă împreună cu acesta prin încercări și triumfă alături de el atunci când binele își primește recompensa. Personajele din basme nu sunt ambivalente; ele nu sunt simultan bune și rele, cum sunt oamenii reali. Poveștile reflectă aceeași extremitate care caracterizează gândirea copilului: fiecare om este fie bun, fie rău, fără nuanțe intermediare. Cu ajutorul unor personaje credibile, asemănătoare oamenilor reali, copilul nu ar putea înțelege atât de ușor diferența dintre bine și rău, ca prin intermediul caracterelor extreme. Copilul nu alege atât între bine și rău, cât mai degrabă în funcție de cine îi stârnește simpatie. Cu cât eroul este mai ușor de înțeles, cu atât este mai simplu pentru copil să se identifice cu el și să respingă răul. Basmul se construiește într-un mod similar cu gândirea copilului, ceea ce o face atât de convingătoare pentru el. Această dualitate poartă problema morală care trebuie rezolvată.

În basm, la fel ca în viață, nu frica de pedeapsă este cea mai eficientă pentru a-l descuraja pe om de la rău, ci convingerea că nu merită. De aceea, în basm, răul este întotdeauna cel care pierde. Nu victoria finală a binelui dezvoltă conștiința morală, ci farmecul personal al eroului, a cărui soartă și luptă sunt mereu identificate de copil. Pentru ca acest lucru să se întâmple ușor, este important ca eroul să fie cât mai simplu și ușor de înțeles.

Bibliografie:

- Vekerdy Tamás (1996): *Kicsikről nagyoknak*. Budapest: Park Kiadó.
Zimányi Árpád (2000). *Az anyanyelvi nevelés célja és feladatai*. Eger: EKF LÍCEUM Kiadó.
Zsolnai, A., & Kasik, L. (2007). *Az érzelmek szerepe a szociális kompetencia működésében*. *Új Pedagógiai Szemle*, 1-4.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE LA ELEVII DIN CLASELE PRIMARE

Înv. Tămaș Alexandra Maria,
Școala Gimnazială „Mircea Eliade”, Satu Mare

Dezvoltarea competențelor de literație la elevii din clasele primare reprezintă o bază esențială pentru succesul școlar și formarea acestora ca viitori cetățeni, activi și informați. Literația nu se rezumă doar la alfabetizarea inițială, ci include abilități mai complexe precum înțelegerea, interpretarea și utilizarea critică a textelor diverse, scrise, audio sau digitale. În această etapă a învățământului, este important să se folosească metode și activități care să stimuleze atât capacitatea de a citi și scrie corect, cât și abilitatea de a reflecta asupra conținutului citit.

Metodele didactice utilizate în dezvoltarea competențelor de literație, la elevii din clasele primare, se concentrează pe învățarea activă, multisenzorială și ludică, adaptată particularităților cognitive și motivaționale ale copiilor. Printre aceste metode se numără:

- **lectura predictivă:** elevii anticipează conținutul unui text folosind titluri, ilustrații sau fraze cheie, ceea ce stimulează imaginația și gândirea logică.
- **lectura în perechi sau grupuri mici:** această metodă favorizează învățarea colaborativă, unde copiii se sprijină reciproc și își consolidează încrederea în citire.
- **lectura interactivă digitală:** utilizarea tablelor interactive, aplicațiilor și poveștilor multimedia face lectura mai atractivă și adaptată ritmului individual.
- **jurnalul de lectură ilustrat:** elevii desenează ce au înțeles dintr-un text și formulează propoziții, dezvoltând vocabularul și exprimarea scrisă în mod creativ.
- **metoda centrelor de învățare:** organizarea spațiilor tematice în clasă pentru activități diferențiate (jocuri de rol, sortarea cuvintelor, recunoașterea literelor).
- **scriere creativă ghidată:** pornind de la imagini sau sunete, copiii formulează propoziții, fiind încurajați să se exprime liber, cu susținerea cadrului didactic.
- **scrierea senzorială:** formarea literelor prin mijloace tactile precum nisip, plastilină sau aer, pentru dezvoltarea motricității fine.
- **dicteul interactiv:** elevii scriu propoziții dictate, urmate de autocorectare, ceea ce stimulează conștientizarea greșelilor și învățarea activă.
- **jocuri didactice:** cuvântul misterios, roata literelor, povești în lanț, detectivii ortografici sunt doar câteva exemple de jocuri integrate în lecțiile de literație pentru a crește motivația și implicarea.

Aceste metode transformă procesul de învățare a cititului-scrisului într-o experiență plăcută, care stimulează toate canalele senzoriale, atenția și creativitatea elevilor, respectând ritmul și nivelul fiecăruia.

Dintre metodele didactice moderne, amintim:

- *utilizarea hărților conceptuale* - o metodă eficientă pentru înțelegerea detaliată a unui text. Elevii o diagramă care le permite să structureze informația, să identifice ideile principale și legăturile dintre ele, facilitând astfel memorarea și aprofundarea lecturii.

Un exemplu concret: elevii citesc o povestire scurtă și creează un arbore al ideilor, indicând acțiunea principală, conflictele și soluțiile.

- *afișul literar* - această activitate presupune ca elevii să reprezinte grafic un fragment literar, o strofă de poezie sau să realizeze un afiș care să reflecte mesajul textului. Astfel, ei își dezvoltă imaginația creatoare și înțelegerea interdisciplinară, legând lectura de arte vizuale. Concret, după citirea unei poezii, elevii desenează o scenă care redă starea poeziei, iar apoi, explică alegerea culorilor și elementelor desenului.
- *citirea cu toate simțurile* - o altă activitate practică constă în citirea și interpretarea textului prin prisma simțurilor (vizual, auditiv, tactil, olfactiv, gustativ) și deducțiilor personale. Aceasta stimulează atenția și creativitatea, dezvoltând o relație activă cu textul. De exemplu, un text descriptiv este citit de elevi, care apoi scriu sau vorbesc despre ce imagini, sunete, mirosuri sau senzații au simțit în timpul lecturii.
- *roata personajului* - elevii descriu un personaj dintr-un text sub forma unui joc în care trebuie să noteze trăsături, sentimente, acțiuni, context. Această activitate ajută la dezvoltarea lecturii conștiente și înțelegerii detaliate. Mai exact, elevii realizează un cerc împărțit în spații pentru caracteristici precum „ce face personajul?”, „ce simte?”, „cum arată?”, „unde trăiește?”, apoi, prezintă personajul din poveste, în fața clasei.
- *recenzia unui text* - elevii scriu o recenzie care să includă ideea generală a textului, un cuvânt care-l rezumă, o expresie relevantă și un simbol coloristic argumentat. Această tehnică antrenează abilitățile critice și expresive, precum și capacitatea de sintetizare. De exemplu, după citirea unei scurte povestiri, elevii sunt ghidați să scrie esența poveștii și să exprime o impresie personală sau un mesaj extras din text.
- *predarea reciprocă (Reciprocal teaching)* - această metodă implică munca în echipe sau perechi și cuprinde cinci etape: predicția, formularea de întrebări, clarificarea, rezumarea și evaluarea. Elevii învață colaborativ, își dezvoltă capacitatea de a formula opinii și de a înțelege textul în mod critic. Mai exact, elevii lucrează în grupuri mici pentru a formula întrebări despre textul în curs de citire, clarifică sensuri necunoscute și apoi realizează o sinteză comună.

Aplicarea unor metode precum hărțile conceptuale, afișele literare, citirea cu toate simțurile, roata personajului, recenziile și predarea reciprocă în cadrul orelor, sprijină procesul de învățare și dezvoltă elevii nu doar ca cititori și scriitori, ci și ca gânditori critici.

În concluzie, dezvoltarea competențelor de literație la elevii din clasele primare necesită o abordare diversificată, participativă și creativă. Astfel, literația devine un instrument util pentru înțelegerea lumii și exprimarea personală de-a lungul întregii vieți.

Bibliografie

- Florin Cioban, Elemente de metodică a predării limbii și literaturii române, Eötvös Loránd Tudományegyetem Budapest, 2015
- <https://www.scoalaintuitext.ro/blog/ghid-metodic-strategii-didactice-pentru-invatarea-citirii-si-scrierii-in-clasa-i/>
- <https://prezi.com/p/pkmynd-orf/dezvoltarea-competentelor-de-literatie-ale-elevilor-din-ciclul-primar/>
- <https://edict.ro/exemple-practice-care-sustin-literatia-aplicatii-utile-pentru-ciclul-primar/>
- <https://www.scribd.com/document/467472276/Dezvoltarea-competentelor-de-literatie-la-elevi>
- https://teachforromania.org/wp-content/uploads/Ghid-FIERST_2mb.pdf

LITERAȚIA LA LICEU – DE LA TEORIE LA PRACTICĂ EFICIENTĂ

Prof. ec. Tămaș Dora

Colegiul Economic „Nicolae Titulescu”

Într-o lume dominată de informație și comunicare rapidă, competențele de literație devin un pilon fundamental al formării personalității tinerilor.

Conceptul de literație depășește astăzi sensul tradițional al cititului și scrisului, integrând dimensiuni multiple: înțelegerea, analiza critică, interpretarea și aplicarea informațiilor în contexte variate. Rapoartele UNESCO (2017) reflectă faptul că „literația nu mai este doar o abilitate de bază, ci o condiție a participării active în societatea cunoașterii”.

Așadar, profesorul de liceu are rolul esențial de a transforma procesul de învățare într-un demers reflexiv și aplicativ, dezvoltând la elevi capacitatea de a citi lumea, nu doar textele. În acest sens, Ioan Cerghit (2006) subliniază că „educația modernă nu se mai reduce la transmiterea de cunoștințe, ci presupune formarea competențelor care permit elevului să învețe să învețe”.

Literația reprezintă o competență complexă, care include dimensiuni cognitive, lingvistice și socio-culturale. Jean Piaget considera că învățarea este un proces activ de construire a cunoașterii, prin interacțiunea cu mediul, în timp ce Lev Vygotsky accentua rolul mediului social și al limbajului în dezvoltarea gândirii: „Limbajul nu este doar un mijloc de comunicare, ci instrumentul prin care se dezvoltă gândirea” (Vygotsky, 1978).

În contextul educației contemporane, literația se manifestă în forme multiple: literație tradițională (citire/scriere), literație digitală, media, vizuală și științifică. John Dewey susținea că învățarea autentică se bazează pe experiență, iar lectura și scrierea trebuie ancorate în situații de viață, în probleme reale care solicită reflecția și acțiunea elevilor.

La nivelul liceului, dezvoltarea competențelor de literație presupune un demers interdisciplinar, în care elevul este încurajat să interpreteze, să argumenteze și să producă texte proprii — literare, științifice sau mediatice — devenind astfel un „utilizator critic și creativ al limbajului” (Cucos, 2014).

Ca exemplu de bună practică, pot exemplifica aici o activitate realizată în cadrul disciplinei „etică și comunicare profesională”, clasa a X-a

Titlul lecției: Reguli de redactare a mesajului scris

Scop: Consolidarea normelor de redactare a unui mesaj scris

Durata: 20 de minute

Competențe vizate:

- utilizarea corectă și adecvată a limbajului scris;
- formularea clară și coerentă a mesajelor profesionale;
- aplicarea principiilor morale și deontologice în comunicarea scrisă;
- reflecția critică asupra propriei exprimări.

Desfășurarea activității:

1. În prima etapă profesorul propune elevilor situația-problemă: „Imaginați-vă că trebuie să redactați un mesaj oficial pentru a explica o eroare într-un proiect.

Cum formulați acest mesaj astfel încât să fie clar, respectuos și eficient?”

Elevii identifică principiile: claritate, concizie, coerență, corectitudine, adecvare, politețe.

2. A doua etapă este etapa de învățare prin descoperire: Elevii analizează exemple de texte profesionale (emailuri) și le reformulează, respectând principiile comunicării scrise. Profesorul ghidează analiza prin întrebări: Mesajul este clar? Tonul este adecvat? Limbajul respectă normele etice?

3. Etapa de producție scrisă: Fiecare elev redactează un email profesional, aplicând principiile discutate. Feedbackul colegilor devine instrument de reflecție, în spiritul evaluării formative.

4. Etapa de reflecție finală: Elevii notează în caiete tema de reflecție: „Ce principiu al comunicării scrise consider că îmi este cel mai dificil de aplicat și cum pot să-l îmbunătățesc?”

Rezultate observate:

- creșterea atenției față de corectitudinea limbajului;
- dezvoltarea gândirii critice și a capacității de autocorectare;
- creșterea interesului pentru utilizarea limbii române în contexte profesionale.

Reflecție pedagogică:

Activitatea îmbină dimensiunea etică a comunicării cu cea funcțională. Prin analiză și reformulare, elevii conștientizează că literația înseamnă nu doar scriere corectă, ci și comunicare responsabilă. În spiritul lui Freire (1985), educația prin literație devine o formă de eliberare: elevul învață să „numească lumea” prin cuvânt, asumându-și responsabilitatea etică a comunicării.

Concluzii

Dezvoltarea competențelor de literație la elevii de liceu presupune o abordare integrată, interactivă și reflexivă. Prin diversificarea metodelor, utilizarea resurselor digitale și valorizarea expresiei personale, profesorii pot forma tineri capabili să citească lumea cu sens critic și empatie. Așa cum spunea Freire (1985), „a învăța să citești înseamnă a învăța să numești lumea” — iar școala modernă trebuie să ofere elevilor tocmai această putere: de a înțelege, interpreta și transforma realitatea prin cuvânt.

Bibliografie

1. Cerghit, I. Metode de învățământ, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2006
2. Cucoș, C., Pedagogie, Editura Polirom, Iași, 2014
3. Piaget, J., Psihologia inteligenței, Editura Științifică, București, 1971
4. Vygotsky, L., Mind in Society. The Development of Higher Psychological Processes, Harvard University Press.
5. UNESCO (2017). Global Education Monitoring Report. Paris.

MODALITĂȚI DE INTEGRARE A TIC ÎN LITERAȚIE

Prof. Tămaș Filomela Monica,

Liceul Tehnologic „Elisa Zamfirescu”, Satu Mare

În era digitală, integrarea Tehnologiei Informației și a Comunicațiilor (TIC) în procesul educațional devine esențială pentru dezvoltarea competențelor de literație ale elevilor. Literația nu mai înseamnă numai abilitatea de a citi și scrie texte tradiționale, ci și de a accesa, interpreta și crea conținut folosind diverse medii digitale.

TIC oferă acces rapid și variat la informații și resurse educaționale, facilitând o învățare activă și personalizată. Prin utilizarea tehnologiei, elevii pot dezvolta abilități de lectură critică, interpretare și exprimare într-un context digital, pregătindu-se astfel pentru cerințele viitoare ale societății informaționale. În plus, tehnologiile digitale permit adaptarea lecțiilor la stilurile de învățare diverse și stimulează motivația prin metode interactive și gratuite.

Printre strategiile de integrare a TIC în literație, se numără:

- ✓ Utilizarea platformelor digitale interactive. Aplicații precum Kahoot, Quizlet, Padlet, sau table interactive sunt folosite pentru a crea activități de literație interactive, care dezvoltă atât competențele de citire, cât și cele digitale. Aceste instrumente ajută la consolidarea cunoștințelor prin feedback imediat și implicare activă a elevilor.
- ✓ Învățarea colaborativă asistată tehnologic. Tehnologiile permit organizarea de activități în echipă, în care elevii lucrează pe proiecte comune, discută, analizează și creează conținut digital. Metodele precum predarea reciprocă sau lucrează în perechi stimulează gândirea critică și comunicarea în mediul digital.
- ✓ Proiecte educaționale cu resurse digitale. Implementarea unor proiecte care combină lectura cu instrumente digitale, precum formularele Google pentru evaluări interactive sau crearea de conținut multimedia, dezvoltă literația prin practică și implicare activă în procesul de învățare.
- ✓ Evaluarea formativă prin instrumente digitale. Folosirea aplicațiilor precum Google Forms, Formative sau Socrative permite monitorizarea progresului elevilor în timp real și oferă informații valoroase pentru adaptarea strategiilor didactice la nevoile fiecăruia.
- ✓ Stiluri de învățare și diferențiere educațională. TIC-ul susține abordarea diferențiată, oferind materiale diverse care să răspundă inteligențelor multiple ale elevilor, facilitând astfel o învățare eficientă și personalizată.

Pentru elevii de liceu, integrarea activităților digitale în dezvoltarea competențelor de literație, inclusiv a foneticii, poate fi realizată printr-o varietate de metode și aplicații moderne, care stimulează învățarea activă și interactivă.

Câteva exemple:

- folosirea platformelor Google Docs sau OneNote pentru a colabora online pe analiză literară, realizând comentarii, sublinieri și discuții într-un mediu digital, ceea ce încurajează gândirea critică și feedback-ul instantaneu.
- jocul didactic digital sub formă de cursă cu întrebări pe tema foneticii, adresat recapitulării noțiunilor de ortoepie, ortografie și structura fonologică a cuvintelor (diftong, triftong, hiat), cu răspunsuri imediate și feedback vizual. Acest instrument este util și pentru evaluare formativă, adaptat și pentru liceu pentru consolidarea cunoștințelor de fonetică.

- crearea și rezolvarea rebusurilor online fonetice, care stimulează atenția și înțelegerea structurii cuvintelor. Aceste rebusuri oferă un mod creativ și inovator de a exersa competențele fonetice și lingvistice.
- realizarea de vloguri, podcasturi sau prezentări video pe teme literare, folosind aplicațiile Canva, Adobe Spark sau iMovie, ajută elevii să își exprime interpretările și să-și dezvolte abilități digitale esențiale.
- jocuri de cuvinte vizuale, bingo, puzzle-uri tematice inspirate din romane, jocuri de rol și competiții creative de povestire, care dezvoltă creativitatea și abilitatea de a conecta cuvintele la acțiuni și emoții. Mima și pantomima pot fi folosite pentru a stimula limbajul corporal și expresivitatea, consolidând astfel înțelegerea textelor.
- integrarea literaturii cu istoria și arta într-un format digital, ca tururi virtuale ale unor locuri istorice sau expoziții digitale de literatură, dezvoltă capacitatea de sinteză și contextualizare.

Aceste câteva exemple de activități digitale, promovează un învățământ modern, centrat pe competențe digitale și literare integrate, oferind liceenilor, instrumentele necesare pentru a deveni utilizatori competenți și critici ai limbajului și tehnologiei.

Deși TIC aduce multiple avantaje, integrarea sa în literație necesită o pregătire adecvată a cadrelor didactice și infrastructură corespunzătoare. Este important ca profesorii să participe la cursuri de formare continuă pentru a înțelege cum să exploateze corect tehnologia, menținând echilibrul între metodele tradiționale și cele digitale, precum și dotarea sălilor de clasă cu aparatura necesară.

În concluzie, integrarea TIC în literație reprezintă o direcție indispensabilă pentru educația modernă, susținând formarea unor competențe digitale și literare complementare. Prin utilizarea strategiilor interactive și colaborative, precum și a proiectelor educaționale digitale, elevii devin activi și responsabili în procesul educativ, pregătindu-se pentru provocările lumii digitale contemporane.

Bibliografie

1. <https://ro.scribd.com/document/501655248/utilizarea-tic-in-activitatea-didactica-1>
2. <https://luceafarul.net/modalitati-de-imbunatatire-a-literatiei-prin-proiecte-educationale>
3. <https://proetica.webnode.ro/strategii-pentru-dezvoltarea-competentelor-de-literatie-la-clasa-pregatitoare/>
4. <https://edict.ro/integrarea-tehnologiei-in-procesul-de-lectura-provocarea-profesorilor-din-secolul-al-xxi-lea/>
5. https://www.ccdcluj.ro/Fisiere/2023-2024/Preuniversitaria_2024/Sectiunea1-Creativitate/Chindris_Mia_Strategii_de_îmbunătățire_a_competenței_de_literație.pdf
6. <http://www.marinpredapitesti.ro/wp-content/uploads/2013/11/ghid-pentru-profesori.pdf>
7. <https://edict.ro/proiectarea-activitatii-didactice-cu-ajutorul-tehnologiilor-informaticesicomunicationale/>
8. <https://www.didactic.ro/revista-cadrelor-didactice/integrarea-elementelor-tic-in-ora-de-limba-si-literatura-romana>
9. <https://prezi.com/p/z74fchvbkfld/dezvoltarea-competentelor-de-literatie-ale-elevilor-din-ciclul-primar/>
10. <https://www.scoala9.ro/editorial-de-ce-literatie-nu-e-egal-cu-alfabetizare/1388>

COMPETENȚE DE LITERAȚIE PENTRU ELEVII CARE STUDIAZĂ DISCIPLINE AFERENTE SPECIALIZĂRII TEHNICIAN ÎN TURISM

**TOMONI CRISTIAN PETRIȘOR,
LICEUL TEHNOLOGIC „VALERIU BRANIȘTE”, LUGOJ**

Dezvoltarea competențelor de literație în rândul elevilor din domeniul gastronomiei are un rol esențial în formarea unor profesioniști capabili să comunice clar, să înțeleagă și să utilizeze informații complexe din surse variate, adaptându-le la contexte practice specifice industriei alimentare. Literația, în sensul ei extins — care include literația funcțională, digitală, științifică și culturală — permite elevilor să interpreteze corect rețete, norme de igienă și siguranță alimentară, instrucțiuni tehnologice, să redacteze documente profesionale (meniuri, fișe tehnologice, rapoarte de producție) și să comunice eficient cu colegii, clienții și furnizorii.

Integrarea literației în procesul de formare se realizează prin activități interdisciplinare: analiza textelor gastronomice autentice, traducerea și adaptarea rețetelor internaționale, elaborarea de materiale promoționale sau prezentări digitale despre produse culinare. De asemenea, se stimulează gândirea critică prin compararea practicilor gastronomice tradiționale și moderne, evaluarea surselor online de informații culinare și aplicarea standardelor profesionale în comunicare.

În continuare voi furniza câteva exemple de bună practică înregistrate în acest domeniu la nivel internațional. Exemplele de bună practică internaționale sunt importante deoarece oferă modele validate de succes care pot inspira, orienta și îmbunătăți procesul educațional național, mai ales într-un domeniu dinamic precum formarea profesională în gastronomie. Principalele motive sunt: promovează standarde de calitate recunoscute internațional prin analiza modului în care alte sisteme educaționale integrează competențele de literație permite raportarea la criteriile profesionale și pedagogice moderne, compatibile cu cerințele pieței europene și globale a muncii, oferă surse de inovație didactică prin exemple din alte țări ilustrează metode eficiente de predare-învățare (atelier interdisciplinare, evaluare autentică, utilizarea tehnologiilor digitale, învățare prin proiecte), care pot fi adaptate contextului local, favorizează dezvoltarea competențelor cheie europene prin preluarea bunelor practici, elevii își pot dezvolta nu doar competențe tehnice, ci și abilități de comunicare, gândire critică, rezolvare de probleme și colaborare interculturală, sprijină mobilitatea și recunoașterea calificărilor prin alinierea la modele internaționale care facilitează participarea elevilor și profesorilor în programe Erasmus+, stagii de practică transnaționale și recunoașterea competențelor dobândite în alte state member, încurajează reflecția și adaptarea contextuală prin analiza comparativă a bunelor practici care nu presupune copierea lor, ci adaptarea creativă la specificul cultural, economic și educațional al fiecărei școli sau regiuni și contribuie la profesionalizarea cadrelor didactice.

În Franța în liceele hoteliere, literația gastronomică este dezvoltată prin „atelier de comunicare profesională”, unde elevii redactează și prezintă meniuri tematice în mai multe limbi, cultivând precizia terminologică și creativitatea culturală.

În Finlanda în școlile vocaționale, literația digitală este integrată în modulul de gastronomie prin utilizarea platformelor interactive de management culinar și a aplicațiilor de planificare a meniurilor, cu accent pe interpretarea datelor nutriționale.

În Italia proiectele „Cucina e Cultura” promovează literația culturală și narativă, încurajând elevii să documenteze rețete regionale și să realizeze jurnale culinare multimedia.

În Australia programele VET (Vocational Education and Training) includ evaluări bazate pe sarcini autentice — scrierea de instrucțiuni, etichete alimentare și ghiduri de servire — pentru consolidarea competențelor de literație profesională.

Prin adoptarea acestor modele, formarea tehnicianului în gastronomie devine nu doar o pregătire tehnică, ci și una cultural-comunicativă, orientată spre învățare continuă, adaptabilitate și performanță în contextul global al industriei culinare.

BIBLIOGRAFIE:

1. Brătianu, C. (2019). *Competențe transversale și formarea profesională în învățământul tehnic și profesional*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
2. Cerghit, I., & Vlăsceanu, L. (coord.) (2017). *Educația și formarea profesională în societatea cunoașterii*. București: Editura Polirom.
3. OECD (2019). *Skills Outlook 2019: Thriving in a Digital World*. Paris: OECD Publishing.
4. UNESCO (2021). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. Paris: UNESCO.
5. European Commission (2020). *European Framework for Key Competences for Lifelong Learning*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
6. Australian Government, Department of Education, Skills and Employment (2021). *Vocational Education and Training (VET) Quality Framework*. Canberra.

TRADIȚIILE HUȚULILOR – RESURSE CULTURALE PENTRU DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE LITERAȚIE

Diaconița Gabriel

Liceul Tehnologic Vasile Cocea Moldovița

Introducere

Într-un context educațional dominat de tehnologie și globalizare, valorificarea tradițiilor locale devine o cale esențială pentru menținerea identității culturale și formarea competențelor de comunicare. Comunitatea huțulilor, situată în nordul județului Suceava – în localități precum Moldovița, Breaza, Brodina sau Izvoarele Sucevei – reprezintă un model de păstrare a autenticității. Tradițiile lor, pline de simboluri și expresivitate, pot fi utilizate în școală ca suport pentru activități de lectură, interpretare și exprimare creativă, contribuind la dezvoltarea competențelor de literație ale elevilor.

Tradiții și elemente identitare

Huțulii se remarcă prin legătura lor profundă cu natura și muntele, prin hărnicie și simț estetic. Printre ocupațiile tradiționale se numără creșterea cailor huțuli – o rasă recunoscută pentru rezistența sa –, prelucrarea lemnului, cioplitul, țesutul și broderia manuală. Portul popular, cu broderii geometrice în nuanțe de negru, roșu și auriu, reprezintă o carte de identitate culturală.

Sărbătorile de iarnă constituie un moment central al vieții comunității. În Ajunul Crăciunului, cetele de colindători străbat satele cântând colinde în grai huțul, însoțite de fluier, tulnic sau trâmbiță. Aceste cântece au o valoare poetică deosebită, fiind adevărate texte de patrimoniu oral. De Paști, oamenii se adună la biserică în haine tradiționale, iar mesele comune devin prilejuri de împărtășire și comuniune.

Tradițiile nu sunt doar forme de expresie culturală, ci și mijloace de transmitere a valorilor morale – credință, solidaritate, respect față de natură și familie.

Valențe educative și literare

Integrarea tradițiilor huțule în procesul instructiv-educativ oferă multiple posibilități de formare a competențelor de literație. Acestea pot fi valorificate prin activități care implică citirea, înțelegerea, interpretarea și producerea de texte, dar și prin exprimare orală și reflecție culturală.

Exemple de activități didactice:

- Lectură funcțională a legendelor și poveștilor huțule, urmată de exerciții de reconstrucție a sensului;
- Analiză literară a colindelor și cântecelor tradiționale, cu accent pe simboluri și expresivitate;
- Redactarea unor texte proprii – povești inspirate din tradițiile locale, descrieri sau articole jurnalistice;
- Proiecte interdisciplinare, cum ar fi „Tradiții de iarnă în familia mea”, care combină limba română cu arta, istoria sau educația civică.

Astfel, tradiția devine un instrument didactic viu, prin care elevii învață nu doar să citească și să scrie corect, ci și să înțeleagă semnificația profundă a textelor, să comunice autentic și să respecte diversitatea culturală.

Concluzii

Tradițiile huțulilor reprezintă un patrimoniu viu, care merită cunoscut, protejat și integrat în educație. Valorificarea lor la clasă sprijină dezvoltarea competențelor de literație și cultivă respectul pentru identitatea culturală.

Prin intermediul acestor activități, profesorul devine mediator între generații, iar elevul învață să aprecieze bogăția lumii din jurul său. Educația prin tradiție nu este doar o întoarcere la trecut, ci o investiție în formarea spiritului critic, creativ și conștient de rădăcini.

Bibliografie orientativă

1. Brătulescu, M. (2008). *Tradiții și obiceiuri românești*. Editura Humanitas.
2. Hîncu, A. (2014). *Huțulii din nordul Moldovei – studiu etnografic*. Editura Universității „Ștefan cel Mare”, Suceava.
3. Ministerul Educației (2023). *Competențele de literație în curriculumul național*. București.
4. Țâra, G. (2010). *Identitate și tradiție în spațiul bucovinean*. Editura Didactică și Pedagogică.

CUM CULTIVĂM LITERAȚIA ÎN CLASĂ: METODE ȘI EXEMPLE DE BUNĂ PRACTICĂ

PROF. ÎNV. PRIMAR POP MĂDĂLINA IOANA

Prof. înv. primar Criste Andreea

LICEUL DE ARTĂ „IOAN SIMA, ZALĂU, SĂLAJ

Introducere

Literația — abilitatea de a citi, scrie, înțelege și folosi limbajul scris în contexte variate — este fundamentul succesului școlar și al participării active în societate. Dezvoltarea competențelor de literație cere intervenții coerente, bazate pe dovezi, aplicate încă din primii ani de învățământ și susținute pe parcursul întregii școli.

Principii generale

1. Intervenție timpurie și continuă
2. Abordare multisistemică
3. Predare explicită și sistematică
4. Diferențiere instructivă
5. Monitorizare și evaluare formative
6. Cadrul socio-emoțional și motivația.

Bune practici în predare (clasă)

1. Dezvoltarea conștientizării fonologice și a decodării – exerciții zilnice, predare explicită a relației sunet-literă.
2. Fluenta lecturii – lectură orală repetată și citire asistată.
3. Vocabularul – predare activă a cuvintelor cheie.
4. Competențe de înțelegere a textului – predare directă a strategiilor metacognitive.
5. Scrierea ca parte integrantă – predare explicită a planificării și revizuirii textului.

Bune practici organizaționale la nivel de școală

1. Curriculum coerent și orientat spre competențe.
2. Programe de intervenție și recuperare.
3. Formare continuă a profesorilor.
4. Monitorizare a progresului.

Implicarea familiei și comunității

Programe care pregătesc părinții pentru a susține cititul acasă, activități de lectură în familie și colaborări cu bibliotecile.

Tehnologie și resurse digitale

Folosirea aplicațiilor educaționale pentru consolidare, proiecte digitale pentru scris și atenție la calitatea conținutului.

Adaptări pentru elevi cu nevoi speciale și bilingvi

Evaluare specifică, instruire explicită suplimentară, suporturi vizuale și metode CLIL.

Evaluare și indicatori de succes

Evaluări formative și sumative, monitorizare periodică a progresului, utilizarea datelor pentru reconfigurarea intervențiilor.

Concluzii

Dezvoltarea literației cere intervenții timpurii, predare explicită, practică frecventă și colaborare între școală, familie și comunitate.

Bibliografie

- Gough, P. B., & Tunmer, W. E. (1986). Decoding, reading, and reading disability. Remedial and Special Education.
- Scarborough, H. S. (2001). Connecting early language and literacy to later reading (the 'reading rope'). In S. B. Neuman & D. K. Dickinson (Eds.), Handbook of Early Literacy Research.
- Snow, C. E., Burns, M. S., & Griffin, P. (Eds.). (1998). Preventing Reading Difficulties in Young Children. National Academy Press.
- National Reading Panel. (2000). Teaching Children to Read: An Evidence-based Assessment of the Scientific Research Literature. U.S. NICHD.
- Perfetti, C. (2007). Reading ability: Lexical quality to comprehension. Scientific Studies of Reading.
- Pressley, M. (2006). Reading instruction that works: The case for balanced teaching. Guilford Press.
- OECD. Rapoarte PISA privind competențele de bază în lectură.
- UNESCO. Rapoarte privind alfabetizarea și politicile de literație.